

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

INSTITUT KOMUNIKAČNÍCH STUDIÍ A ŽURNALISTIKY

KATEDRA MEDIÁLNÍCH STUDIÍ

Otevřená a skrytá předpojatost na stránkách českých deníků a týdeníků během televizní krize v ČT. Kvantitativní a kvalitativní výzkum.

Open and hidden bias on the pages of Czech daily newspapers and weekly magazines during the Czech TV crisis. Quantitative and qualitative research.

Rigorózní práce

Praha 2010

Autor práce: **Mgr. Jakub Salát**

Vedoucí práce: **PhDr. Otakar Šoltys, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

SALÁT, Jakub. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií, 2010. Vedoucí rigorózní práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Anotace

Práce přináší pohled na transpozici tzv. televizní krize v ČT na stránky českých deníků a týdeníků. Úvodní teoretická část popisuje genezi televizní krize, následuje uvedení do problematiky předpojatosti (bias). V praktické části práce stanovuje pomocí kvantitativní a kvalitativní analýzy tehdejších tištěných médií rozvrstvení mediální krajiny na ta média, která otevřeně strnila buďto vzbouřencům, nebo novému vedení ČT. Tradiční rozvrstvení českých médií na pravolevé politické spektrum se až na výjimky (Haló noviny) na analýze tištěných médií nepotvrdilo a pokud byly nějaké politické strany favorizovány, jednalo se spíše o favorizování politických stran, které podporovaly vzbouřené redaktory. Tím pádem kupříkladu sociální demokracie měla největší četnost promluv a často i váhu, a to i v denících typu HN, LN a MFD, které tradičně tíhnou k pravici.

Annotation

The thesis describes the transposition of the Czech Television crisis on the pages of daily newspapers and weekly magazines. The theoretical part of the thesis describes the genesis of the TV crisis and later shows the problematic of biased news. In the practical part it divides the Czech media according to the quantitative and qualitative content analysis to the media which openly supported the rebelling journalists or the new management of Czech TV. Interesting in the study is that the traditional right-left division of the Czech media was disproved in the analysis, because the Socialist Party was speaking frequently and with biggest weight also in the traditional right-wing daily newspapers such as Hospodarske noviny, Lidove noviny and Mlada fronta Dnes.

Klíčová slova

televizní krize, Česká televize, předpojatost, bias, kvantitativní analýza, kvalitativní analýza, tištěná média, deníky, týdeníky

Keywords

Czech TV crisis, Czech television, bias, quantitative analysis, qualitative analysis, printed media, daily newspapers, weekly magazines

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou rigorózní práci vypracoval samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury a po odborných konzultacích s vedoucím rigorózní práce. Práce má 364 tisíc znaků s mezerami, bez anotace, obsahu, seznamu použité literatury a všech příloh. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 30. června 2010

podpis

Mgr. Jakub Salát

Poděkování:

Děkuji vedoucímu rigorózní práce PhDr. Otakaru Šoltysovi, CSc. za poskytnutí odborných konzultací, cenných připomínek a rad při zpracování této práce.

Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům a svojí drahé manželce za poskytnutí ideálních podmínek pro studium a bádání.

Motto:

„Chtějí-li (radní ČT) svůj mandát dokončit v mediálním přitnutí, v klidu a poblíž kávovaru, musejí se chtě-nechtě rozhodnout pro změnu a po dvou zmýlených konečně najít ředitele, jehož vinou nebude veřejnoprávní televize každý den na první stránce deníků kvůli tomu či onomu skandálnímu rozhodnutí nebo nepovedenému vyjádření pro média.“

Tomáš Pecina, Britské listy, 21. srpna 2000

(téměř 4 měsíce před zvolením Jiřího Hodače za generálního ředitele ČT)

Teze

Vložena kopie schválených tezí – strany 7 až 13 – *tento text zde nebude, vloží se sem rovnou kopie tezí, avšak je to zde kvůli automaticky dělanému obsahu.*

Obsah

Bibliografický záznam	3
Anotace	3
Annotation	3
Klíčová slova	3
Keywords	3
Čestné prohlášení:	4
Poděkování:	5
Motto:	6
Teze	7
Obsah	14
I. Úvod	18
1.1 Motivace k volbě tématu a „vlastní předpojatost“	18
1.1.1 Může být autor ne-předpojatý?	18
1.1.2 Motivaci ke zpracování tématu	20
1.1.3 Motivace k sepsání rigorózní práce	21
1.2 Uvedení do tématu	21
II. Stat'	23
1. Teoretické zakotvení práce	23
1.1 Televizní krize v ČT	23
1.1.1 Kořeny televizní krize	23
1.1.2 Vyústění televizní krize aneb od Chmelíčka k Hodačovi	25
1.1.3 Televizní krize – stručně den po dni	27
1.1.4 Výsledek televizní krize	36
1.1.5 Možné „čtení“ televizní krize – různé interpretace	37
1.2 Co je to „bias“	41
1.2.1 Definice - typy „bias“ dle mediálních odborníků	41

1.2.2 Kterak detekovat „bias“ v mediálních obsazích	42
1.2.3 Mohou se recipienti úspěšně bránit předpojatosti aneb „Moc médií“	45
1.2.4 Propaganda jako skrytá předpojatost	47
1.2.5 Ideologie jako skrytá předpojatost	48
1.2.5.1 Krátké dějiny ideologie	48
1.2.5.2 Co je to ideologie?.....	49
1.2.5.3 Co tvoří ideologii ve van Dijkově pojetí?	52
2 Metodologický úvod.....	54
2.1 Kvantitativní obsahová analýza deníků a týdeníků	54
2.1.1 Zpravodajství.....	54
2.1.2 Obsahová analýza.....	55
2.1.3 Výběrový soubor	55
2.2 Formulace hypotéz a výzkumných otázek pro kvantitativní analýzu	57
2.2.1 Hypotézy, které se týkají předpojatosti u typů mluvčích	58
2.2.2 Hypotézy, které se týkají předpojatosti vycházející z novinářské práce.....	59
2.2.3 Hypotézy, které se týkají předpojatosti u konkrétních mluvčích	60
2.2.4 Kódovací kniha kvantitativní analýzy	60
2.3 Kvalitativní analýza deníků	61
2.4 Diskursivní a členská kategorizační analýza	62
2.4.1 Zpravodajské rozhovory.....	62
2.4.2 Výběrový soubor	62
2.4.3 Diskursivní analýza – teoretický a metodologický přístup	64
2.4.3.1 Co je to diskurs?.....	64
2.4.3.2 Tři hlavní proudy zkoumání diskursu	65
2.4.3.3 Druhy diskursivní analýzy	71
2.4.4 Orientace na skupiny	73
3. Analýzy.....	78

3.1 Kvantitativní analýza a popis vybraného vzorku.....	78
3.2 Potvrzení, či vyvrácení hypotéz kvantitativní analýzy	83
3.2.1 Odpovědi na první skupinu hypotéz H1 – H3.....	83
Hypotéza 1.....	83
3.2.1.1 Největší váhu budou mít vzbouření redaktori a politici z politických stran 4K a ČSSD, kteří byli proti novému vedení.....	83
3.2.1.2 Vzbouření redaktori a mluvčí z politických stran ČSSD a 4Koalice budou nejčastěji hovořit o novém vedení.....	87
3.2.1.3 Vzbouření redaktori, politici ČSSD a 4Koalice budou ze všech mluvčích nejčastěji požadovat odstoupení nového vedení.	93
Hypotéza 2.....	96
3.2.1.4 Odpověď na dílčí hypotézu (H2a).....	96
3.2.1.5 Odpověď na dílčí hypotézu (H2b).....	96
3.2.1.6 Odpověď na dílčí hypotézu (H2c).....	97
Hypotéza 3.....	99
3.2.1.7 Odpověď na Hypotézu 3	100
3.2.2 Odpovědi na druhou skupinu hypotéz H4 – H5	100
Hypotéza 4.....	100
3.2.2.1 Novináři budou preferovat vzbouřené redaktory jako mluvčí oproti novému vedení, a to zejména v počátku kauzy. (H4a)	100
3.2.2.2 V průběhu kauzy se bude zvyšovat zájem politiků o kauzu. (H4c)	100
3.2.2.3 V průběhu kauzy se bude zvyšovat zájem médií o kauzu (H4b)	103
Hypotéza 5:	104
3.2.2.4 Stranění a politický paralelismus médií (H5a).....	104
3.2.2.5 Jak novináři sami nazývají aktéry krize? (H5b).....	106
3.2.2.6 Jak novináři nazývají televizní krizi? (H5c).....	108
3.2.3 Odpovědi na třetí skupinu hypotéz H6 – H7	109
Hypotéza 6.....	109

3.2.3.1 Odpovědi na Hypotézu 6.....	110
Hypotéza 7.....	113
3.2.3.2 Odpověď na dílčí Hypotézu (H7a).....	113
3.2.3.3 Odpověď na dílčí Hypotézu (H7b).....	116
3.3 Kvalitativní analýza rozhovorů s elitami, které se účastnily sporu.....	117
3.3.1 Analýza rozhovoru s Miroslavem Grebeníčkem, předsedou KSČM.....	117
3.3.2 Analýza rozhovoru s Václavem Klausem, předsedou ODS.....	123
3.3.3 Analýza rozhovoru s Milošem Zemanem, předsedou ČSSD a vlády	127
3.3.4 Analýza rozhovoru s Janem Rumlem, předsedou Unie Svobody (člen 4K).....	132
3.3.5 Analýza rozhovoru s Adamem Komersem, mluvčím vzbouřenců.....	137
3.3.6 Analýza rozhovoru s Markem Vítkem, dalším mluvčím vzbouřenců	141
3.3.7 Analýza rozhovoru s Janou Bobošíkovou, Hodačem jmenovanou ředitelkou zpravodajství	145
3.3.8 Analýza rozhovorů s Jiřím Hodačem, ředitelem ČT	155
3.3.9 Analýza rezignačního dopisu Jiřího Hodače, ředitele ČT	161
3.4 Shrnutí my versus oni dle dat získaných z kvalitativních analýz	168
III. Závěry.....	172
1.1 Závěry 1. skupiny hypotéz H1 – H3.....	172
1.2 Závěry 2. skupiny hypotéz H4 – H5.....	174
1.3 Závěry 3. skupiny hypotéz H6 – H7.....	176
1.4 Závěry kvalitativní analýzy	178
2 Shrnutí všech dostupných závěrů	180
3 Summary.....	182
IV. Přílohy.....	184
Kódovací kniha.....	220
V. Použitá literatura a prameny	223

I. Úvod

1.1 Motivace k volbě tématu a „vlastní předpojatost“

1.1.1 Může být autor ne-předpojatý?

Umberto Eco tvrdí, že autor vědecké práce by měl ihned v předmluvě čtenářům sdělit, s čím do vědecké práce vstupuje a na co hodlá ve svém bádání přijít. Ušetří tak možné nezamýšlené interpretace svým čtenářům a sobě dodatečná vysvětlování. Na následujících řádcích bych tedy rád vymezil, s čím do analýzy vstupuji.

Upřímně říkám, že v době tzv. televizní krize v ČT¹ (dále jen televizní krize, popř. krize) mi bylo 16 let a ačkoliv jsem ve stotisícovém davu na Václavském náměstí sice nestál, já a mí vrstevníci jsme tehdy všichni fandili vzbouřeným redaktorům.

Co se týče mé politické orientace – tehdejší prezident Václav Havel² mi byl daleko sympatičtější než ten současný, na druhou stranu svým politickým smýšlením inklinuji k pravicovým stranám typu ODS, přestože to byla tehdy právě ODS, která byla viněna z politického tlaku na Českou televizi, popř. i prezident Havel, který se údajně (v jiné politicko-spiklenecké teorii) snažil ovládnout Českou televizi za pomoci Čtyřkoalice³.

Mé čtenářské preference pro česká média jsou následující – z deníků preferuji Hospodářské a Lidové noviny. Z týdeníků pak Týden a Respekt.

Tento výčet jsem uvedl z důvodu, abych nemohl být případně sám obviněn z „předpojatosti“, ačkoliv výsledky mého zkoumání mým osobním preferencím neodpovídaly.

Analytik si totiž musí být vědom faktu, že jeho kritika není situována vně diskursu. Analytik se tak sice může odvolat na hodnoty, normy, práva, ale nikdy nesmí zapomenout, že tyto hodnoty, normy, práva byly také diskursivně vytvořeny. Pokud si toto uvědomí, není takováto

¹ V názvu práce jsem radši uvedl ČT z důvodu, že Česká republika zažila také televizní krizi v TV Nova. Televizní krizi v ČT se v době vzniku říkalo „zimní“, popř. „vánoční krize“, bohužel z dnešního pohledu je sousloví „televizní krize“ k označení konfliktu, který trval od prosince 2000 do ledna 2001 asi nejlepší. Využívá jej také internetová encyklopedie Wikipedia a dalo by se říci, že je tak termínem dnes již zažitým.

² Dle Associated Press, která tehdy o krizi v ČT také psala, se jednalo hlavně o spor mezi prezidentem Václavem Havlem, kterého podporují mladí novináři a předsedou ODS Václavem Klausem, který dosadil Hodače. Protest má dle kritiků pramálo společného s bojem o svobodu slova, ve skutečnosti je to mocenský boj Havel versus Klaus. (Dvořák 2001:68).

³ Čtyřkoalice byla koalice působící v letech 1998 – 2002 (kdy platila opoziční smlouva ODS a ČSSD). Ve Čtyřkoalici byly strany: KDU-ČSL, Unie svobody, Demokratická unie a ODA. Ke konci roku 2001 se US a DEU spojily ve stranu US-DEU.

kritika ideologická, protože si na rozdíl od ideologie neklade nárok na absolutní pravdu. (Jäger 2009:36). Diskurs tak vždy záleží na perspektivě analytika diskursu. (Wodaková 2009:89). Na mysl však tane „kacířská“ myšlenka, že se jedná pouze o čirý alibismus, kterak se vyvinut z vlastní předpojatosti. Jelikož dle McQuaila existuje polarita *předpojatost – objektivita* (1999:199), můžeme tak (opět alibisticky?) říct, že objektivní vědecká práce (stejně jako objektivita novinářů) vlastně neexistuje, ačkoliv se snažíme o naplnění jejího ideálu. Fairclough opravdu tvrdí, že žádná taková věc jako „objektivní“ analýza textu neexistuje – tedy pokud tím myslíme, že může existovat analýza, která jednoduše popisuje to, co je „uvnitř“ textu aniž by analýza byla „předpojatá“ subjektivitou analytika. (Fairclough, 2009a:14).

To, že objektivita je nemožná, vysvětlil s vytríbenou argumentací také Winfried Schulz. Ten protikladné představy o poměru mezi médii a realitou personifikuje do stanovisek historických postav – Ptolemaia a Koperníka⁴.

- 1) **Ptolemaiovská představa** – masová média jsou cizím tělesem ve společnosti, mají potenciál ovládat a kontrolovat jednotlivce a manipulovat s nimi. Zásadním úkolem médií je zrcadlit realitu, předkládat co nejvěrnější obraz světa. Média jsou pasivním prvkem, zrcadlem, které odráží společnost. Co se týče *objektivity*, ptolemaiovské pojetí kritizuje média a nejraději by média kontrolovala, ne-li dokonce cenzurovala. Ptolemaiovské pojetí tedy viní média, že pokrývají realitu a věří v jejich nápravu.
- 2) **Koperníkovská představa** – masová média jsou integrální součástí společnosti. Jsou aktivním prvkem ve společnosti, podílejí se na kolektivním úsilí konstruovat realitu. (více in Berger a Luckmann, 1999). V tomto pojetí jsou aspekty mediální reality (selektivita, nevyváženost, předpojatost, hodnocení) nezbytné vedlejší účinky a žádoucí funkce komunikace. Realita je tak výsledkem komunikace. Přezkoušení mediální reality do podoby vyvážené „ryzí“ reality je nemožné. S tímto pragmatickým přístupem tak je možné, že společnost akceptuje i „chybné“ představy o skutečnosti, ačkoliv nelze říct, co je „chybné“ a co „správné“, lze však nalézt jisté představy o přiměřenosti určité interpretace skutečnosti. (Schulz 2000:29-32)

Neznamená to však, že bychom se měli konceptu *objektivity* v *koperníkovském* (v současné době údajně převládajícím) pojetí vzdát. Objektivita však není pokládána za vlastnost novinářů, nebo médií, kterou lze empiricky vyzkoušet, aby se ověřilo, zda objektivitu obsahuje. Místo toho je objektivita *abstraktním cílem, ideálem* novinářské práce. V tomto

⁴ Analogie se vztahuje pouze na epistemologický antagonismus, metafora rozhodně není použita jako paralela ke kosmologickým představám obou protagonistů. (Schulz, 2000:29).

duchu by se tak novináři měli snažit co nejméně stranit, či být vůči někomu předpojatí.⁵ (Schulz 2000:35)

Osobně tak z hlediska ptolemaiovsko-koperníkovské představy má práce trpí jakousi paradigmatickou „schizofrenií“ – zkoumání předpojatosti v mém kvantitativním výzkumu (a ono zkoumání předpojatosti vůbec) bychom mohli zařadit do ptolemaiovské logiky, kdežto kvalitativní část, opírající se o sociálně konstruovanou mediální realitu, bychom naopak mohli zařadit do koperníkovské logiky⁶. Sám Schulz však píše, že komunikační odborníci občas ve svých pracích obě perspektivy spojují. Vysvětluje si to tím, že ačkoliv byla změna paradigmatu již mnohokrát prohlašována, stále vědecký obor masové komunikace neprošel zásadní změnou⁷ (Schulz 2000:36).

1.1.2 Motivaci ke zpracování tématu

Málokteré téma v „novodobé“ historii po roce 1989 přilákalo takovou pozornost a zájem české veřejnosti jako televizní krize. Bylo to totiž poprvé od tzv. sametové revoluce, kdy se zaplnilo Václavské náměstí v Praze (dle tehdejších odhadů přišlo přibližně 100 000 lidí⁸) a dále se zaplnila i náměstí v dalších českých městech. Dalo by se zde tak hovořit o oné pověstné moci médií, protože kdyby podobnou vzpouru proti svému vedení provedli např. zaměstnanci ČKD, rozhodně by je nepřišly podpořit stotisícové davы.

O televizní krizi informovala bez výjimky všechna česká média. Cílem práce tedy bude zjistit, zdali informování bylo opravdu tak černo-bílé, tj. že všechna média byla proti Hodačovi a na straně vzbouřených redaktorů. Nejblíže (zaměřením) mé práci je výzkum Centra pro mediální studia, které zpracovalo pro Radu Českého rozhlasu v roce 2001 studii, která dostala název *Český rozhlas o České televizi* a která se zabývala způsobem, kterým ČRo referoval o dění v ČT. (Končelík et al. 2004:7). Autoři studie v předmluvě hovoří o tom, že „situace, kdy se jedno médium stává předmětem zobrazení jiného média, je dosti kuriózní sama o sobě.“ (Končelík et al. 2004:71).

⁵ Zajímavá diskuse by určitě vznikla na téma, zdali má při víře v koperníkovské uspořádání cenu dělat empirické pokusy o nalezení objektivitu a jestli se toto navzájem vylučuje.

⁶ Záleží na pohledu – buďto to můžeme považovat za nedůslednost a chybu, nebo naopak za přednost, kdy se pomocí rozdílných metod snažíme o tzv. triangulaci.

⁷ Byť se dnes hovoří dokonce o další paradigmatické změně, kterou způsobila zejména tzv. „nová média“ (založená na internetu a bezdrátových technologiích) v posledním desetiletí, tj. od roku 2000.

⁸ S úsměvem na rtech můžeme říct, že tolik lidí se v Praze sešlo pouze na koncertu Michaela Jacksona v roce 1996, kdy dle pořadatelů na Letnou přišlo 130 000 lidí. Údaje o počtu lidí na Václavském náměstí 3. ledna 2001 se však dle autorů liší, pohybují se však v rozmezí 50 – 100 000 lidí a 100 000 bylo nejčastěji zmiňováno.

1.1.3 Motivace k sepsání rigorózní práce

Na Katedře mediálních studií FSV UK jsem již diplomovou práci stejného názvu obhájil v únoru 2010 na výbornou. Diskuse při obhajobě však odhalila některá místa, která by zodpovědně pracující vědec neměl nechat nezodpovězená. Jednalo se například o skryté druhy předpojatosti, které jsem pouze kvantitativní analýzou nemohl odhalit, ačkoliv jsem se o to v některých kvantitativních analýzách pokoušel⁹.

Kvantitativní analýzu považovali jak vedoucí diplomové práce, tak oponent za zdařilou, bohužel k úplné spokojenosti – a to zejména na rovině osobní, autorově – chybí práci zejména kvalitativní část, na kterou při psaní diplomové práce již nezbyl čas, ačkoliv jsem o ní vážně uvažoval. Mojí motivací je tedy práci rozšířit zejména v teoretickém úvodu – k jehož pregnantní stručnosti měl oponent menší výhrady – a také v kvalitativní analýze, která se stala pouze předmětem diskuse při obhajobě.

1.2 Uvedení do tématu

Ve své práci se budu zabývat tím, jak o televizní krizi referovala tehdejší tištěná média, která až na výjimky (Haló noviny) fungují na komerční bázi. V první části analýz využiji metodu kvantitativní obsahové analýzy a budu se také snažit přijít na to, zdali některá tištěná média byla v rámci krize předpojatá k určité straně sporu – např. pomocí toho, zdali média inklinující k pravici upřednostňovala spíše Hodače, nebo vzbouřené redaktory, popř. zdali inklinovala k té které politické straně.

Limity, které měla kvantitativní metoda, pomůže snad prolomit druhá, kvalitativní část práce. Za velmi inspirativní považuji texty autorské dvojice Nekvapil a Leudar, kteří dlouhodobě zkoumají mediální dialogické sítě. V kvalitativní části analýzy se pokusím využít jejich přístup a dále jej zkombinovat s diskursivní analýzou k odhalení ideologie.

Protože v tuto chvíli neexistují žádná data podpořená výzkumem o politickém paralelismu českých médií, můžeme jen čerpat z předmluvy k českému překladu knihy Hallina a Manciniho, kterou napsali Jan Jiráček a Tomáš Trampota. (Hallin, Mancini 2008:18-19) Autoři předmluvy zde české deníky na pravo-levé pomyslné ose umisťují následovně:

Hospodářské noviny – nejvýrazněji napravo
Lidové noviny – napravo (více než MFD)

⁹ V kvalitativní části se bude jednat zejména o odhalení ideologie, protože o odhalení propagandy jsem se již částečně pokusil v kvantitativní části práce.

Mladá fronta Dnes – napravo

Blesk – středopravý

Právo – levicová strana spektra, ačkoliv čtenáři se řadí spíše ke středolevé pozici

Haló noviny – nejvýrazněji nalevo (na rozdíl od nezávislých deníků výše, které jen někam politicky inklinují, jsou Haló noviny otevřeně stranickým deníkem KSČM).

Navíc bude do této pravo-levé osy zařazen i deník *Slovo*, a to mezi Blesk a Právo¹⁰. Samotnou televizní krizi se podrobněji zabývám níže, čili není třeba problematiku v úvodu práce blíže rozebírat.

¹⁰ Toto zařazení neproběhlo dle dat podpořených výzkumem, ale spíše z jakési historické zkušenosti, kdy Svobodné slovo historicky patřilo pod ČSNS a bylo vždy méně levicové než Právo. Tudíž v mé analýze je Slovo na úrovni středového až lehce levicového politického spektra.

II. Stat'

1. Teoretické zakotvení práce

1.1 Televizní krize v ČT

Televizní krizi v ČT bývá označováno období od prosince 2000 do ledna 2001. Ve své práci jsem se zaměřil konkrétně na období od 20. prosince 2000 (zvolení Jiřího Hodače Radou ČT na post generálního ředitele ČT, dále jen GŘ) do 12. ledna 2001 (kdy byla Parlamentem ČR schválena novela zákona o ČT a odvolána Rada ČT).

Specifikem televizní krize je, že se jedná o daleko složitější problém, než se může na první pohled zdát – záleží na možném čtení krize, ke kterému se přikloníme, a jak moc máme rádi zjednodušování, nebo naopak různé teorie spiknutí, které rády zesložit'ují i očividné poznatky. Možné způsoby čtení krize jsem podrobněji rozvedl níže v kapitole 1.1.5.

1.1.1 Kořeny televizní krize

Dopátrat se kořenů krize v ČT z knižních zdrojů je dost problematické. Co autor knihy o televizní krizi, to jiný subjektivní názor na věc. A hlavně – řada autorů sepsala své knihy téměř ihned po proběhnuvších událostech a často si nezachovala tolik potřebný kritický odstup.

Libor Dvořák, tehdejší zaměstnanec ČT a autor knihy *ČT – věc veřejná aneb Zápisky teroristovy*, považuje za důvod revolty zaměstnanců fakt, že „...*Rada ČT (...) po jedenácti měsících ve funkci odvolala posledního ředitele veřejnoprávní televize pana Dušana Chmelička a na jeho místo již po týdnu vyhrazeném pro přihlášky kandidátů (sešlo se jich 33) v několikahodinovém tzv. výběrovém řízení dosadila pana Jiřího Hodače.*“ (Dvořák 2001:6). Za prvopočátek krize, který je dle Dvořáka známý „*jen nám televizákům*“, ale považuje „*odchod Iva Mathého z funkce generálního ředitele v roce 1998*“¹¹. (Dvořák 2001:12). Stejně se vyjádřil i Antonín Dekoj, ten však upřesňuje a říká: „...*Rada ČT je nejproblematičtějším*

¹¹ V rozhovoru s Jolanou Voldánovou, Dvořák uvádí otázku na Voldánovou větou: „Nezabývejme se teď genezí toho, co prožíváme, konstatujme jen tolik, že je to *důsledek opoziční smlouvy po odchodu Iva Mathého.*“ (Dvořák, s. 118). V rozhovoru Dvořáka se Zdeňkem Velíškem Dvořák říká: „My všichni tady si myslíme, že to byl pokus ODS o nepřímé ovládnutí ČT. Z řad ODS se ale nabízí jiný scénář. Podle toho jde o identický pokus tzv. hradního křídla a Čtyřkoalice. My oba samozřejmě víme, že to tak být nemůže.“ (Dvořák 2001:123)

článkem celé televizní konstrukce (...) to jsme pochopili, když odvolala Iva Mathého, přesněji, když mu skončilo volební období a na další už nebyl vybrán.“ (Dvořák 2001:99).

Počátek krize do tohoto období zasazuje i Jan Čulík, avšak z naprosto odlišného důvodu než Dvořák. Po odchodu Iva Mathého se totiž Česká televize měla reformovat a profesionalizovat po vzoru BBC. Na tomto pokusu se dle Čulíka měli podílet Ivan Kytka, Jana Bobošíková a americký politolog Andrew Strohlein. Dle Čulíka tento pokus velmi rychle selhal na celé čáře. (Čulík 2001:27). Kašparová (2001:24) v Kytkovi takového profesionála neviděla a rozhodnutí udělat šéfredaktorem zpravodajství Ivana Kytka považovala za chybu, protože *„...nepřiliš úspěšně inovoval vysílání (...) brzy začala sledovanost zpravodajství klesat.“*

Jan Čulík se na mnoha stránkách své knihy snaží čtenáři podsunout svou vlastní, do jisté míry pravděpodobnou,¹² interpretaci událostí v ČT, která se dá dle něj již od roku 1998 číst jako neustálý boj mezi dvěma skupinami uvnitř ČT. Těmi, kteří se snaží zavést reformy uvnitř ČT, zprofesionalizovat ji a vždy se zlou pochodí a druhou skupinou, která se snaží stav věci v ČT zakonzervovat a nepřipustit žádné změny, jelikož by vyplavala napovrch jejich profesní neschopnost, nepřehledné finanční toky apod. Jan Čulík je obecně velmi kritický k ČT a s větami typu: *„Nedokonalé, nudné, povrchní a všeobecně nevyspělé, ‚pubertální‘ zpravodajství ČT škodí české společnosti,“* (2001:49) ve své knize rozhodně nešetří. Dle Čulíka má v ČT trvale navrch skupina druhá a *„opakovanými neúspěšnými pokusy zreformovat zakonzervovanou redakci zpravodajství ČT se její příslušníci naučili nikoliv kvalitní novinářské práci, ale úspěšným metodám, jak každý pokus o reformu rychle potlačit v zárodku.“* (Čulík 2001:345).

„Chtěl-li Hodač zavést v ČT pravidelná hodnocení profesního růstu zaměstnanců, jaká jsou zcela běžná v BBC i jiných britských institucích (včetně univerzit), stal se nutně nebezpečím, kterého bylo třeba zbavit se stůj co stůj.“ (Čulík 2001:346).

Zajímavé tedy je, že téměř pro všechny autory jsou kořeny krize v odchodu ředitele Iva Mathé. Ivo Mathé byl historicky prvním ředitelem České televize po rozdělení Československa a působil v letech 1992 – 1998. Na jednu stranu byl Mathé dle pracovníků ČT všemi pozitivně hodnocený, na druhou stranu dle tehdejšího místopředsedy RRTV Petra

¹² Čulík na Britských listech své texty často podporuje rozsáhlými analýzami jednotlivých pořadů, a to at' již kvantitativními, či kvalitativními.

Štěpánka to bylo „...za jeho éry, (kdy) vznikly v ČT podivné vazby a toky peněz, spočívající v zadávání zakázek mimo televizi.“ (Kašparová 2001:23).

Na postu GŘ ČT se během dvou let pak vystřídali tři lidé. V období únor 1998 – prosinec 1999 byl GŘ ČT Jakub Puchalský. Ten po svém odstoupení naznačoval, že za jeho odstoupením stojí tlaky ze strany ODS. (Kašparová 2001:25).

Puchalského vystřídal Dušan Chmelíček, který byl ředitelem pouhých 10 měsíců od února 2000 do prosince 2000. V dubnu 2000 zřídil zcela novou funkci ředitele zpravodajství a jmenoval do ní Jiřího Hodače, který již dva měsíce poté rezignuje. (Kašparová 2001:27). Tomáš Pecina 22. prosince 2000, dva dny po zvolení Jiřího Hodače ředitelem, až trochu neurvale, ale s jistou dávkou prozíravosti pro budoucí události, píše: „*Jiří Hodač se neosvědčil jako ředitel zpravodajství a není třeba experimentálně ověřovat, že zklame i jako generální ředitel ČT.*“ (Čulík 2001:291).

Dušan Chmelíček poté přestál další dvě kauzy – jednu s odvoláním Romana Proroka, tehdejšího moderátora nedělního poledního diskusního pořadu *V pravé poledne*. Dnes v tuto dobu běží Otázky Václava Moravce. A druhou kauzu Sazka – kdy Chmelíček stáhl z vysílání reportáž, která se negativně vyjadřovala o společnosti Sazka. Kauzu Sazka detailněji popisuje Kašparová na stranách 26 – 35 a opravdu do hloubky ji rozebírá Jan Čulík, viz níže. Chmelíček je nakonec odvolán Radou ČT 12. prosince 2000. (Kašparová 2001:57).

1.1.2 Vyústění televizní krize aneb od Chmelíčka k Hodačovi

Důvody odvolání Chmelíčka do větší hloubky než Kašparová popisuje Jan Čulík. Za Chmelíčkův nejzávažnější přečin považuje fakt, že ostravské studio ČT natočilo pro pořad *Klekánice* kritický dokument o společnosti Sazka, který následně Chmelíček odvezl řediteli Sazky Aleši Hušákovi ke zhlédnutí a poté se jej pokusil zakázat¹³. (Čulík 2001:267-275).

Rada ČT 12. ledna 2001, měsíc po odvolání Chmelíčka a den po rezignaci Hodače, sepsala krátkou zprávu, ve které veřejně odhalila důvody pro odvolání Dušana Chmelíčka¹⁴:

a) neprůhledná hospodářská politika a deficitní rozpočet na rok 2001

¹³ Pořad měl být odvysílán 3. října 2000. Pár hodin před vysíláním jej však na Chmelíčkův pokyn stáhli z vysílání (i přes to, že na něj běžely denně upoutávky). Po jistých peripetiích byl pořad odvysílán 10. října 2000 a za pořad bylo zařazené dodatečné vyjádření Sazka, a.s.

¹⁴ Je jasné, že větší hodnotu a věrohodnost by zpráva měla ihned po odvolání Chmelíčka.

- b) neplnění úkolů vyplývajících z písemného projektu, který předložil v rámci výběrového řízení
 - c) manažerská selhání
 - d) špatná komunikace s Radou, znemožňující jí vykonávat její kontrolní funkci danou zákonem
- (Čulík 2001:308)

V tomto dokumentu se také objevuje argumentace, proč volba ředitele ČT trvala pouhý týden. 12. prosince, po odvolání Chmelíčka, Rada stanovila termín 19. prosince 2000 k podání přihlášek do výběrového řízení na funkci GŘ ČT. Důvody pro toto urychlené jednání byly dle Rady ČT následující:

- a) Po odvolání Chmelíčka finanční ředitel sdělil Radě ČT, že plánovaný Chmelíčkův schodek 455 mil. Kč se dá snížit minimálně o 100 mil. Kč. Rada ČT jej tedy vyzvala, aby předložil podrobnější plán. Chmelíček 14. 12. Radě ČT sdělil, že není možné vyhovět jejich požadavku.
- b) Členové Rady nechtěli být vystavováni mediálnímu tlaku během výběrového řízení na základě předchozí zkušenosti, kdy řízení trvala dlouhou dobu a přesto se Puchalský, ani Chmelíček neosvědčili.

(Dokument Rady ČT via Čulík 2001:311 – 312, nebo via Pittermann 2002:273 - 275).

Samotná volba probíhala ve 4 kolech. Z 33 přihlášek bylo 11 z nich odstraněno, protože nesplňovaly formální náležitosti. Ve druhém kole Rada dle životopisů vybrala ty uchazeče, kteří měli manažerské zkušenosti s řízením většího počtu podřízených ve větší instituci a současně měli mediální zkušenosti.

Ve třetím kole byly hodnoceny zaslané dokumenty uchazečů – 8 z nich bylo vybráno k posouzení. Na základě posudku se vybralo 6 kandidátů, kteří byli pozváni k rozpravě s Radou.

Ve čtvrtém kole bylo vyslechnuto šest uchazečů a na základě těchto pohovorů byl zvolen Jiří Hodač. (Dokument Rady ČT via Čulík 2001:312).

Čulík situaci popisuje trochu méně „růžově“. Původně chtěli radní jmenovat Kateřinu Fričovou, to se však nepodařilo prosadit v důsledku obstrukcí některých radních, a tak se Rada dohodla na Hodačovi, kompromisním kandidátovi. (Čulík 2001:288).

Jiří Hodač¹⁵ byl tedy zvolen po sedmidenním výběrovém řízení z 33 kandidátů na post ředitele ČT. Jako manažerovi v BBC mu byla údajně vytýkána neschopnost komunikovat

¹⁵ Jiří Hodač má britské občanství a podepisuje se vždy jako George Hodač. V práci však budu používat Jiří Hodač, stejně jako všechna tehdejší média, která o kauze referovala.

s podřízenými (Kašparová 2001:36). Dle tehdejších citací v tisku, které kompilovala Kašparová (2001:36-37) byl Hodač schopným reportérem a dobrým novinářem – jak v socialistickém Československu, kde psal do Svobodného slova, tak později v redakci BBC, kde pracoval během své emigrace. Nebyl však vhodným manažerem. Neschopnost prosazovat změny se u něj projevila již za působení na postu ředitele zpravodajství ČT. Tehdy jej kritizovala i Jana Bobošíková. „*Nemyslím si, že pod vedením Jiřího Hodače lze zpravodajství ČT významným způsobem zkvalitnit.*“ (Kašparová 2001:44). Na výtky médií, proč pro něj tedy může nově pracovat, Bobošíková jako nová ředitelka zpravodajství ČT MF Dnes sdělila: „...*pan Hodač už dneska neřídí zpravodajství, na to má mne. On nyní řídí televizi.*“ (Kašparová 2001:44).

Že je křeslo ředitele České televize nezáviděníhodný post, vyplývá i z řady tehdejších citací o ředitelích ČT. Funkce GŘ byla přirovnávána k postu, na kterém vskutku nezáleží, kdo na něm stojí a že na něj může Rada ČT zvolit kohokoliv a nikdo s tím nic neudělá. GŘ tak byl přirovnán kupříkladu k Hurvínkovi¹⁶ (Jan Jiráček via Antonín Dekoj), Medvídkovi Pů¹⁷ (poslankyně Dostálová, Čulík 2001:119) nebo k Mickey Mouseovi¹⁸ (Daniela Drtinová).

Po přečtení článku Tomáše Peciny by se ale dalo říct, že ani Rada ČT není zrovna hodna obdivu: „...*ani v jednom případě nebude (Rada ČT) plnit to podstatné, totiž izolovat veřejnoprávní televizi od mocenských vlivů. - Otevřete telefonní seznam a náhodně vyberte devět jmen: blahopřeji, právě jste sestavili velmi dobrou Radu České televize...*“ (Čulík 2001:154)

1.1.3 Televizní krize – stručně den po dni

Velmi trefně 27. prosince popsal „neřešitelnost“ krize dohodou, a také pozice v rámci „my“ versus „oni“, Tomáš Pecina:

„Neštěstím krize je, že možnost kompromisu neexistuje, situace je dokonale dichotomická: buď je Hodač legitimním ředitelem, a pak by se museli zaměstnanci podříditi příkazům nového vedení (tj.

¹⁶ „Přesně jak řekl tehdejší předseda Rady pan doktor Jan Jiráček: „My můžeme zvolit třeba Hurvínka.““ (rozhovor s Antonínem Dekojem in Dvořák 2001:99).

¹⁷ „...pokud rada zvolí GŘ např. medvídku Pů a my se jí dovolíme zeptat, zda vládně řídicími schopnostmi, budeme obviněni z politických tlaků“ (poslankyně Kateřina Dostálová, ODS stenoprotokol z jednání PSP: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022468.htm>).

¹⁸ „Pokud by Rada chtěla ředitelem ČT zvolit Mickey Mouse, tak to prostě udělá a nikdo jí v tom nezabrání.“ (Kašparová 2001:20)

ztratili by vše), nebo jeho jmenování legitimní není, a pak zase o vše přichází on – *tertium non datur*. To, co obě strany vysílají a vydávají za zpravodajství, je ovšem otřesné: tzv. bobovize v manipulaci a nedostatku odstupu zachází ještě dál než vzbouřenecké vysílání. Obě televize nemají s veřejnou službou společného zhora nic.“ (Čulík 2001:294).

Na stránkách níže stručně den po dni představím události tzv. televizní krize, a to od 12. prosince až do 15. ledna s dovětkem, že pokud bychom za ukončení krize považovali splnění požadavky vzbouřené redakce, tak krize „skončila“ až 10. února 2001, a to s pramalým zájmem médií, který postupně klesal od Hodačovy rezignace.

12. prosince – odvolání Dušana Chmelíčka z pozice GŘ ČT. Přičemž producenti Chmelíčka chválili za jeho postoj, kdy si nechal radit od profesionálů a obklopil se odborníky z oboru, na rozdíl od Puchalského (Kašparová 2001:58).

17. prosince – vzniká iniciativa „ČT – Věc veřejná“ složená z umělců, zástupců profesních sdružení a dalších organizací. Chtějí protestovat proti odvolání Chmelíčka a postupu zpolitizované Rady ČT. (Kašparová 2001:59)

19. prosince – před budovou ČT dle Kašparové (2001:61) protestují tři stovky lidí, kteří žádají, aby Rada ČT přestala s urychleným výběrem ředitele. Z 33 kandidátů vybrala Rada ČT 6 kandidátů, kteří postoupili do finálního výběru. (Dvořák 2001:26).

20. prosince – Jiří Hodač zvolen GŘ ČT, ačkoliv nejvíce šancí dávají média Kateřině Fričové. Senátoři Jan Ruml a Michael Žantovský (Čtyřkoalice) vydávají prohlášení, ve kterém píší: „...nezávislá pozice veřejnoprávních médií se tak stává předmětem politických tlaků a politických manipulací, což představuje ohrožení demokratického systému.“ (Kašparová 2001:64) Ihned po oznámení jména Hodač se spontánně zrodil krizový výbor. Adam Komers k tomu říká: „... na velíně se seběhlo obrovské množství lidí a říkali jsme si: ‚Ted’ musíme něco udělat, proti tomuhle se musíme postavit‘, protože to už jsme věděli, že začne plíživá normalizace. Hodač se tu totiž o něco podobného pokoušel v roli ředitele zpravodajství.“ (Dvořák 2001:36) To potvrzuje i Patrik Kaizr: „Nikdo nikomu nevolal, prostě jsme tam všichni najednou byli a řešili jsme, co uděláme. (...). Někdo řekl: ‚Tak ustavíme Krizový štáb.‘“ (Kašparová 2001:66). Mluvčími Krizového výboru se stali Adam Komers, Jolana Voldánová, Daniela Drtinová a Marek Vítek. Redaktoři nakonec volí formu titulku v pořadu

Události – dvě minuty je zobrazen bílý text na černém podkladě¹⁹, ve kterém zaměstnanci požadují zrušení Hodačova jmenování a ustavení Rady nezávislých odborníků. Nakonec Krizový výbor žádá o „*projevy občanské solidarity a podpory*“ a podpisu petičních archů. (Kašparová 2001:67). V prohlášení Krizového výboru v závěru stálo: „*Poslední nezávislá televize je přímo ohrožena! Pomozte ji zachránit! Jde o demokracii!*“ (Dvořák 2001:33)

21. prosince – vzbouřenci ve velině sjednotili svůj postup. Od nynějška vystupují pod názvem iniciativy „Česká televize – věc veřejná“ a jejich jménem jedná Krizový výbor. Podporu protestujícím vysolují známé osobnosti českého kulturního prostředí. Václav Klaus reaguje prohlášením, ve kterém mj. píše: „*Ukazuje se, že hybrid zvaný veřejnoprávní instituce, nefunguje, že se nejedná ani o instituci státní, ani o instituci soukromou. Vlastník, majitel, akcionář, v tomto případě neexistuje, respektive neumí prosadit své zájmy. Proto je čas zahájit přípravu privatizace této instituce.*“²⁰ (Kašparová 2001:73).

22. prosince – krizový výbor přijímá Pakt solidarity. Signatáři budou společně reagovat proti postihování svých kolegů a zároveň odmítají jednat s Hodačem a veškeré jednání přenechávají zástupcům Krizového výboru Adamu Komersovi a Antonínu Dekojovi. Na pět set zaměstnanců ČT se schází v garážích na Kavčích horách, kde protestovali už v roce 1989 proti komunistickému vedení ČT. (Kašparová 2001:78).

23. prosince – Vladimír Železný v pořadu Volejte řediteli, radí panu Hodačovi, aby si najal „*bezpečnostní agenturu, která by udělala v té televizi pořádek.*“ (Kašparová 2001:88). Od 19.00 hlídá budovu zpravodajství bezpečnostní služba a ve velině přespávají první redaktoři. (Kašparová 2001:90). Pod redakcí Ludvíka Vaculíka vzniká pamflet „Dva tisíce slov v roce dva tisíce.“²¹ Autoři pamfletu žádají: aby odstoupil nově jmenovaný ředitel, aby odstoupila Rada ČT, aby Parlament schválil nový zákon o ČT, který zaručí nezávislost ČT.

24. prosince – v noci ze soboty na neděli 24. prosince Hodač prostřednictvím faxu oznamuje, že novou ředitelkou zpravodajství ČT je Jana Bobošíková. Ochránná služba přestala vpouštět

¹⁹ Vzbouření redaktoři tak jako první užili černé obrazovky s titulkem, která se později ze strany nového ČT stala jedním ze symbolů televizní krize.

²⁰ Prohlášení Klause k získání také na jeho oficiálním webu, zde: <http://www.klaus.cz/clanky/2167>

²¹ Jedná se o aktualizovanou verzi tzv. „vltavské výzvy“ ze 17. prosince, kterou čeští umělci protestovali proti odvolání Dušana Chmelíčka. Navíc šlo o parafrázi na manifest sepsaný Vaculíkem a vydaný 27. června 1968 v tehdejších médiích. Der Spiegel o krizi v ČT napsal, že měla přichut „staré české frašky“, mj. i tím, že se redaktorům ČT podařilo vyvolat dojem, jako by šlo opět o listopad 1989. (Dvořák 2001:77). Čulík dokonce píše: „Vzbouřenci vyvolali psychózu ohledně údajného „návratu revoluce z roku 1989“. Někteří pošetilci skutečně při demonstracích na Kavčích horách požadují „svobodné volby“. (Čulík 2001:300).

zaměstnance zpravodajství do velína. (Kašparová 2001:93) a Bobošíková se přesunula do sídla TV Nova na Barrandově, odkud vysílá zpravodajství. Zatímco majitelé kabelového a satelitního (popř. internetového) vysílání mohli během krize odebírat vysílání „vzbouřené“ redakce, na cca 80 % diváků obdrželo signál přes vysílač, tudíž dostávali zpravodajství připravené týmem Bobošíkové. (Kašparová 2001:94). Petici za vzbouřené zaměstnance podepsalo již 15 000 občanů ČR.

25. prosince – Bobošíková se snaží bez úspěchu převelet vzbouřené redaktory na jinou práci. Nikdo ji neuposlechl. (Kašparová 2001:97). Krizový výbor žádá o audienci u prezidenta Havla, mluvčí Špaček je však odmítá, že prezident „*v žádném případě nemůže být arbitrem tohoto sporu.*“ (Kašparová 2001:98). V ČT dochází k patové situaci, ve které ani jedna strana sporu nehodlá ustoupit. Obě strany se navzájem obviňují z pirátského vysílání. Jelikož oficiální (Hodačova) redakce nezvládá zaplnit celé programové zpravodajské bloky, na zbytek vysílání použije černou obrazovku a titulek s nápisem: „*Na vysílač nebyl dopraven autorizovaný signál ČT, vysílání bude pokračovat po přestávce.*“ (Kašparová 2001:99). Klaus vyzývá vládu ČR, aby v této situaci, kdy je porušován zákon v ČT, zasáhla. (Kašparová 2001:101). Vláda odmítá slovy mluvčího Roučka: „*Nemáme vládní televizi, je to veřejnoprávní televize.*“ Začíná diskuse o lteře a duchu zákona. S touto myšlenkou přichází poprvé Petr Pithart z KDU-ČSL. „*Události v ČT ukazují, že literu zákona o TV vysílání lze dodržet, a přitom je možné porušovat jeho ducha, tzn., že zákon není dobrý.*“ Politici Čtyřkoalice (Jan Ruml, Josef Zielenec a Zuzana Roithová) a Petra Buzková z ČSSD se začínají objevovat přímo ve velíně ČT²². Jan Ruml přespává ve spacáku přímo ve zpravodajském sále. Politici argumentují, že tam přišli jako živý štít před možným zásahem ochranky, či policie. Před budovou ČT je cca 1300 lidí a se svíčkami v rukou skandují „*Svobodu, svobodu!*“²³ Teun van Dijk k tomuto říká: „*Ideologické nároky na svobodu, jako např. při svobodě tisku, nebo svobodě trhu, jsou tak obvykle nároky na moc.*“ (van Dijk 2001:162). Andrew Strohlein dodává: „*Mezinárodní sdělovací prostředky se nechaly ohloupit ideologickou rétorikou stávkujících novinářů a prezentovaly konflikt jako boj za svobodu slova. Není to otázka lidských práv, jde o politický boj o moc*“²⁴. (Čulík 2001:322).

²² Ve velíně se po večerech tajně scházel s novináři ČT i Ivan Langer z ODS, který to pak později popřel. Přičemž se o jeho „tajných“ schůzkách zmiňují i všichni autoři knih o krizi včetně Bobošíkové.

²³ http://www.youtube.com/watch?v=Rq_fIVKA98o Z tohoto videa je patrné, že heslo „Svobodu, svobodu!“ používali i tehdejší vzbouření pracovníci redakce ČT, když se s nimi snažila Bobošíková komunikovat.

²⁴ Strohlein cituje například prohlášení Mezinárodní federace novinářů, které je věcně chybné, např. že Bobošíková okamžitě po svém jmenování propustila 20 novinářů, což vedlo ke vzpouře. Přitom nejdříve byla

Demonstranti před budovou ČT začínají vzbouřeným redaktorům v ČT nosit zásoby jídla a ti si je na laně v kýblu přebírají do velína. (Kašparová 2001:104). Bobošíková ve své knize však tvrdí, že: „...diváci se dojíмали, nosili řízky, vánoční cukroví, lahve s nápoji. Neměli tušení, že je to úplně zbytečné, že to nikdo ani nejí, protože v televizi fungují bufety a stravování, nikdo hlady netrpí. Tohle byla jenom hra pro veřejnost, ale dlužno říct, že velmi působivá.“ (Bobošíková 2006:61)

26. prosince – Bobošíková rozdává výpovědi 20 redaktorům, kteří odmítli převzít pokyn o převedení na jinou práci. Redaktoři je odmítli převzít a odpovídali voláním „Svobodu“, „To je ono, to je ono!“ a zpěvem koled. (Kašparová 2001:105). U vchodu do velína je vylepená zvětšená fotokopie dopisu, kterým měla Bobošíková na jaře 1989 žádat o práci v tehdejší ČSTV. (Kašparová 2001:106). Dvořák uveřejňuje ve své knize dopis dokonce v plném znění. (Dvořák 2001:24-25).²⁵ ODS ústy Ivana Langera vidí řešení krize v důsledném respektování zákonů ČR – jinými slovy podporuje Jiřího Hodače. (Kašparová 2001:107). Petici na podporu vzbouřené redakce zpravodajství podepsalo již 30 000 lidí.

27. prosince – Hodač podává trestní oznámení na revoltující zaměstnance. Bobošíková hledá nové spolupracovníky, kteří budou připravovat „autorizované a legální“ vysílání. Hodač ztrácí kontrolu nad internetovými stránkami ČT, které zcela ovládli vzbouření redaktoři.²⁶ Na velině se objevují i Vladimír Špidla a Pavel Rychetský – tehdejší místopředsedové vlády, a příslibili, že 3. ledna se bude projednávat novela zákona o ČT. (Kašparová 2001:114). Prezident Havel dle Kašparové „rozdivočel část politické scény“ takřka identickým prohlášením jako Petr Pithart již 25. prosince o duchu a lítěře zákona. Navíc však řekl, že „*nastolení komunistické*

vzpoura až poté propouštění. Zdali to byla od Bobošíkové adekvátní reakce, je na polemiku, ale nelze než souhlasit se Strohleinem, že „novinářské organizace nejen, že nekriticky přijaly propagandu vzbouřených novinářů, ale také dokonce opakovaly dezinformace, jimiž je novináři krmili, aniž by si ověřily fakta.“ (Čulík, s. 323).

²⁵ Nevím, zdali se jedná o specifikum české společnosti a novinářské obce, že „komunistickou“ minulost vytahuje na povrch pouze účelově a kdy se jí to hodí, ale dopis Bobošíkové byl pro vzbouření „atraktivní“ zejména kvůli větě: „Po celou dobu studia jsem pracovala ve volených funkcích MV SSM Praha a ÚV SSM.“ Paradoxní je, že při zvolení Jiřího Janečka v červenci 2003 a jeho prvního mandátu ředitele ČT nikdo jeho minulost na povrch nevytahoval a on sám v přihlášce do výběrového řízení zamlčel, že od srpna 1981 byl členem KSČ a od roku 1986 působil jako redaktor a poději jako vedoucí pracovník táborského týdeníku Palcát, vydávaného OV KSČ. Tato informace byla zveřejněna médii až před volbou ředitele ČT v červenci 2009. Na Janečkovu znovuzvolení to však nemělo žádný vliv. Opět ale vyvstaly otázky o „účelovosti“ této medializace.

²⁶ To však na přelomu let 2000/2001 nemusela být až tak velká tragédie, protože dle tehdejších studií internet využívalo v roce 2000 18 % populace, z toho doma pouze 6 % obyvatel a v roce 2001 již hodnoty vzrostly na 25,7 % u celé populace a na 8,7 % u domácích připojení. Co se absolutních hodnot celé populace, patřily mezi ně i s takřka stejným podílem děti ve školách. Viz například internetové zdroje:

<http://www.e-kommerce.cz/ec/ec.nsf/0/6CF8124463D2CB1FC1256AE9004AF009>
<http://blog.macich.name/1140984949-penetrace-internetu-je-v-cr-porad-lepsi.html>

diktatury roku 1948 se také odehrálo naprosto zákonně a v souladu s literou zákona, ale v rozporu s duchem poválečné ústavy.“ Petra Buzková oznamuje, že Hodač by měl odstoupit, aby se situace pohnula. (Kašparová 2001:115). Hodač večer vypíná kompletně celé vysílání a na obrazovkách diváci vidí pouze znění zprávy, že tento nápis tam bude do doby, než RRTV rozhodne „*který program ČT je legálním a autorizovaným programem v souladu se zákonem o ČT a který nikoliv.*“ Předseda RRTV Martin Muchka se vyjádřil, že Hodač si dělá z diváka rukojmího a že „*rada těžko bude moci rozhodovat o tom, který program ČT je legální a autorizovaný, protože nic takového zákon nezná.*“ (Kašparová 2001:117). Petici podepsalo již 44 000 lidí.

28. prosince – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání oznámila, že nehodlá být soudcem ve sporu, zároveň však uvedla, že pouze verzi Událostí pod vedením Hodače lze považovat za legální a vyzvala ČT, aby obnovila vysílání. (Kašparová 2001:119). Pavel Rychetský vidí řešení v novele zákona o ČT. Objevuje se „protipetice“, kterou zorganizoval tehdejší ředitel Divadla Ta Fantastika²⁷ Julius Hirsch.

29. prosince – místopředseda Rady ČT Václav Erben vyzval Hodače, aby okamžitě rezignoval. Hodač byl vyslýchán sedm hodin na policii, aby podal vysvětlení s rostoucím podáním trestních oznámení v kauze ČT. (Kašparová 2001:126). Václav Klaus zve své protějšky z ČSSD, KDU-ČSL a Unie svobody na 2. ledna na schůzku, aby se pokusili řešit televizní krizi. Všichni obratem pozvání přijali. Petici podepsalo již 90 000 občanů.

30. prosince – Rada ČT vzkazuje Hodačovi, že do 2. ledna musí zajistit vysílání veřejnoprávní televize v plném rozsahu (Kašparová 2001:129). V Událostech (vysílaných z velína) se objevila informace, že v pátek 29. prosince Hodač před Radu ČT předstoupil s návrhem rezignace. Na dotaz ČTK upřesnil, že „žádal o jasné vyjádření podpory Rady ČT a pokud tuto podporu nedostanu, dávám svou funkci k dispozici.“ Vzbouřenci vstoupili do filmového vysílání s vlastním prohlášením, ve kterém (paradoxně) mj. Adam Komers kritizoval „zasahování do pořadů“. Komers dále oznámil, že pokud Rada ČT nesplní požadavky Krizového výboru a neodvolá Hodače, vstoupí do stávk. (Kašparová 2001:135).

²⁷ Teorii spiknutí ODS a jejího ovládnutí ČT podporuje fakt, že spolumajitelku divadla Ta Fantastika je od března 2000 Lucie Bílá, která v roce 1998 otevřeně podporovala ODS a Václava Klause, mj. na předvolebním koncertu ODS v srpnu 1998. Pavel Dostál tehdy tento koncert ODS ve vysílání ČT2 4. srpna 1998 nazval „Antichartou“.

31. prosince – bezpečnostní služba najatá Hodačem kontroluje vstupy do místnosti velína. Ti, kteří odejdou, se prý již nemohou vrátit zpět. Vzbouřenci začínají odmítat i politiky, kteří se snaží dostat do velína. Richard Falbr, tehdejší předseda Rady ČMKOS, vyjádřil zaměstnancům ČT podporu při případné stávce. (Kašparová 2001:137). Pod petici připojilo svůj podpis již 100 000 občanů.

1. ledna – nezávislá odborová organizace ČT vyhlásila stávku s požadavky: ukončit přerušování vysílání ČT a cenzuru, ukončit blokádu provozoven ČT bezpečnostní agenturou, odchod Hodače a jím dosazených lidí, předání vysílání kompetentním osobám. Slovo „stávka“ však bylo dost paradoxní, protože zaměstnanci ve velíně stávkovali práci. Jan Ruml se marně dožadoval vstupu do velína (ochranka jej nepustila a členka Krizového štábu Drtinová se od návštěvy distancovala, že zaměstnanci senátory nezvali). (Kašparová 2001:142). Pod logy ČT1 a ČT2 svítí nápis stávka.

2. ledna – již od novoročního projevu prezidenta zvou vzbouřenci emotivním klipem (se zpomalenými záběry podbarvené hudbou Armstronga „Wonderful World“) občany na Václavské náměstí. Hudební klip končí nápisem: „Děkujeme za podporu, Václavské náměstí 3. ledna 18:00.“ Kašparová ironicky poznamenává: „Jedno oko jistě nezůstalo suché.“ (Kašparová 2001:146). Tehdejší ostravský senátor Mirek Topolánek ke krizi v ČT médiím sdělil: *„Je to pražská záležitost a já si přeji, aby přišel Jožin z bažin, ten totiž žere hlavně Pražáky. Je to záležitost znovu semknutého disentu – prostě fialový hnus.“* (Kašparová 2001:150). Zahraniční novináři však situaci vnímají jako boj o svobodu slova. Petici vzbouřenců podepsalo 120 000 lidí. Protipetici „Občanská podpora legálního vedení ČT“ organizovanou divadlem Ta Fantastika, podepsalo 3 500 lidí.

3. ledna – Komers z okna vyzývá zaměstnance, aby v 16:00 přišli před budovu zpravodajství a pomohli ji „vyčistit“ – tzn. zbavit ochranky ustavené Hodačem. Poté se měli všichni odebrat na Václavské náměstí. K avizovanému „čištění“ nedošlo, ale demonstrace²⁸ se na Václavském náměstí konala. Demonstrace začala mohutným skandováním „Už je to tady“²⁹ a na náměstí dorazilo až na 100 000 lidí³⁰. Vláda ten den dopoledne schválila novelu zákona o ČT, která změnila výběr kandidátů Rady ČT. Vladimír Špidla – budoucí premiér ČR a eurokomisař – to

²⁸ Na demonstraci zval leták, ve kterém bylo logo ČT a uvnitř otázky: „Chcete svobodná média?“ a pod ní „Chcete veřejnou kontrolu nad politiky?“

²⁹ Je pozoruhodné, jak tehdejší demonstranti používali vesměs stejná hesla jako v listopadu 1989. „Svobodu!“ a

„Už je to tady“ se skandovalo i v roce 1989.

³⁰ Dvořák hovoří o 60 – 100 tisících lidí. (Dvořák 2001:31).

za pískotu oznámil večer na Václavském náměstí demonstrantům. Dalším politikem, který po Špidlovi vystoupil, byl Karel Kühnl (dnes velvyslanec v Chorvatsku), tehdejší předseda Unie svobody, který zde prohlásil, že se „stydí za to, že je politikem“. Demonstrace se konaly také v Brně a Ostravě, kam před studia přišlo přibližně 2 500 lidí.

4. ledna – Jiřího Hodače našli doma v bezvědomí. Byl převezen do motolské nemocnice a jeho stav je vážný. (Kašparová 2001:155). Tento fakt rozebírá Bobošíková opravdu dopodrobna ve své knize, protože to údajně byla právě ona, kdo dal pokyn k vyrazení dveří od Hodačova bytu. „...*Hodače nepřijali v nemocnici v Obloukové, na Karláku, Na Vinohradech... prostě ho nepřijali nikde, ač to dneska všichni svorně popírají.*“³¹ (Bobošíková 2006:62). K zaplněnému Václavskému náměstí tehdejší nejmocnější muži země řekli: „Překvapuje mě, kolik lidí se nechá zmanipulovat.“ (Václav Klaus). „*Shromáždění na Václavském náměstí je důsledkem toho, že se podařilo u lidí vyvolat dojem, že se bojuje o nezávislou ČT.*“ (Miloš Zeman). Vzbouřence svým podpisem podpořilo již 147 000 lidí. Protipetici podepsalo 10 000 lidí.

5. ledna – Pavel Dostál přichází s teorií, že krize v ČT je zástupný problém. Hlavní problém je ve volání po privatizaci ČT a v obchodních zájmech soukromých televizních společností. (Kašparová 2001:162). Poslanecká sněmovna po rozpravě nepřímo vyzvala Hodače k rezignaci jako jediné možné řešení krize. (Kašparová 2001:164).

7. ledna – Klaus odsoudil postup vzbouřenců v pořadu Naostro. Označil to za pučistický pokus zmocnit se veřejnoprávní televize (Kašparová 2001:167). Zmínil se zde i o své koncepci, jakým způsobem privatizovat nefungující veřejnoprávní instituci.

8. ledna – Rada ČT Hodače neodvolala. Dostál tvrdí, že má důkazy o tom, že privátní mediální lobby je napojena na nový management ČT. Ochranka, která blokovala vstup do velína od 31. prosince, je odvolána. (Kašparová 2001:171). Bobošíková však ve své knize tvrdí, že vstup do velína nikdo neblokoval. „*Opravdu jsem nezavřela já je, ale naopak oni nechtěli nikoho pustit k sobě*“. (Bobošíková 2006:66).

9. ledna – ve večerních *Událostech plus* Jana Bobošíková oznamuje, že ukončuje vysílání vlastních zpráv. Čulík k vysílání Bobošíkové říká toto: „*Hodač se zkompromitoval*

³¹ Nakonec jej přijal v motolské nemocnici známý Bobošíkové, kterého půl roku po incidentu z nemocnice vyhodili, že prý neobstál v kolektivu za tento svůj čin. Tento důvod prý Bobošíkové oznámil ředitel nemocnice, Bobošíkové bývalý spolužák, který s tímto oznámením připojil žádost, zdali by mu nepomohla stát se ministrem zdravotnictví. (Bobošíková 2006:63).

propagandistickým vysíláním Bobošíkové, které svou zaujatostí předčilo i hrubou televizní propagandu vzbouřenců.“ (Čulík 2001:298).

10. ledna – Petici „ČT – věc veřejná“ podepsalo již 180 000 lidí. Protipetici 16 000 lidí.

11. ledna – Jiří Hodač rezignoval na svou funkci ze zdravotních důvodů. Vzbouření redaktoři požadují odchod i Hodačem dosazeného managementu, jinak stávku neukončí. (Kašparová 2001:180). Na Václavském náměstí se opět sešly desítky tisíc občanů. Dle Kašparové (2001:181) je demonstrace dokonale zorganizovaná lidmi s vysílačkami. Delegace Unie svobody (Kühnl a Svoboda) se živě baví a smějí s moderátorem Událostí ČT a posléze společně odcházejí do zóny vymezené pořadateli.

12. ledna – poslanec Unie svobody Pavel Svoboda na jednání sněmovny obvinil Václava Klause a ODS z „adventního puče“ v České televizi. Po jednání ve 21:15 poslanci odvolali Radu České televize. (Kašparová 2001:185).

15. ledna – v pořadu Fakta na České televizi jsou zobrazeny výpisy z mobilních telefonů členů Rady ČT. Iniciativa „ČT – věc veřejná“ vybízí k odstoupení Langra s Dostálovou (ODS) a Kučerou (ČSSD), za to, že si často telefonovali s členy Rady ČT. Nikdo z Iniciativy nevybízí k odstoupení Petru Buzkovou, ačkoliv byla dle výpisů v častém kontaktu s radním Václavem Erbenem (ČSSD). Důvodem asi bylo, že Buzková byla otevřeně na straně vzbouřenců a spolu se Špidlou stáli uvnitř ČSSD proti Zemanovi, který byl zpočátku na straně Hodače. (Kašparová 2001:189).

Zde tímto „kalendáři“ skončím, ačkoliv krize „neskončila“ 15. ledna a měla ještě zajímavé dohry. Kupříkladu když 17. ledna si stávkující „dosadili“ vlastního ředitele Ladislava Palusku, Hodačem odvolaného finančního ředitele. Stávkující rozmístili i hlídky u dveří, aby hlídali, kdo vstupuje do kanceláří vedení. Toto jednání odsoudili všichni politici, kteří do této chvíle vzbouřeným redaktorům nepokrytě fandili. (Kašparová 2001:194). 23. ledna poslanci schválili novelu zákona o ČT přehlasováním Senátu, a ačkoliv měl prezident Havel k novele výhrady, tak ji podepsal (Kašparová 2001:204). Až 9. února Věru Valterovou ve své prozatímní funkci nahradil nový (též prozatímní, ale od 31. 10. 2001 řádný) ředitel, Jiří Balvín. Ten 10. února odvolal členy managementu jmenované Hodačem včetně Jany Bobošíkové a provedl kroky k ukončení stávky a stabilizaci situace v České televizi. Co se dělo v tomto období až do 10. února bylo již bez valného zájmu médií a veřejnosti.

1.1.4 Výsledek televizní krize

Je určité zajímavé položit si otázku, jak krize vlastně dopadla. Z rozhovoru Václava Moravce s Adamem Komersem na BBC 4. října 2001 se dá vycítit, že z výsledku krize zůstala jakási pachuť v ústech. Krizový výbor tehdy požadoval (krom očividného požadavku na odvolání Rady ČT a Hodače) také novelu zákona o ČT. Novely se redaktoři a česká veřejnost dočkala, ale její největší „změnou“ bylo zvýšení počtu radních z 9 na 15 a nikoliv tolik v tehdejších médiích proklamovaná, politiky slibovaná a vzbouřenci požadovaná, „trojnožka“ – ve které by radní jednou třetinou volila Sněmovna, Senát a prezident ČR. Antonín Dekoj k tomu poznamenává: *„Novela určitě nic nezmění (...) Je pravděpodobnější, že se sejde devět šilenců, než že by se jich sešlo patnáct – ale to je asi tak všechno. Nový zákon bohužel nevyloučí další politické manipulace. Protože i starý zákon pravil, že v radě má sedět devět osobností, které nesmějí sloužit zájmům politických stran.“* (Dvořák 2001:101).

Trojnožku naopak kritizuje Jan Čulík, že v případě podobné krize, by se pak těžko hledala odpovědnost a „viník“, protože Senát, Parlament a prezident by svalovali vinu jeden na druhého. Je také trochu „paradoxní“, že krize, která dle vzbouřenců byla vyvolána zejména politickým zásahem, byla nakonec vyřešena politickým zásahem. Televizní krize tak působí čistě jako politická aféra.

Britské listy, obvykle kritické k České televizi, k výsledku krize řekli následující: *„Vinou Bobošíkové není nic vzdálenější skutečnosti než představa, že by zpravodajství České televize bylo reformovatelné normálními prostředky. Ať bude příštím reformátorem kdokoli, šanci na úspěch má jen tehdy, nastoupí-li v čele URNy.“* (Čulík 2001:328).

Poněkud zarážející byla bezprostřední reakce na novelizovanou podobu zákona hlavních tváří a mluvčích protestu – Komerse, Kopeckého a Drtinové – jak ji z tiskové konference zaznamenal 24. ledna 2001 novinář Jaroslav Plesl.³² Trio vzbouřenců mu řeklo, že jim „nepřísluší“ se k návrhu vyjadřovat, ačkoliv kvůli platnému znění zákona mohli vyvolat vzpouru³³. (Čulík 2001:339).

³² Dnešní zástupce šéfredaktora Lidových novin byl jedním z mála novinářů, kteří publikovali otevřeně kritické texty na adresu vzbouřených redaktorů. Plesl tehdy psal do týdeníku Euro.

³³ Doslovný přepis z tiskové konference: Plesl: „Takže vy si o tom zákoně nic nemyslíte?“ „Kopecký: „My si o tom myslíme, ale my nejsme kompetentní, abychom to komentovali, protože nejsme politici.“ Drtinová: „My nemůžeme suplovat Parlament.“ Plesl: „Takže minulý zákon jste komentovat mohli a ten současný komentovat nechcete?“ Kopecký: „Nechceme.“ Komers: „Minulý zákon přinesl nějaké důsledky. Ale nový zákon ještě není v platnosti a z něj pro nás ještě nic nevyplynulo. To znamená, že zatím se logicky k tomu nemůžeme

1.1.5 Možné „čtení“ televizní krize – různé interpretace

Předkládám zde stručný seznam několika možných „čtení“ televizní krize. Jedná se o různé teorie, které představují autoři knih o televizní krizi. Následující klasifikace je tedy moje vlastní dle znalostí načerpaných z knih o televizní krizi.

a) konflikt pracovních kultur – s touto tezí přichází výzkumný tým katedry mediálních studií na FSV UK. Dle nich se v ČT, pokud přijmeme tuto tezi, vlastně nic tak ohromujícího nestalo a tým KMS vychází se studií Larse Engwalla o teorii latentního konfliktu pracovních kultur – tzn., že v rámci každé mediální organizace koexistuje několik tzv. pracovních kultur³⁴, které mají odlišné cíle a mezi nimi jsou neustále napjaté vztahy. (Končelík et al. 2004:73) Dle této teorie skrytý konflikt přerostl v konflikt otevřený.

Redaktoři zpravodajství, v tomto čtení krize, nesouhlasili se způsobem zvolení Jiřího Hodače Radou ČT, čili by protestovali proti každému řediteli zvolenému během takto krátké chvíle a diskuse na téma, zdali je Hodač neschopný či není, tak byla vedlejší. (Čulík 2001:317).

Zpráva Rady ČT říká o událostech po zvolení Hodače toto: „*Jmenování bylo v souladu se zákonem, někteří zaměstnanci neuznali způsob volby za legitimní.*“ (Čulík 2001:313). Vznikla tak také diskuse na téma „legitimity a legálnosti“, která byla obdobně (ne)plodná jako diskuse o duchu a literě zákona. Tzn., že nic nevyřešila. „*Televizní rebelové prezentovali svůj interní pracovněprávní spor jako otázku svobody projevu, který byl převeden v politický spor Čtyřkoalice – opoziční smlouva a emocionální ‚boj o svobodu slova‘, o němž nejde.*“ (Čulík 2001:21)

b) politický konflikt 1 – snaha politiků ODS ovládnout Českou televizi³⁵ spolu s ohrožením svobody slova. To je často proklamovaná teorie zejména vzbouřenými redaktory,³⁶ kterou

vyjadřovat.“ (Čulík 2001:339). Plesl k tomu (tamtéž) říká: „Zřejmě i nadále žijí v bludu, že litera zákona je jen nedůležitý shluk písmenek, proti nimž se lze kdykoliv vzbouřit. Jen tak si lze vysvětlit, že právě v uplynulých dnech nebombardovali poslance nejrůznějšími peticemi a nelobbují za „svůj zákon“.

³⁴ Pracovní kultury v mediálních organizacích jsou čtyři: a) zpravodajská (redaktoři), b) politická (komentátoři, šéfredaktoři), ekonomická (manažeri) a technická (produkční, provozní personál).

³⁵ Tuto teorii dopodrobna rozvíjí Dvořák na stranách 128 – 130 a předkládá to jako nezpochybnitelný fakt pomocí „důkazů“: a) Bobošíková byla napojená na Klause b) Antonín Zelenka z redakce Bobošíkové byl členem ODS c) Ivan Langer si v prosinci 138x telefonoval s předsedou Rady ČT Miroslavem Marešem d) ODS jako jediná neschvalovala postup nespokojených redaktorů. A největším Dvořákovým „důkazem“ je fakt, že ODS se jako potrefená husa ozvala a přispěchala s alternativní teorií, kdy obvinila Čtyřkoalici z komplotu ovládnout ČT.

³⁶ Břetislav Rychlík dokonce tvrdí, že šlo o „vánoční dárek pro Václava Klause, který mu chtěli připravit jeho špatní učedníci.“ (Dvořák 2001:91).

„podporuje“ velín oblepený obrázky Bobošíkové s Klausem (Dvořák 2001:29), nebo Ivan Langer (ODS) telefonující si cca 140x s radním ČT Marešem během volby ředitele³⁷.

Redaktor Michal Kubal³⁸ na otázku, jak reagují zahraniční média na krizi v ČT, odpovídá:

„Reakce je jednoznačná. Většinou stojí na naší straně a prezentují celý problém jako my, tedy nikoliv jako politický boj (...) ale opravdu jako boj o svobodu slova.“ (Dvořák 2001:46).

Navíc divadlo Ta Fantastika³⁹ zorganizovalo petici na podporu Jiřího Hodače.

Zastánci této teorie politického vlivu v ČT poukazují na to, že Rada ČT (ačkoliv má být ze zákona na politicích nezávislá a má se jednat o odborníky z různých oblastí) je volena politiky dle stranického klíče. Navíc je veřejným tajemstvím, které platí dodnes, že vítěz voleb do PSP ČR „má pod kontrolou“ Českou televizi a druhý ve volbách do PSP ČR „má pod kontrolou“ Český rozhlas. Od voleb v roce 1996 se jedná pouze o střídání mezi ODS a ČSSD.

c) politický konflikt 2 - snaha Čtyřkoalice rozbít opoziční smlouvu ODS a ČSSD a „ovládnout“ sympatickým chováním vzbouřenou část redakce ČT, aby si tím Čtyřkoalice připravila vhodnou půdu do dalších voleb v roce 2002, a to již bez platné opoziční smlouvy a za podpory novinářů ČT.

Tuto teorii o rozbití opoziční smlouvy podporuje plné Václavské náměstí⁴⁰. Občané byli nespokojeni hlavně s politickou situací a krize v ČT se stala pouze katalyzátorem projevení se občanské nespokojenosti s politickými elitami. (Např. transparenty demonstrantů s nápisem „Pryč s cenzurou ODS a ČSSD“⁴¹) Opoziční smlouva tehdy zajišťovala stabilní fungování menšinové vlády Miloše Zemana v období 1998 – 2002. Zeman po demonstraci na Václavském náměstí řekl: *„Byť byla ČT prezentována jako veřejnoprávní, patřila ve skutečnosti Čtyřkoalici. Měl jsem takový silný pocit, když jsem sledoval její zpravodajství.“*

³⁷ Informace zveřejněná v pořadu Fakta (ČT).

³⁸ Obdobně odpovídá i Jan Moláček, tehdy 28letý redaktor, který měl na starosti komunikovat za Krizový výbor se CNN a anglosaskými médii. (Dvořák 2001:70).

³⁹ Zpěvačka Lucie Bílá, dlouholetá podporovatelka ODS, je spolumajitelkou divadla od března 2000 a není možné, aby ředitel divadla uspořádal takovouto akci, která může divadlo poškodit, bez vědomí a souhlasu majitelů.

⁴⁰ „Ve středu 3. ledna přivedli čtyřkoaliční politikové, pracující v součinnosti s rebelujícími novináři 100 000 lidí na Václavské náměstí. Akce byla pečlivě režírována.“ (Čulík 2001:22).

⁴¹ Na nesouhlas s opoziční smlouvou vznikla i iniciativa Impuls 99 z 22. července 1999 (autoři: Halík, Pehe a Šmídová) a také výzva „Děkujeme, odejděte!“ k 10. výročí sametové revoluce. Iniciativu vedli studentští vůdci z listopadu 1989. Poté vznikla i politická strana „Cesta změny“, která získala ve volbách 2002 0,27 % hlasů a zapadla. Jediný úspěch této strany bylo senátorské křeslo Martina Mejstříka v letech 2002 – 2008. Břetislav Rychlík uvedl, že tyto iniciativy ani Hrad (lidé kolem V. Havla) v televizní krizi nehrály žádnou roli. Roli dle Rychlíka hrály zejména volby v roce 1998 s nízkou účastí a pro strany opoziční smlouvy prohrané volby a strašlivě drzý pokus o ovládnutí televize lidmi kolem ODS. (Dvořák 2001:91).

Tuto teorii podporuje i Bobošíková, která píše, že Hodač byl narychlo zvolen bez politického zadání⁴² a poté, co učinil prohlášení po svém zvolení, že je zastáncem parlamentní demokracie, dle Bobošíkové jinými slovy: „...*kdo dostane ve volbách nejvíc hlasů, ten bude mít v televizi největší prostor (...), tím vnesl zmatek do řad Čtyřkoalice, která si zvykla, že prostor dostávala daleko větší, než jim podle výsledků voleb náležel.*“⁴³ (Bobošíková 2006:58).

d) **spor reformistů a zakonzervované redakce** (viz hlavně Čulíkovy Britské listy) – neprůhlednost financí v zakázkách s externími dodavateli, strach z propuštění, ekonomické zájmy výrobců pořadů. Jen část výčtu toho, o čem píše nejen Jan Čulík v průběhu celé své knihy, ale i Kašparová (2001:210 – 211). Dále obavy z odhalení neprofesionálního způsobu práce ve zpravodajství ČT a ekonomické zájmy stávkujících.

Toto byly dle Čulíka hlavní důvody vzbouření se⁴⁴ redakce zpravodajství, protože Jiří Hodač a jím dosazený management hodlal ČT reformovat. Bobošíková dokonce píše: „*podstatou nebyl žádný boj za svobodu slova, jak se možná dodnes někteří televizní pracovníci domnívají. (...). Nechápu, že byli jenom nástroji finanční a mocenské lobby, která měla ČT pěkně obšancovanou.*“ (Bobošíková 2006:58) a dále pokračuje: „*Je mi líto vzbouřenců, jak byli naivní a nalítli těm, kteří se jenom trásli o svá koryta a penězovody. Nic víc za tím nebylo.*“ (Bobošíková 2006:66)

e) **spor o veřejnoprávnost média** - snaha Václava Klause zprivatizovat Českou televizi, popř. vytvořit zvláštní koncesionářskou společnost, kde koncesionáři, kteří platí televizi, budou de facto jakýmsi „akcionáři“. (Kašparová 2001:169). Tuto teorii podporují i každotýdenní výstupy Vladimíra Železného, tehdejšího ředitele TV Nova, který z krize nejvíce profitoval (příjmy z reklamy, která nebyla odvysílána na ČT) a který často ve svém pořadu říkal, že pokud by mu vláda dala k dispozici kanál ČT2, bude jej vysílat za polovičních nákladů. Tato teorie je asi nejméně uvěřitelná, byť rozpoutala diskusi o smyslu veřejnoprávnosti médií v ČR a byla podporována Pavlem Dostálem, který v médiích během

⁴² Toto také často tvrdí i Jan Čulík na Britských listech a ve své knize.

⁴³ Jaroslav Plesl v období 1. 1. 99 – 17. 10. 99 analyzoval pořad Právě poledne (obdoba dnešních Otázek V. Moravce) a vyšlo mu, že Mlynář z Unie Svobody byl v pořadu 5x, zatímco ostatní předsedové a místopředsedové stran pouze všichni shodně 3x. (Čulík 2001:112).

⁴⁴ Čulík tvrdí (2001:7), že to bylo již čtvrté vzbouření v řadě a neúspěšnější, protože bylo zpolitizované: 1) květen 1998 proti Kytkoví 2) únor 2000 proti Chmeličkoví po jmenování 3) léto 2000 proti Hodačovi (ředitel zpravodajství) kvůli odchodu Zdeňka Šámala 4) prosinec 2000 proti Hodačovi (ředitel ČT). Čulík dále píše, že „vnitřní organismus ČT se úspěšně zabarikádoval proti pokusům přivést zpravodajství ČT do moderní éry.“ (2001:195).

krize proklamoval, že má nezvratné důkazy o soukromé mediální lobby ke zničení ČT, ačkoliv je nikdy nezveřejnil.

Osobně nepreferuji žádný z těchto možných způsobů „čtení krize“. Řekl bych, že svou roli v krizi sehrály, větší či menší měrou, všechny dohromady a krize se opravdu stala jakýmsi katalyzátorem celospolečenské nespokojenosti s politickou situací, kdy voliči ODS a ČSSD chápali opoziční smlouvu jako jakýsi podvod na nich samotných. Přičemž teorii, že televizi se snažili ovládnout politici Čtyřkoalice, považují za přehnanou, ačkoliv je nezpochybnitelné, že politici Čtyřkoalice spor využili k pozitivní sebe prezentaci v médiích.

Rozhodně bych netvrdil, že to byl konflikt čitelný na první pohled a tak černobílý (zlý Hodač dosazený ODS a chrabrá redakce ČT bránící poslední baštu svobody slova v ČR), jak jej tehdejší společnost chápala. Svěrákův pozdrav: „Dobrý den, zmanipulovaný dave.“, za který si vysloužil bouřlivý potlesk tehdejšího davu, by se s odstupem času nedal číst pouze ironicky proti ODS, jak jej Jan Svěrák myslel, ale možná tak trochu i doslovně.

Kupříkladu 28. prosince 2000 byla zveřejněna analýza, kterou provedlo občanské sdružení InnoVatio, která ukázala nevyváženost obou verzí zpravodajství. (Pitterman 2002:268).

Pozornosti hodná je i analýza RRTV s názvem „Program ČT v době krize“, kde se píše:

„Vysílání černé obrazovky v celkovém počtu 138 a v délce trvání 68:27:54, s textem i bez textu, vlastní prohlášení stávkujících redaktorů v počtu 65 a v celkové délce trvání 1:12:53, upoutávky stávkujících redaktorů v počtu 31 a v celkové délce trvání 0:47:53, zvláštní reportáže stávkujících redaktorů v počtu 19 a v celkové délce trvání 3:30:15, akce na podporu stávkujících redaktorů v počtu 62 a v celkové délce trvání 2:04:18, videoklipy v počtu 27 a v celkové délce trvání 0:45:49, vysílání neoddělené reklamy v 10 případech, vysílání jiného signálu v šesti případech v celkové délce trvání 7:12:46, ostatní nestandardní události během vysílání v počtu 75 případů spočívající v přerušení pořadu "21" stávkujících redaktorů a zahájení vysílání oficiálním vedením České televize, dále ve vysílání zpravodajské relace neuvedené v programu, vstupu do pořadu "Události" a vstupu do pořadu "Počasí" na ČT mimo program.“ (Pitterman 2002:297 – 305)⁴⁵

Z výčtu je patrné, že obrazovku k prezentování své verze sporu využily obě strany. Úsloví „Zloděj křičí, chyt'te zloděje!“ nejlépe charakterizovalo chvíli, ve které Adam Komers obklopený svými kolegy vstupuje do vysílání večerního filmu a stěžuje si na Hodače, který přerušuje vysílání.

Mým cílem v rigorózní práci však nebude zjistit, kdo ze zúčastněných stran sporu byl v právu či jednal správně, ale zdali té které straně sporu stranila tehdejší tištěná média.

⁴⁵ K nalezení též, včetně podrobné tabulky, na <http://www.ceskatelevize.cz/ct/publikace/10letct/ii2001/program.html>

1.2 Co je to „bias“

1.2.1 Definice - typy „bias“ dle mediálních odborníků

McQuail (1999:191) hovoří o polaritě mezi objektivitou a bias. „Bias⁴⁶“ (česky nejbližší předpojatost/stranění) je dle něj koncept, který poukazuje na konzistentní tendenci odchylovat se od přímé cesty k objektivní pravdě. Ve zpravodajství je to dle McQuaila systematická tendence nadržovat jedné straně sporu, nebo jedné pozici nad druhou.

Při rešerších v databázi Sage je na první pohled patrné, že v anglicky hovořících zemích se „bias“ (a sousloví „biased news“) používá zejména při analýzách politické komunikace v médiích během kampaní před volbami a často se zkoumá, zdali novináři/médium strání jedné, či druhé politické straně v Británii, popř. v USA.

McQuail, následující Goldingovu práci z roku 1981, rozlišuje ve své typologii čtyři druhy předpojatosti dle záměrnosti a otevřenosti:

	Otevřená	Skrytá
Záměrná	Angažovaná podpora (partisanship)	Propaganda
Nezáměrná	Nezáměrná předpojatost (selektivita)	Ideologie

Tabulka č. 1 Druhy předpojatosti

Bias, stereotypizace a neospravedlnitelná polarizace skupin v médiích jsou produktem žurnalistů, nebo politiků, které novináři používají jako důvěryhodné zdroje, proto jsou tyto fenomény v první řadě záležitostí elit. (van Dijk 2001:179) Van Dijk elitám připisuje daleko významnější postavení v reprodukci ideologie než běžným lidem ve společnosti.⁴⁷ Je to dáno hlavně tím, že elity mají větší a snadnější přístup do veřejného diskursu. (2001:233). Elity a jejich přístup do veřejného diskursu můžeme také spolu s Hartleym nazvat „mluvčí

⁴⁶ Dle McQuaila (1999:191) termín „bias“ pochází z britské hry „bowls“ – pro našince je to nejlepší popsat jako venkovní sport na (živém či umělém) trávníku, který kombinuje prvky curlingu (hrajícího se však na ledě) a francouzské hry pétanque. Bias je v této hře faleš, aby míček, kterým hráč hází, dojel k cílové menší kuličce falší. Kdysi se bias ve hře dělal za pomoci závaží, které se dávalo dovnitř míče na jednu stranu, nyní je toto pravidlo zakázáno. Rozměry hřiště u hry bowls hranou profesionály jsou cca 40 x 6 metrů.

⁴⁷ „Jedna publikovaná průpovídka prominentního politika o imigrantech může přispět k reprodukci etnických předsudků a ideologií více než tisíce otevřeně rasistických konverzací, které se odehrají v domovech občanů.“ (van Dijk 2001:237).

s přístupem“ (1982:109), nebo s Hallem „primary definers - primární definující“ (Hall et al., 1978). I to je důvodem, proč se v kvalitativních analýzách budu zabývat tehdejšími elitami.

1.2.2 Kterak detekovat „bias“ v mediálních obsazích

1) angažovaná podpora (partisanship) – běžně je identifikována strukturou média – jeho formou (editorial, placená inzerce, dopisy čtenářů). Je konvencí oddělovat tyto formy obsahu od „objektivních“ částí, tj. od zpravodajství. U stranického tisku celé médium podporuje nějaký subjekt. (Trampota 2006:150). Tento druh předpojatosti je nejsnadnější odhalit. (Street 2001:20)

2) propaganda – se kvůli své skrytosti hůře rozpoznává, často se objevuje ve formě zdánlivě objektivního zpravodajství⁴⁸. Propaganda je zde chápána v „západním“ smyslu⁴⁹, čili sem můžeme řadit i zprávy, jejichž zdrojem je např. public relations agentura⁵⁰ nebo nátlaková skupina, případně i tzv. pseudoudálost, jak ji definoval Boorstin⁵¹. Dle McQuaila (1999:194) jsou indikátorem propagandy jazykové a prezentační prostředky (například: pozornost převyšující zpravodajské hodnoty; narážky; lichotivý jazyk; neurčené (nebo vágně určené) zdroje); a podezřelá juxtapozice při srovnání, kdy jsou propagandistickým „cílům“ prisuzovány negativní či pozitivní kontexty. (Blíže o propagandě níže v oddílu II, kapitole 1.2.4)

3) nezáměrná předpojatost (selektivita) – může být rozpoznána jako systematický vzorec preferenční pozornosti, nebo naopak vyhýbání se něčemu, co není ospravedlnitelné reálnou situací. Jednou z možností projevu tohoto druhu předpojatosti je např. spoléhání se na stejné informační zdroje, rutinizace, předpokládání vepsaného čtenáře atd. (McQuail 1999:194) Street (2001:21) přidává do tohoto typu například i způsob, kterým se zpráva X považuje za důležitější než zpráva Y a její následné (ne)umístění např. na titulní stránce deníku.

4) Ideologie – je zakotvena ve zpravodajských textech a je těžké ji odkrýt. Nelze ji odhalit běžnou obsahovou analýzou. „Esence skryté ideologie není jen v konzistentních odklonech od

⁴⁸ Celá diskuse o vyváženosti a nestrannosti má totiž jednu základní podmínku, bez které ztrácí jinak smysl, a to: zaručenou svobodu a nezávislost médií i společnosti. (Osvaldová, 2001, s. 13)

⁴⁹ Odlišném od chápání v postkomunistických zemích, ve kterých jsou propaganda a PR naprosto protichůdné koncepty.

⁵⁰ Blíže o vztahu propagandy a PR např. Jacquie L'Etang a Magda Pieczka, Public Relations: Critical debates and contemporary practices, 2006; nebo Scott M. Cutlip a Allen H. Centre, Effective Public Relations 2006, s. 348.

⁵¹ Boorstin, Daniel. The Image: A Guide to pseudoevents in America, 1962. Pseudoudálost není spontánní, je plánovaná za účelem medializace, má dvojznačný vztah k realitě (není důležité, co se stalo, ale zdali je to reálné a co je motivem) a často bývá sebenaplňujícím se proroctvím.

striktní neutrality a přesnosti ve vyprávění příběhů, ale také v prezentaci více či méně koherentního pohledu na svět podkreslujícího nabízené výpovědi.“ (McQuail via Trampota 2006:151). (Blíže o ideologii níže v oddílu II, kapitole 1.2.5)

Street (2001:22) toto rozdělení kritizuje zejména ve dvou aspektech. Za prvé se dle Streeta jedná o nedokonalou metodologii z důvodu toho, že každý „čteme“ bias odlišně. Street říká: „To, co jeden může chápat jako nezáměrnou předpojatost, může jiný chápat jako propagandu a další jako férovou novinářskou práci.“

Navíc, většina tvrzení o tom, že něco je předpojaté, je založená někdy až na „komických důkazech“ a často to tvrdí lidé, kteří jsou sami předpojatí. Bylo provedeno velmi málo systematických a vědeckých zkoumání předpojatosti, a to speciálně za užití experimentálních metod. Navíc je možné, že časté tvrzení o mediální předpojatosti ve skutečnosti vytvořilo situaci, kdy lidé mohou v určitých zpravodajských zdrojích vidět předpojatosti, ačkoliv žádná neexistuje. Nebo naopak, vlastní politická (ekonomická, náboženská, atd.) inklinace může způsobit, že lidé bias nevidí, ačkoliv existuje. (Weatherly et al., 2007:92).

Druhý metodologický problém dle Streeta je: „Jak můžeme opravdu vědět, jaký byl záměr autora?“ Dle Streeta například stejný program v televizi může být pravicově smýšlejícím člověkem čten jako levicový, kdežto pro levicově smýšlejícího člověka může být nedostatečně levicový. A zejména může existovat *třetí skupina* diváků, která tyto způsoby vnímání záměru autora úplně ignoruje⁵².

Takzvané nestrannosti je dle Streeta velmi obtížné dosáhnout. BBC se například před volbami do Parlamentu zavázala, že dá stejný prostor všem třem stranám (ačkoliv boj probíhá ve volbách v Británii hlavně mezi Labouristy a Konzervativci⁵³.) Při obsahové analýze bylo zjištěno, že skutečně strany dostaly stejný prostor, ale analýza *způsobu*, jakým bylo o stranách referováno, zjistila, že Labouristi a Konzervativci byli prezentováni jako úhlavní nepřátelé (A reaguje na B a opačně), kdežto třetí strana, Liberální Demokraté, byla vždy pokryta samostatně a způsobem, že i oni jdou do voleb (C samostatně bez interakce s A a B). (Street 2001:23).

⁵² I z tohoto důvodu jsem v úvodu práce otevřeně uvedl svoji čtenářskou a politickou preferenci, jelikož jsem si vědom, že i já, jakožto výzkumník zkoumající předpojatost, se mohu nevědomky dopouštět předpojatosti. (viz výše úvodní kapitola 1.1.1 *Může být autor ne-předpojatý?*)

⁵³ Významnějšího výsledku dosáhli Liberální Demokraté poprvé v květnu 2010.

Ve spojitosti s bias je často citována mediální skupina Glasgowské univerzity (GUMG). Ve svých výzkumech se členové skupiny zajímali o předpojatost promítající se do televizního zpravodajství ve volbě slov a větných konstrukcí, signalizaci perspektivy a užití jazykových i obrazových prostředků nepřiznaného (implicitního) hodnocení podporujícího tu, či onu stranu konfliktu. (Trampota 2006:18). Badatelé z GUMG tvrdili, že „zpravodajství není neutrální a přirozený fenomén; je to spíše manufakturní produkce ideologie.“ Ve svých analýzách kombinovali sémiotiku s obsahovou analýzou. Dokonce tvrdili, že „identifikovali“ systematickou ideologickou předpojatost. (Street 2001:25).

GUMG se studiu předpojatosti a ideologie věnovala v celé řadě studií⁵⁴. Poslední studie *Bad News from Israel* z roku 2004, kterou vedl ředitel skupiny Greg Philo, se zaměřuje na tři úrovně analýzy – produkce (rozhovory s novináři), obsahové analýzy zpravodajských příspěvků a recepcí⁵⁵. Tento způsob analýzy není však ničím novým – v kulturních studiích zmiňme práci *EastEnders*⁵⁶ Davida Buckinghama, která se na tyto tři úrovně zaměřila již v roce 1987.

Glasgowská škola byla dle Quinna obviňována z předpojatosti, ačkoliv sama předpojatost zkoumala. I přes to, že byla průkopníkem metody „tematické analýzy“, která si brzy našla řadu obdivovatelů a následovníků, v 80. letech čelila silné kritice⁵⁷ od Martina Harrisona v knize *TV News: Whose Bias?* (1985). (Quinn 2006:458). Harrison tvrdil, že GUMG cíleně ignorovala důkazy tak, že zařazovala jen ty, které podpořily jejich hypotézy a ty, které byly proti, cíleně vypouštěla. McNair (via Quinn 2006:459) shrnul celý tehdejší problém následovně: „Odpůrci GUMG věřili, že to byla právě Glasgowská škola, která byla

⁵⁴ *Bad News* (1976), *More Bad News* (1980), *Really Bad News* (1982).

⁵⁵ Philo doslova říká, že studie má dvě hlavní dimenze (rozhovorům s novináři tedy nepřikládá takovou důležitost). Výzkumné části tedy jsou: 1) obsahová analýza BBC a ITV – cílem zjistit jak prezentovali konflikt a v jakém smyslu byl vysvětlen a 2) studium publika, ve kterém používá jak focus groups, tak dotazníkové šetření. Ve studiu publika zkoumali, jak publikum rozumí tomu, co v televizi vidí a jak jejich vnímání ovlivňují další zkušenosti (např. vzdělání, či osobní zkušenost s konfliktem izraelsko-palestinské války). (Philo, 2004:94).

⁵⁶ David Buckingham: *Public Secrets: EastEnders and its audience*. London: British Film Institute, 1987.

Buckingham v práci použil triangulaci několika metod – používá rozhovory s producenty seriálu, dramaturgy, výsledky vlastních průzkumů BBC, dělá rozhovory s cca 60 dětmi z různých věkových skupin, které seriálu sledují (všechny z tzv. pracující třídy). Dále udělal textuální analýzu založenou na teorii „textuálních pozváních“ (tzv. pozvání rozvíjet tajemství textu) Wolfganga Isera, obsahovou analýzu novin a zkoumání zájmových skupin ve veřejném sektoru. (Turner, 1993:173). Souhrnně se Buckingham pokusil o tři typy analýzy – analýzu produkce, struktury textu a dekodování diváky. Nalezl zde však zásadní rozpor mezi představami producentů a konkrétním užitím publikem. V kulturních studiích pak Buckinghamovu práci řadíme dle Ireny Reifové do auditoriálního přístupu, etnografie publik.

⁵⁷ GUMG kritizoval i další významný mediolog, Jeremy Tunstall – důvody však jsou spíše profesního rázu. Dle Tunstalla GUMG svou ostrou kritikou popudila BBC a další vysílatele natolik, že již s žádnými dalšími vědci nechtějí spolupracovat. (Tunstall via Quinn, 2006:463).

ideologicky předpojatá, nikoliv vysílatelé, a to proto, že to byli marxističtí levičáci, jejichž důkazům by se nemělo věřit.“ Jak jsem však zmínil již v úvodu práce, v duchu Fairclougha si ve své práci nebudu činit nároky na absolutní pravdu.

Fairclough také vyzdvihuje víceúrovňovou metodu – dle něj existují tři analyticky oddělitelné prvky v procesu tvorby významu – produkce textu, samotný text a recepce textu. (Fairclough, 2009a:10). Je to víceméně jinými slovy totéž, co tvrdí Philo a Buckingham.

V této rigorózní práci se analýzou produkce a recepce zabývat bohužel nebudeme, a to z důvodu, že od tehdejší kauzy uběhlo již deset let. Van Dijk však k otázce analýzy produkce říká následující:

„Při sběru zpráv ideologie řídí pracovní úkony, které novinář provádí. Tyto procesy jsou řízeny profesionální expertízou a postoji novinářů a také ideologiemi o tom, co je pravda či lež (fakta či názor), zajímavé či nezajímavé, hodné zprávy či nikoliv atd. Zpravodajské hodnoty jsou mezi řadou ideologických systémů, které tyto pracovní úkony novináře řídí – je to například preferování elit, negativních událostí (často v režii *těch druhých*), naše vlastní kulturní skupina atd.“

(van Dijk 2001:187-188).

Jelikož se v kvantitativní části své práci zaměřuji zejména na mluvčí, tj. zdroje informací, kterým novináři dali prostor ke kauze promluvit v citaci (ať již přímé či nepřímé), budu se tak zajímat především o nezáměrnou předpojatost (selektivita) a také o záměrnou předpojatost (angažovaná podpora), ve které novináři mohou podporovat své „kolegy“ novináře. Oba dva způsoby předpojatosti řadíme do „otevřené“ předpojatosti a jsou kvantitativní metodou snazší k prokázání než například skryté způsoby předpojatosti, ideologie a propaganda, pro které jsou vhodnější kvalitativní metody.

1.2.3 Mohou se recipienti úspěšně bránit předpojatosti aneb „Moc médií“

Ideologický vliv masmédií na obecné úrovni je dle řady výzkumů pronikavý, speciálně v takových případech, kdy mediální recipienti nemají jinou alternativu ideologických zdrojů, nebo jejich osobní zkušenosti jsou ve zjevném rozporu s dominantními ideologiemi, tak, jak je přenášejí a reprodukují masová média. Na druhou stranu, současné výzkumy také

zdůrazňují, že mediální recipienti jsou aktivní a flexibilní⁵⁸ a jsou schopní odmítnout persvazivní ideologická sdělení, pokud je tomu potřeba, nebo ideologická sdělení převzat tak, aby sloužila jejich vlastním zájmům (van Dijk 2001:182).

Naproti tomu Fairclough (2009b:183) tvrdí: „Fakt, že lidé mají kognitivní schopnosti, které jim umožňují vidět skrze manipulativní záměry, či dokonce vytvořit svou vlastní kritiku, *neznamená*, že jsou obecně schopní v praxi vidět skrze komplexní dialektické vztahy mezi sémiotickými a nesémiotickými prvky, které konstituují sociální, politické a ekonomické podmínky jejich života.“

Ideologická komunikace je ale nejvíce efektivní tehdy, pokud recipienti *nepředpokládají*, že budou ovlivňováni – například v knihách pro děti, učebnicích nebo televizních zprávách apriorně nepředpokládáme persvazivní komunikaci. Navíc v médiích tzv. Západního světa je tradicí v rubrikách důsledně oddělovat fakta (zpravodajství) od názorů (publicistika). (van Dijk 2001:265).

Van Dijk řadí k ideologickým institucím kromě médií také školy, univerzity a kostely. Jejich zdánlivá moc je však nyní podstatně nahrazována masmédií, která stále více tíhnou k produkci zábavy než informací. Dnes je však veřejná diskuse bez médií nepředstavitelná (2001:187). V Habermasově podání je v současné společnosti veřejná sféra a autentická diskuse členů společnosti vytlačována médii. (Fairclough 2009a:44).

Co se týče samotných účinků textu a diskursu, tak Jäger tvrdí, že je třeba rozlišovat mezi účinky jednoho textu a účinky celého diskursu. Samotný text má minimální účinky, které je těžké prokázat, kdežto diskurs, se svými opakujícími se obsahy, symboly a strategiemi, vede ke vzniku a ustálení „vědění“, a proto má trvalé účinky. Tato *moc diskursu* je pak srovnávána s *mocí nad diskursem* – diskursy jsou supra-individuální, každý z nás spolu-vytváří diskurs, ale žádný jednotlivec či skupina nemůže ovládat celý diskurs, či se přesně podílet na jeho výsledné podobě. (Jäger 2009:38).

⁵⁸ O aktivitě publika např. Biocca, 1988. V závěru svého textu mj. doporučuje, se „zaměřit na kognitivně-psychologickou roli médií.“ Což je jedna část van Dijkova multi-disciplinárního přístupu ke zkoumání ideologie. (1988:73). Van Dijk ke kognici přidává ještě studium společnosti a diskursu, viz níže.

1.2.4 Propaganda jako skrytá předpojatost

Propaganda má dle van Dijka funkci přímo ovlivnit postoje a ideologie členů společnosti. Přímá spojitost mezi diskursem a ideologií vysvětluje časté strategie manipulace – ideologie mohou tedy být stejně, jako propaganda, přijímány více přímo, tedy skrze argumentaci a další přesvědčovací techniky. Na druhou stranu pro řadu situací, ve kterých mají členové společnosti nedostatečné, zkreslené či nehotové osobní zkušenosti, je snadnější vytvořit ideologii, která nemá žádné předchozí zakotvení a kterou lidé přijmou jako výsledek propagandy skrze elity, které ovládají nástroje veřejného diskursu. (van Dijk 2001:88).

Jaký je vlastně rozdíl mezi propagandou a ideologií?

Slovo propaganda má jednu velkou nevýhodu a tou je „negativní konotace v myslích většiny lidí.“ Slovo pochází z latinského (propagare, propagate) a znamená „rozšiřovat se, či růst“. Propaganda však negativní konotace neměla od začátku svého „života“, kdy se termín začal používat od 17. století papežem Řehořem XV., který formálně ustavil propagandu v *Congregation de Propaganda Fide*, která měla za úkol organizovat církevní snahy o šíření víry a christianizace. Být tehdy propagandistou bylo vlastně ušlechtilé povolání. (Larson 1992:350).

Ještě na začátku 20. století byla „propaganda brána jako důležitý prvek při mobilizaci veřejného mínění. (...) Harold Laswell, Walter Lipmann a ‚otec PR‘ Edward Barnays, považovali propagandu za důležitou součást fungování *demokracie* prostřednictvím masové veřejnosti“. Tento názor však nepanoval ve 20. století dlouho, a to vinou „vysoce efektivní a katastrofické aplikace těchto nástrojů a vývoje propagandistické teorie v područí Hitlera a šéfa německé nacistické propagandy, Josepha Goebbelse. (Weaver et al. 2006:9-10).

Larson v rámci definice propagandy ukazuje ve čtyřech bodech, kterak propagandu rozpoznat:

- 1) Propaganda je v první řadě ideologická. Snaží se „prodat“ systém hodnot, či dogma. Může být náboženská, politická či ekonomická.
- 2) Propaganda vždy do určité míry používá masovou komunikaci, aby „prodala“ svou ideologii:
 - veřejné projevy
 - film, rozhlas a televize
 - plakáty
 - billboardy
 - hromadná pošta
 - ale dokonce i poštovní známky, mince, papírové peníze, hudba, umění a divadlo
- 3) Důležitým prvkem je, že jeden prvek (či jejich kombinace) musí být skryt cílovému publiku:
 1. Zdroj komunikace

2. Cíle zdroje
3. Druhá strana příběhu – různé perspektivy
4. Techniky, které byly použity zdrojem k odeslání zprávy
5. Výsledky propagandy, pokud byla úspěšná (nesmí říkat o sobě, že je propagandou)

4) Propaganda cílí na uniformitu v přesvědčení, hodnotách a chování příjemců (Larson, 1992:353)

Za hlavní zkoumání skryté předpojatosti budu však v této práci považovat zkoumání ideologie, a to také z důvodu, že *propaganda*, jak na ni nahlízejí teoretici Západního světa, kteří neprošli zkušeností nacistické, či komunistické diktatury, nemá tolik negativních konotací a často se z pohledu Západu (zejména USA) překrývá například s *public relations*.

1.2.5 Ideologie jako skrytá předpojatost

1.2.5.1 Krátké dějiny ideologie

„Dějiny“ ideologie sahají do dob Antoina Louise Destutta de Tracyho (1754-1836), jehož zásluhou se termín *ideologie* rozšířil od počátku 19. století ve Francii a později ve zbytku světa. V tehdejší pojetí „myslet, bylo syntézou smyslových dat vytvářet ideje. Podle senzualistů to znamená ověřovat a uspořádávat data, která nám jednotlivé smysly poskytují. Vznikl tak nový obor, který se zabýval původem a zákonitostmi idejí a jejich vyjádřením prostřednictvím jazyka.“ (Kraus 2008:119). V de Tracyho pojetí byla ideologie vědou o idejích, která má být „pozitivní, užitečná a přístupná nekompromisní přesnosti.“ (Thompson 1991:30)

Pod Napoleonovou vládou se termín *ideologie* dostal poprvé do politické arény a proměnilo se jeho vnímání, a ideologie tak získává negativní konotaci. Základní opozice, která charakterizuje dějiny ideologie – rozlišení na pozitivní či neutrální na jedné straně a na negativní či kritický smysl na straně druhé – se tak objevilo již v první dekádě existence pojmu. (Thompson 1991:32)

Za další milník v historii ideologie, téměř všichni teoretici ideologie, považují práci Marxe a Engelse (Kraus 2008:119; Thompson 1991:33-44; van Dijk:2001:2⁵⁹). Marx s Engelsem navázali zejména na politický aspekt pojmu ideologie. Za ideologii považovali „takovou

⁵⁹ Van Dijk označuje historický vývoj zkoumání ideologie jako „tradiční přístupy“ a svůj přístup označuje za „multi-disciplinární přístup“.

formu společenského vědomí, která obhájí a utvrzuje formy existujícího ekonomického a politického uspořádání, např. formu soukromého vlastnictví výrobních prostředků, třídní zájmy apod.“ Zmiňme Engelsův dopis Mehringovi (1893), ve kterém charakterizuje ideologii jako „proces, který koná takzvaný myslitel sice s vědomím, ale s vědomím falešným.“ (Kraus 2008:120). Tento pojem se stal pro dnešní neomarxisty něčím takřka kultovním⁶⁰, protože idea *falešného vědomí* prostupuje celou řadu prací od frankfurtských kritických teoretiků médií až po některé dnešní neomarxisty.

Thompson se tak zabývá ideologií spíše z historického hlediska, zkoumá, odkud a jak se koncept vyvíjel (jde po linii De Tracy, Napoleon, Marx, Mannheim, kritické teorie, teorie reprezentace) a zabývá se zejména rozlišením na negativní a neutrální pojetí ideologie, které vychází z vývoje myšlení o ideologii skrze (negativní) Marxovo pojetí. Dle neutrálního pojetí je ideologie takovou reprezentací reality, která bývá považována za přirozenou a samozřejmou. *Médiem ideologie je jazyk*, ať už jako vyjádření mocenských vztahů ve společnosti nebo implicitní reprezentace moci.

S koncepcí „dominantní ideologie“ polemizuje van Dijk, který tvrdí, že než přijmout tezi dominantní ideologie je daleko zajímavější zkoumat jak *dominantní*, tak ty ideologie, které jsou s nimi v určitém (větším či menším) rozporu a sledovat jejich postupný vývoj⁶¹. Navíc van Dijk (2001:97) tvrdí, že spíše než jedna dominantní (třídní) ideologie, existuje komplexní struktura elitních ideologií, které mohou mezi sebou soutěžit o kontrolu či hegemonii ve společnosti. O van Dijkově přístupu, který ve své práci považuji za nejvíce signifikantní, podrobněji níže.

1.2.5.2 Co je to ideologie?

Ideologie jsou reprezentace aspektů světa, které přispívají k nastolení, udržování a změny sociálních vztahů v případě moci, dominance a vykořisťování. (Fairclough 2009a:9).

Ideologie jsou dle van Dijka relativně stabilní a pro řadu členů skupin v různých situacích jsou často bez kontextu. (2001:55) To, že jsou však relativně stabilní, ale neznamená, že

⁶⁰ Na mysl tane Ecova poznámka, že termíny jako „zbožní fetišismus“ či „kulturní produkce“ se samy staly fetišem těchto intelektuálů. (Eco 2006:7).

⁶¹ Např. na environmentalisty bylo nahlíženo jako na pár nadšenců, jejichž myšlenky se nebraly vážně, dokud se vědecky neprokázaly souvislosti např. mezi neodsířenými komíny a úhynem lesů skrze tzv. kyselý déšť.

výrazy a způsoby užití ideologií nejsou variabilní, strategické a citlivé na kontext⁶². (2001:56). Pokud si vypůjčíme terminologii z jazykovědy, můžeme slovy Viléma Mathesia (1982) říct, že ideologiím je blízka jakási *pružná stabilita* a také koncepce proměnlivé důležitosti kontextu. Ideologie se totiž mohou s dostatečným časovým posunem pružně měnit, jako důsledek a) změny společenských zájmů, b) každodenních zkušeností členů skupin a samozřejmě i c) persvazivního ideologického diskursu a současně vykazují určitou míru stability. Navíc i jednoduché deskriptivní termíny (například *žena*), mohou být v některých kontextech záměrně užity či srozuměny jako podsouvající pozitivní, či negativní hodnotový soud, a tudíž jako vyjádření názoru namísto faktů. (van Dijk 2001:114).

Výroky van Dijk řadí na hodnotící a faktuální, ačkoliv existuje celá řada dalších výroků, u kterých záleží na perspektivě, hodnotách a ideologiích členů skupin – slavná dvojice „bojovník za svobodu“ a „terorista“. (2001:251). (Viz níže podkapitola 2.4.3.3 *Druhy diskursivní analýzy*, která syntagma a paradigma rozvíjí více do hloubky.).

Ideologie dle van Dijka neodráží stereotypické struktury událostí. Ideologie jsou daleko více obecné a abstraktní než stereotypy a neaplikují se pouze na události, ale také na situace, procesy, skupiny, vztahy mezi skupinami a další fakta. (2001:65). Řada ideologií, zejména mezi dominantními a disidentskými skupinami, se organizují kolem základních přesvědčení (beliefs) – tj. co je špatné a co by se s tím mělo dělat. (2001:66). Dalším důležitým prvkem v konstrukci ideologií jsou hodnoty (values). Mezi nejdůležitější společenské hodnoty řadíme demokracii, svobodu, rovnost, nezávislost či autonomii – téměř každá sociální či politická ideologie se dotkne alespoň jedné z těchto hodnot. (2001:74).

Co se týče konfliktu v České televizi, můžeme na něj aplikovat hodnoty svobody (tisku), nezávislosti (ČT) a také demokracie (označování chování politiků za nedemokratické). „Problém“ s těmito společenskými (či dokonce fundamentálními) hodnotami je ten, že jakmile jsou jednou obecně přijaty ve společnosti, nemohou je ostatní skupiny jen tak odmítnout, aniž by ztratily na své důvěryhodnosti (van Dijk 2001:76).

Van Dijk rozeznává dva hlavní formáty ideologií:

- a) problém a jeho řešení
- b) konflikt a polarizace mezi skupinami

⁶² Van Dijk definuje kontext jako: strukturovaný soubor všech náležitostí dané sociální situace, které jsou možná relevantní pro produkci, strukturu, interpretaci a fungování textu a mluvy. (van Dijk 2001:211).

Pro nás je nejdůležitější formát ***konflikt a polarizace mezi skupinami***, který reprezentuje sociální boj. Pokud tedy přijmeme tuto myšlenku, že řada (ne-li většina) ideologií je socio-kognitivní reprezentací základních a vlastním zájmům sloužících přesvědčení členů skupin o sociálním boji a skupinových konfliktech, bude přínosné se zaměřit v analýze právě na samotný konflikt mezi skupinami. (van Dijk 2001:68). Základní vlastností ideologií je tak pozitivní sebe prezentace vlastní skupiny a negativní prezentace druhých sociálních skupin. Philo má ještě pregnantnější definici, a to, že ideologií rozumí perspektivu související se zájmem skupin – v každém sporu je boj o to, jaký bude způsob popsání událostí a jejich historie. (Philo 2004:95). Slovy lidového rčení – dějiny (včetně sporu o ČT) píšou vítězové.

Ideologické členění, které definuje jak identitu, tak zájmy sociálních skupin a jejich členů, může probíhat například takto (van Dijk, 2001:154):

- a) členství ve skupině – **kdo jsme** (rasa, etnicita, třída, věk, jazyk, původ)
- b) aktivity – **co děláme** (např. profesní skupiny)
- c) cíle – **proč to děláme**, co tím chceme dosáhnout (např. neziskovky a NGO)
- d) hodnoty a normy – **co jsou naše hodnoty**, čemu věříme? (náboženské skupiny)
- e) pozice a vztahy mezi skupinami – jaká je **naše pozice ve společnosti**, kdo jsou naši nepřátelé, kdo je nám podobný a kdo je odlišný
- f) zdroje – jaké jsou zásadní společenské **zdroje, ke kterým má naše skupina přístup**, či je potřebuje získat (materiální či symbolické zdroje)

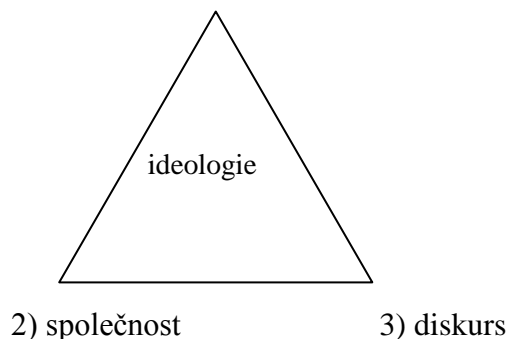
Samotní novináři mají dle van Dijka (2001:70) také svou vlastní profesní ideologii⁶³, která je charakterizuje (a oni sami sebe tak charakterizují), jako ty, kteří sbírají a přinášejí zprávy za účelem informování veřejnosti a zároveň slouží jako jakýsi „hlídací pes“ společnosti. Van Dijk říká, že jen málokterý novinář tyto ideologické profesní cíle opravdu naplňuje – spíše to funguje jako jakési referenční měřítko (benchmark) a snažení se dosáhnout jakéhosi ideálu. To samé platí pro profesní hodnoty žurnalistiky, jako jsou pravda, spolehlivost, férovost, objektivita atd. Van Dijk tvrdí, že ideologické nároky např. na svobodu (jako v případě svobody tisku, či svobody trhu) jsou ve skutečnosti nároky na moc⁶⁴. (2001:162).

⁶³ Profesní ideologie nejsou výsadou pouze novinářů.

⁶⁴ Vzpomeňme na skandování „Svobodu, svobodu!“ během sametové revoluce a později v roce 2001 ve velině zpravodajství ČT, když toto heslo skandovali místní redaktoři. Svoboda se tak stala pouze zástupným symbolem za nárok na změnu mocenského uspořádání a přístupu k moci.

1.2.5.3 Co tvoří ideologii ve van Dijkově pojetí?

Van Dijkovu teorii ideologie (a jeho celou knihu *Ideology*) bych tak pro zjednodušení vizualizoval jako tento trojúhelník⁶⁵:

Ve van Dijkově multi-disciplinárním pojetí, je pak ideologie tvořena částmi:

1) **kognitivní** = produktem a konstruktem lidské mysli, jakožto relativně stabilní systém idejí (2001:16); organizovanými clustery přesvědčení (clusters of beliefs) v našich myslích, které jsou sociálně sdíleny specifickými společenskými uskupeními či skupinami (2001:48).

- kognitivní složka a hlavní sdělení, které z ní čerpáme je následující:

- a) ideologie jsou v první řadě systémy přesvědčení (systems of beliefs), které je třeba podrobit kognitivnímu studiu
 - b) ignorování kognitivní složky a zaměření se pouze na sociální složku, přináší nekompletní vhled do ideologie
 - c) ideologie jsou speciálním typem sociálně sdílených mentálních reprezentací
 - d) ideologie jsou reprodukovány obecně skrze každodenní užití členy společnosti a konkrétně skrze diskurs.
- (van Dijk 2001:126)

2) **společenské** = jsou obecně sociálně sdílené a odkazují ke společenským strukturám (2001:26), jsou uloženy v sociální paměti (v rámci společnosti mohou být ideologie užity individuálně členy skupin, ale zejména také sdílené samotnou skupinou /či v nejvyšší úrovni analýzy celou kulturou/ v interakci s ostatními skupinami). Ideologie jsou tak společenské systémy přesvědčení (social belief systems). Van Dijk dělí *přesvědčení* (beliefs) na a) hodnotící (evaluative) = názory, postoje a b) faktické =

⁶⁵ Na mysl tane fakt, že jakékoliv modely a nástroje analýzy se takto přehledně dělí pouze na papíře – stejně jako kupříkladu Bergerova a Luckmannova trojice externalizace-objektivizace-internalizace, které ve skutečnosti probíhají neoddělně, ale pro analýzu je vhodné si je na papíře oddělit.

vědění. Někdy však nemůžeme názor od vědění lehce rozlišit,⁶⁶ a to je dle van Dijka (2001:35) způsobeno rolí ideologie ve společnosti. Ideologie někdy mohou být brány nejen jako základ vědění skupiny, tzn., nejenže určují specifické hodnoty skupiny, ale určují také pravdivostní kritéria pro skupiny.

Van Dijk (2001:135) rozlišuje čtyři úrovně analýzy ideologie ve společnosti – a) druhy skupin tvořících ideologii b) vztahy mezi skupinami, zejm. mezi těmi s mocí c) institucionální a organizační dimenze ideologií a jejich re-produkce – role politiky, vzdělání a médií a d) role kultury ve vývoji a reprodukci ideologií.

3) **diskursivní** = hledání odpovědi na otázku, jak se ideologie prostřednictvím diskursu vyjadřuje a šíří v každodenní praxi a jak se podoby těchto diskursů utvářejí (grafická forma, zvuková, gramatická, sémantika diskursu, rétorické struktury atd.)

Celý obor CDA⁶⁷ (*Critical Discourse Analysis*) se částečně liší v definici diskursu, byť má některé společné jmenovatele (Podrobněji o různých přístupech k diskursu níže kapitola 2.4.3)

K analýze ideologií není třeba vymýšlet či aplikovat nějaké „sofistikované“ postupy. Často pomůže si vzít jednu základní hodnotu – jako je například rovnost či svoboda, a poté ji aplikovat do hodnocení pozice jedné či druhé strany sporu mezi skupinami. (van Dijk 2001:173). To potvrzuje i kniha *Bad news from Israel*, v jejíchž závěrech je napsáno, že k identifikaci s jednou stranou sporu (v tomto případě s Izraelem), dochází u Britů zejména proto, že sdílejí základní hodnotový systém – „jsou jako my“, mají podobné zvyky a demokracii. (Philo 2004:257).

Místa, ve kterých jsou ideologie ustanoveny ve společnosti, jsou na obecné úrovni *sociální situace* a na konkrétní úrovni *kontexty diskursu*. (van Dijk 2001:230).

Strategie pro ideologickou komunikaci dle van Dijka spočívá ve čtyřech základních krocích, které vešly ve známost jako tzv. *ideologický čtverec* (2001:267):

- 1) uvedení/zdůraznění informace, která je o nás pozitivní
- 2) uvedení/zdůraznění informace, která je o protivnících negativní
- 3) potlačení/vynechání informace, která je o protivnících pozitivní
- 4) potlačení/vynechání informace, která je o nás negativní

⁶⁶ Podrobněji se tomuto fenoménu van Dijk věnuje na straně 112 a v celé kapitole *Knowledge and truth*.

⁶⁷ Přesnější by bylo hovořit asi pouze o metodologii, nikoliv oboru. Viz níže podkapitola 2.4.3.2.2.

2 Metodologický úvod

2.1 Kvantitativní obsahová analýza deníků a týdeníků

2.1.1 Zpravodajství

V práci jsem se rozhodl zkoumat zpravodajské příspěvky deníků a týdeníků za pomoci obsahové analýzy.

Zpravodajství je dnes považováno jednak za svébytný typ novinářské práce, jednak za specifický mediální žánr, který se během mediálních studií a zkoumání médií těšil a stále těší výsadnímu postavení. (Trampota 2006:10).

Navíc zpravodajství jako specifický žánr je svázáno s určitými normativními očekáváními, která na ně uplatňuje jak široká veřejnost, tak mediální experti či představitelé mediálních profesí. Nejčastějšími normativními požadavky ve zpravodajství jsou požadavek objektivity⁶⁸ a vyváženosti obsahu⁶⁹. (Končelík, et al. 2004:74).

Westerstahl (via Končelík, et al. 2004:75) dělí objektivitu na faktičnost (pravdivost, informativnost a relevance) a na nestrannost (vyváženost ve smyslu rovnoměrného přístupu názorových proudů a neutralita, tj. nestrannosti parciálních zájmů).

Naopak předpojatosti, neobjektivnosti se rozumí záměrné zkreslení reality, preferování určitého výkladu, zdůrazňování jedné názorů na úkor jiných, jedné sociálních skupin na úkor jiných, manipulace s pojmy apod. (Osvaldová 2001:13).

Jedním způsobem, jak můžeme nahlížet na zprávy je forma společenské regulace, či dokonce forma násilí⁷⁰: zprávy redukuje komplexní sérii událostí na příběhy tím, že do nich násilím zavádí narativní vzorce a pořádky. (Fairclough 2009a:84).

Z výše uvedeného vyplývá, že pro zkoumání objektivnosti, nestrannosti či předpojatosti je pro badatele nejlepší vybrat si zpravodajské obsahy, které by z definice měly plnit výše zmíněná normativní očekávání.

⁶⁸ O objektivitě a ptolemaiovském a koperníkovském pojetí Winfrieda Schulze podrobněji v úvodu práce.

⁶⁹ Mezi metody, kterými lze alespoň přibližně rovnováhu dosáhnout, jsou řazeny: přesnost, jasnost a úplnost informování, odstup od tématu, diskriminaci vylučující přístup ke zdrojům informací, vědomá neutralita ve sporu několika skupin, pluralita uveřejňovaných názorů, vyloučení skrytých motivů i v dobré víře neřku-li stranění velkým inzerentům, jednoznačný zákaz zasahovat do skutečnosti, o které se referuje, a přísné dodržování terminologické neutrality. (Osvaldová 2001:13).

⁷⁰ Slovy Michela Foucalta je diskurs násilím páchaným na lidech.

2.1.2 Obsahová analýza

Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis zjevných komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek. (Scherer in Končelík, et al. 2004:30).

Obsahová analýza je tradiční metodou zkoumaného obsahu a její počátky sahají do období druhé světové války. K jejímu přesnému definování přispěl Bernard Berelson, který v roce 1952 publikoval první manuál metody obsahové analýzy⁷¹. (Křeček in Reifová, et al. 2004:21).

Základním rysem obsahové analýzy je, že kvantifikuje vybrané jevy vyskytující se v obsahu a řadí je do zvolených kategorií. Výsledky jsou zpracovány za pomoci statistických operací.

V dnešní době mají sociálně-vědní badatelé práci ulehčenou zejména tím, že tabelaci dat a následné analýzy provádějí v softwaru SPSS (Statistical Package for Social Sciences).^{72 73} Na druhou stranu, jak uvádí např. Jeřábek (1992:84) počítače mohou vytvořit iluzi klamné přesnosti, protože precizně zpracují i nespolehlivá data. Jeřábek v podstatě varuje, že každý výzkumník sociolog, by měl mít důkladnější logicko-matematickou, statistickou a metodologickou průpravu, než bude používat tyto statistické programy.

2.1.3 Výběrový soubor

Vzorek byl určen tak, aby pokryl většinu tehdejší tištěné mediální krajiny. Výběr jednotek probíhal na čtyřech úrovních. (viz Scherer in Končelík, et al. 2004:35). V **první úrovni** jsem vybral konkrétní deníky a týdeníky (viz tabulka níže), aby pokryly co nejbližší tehdejší tištěnou mediální krajinu.

Vzhledem k prvním, nahrubo udělaným rešerším (cca 2500 – 3000 článků za 30 dní ve všech médiích na všech stranách) bylo nemožné, abych sám bez vytvoření výzkumného týmu zpracoval toto množství dat. Musel jsem tedy zúžit vzorek. Na **druhé úrovni** jsem tak do

⁷¹ Berelson manuál publikoval pod názvem *Content analysis in communication research* a vycházel z textu své dizertace obhájené u Paula Lazarsfelda v roce 1941. (Křeček in Reifová, et al. 2004:21).

⁷² Výhoda SPSS je ta, že analýzu může provádět i laik bez hlubších znalostí statistických metod a složité výpočty provádí samotný software. Nevýhoda SPSS je, že se jedná o placený a poněkud drahý program. Dnes je však na trhu i celá řada bezplatných statistických programů (s omezenější funkcí a (ne)kompatibilitou s SPSS) – jsou to například PSPP <http://www.gnu.org/software/pspp/>, OpenStat 4 <http://statpages.org/miller/openstat/> nebo R Poject <http://www.r-project.org/>. Jelikož je na Univerzitě Karlově využíváno zejména SPSS, používám v diplomové práci k analýze také SPSS.

⁷³ Po akvizici firmy SPSS za 1,2 miliardy USD firmou IBM dne 28. července 2009, byl software SPSS 17 v nejnovější verzi přejmenován na PASW Statistics 18 (Predictive Analytics SoftWare). Do budoucna však není vyloučen návrat k zavedené značce SPSS.

vzorku zařadil pouze zpravodajské příspěvky, které vyšly v denících na titulní straně a na straně 2, kde většinou pokračovaly⁷⁴. Tím se vzorek snížil na přibližně 500 nejdůležitějších textů. Z těch jsem následně vyřadil rozhovory a komentáře, které vycházely na titulní a druhé straně tehdejších deníků⁷⁵, jelikož někteří mluvčí by tak dostali v kvantitativní analýze díky rozhovorům neúměrně větší prostor. Rozhovory jsem však použil v kvalitativní analýze.

Na *třetí úrovni* probíhal výběr časového úseku, který budu v práci rozebírat. Po určitých změnách se nakonec úsek ustálil v rozmezí 21. prosince 2000 až 12. ledna 2001.⁷⁶

Na *čtvrté úrovni* jsem za jednotku obsahové analýzy zvolil promluvu mluvčího.

Celkový počet článků ve vzorku se tak po provedení výběru na čtyřech úrovních ustálil na 332 člancích, ve kterých se objevilo na 1039 promluv⁷⁷ od 172 mluvčích.

Pro přístup k tehdejším textům jsem použil tuto syntax pro vyhledávání ve výstřižkovém mediálním archivu Newton Media, a.s. – Mediasearch:

(boboš OR hodač*) OR ČT OR RADA OR (televizní AND krize) OR česká televize*

Tabulka č. 2 Deníky – všechny od 21. 12. 2000 – 12. 1. 2001

Název deníku	Datum vydání	Počet článků ve vzorku
Mladá fronta Dnes (MFD)	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	47
Lidové noviny (LN)	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	37
Hospodářské noviny	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	45
Právo	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	46
Slovo	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	46
Haló noviny	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	21
Blesk	21. 12. 2000 – 12. 1. 2001	37

⁷⁴ Toto zúžení se týká zejména deníků. V týdenících za sledované období díky menší periodicitě nebyl takový rozsah článků na tolika stranách.

⁷⁵ Zejména deník Právo přinášel v průběhu krize téměř jeden velký rozhovor denně – namátkou s ministrem Dostálem, Adamem Komersem, Janou Bobošíkovou, Jiřím Hodačem (paradoxně tento rozhovor v Právu 21. prosince se později stal jediným zdrojem informací od Hodače na dlouhou dobu a většina médií z něj pak přetiskovala některé pasáže), Jiřím Janečkem atd.

⁷⁶ Důvodem bylo také to, že v období po odvolání Chmelíčka ke zvolení Hodačovi nebyl až tak veliký zájem médií a veřejnosti o ČT a vše se změnilo až po volbě Hodače ředitelem ČT. Hodač byl zvolen 20. prosince, čili výběr deníků je vhodný pro zpracování od 21. prosince až do 12. prosince (den po rezignaci Hodače, což se stalo 11. prosince).

⁷⁷ Pokud mluvčí v jednom článku hovořil např. 2x, započítal jsem toto jako jednu promluvu a počet slov promluvy byl dán součtem obou těchto promluv.

Týdeníky

Vzhledem k odlišnému dni vydání u týdeníků jsem byl nucen upravit rozpětí stanovené pro deníky. Níže uvádím přesná data vydání týdeníků. Jelikož relevantní pro řadu týdeníků by bylo vydání dne 25. 12. (svátek), posunuje se u týdeníků, které by v tento den vyšly rozpětí až na 2. ledna 2000. To je také důvod, proč týdeníky oproti deníkům televizní krizi tak do hloubky neprobíraly, a proč jim tak v analýzách nepřikládám takovou důležitost.

Tabulka č. 3 Týdeníky všechny od 2. 1. do 15. 1. 2001 (přibližně)

Název týdeníku	Rozpětí dat vydání	Počet článků ve vzorku
Týden	2. 1. 2000 – 15. 1. 2001	7
Ekonom	21. 12. 2000 – 18. 1. 2001	5
Reflex	21. 12. 2000 – 18. 1. 2001	6
Mladý svět	2. 1. 2001 – 17. 1. 2001	2
Respekt	2. 1. 2001 – 15. 1. 2001	6
Strategie	2. 1. 2001 – 15. 1. 2001	10
Profit	2. 1. 2001 – 15. 1. 2001	8
Euro	2. 1. 2001 – 15. 1. 2001	9

2.2 Formulace hypotéz a výzkumných otázek pro kvantitativní analýzu

V této části práce podrobněji rozvedu hypotézy, na které se budu snažit nalézt odpovědi v oddíle II., kapitole 3. Analýzy. Hypotézy jsem pracovníě rozdělil do třech hlavních kategorií dle toho, na co se hypotézy zaměřují. Jelikož se jedná o kvantitativní analýzy, chci se vyvarovat kontingenčních a jiných analýz u kategorií s minimální četností, která by nedovolovala jakoukoliv relevantní kvantitativně analytickou výpověď. U řady analýz jsem tak stanovil pravidlo pro redukci dat, které by se dalo vyjádřit, že relevantní výsledky analýz jsou ty, které jsou ve validních procentech větší nebo rovno 1 %⁷⁸. Jak říká Babbie, vědci se ve statistických analýzách musí snažit o rovnováhu mezi detailem a užitečností, jinými slovy výzkumníci se snaží o nejvíce věrohodnou, ale zároveň nejjednodušší reprezentaci svých dat. (Babbie 2009:476). Abych prezentoval pouze relevantní proměnné pro výzkum, musel jsem přistoupit v určitých případech k již zmiňované redukci dat. Jinak by při analýzách vznikaly

⁷⁸ Ve vlastních analýzách je tak stanoveno, že relevantní jsou ty proměnné, které jsou zmíněny desetkrát a více. (což ve většině případů odpovídá výsledkům větší nebo rovno 1 %).

tabulky kontingenčních analýz na několik desítek stran, což by se protivilo snaze o jednoduchost reprezentace dat, kterou zmiňuje Babbie.

2.2.1 Hypotézy, které se týkají předpojatosti u typů mluvčích

V této podkapitole 2.2.1 předesílám tři hypotézy H1 – H3, z nichž některé obsahují ještě další dílčí analytické záměry. Za potvrzenou hypotézu považuji takovou hypotézu, ve které se potvrdí všechny dílčí analytické záměry. Hypotézy se budou týkat tzv. otevřené předpojatosti (vysvětlení otevřené a skryté předpojatosti viz výše Tabulka č. 1, kapitola 1.2.1).

V hypotéze H1 se budu snažit zjistit, které typy mluvčích (obecně, tzn. ve všech médiích) jsou v televizní krizi vybírány. Z těchto typů mluvčích se budu na obecné rovině snažit zjistit, kteří z nich jsou nejdůležitější, tj. mají největší váhu⁷⁹.

Hypotéza 1: *Jelikož krize skončila odstoupením nového vedení, předpokládá se, že a) největší váhu budou mít vzbouření redaktoři a politici z politických stran 4K a ČSSD, kteří byli proti novému vedení ČT. Tito mluvčí budou b) nejčastěji hovořit o novém vedení a c) jako řešení krize budou nejčastěji ze všech mluvčích požadovat odstoupení nového vedení.*

V hypotéze H2 se budu snažit zjistit, kdo byl mluvčími označován za viníka. Dodnes přetrvává nahlížení na kauzu jako na pokus o ovládnutí zpravodajství ČT ze strany ODS. To může být dáno buďto a) mluvčími, kteří toto budou říkat explicitně ve svých promluvách v médiích, nebo b) viz H5: samotnými novináři, kteří v tzv. backgroundu uvedou tento důvod⁸⁰.

Hypotéza 2: *Vzbouření redaktoři a politici 4Koalice budou a) upozorňovat na to, že viníkem kauzy je ODS (či politici z této strany). ODS a nové vedení se budou b) snažit za viníky kauzy označit vzbouřence. V těchto promluvách c) budou mít navrch však vzbouřenci a politici 4Koalice.*

Následující hypotézou H3 vzdáleně odkazují na tzv. ideologický čtverec T. van Dijka, který vypadá následovně:

- 1) uvedení/zdůraznění informace, která je o nás pozitivní

⁷⁹ Váhu mluvčího definuji jako poměr počtu slov promluvy k počtu slov v článku. Kvůli nepříjemnému zaokrouhlování v programu SPSS výsledná desetinná čísla násobím 100, aby vyšly přesnější údaje v procentech.

⁸⁰ Jsem si vědom, že pro zkoumání backgroundu by bylo vhodnější užití diskursivní analýzy a tzv. pragmatických presupozic – které dělíme v novinářské práci na „fěr“ a „nefěr“ dle toho, jestli novináři podrobně v backgroundu zprávy vysvětlují, o čem v článku jde, nebo staví čtenáře tzv. „před hotovou věc.“ Podrobněji např. M. A. Bekalu: *Presupposition in News discourse*, Discourse & Society, Vol. 17, No. 2, 147-172 (2006).

2) **uvedení/zdůraznění informace, která je o protivnících negativní**

3) **potlačení/vynechání informace, která je o protivnících pozitivní**

4) **potlačení/vynechání informace, která je o nás negativní**

(van Dijk 2001:267)

Z uvedeného „čtverce“ se však v kvantitativní analýze zaměřím pouze na jednu část, a to *uvedení/zdůraznění informace, která je o protivnících negativní*. Negativita je totiž jednou ze zpravodajských hodnot, které uvádí Galtung a Rugeová (1965)⁸¹. V hypotéze H3 se zaměřím na to, jak samotní mluvčí nazývali aktéry krize, kteří vůči nim stáli v opozici. Jinými slovy jak hovoří jedna strana sporu o druhé straně sporu.

Hypotéza 3: *Předpokládá se, že nejvíce negativních označení bude na rovině účastníků sporu, a to mezi vzbouřenými redaktory a novým vedením.*

2.2.2 Hypotézy, které se týkají předpojatosti vycházející z novinářské práce

V této druhé podskupině hypotéz budu zkoumat předpojatost, která vzniká tím, jak pracují samotní novináři, tzn., komu dávají přístup, jak nazývají aktéry krize, samotnou krizi a jaký uvádějí důvod protestu v článcích. Tyto hypotézy se budou týkat tzv. otevřené a částečně i skryté⁸² předpojatosti.

Hypotéza 4: *Novináři a) budou v citacích preferovat vzbouřené redaktory oproti novému vedení (Hodač, Bobošíková), a to zejména v počátku kauzy. V průběhu krize se b) bude zvyšovat zájem médií o kauzu a c) bude se také zvyšovat zájem politiků o kauzu.*

Hypotéza 5: *Deníky a týdeníky, které stojí na středolevé části politického spektra, a) budou jako důvod protestu uvádět snahu ovládnout zpravodajství politiky ODS. Středopravé budou poukazovat na vzbouření redaktorů. Inklinace k určité straně sporu se bude projevovat i tím, jak novináři budou v článcích sami nazývat b) „aktéry“ televizní krize a samotnou c) „krizi“.*

Zaměřením se na lexikalizaci se zde víceméně zabývám analýzou, kterou blíže rozvedu v kvalitativní části práce.

⁸¹ Galtung a Rugeová zkoumali zpravodajské hodnoty, které událost musí splňovat, aby se stala zprávou. V článku *The Structure of Foreign News*, 1965, No. 1, s. 64-90 definovali 12 zpravodajských hodnot, z nichž jednou je negativita. Předpokládám, že stejně tak promluva mluvčího musí splňovat určité předpoklady, aby mohl být mluvčí citován. V této hypotéze tak hodnotím „negativní výroky“, které ta která strana sporu vyřkla o druhé straně sporu.

⁸² Ze skryté předpojatosti vypouštím ideologii, která dle mého názoru nejde odhalit čistě kvantitativní analýzou, proto se jí budu věnovat v kapitole 3.3 *Kvalitativní analýza rozhovorů s elitami, které se účastnily sporu.*

2.2.3 Hypotézy, které se týkají předpojatosti u konkrétních mluvčích

V této třetí skupině hypotéz chci poukázat na předpojatost v médiích na základě stranění konkrétním mluvčím. Pokud použijeme Hartleyho terminologii (1982:109), zajímám se zde o tzv. „mluvčí s přístupem.“⁸³ Opět se bude jednat o otevřenou předpojatost. Jelikož konkrétních mluvčích bylo nesrovnatelně více než typů mluvčích (viz první skupina hypotéz H1 – H3), budu se v těchto hypotézách zabývat pouze tzv. opinion makery, tj. hlavními mluvčími, kteří mají největší váhu a hovoří v médiích nejčastěji.

Hypotéza 6: *Deníky a týdeníky, které řadíme do středopravé části politického spektra, budou „stranit“ konkrétním mluvčím z politické strany ODS a novému vedení ČT. A to tím, že a) nechají častěji a s větší váhou promluvit mluvčí z ODS a nového vedení. Středolevé a levicové deníky nechají častěji a s větší váhou promluvit mluvčí z ČSSD a 4Koalice. Novináři b) mohou mluvčím stranit také tím, ke kterým tématům je jim umožněno se vyjádřit.*

Hypotéza 7: *Mluvčího (stranu sporu), kterého bude novinář „preferovat“ nechá novinář mluvit v médiích a) přímo. Dále b) šanci na přímou citaci zvýší případné hodnocení v promluvě.*

2.2.4 Kódovací kniha kvantitativní analýzy

V kvantitativní části rigorózní práce jsem zkoumal dvě hlavní linie. První je obsahová analýza promluv mluvčích ve všech člancích. V případě mluvčích se zajímám zejména o dvě úrovně sporu a) novinářská osa - vzbouřenci versus nové vedení ČT a b) politická osa – politici ODS, KSČM versus politici 4K a ČSSD.

Druhá linie analýzy se týká jazykových prostředků, které novináři sami používali, aby popsali krizi, aktéry a důvody vzbouření. Tato část má blízko ke kvalitativní analýze.

Pro toto zkoumání byla sestavena řada proměnných. Kompletní kódovací knihu naleznou zájemci v příloze (strana 220).

⁸³ Molotch a Lesterová v roce 1974 publikovali článek *News as Purposive Behavior: On the Strategic Use of Routine Events, Accidents, and Scandals* v časopise *American Sociological Review* Vol. 39, No. 1 (Feb., 1974), s. 101-112, ve kterém rozděluje přístup na tři kategorie: a) habituální přístup pro zdroje disponující mocí, b) narušující přístup (nemají moc, musí pracovat s momentem překvapení) c) přímý přístup – z novinářovy iniciativy.

2.3 Kvalitativní analýza deníků

Jan Hendl, teoretik jak kvantitativního, tak zejména kvalitativního výzkumu píše, že se postupně začíná prosazovat mínění, že oba druhy výzkumu přispívají každý po svém k rozšiřování znalostí o našem sociálním světě. Podle tohoto názoru se nelze dívat na oba přístupy jako na kontradiktorní. Výsledky získané oběma strategiemi výzkumu se doplňují. (Hendl 2005:56).

Cílem kvalitativních metod je získat popis zvláštností případů, generovat hypotézy a rozvíjet teorie o fenoménech světa. Oproti tomu cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz a teorií. (Hendl 2005:63).

V diplomové práci jsem použil pouze kvantitativní metody, v rigorózní práci jsem nástroje zkoumání rozšířil o kvalitativní metodu. Dle Hendla existuje celkem pět strategií pro smíšený výzkum: triangulace, komplementarita, sekvenčnost, iniciace a expanze. V práci, kterou předkládám je smíšený výzkum použit zejména z důvodu: triangulace (potvrzení výsledku jinými metodami), komplementarity (objevení překrývajících se a rozdílných aspektů fenoménu) a expanze (snaha o širší záběr a rozsah studie při zkoumání komponent problému). (Hendl 2005:273).

Zatímco pro kvantitativní analýzu je třeba rozsáhlé množství dat, diskursivní analýza si vystačí s relativně malým počtem dat. Jaké množství dat je však pro diskursivní analýzu dostačující? Analytik by měl v analýzách pokračovat do doby, než zjistí, že žádná další analýza nepřinese odlišné poznatky a všimne si, že se argumenty začínají opakovat. Naproti tomu i kvantitativní analýza může být zajímavá – například zkoumat frekvence konkrétních promluv, které mohou pomoci identifikovat trendy. Avšak kvalitativní aspekt je dle Jägera v rámci diskursivní analýzy daleko důležitější než kvantitativní. (Jäger 2009:51).

Výhody spojení obou přístupů vidí v analytické práci i Philo, kvalitativní metody dle něj kladou důraz na proces tvorby významu a pochopení. Kvalitativní výzkumy jsou navíc výzkumníkovi (v případě studia publika pomocí dotazníku) schopny doplnit výzkum o rozměr kontroly, zdali respondenti správně porozuměli otázkám a jsou schopny ověřit, že jejich odpovědi v dotazníkovém šetření opravdu znamenají to, co si respondenti myslí. (Philo 2004:205).

2.4 Diskursivní a členská kategorizační analýza

2.4.1 Zpravodajské rozhovory

Je všeobecně známé, že elitní osoby, organizace a státy mají převládající přístup do médií, a to ve způsobu, kdo bude interviewovaný, kdo bude citován a čí názory a ideologie se spíše dostanou do médií. (van Dijk 2001:188). Z tohoto důvodu se v kvalitativní analýze budu věnovat rozhovorům s politiky a hlavními aktéry televizní krize (nové vedení a vzbouřenci). Jinými slovy se v kvalitativní analýze budu věnovat těm mluvčím, kteří v kvantitativních analýzách patřili k těm, kteří hovořili buď nejčastěji, nebo s největší vahou.

V práci jsem se zaměřil na žánr rozhovoru z několika důvodů – jedná se o typ článků, který jsem v kvantitativní analýze cíleně ignoroval, dále zaměřením se na tento žánr se pokouším o jakousi prototypickou konverzační analýzu s prvky diskursivní analýzy. Fairclough navíc tvrdí, že řečové funkce se vztahují k modalitě věty (gramatical mood), jinými slovy k rozlišování mezi hlavními druhy vět – oznamovací, tázací a rozkazovací. Druhy vět prý navíc mohou odhalit, jak se řeč distribuuje mezi účastníky rozhovoru. (Fairclough 2009a 119).

2.4.2 Výběrový soubor

Ve vzorku sledovaném v kvantitativní analýze se nacházelo celkem 44 rozhovorů, které nebyly do kvantitativní analýzy zahrnuty. Rozhovory na první a druhé straně deníků (a kdekoliv v týdenících) vyšly v následujícím počtu:

Deníky		Týdeníky	
Právo	18	Profit	2
MF Dnes	8	Respekt	2
Slovo	5	Týden	2
Hosp. noviny	4	Ekonom	0
Lidové noviny	2	Euro	0
Haló noviny	2	Mladý svět	0
Blesk	0	Reflex, Strategie	0

Tabulka č. 4 – Počet rozhovorů ve sledovaném vzorku

Nejčastěji byl ve sledovaném období a médiích dělán rozhovor (3x) s Jiřím Hodačem, Janou Bobošíkovou a Pavlem Dostálem. Dále (2x) s Jiřím Beznoskou, Janem Krausem, Stanislavem

Grossem, Ivanem Langerem a Janem Rumlem. Všichni zbylí mluvčí (25) poskytli během sledovaného období a vzorku pouze jeden rozhovor.

Co se týče počtu rozhovorů dle skupin mluvčích, byly rozhovory rozvrstveny následovně:

Rozhovory s mluvčími (skupiny mluvčích)	Počet rozhovorů
Vzbouření redaktoři	9
Nové vedení ČT	8
ČSSD	8
ODS	6
Rada ČT	3
4Koalice	3
KSČM	2
Osobnost známá české veřejnosti	2
Ostatní	1
Osobnost zahraniční	1
Bývalý ředitel ČT	1

Tabulka č. 5 – Počet rozhovorů dle typu mluvčího

Jak je z tabulky č. 5 patrné, nejčastěji byly rozhovory dělány s hlavními aktéry krize (vzbouřenci a nové vedení) a se stranami opoziční smlouvy (ODS a ČSSD).

V rámci skupin „my“ a „oni“ rozdělím rozhovory s mluvčími do dvou skupin:

- novinářský diskurs: „my“: nové vedení ČT, „oni“: vzbouřenci⁸⁴
- politický diskurs: „my“: představitelé ODS a KSČM, „oni“ představitelé ČSSD a 4Koalice

Jak jsem již zmínil v kapitole práce 1.2.1, nejdůležitější jsou pro analýzy elity. Zaměřím se tedy na rozhovory s mluvčími, kteří byli předsedové tehdejších stran. Kvalitativní analýza se tak v rámci skupinové polarizace „my“ versus „oni“, bude týkat mluvčích: Jiří Hodač, Jana

⁸⁴ Jak si v analýze určíme, kdo je „my“ a kdo je „oni“ nezávisí v tomto sporu na preferencích autora práce. Může to být klidně naopak. Chci však důsledně a jednou provždy v práci dodržovat polarizaci mezi „my“ a „oni“, a to nejen v rámci novinářského a politického diskursu, ale i napříč diskursy. Tj. např. „my“ = nové vedení ČT a politici ODS, „oni“ = vzbouřenci a politici 4K.

Bobošíková, Adam Komers a Marek Vítek (novinářský diskurs). A Václav Klaus, Miroslav Grebeníček, Miloš Zeman a Jan Ruml⁸⁵ (politický diskurs).

Kromě těchto osmi rozhovorů do analýzy přiřadím také rezignační dopis Jiřího Hodače, což byl prakticky jediný komunikát, který je možné v posledních dnech a závěru krize od Hodače dohledat (Hodač s médii mluvil pouze první dny televizní krize).

2.4.3 Diskursivní analýza – teoretický a metodologický přístup

V této kapitole předložím tři hlavní proudy studia diskursu. Podrobněji se však budu věnovat pouze jednomu – kritické diskursivní analýze (CDA). Navíc se tento přístup pokusím teoreticky spojit s pracemi autorské dvojice Nekvapila a Leudara.

2.4.3.1 Co je to diskurs?

Diskurs, užívání jazyka a komunikace hrají výsadní roli v takových procesech, jako jsou reprodukce sociálního světa, ale ideologie jsou také často vyjádřeny a reprodukovány jinými sociálními a sémiotickými způsoby, než jsou *texty* a *mluva*⁸⁶. (van Dijk 2001:191).

Definovat, co je to diskurs je trochu složitější, protože v rámci CDA bychom mohli říci, že co analytik, to vlastní náhled. Stejně tak je to s historickým vnímáním vývoje myšlení o *diskursu*. Diskurs tak může být čímkoliv od historického monumentu, *lieux de mémoire*, politické strategie, po narativitu, text, promluvu, mluvu, žánr, styl, konverzaci, či jazyk o sobě. (Wodaková 2009:3). K definici diskursu se dokonce můžeme i stavět jako van Dijk, který tvrdí, že nedává naprosto žádný smysl se vůbec zabývat něčím, jako jsou definice pojmů typu diskurs, jazyk, kognice, interakce, moc a společnost. Protože abychom těmto pojmům porozuměli, potřebujeme celé teorie či disciplíny, které se těmito pojmy zabývají. (van Dijk 2009:67).

⁸⁵ Předsedou tehdejšího koaličního uskupení 4Koalice byl však Karel Kühnl. Ve sledovaném vzorku však s ním nebyl žádný rozhovor, takže jsem místo něj vybral Jana Rumla, který byl v televizní krizi velmi exponovaný, a byly s ním udělány dva rozhovory.

⁸⁶ Mezi další způsoby vyjadřování patří například non-verbální komunikace, vizuální komunikace – fotografie, filmy atd., které však nebudou předmětem zkoumání této práce.

Fairclough se k diskursu staví hlavně z lingvistického hlediska – nahlíží na diskurs jako na to, co má být zkoumáno detailní lingvistickou analýzou textů – je to tedy pohled na užití jazyka. (Fairclough 2009a:215).

Historicky (diachronní pohled) ve zkoumání diskursu rozlišujeme dle Vávry (2008:204-219) tři hlavní proudy. U druhého, CDA, se níže zastavíme do větší hloubky.

2.4.3.2 Tři hlavní proudy zkoumání diskursu

2.4.3.2.1) **dle Foucaulta**⁸⁷ (z 60. let) – diskurs je systém pravidel, který dovnitř i vně vymezuje prostor pro tvorbu aktuálních výpovědí. Uvnitř je diskurs určen pravidly strukturace výpovědí. Vně tak, že má určitou formu vztahů k jiným diskursům, a tak vyznačuje své hranice. V centru pozornosti je samotný „prostor“ ve kterém výpovědi vznikají, jakási „prediskurzivní realita“.

2.4.3.2.2) **CDA – Kritická diskursivní analýza** – mezi nejvýznamnější teoretiky CDA patří Norman Fairclough, Ruth Wodaková, Teun van Dijk, nebo Siegfried Jäger. Obecně CDA rozlišuje dva významy diskursu: a) praxe, proces a za b) systém pravidel (foucaultovská náplň diskursu). *Saussureovskou dyádou* to můžeme nazvat též přechodem od *la langue* (systém, podstata, struktura) k *parole* „zde a nyní“, tj. od pravdivosti ke komunikační úspěšnosti⁸⁸. CDA jako škola, paradigma, či výzkumný program⁸⁹ je charakterizována řadou principů – například orientací na problém, interdisciplinarity, de-mystifikací ideologií a moci skrze systematické šetření sémiotických dat (psané, mluvené či obrazové kódy). (Wodaková 2009:3).

V následujících odstavcích se podíváme na to, jak se k diskursu staví hlavní představitelé CDA a také jak se jejich myšlenky liší, či překrývají s pracemi autorské dvojice Nekvapil a Leudar, ze kterých budu ve své práci v kvalitativní analýze také čerpat.

Teun van Dijk rozlišuje dva přístupy k nahlížení na diskurs, a to na základě rozšíření či zúžení působnosti diskursu:

⁸⁷ Wodaková nazývá Michela Foucaulta *teoretickým „kmotrem“ CDA*. (2009:10).

⁸⁸ Van Dijk tvrdí, že rozlišování mezi *langue* a *parole* (nebo mezi jazykovou kompetencí a performancí) je již překonané a v současné multidisciplinární diskursivní analýze je toto rozlišování buďto matoucí, nebo nadbytečné. Diskursivní studia tak dle van Dijka zkoumají diskursy jako formy užití jazyka.

⁸⁹ CDA netouží po tom být jednou specifickou teorií, pokud o sobě teoretici CDA hovoří, preferují užívání termínů jako „škola“, „výzkumný program“, aby zdůraznili svou variabilitu v přístupu k diskursu. (Více in Wodaková: *Methods of CDA*, 2009). Van Dijk například tvrdí, že CDS (critical discourse studies) nejsou ani metodou, nýbrž perspektivou, pozicí či přístupem v rámci disciplíny, kterou jsou multidisciplinární diskursivní studia. (van Dijk 2009:62).

- a) Diskurs jako specifická *komunikační událost*, která má své aktéry, umístění (čas, místo, okolnosti) a další kontextové náležitosti. Může být psaná či mluvená a zejména v mluvené formě kombinuje verbální a nonverbální dimenze. (2001:194).
- b) Diskurs jako mluvený či psaný *verbální produkt* komunikační události. Hovoříme tak o *promluvě* či *textech*. V analýzách se tak zaměřujeme na *probíhající* či *hotový* verbální produkt.⁹⁰

Van Dijk nahlíží na psaný dialog⁹¹ či debatu raději jako na sekvenci textů, která je spolu v intertextuálním vztahu⁹², než na „jeden“ text. Větné sekvence ustanovují diskurs, pokud splňují několik podmínek koherence, jako například a) podmíněné vztahy mezi fakty uvnitř vět, nebo b) funkční vztahy mezi tvrzeními (jako např. generalizace, specifikace, kontrast). Sekvenčnost je ústředním tématem také přístupu Nekvapila s Leudarem, z jejichž prací budeme také čerpat.

Autorská dvojice se zabývá sekvenční organizací formy masmediální komunikace, kterou nazývá „dialogická síť“. Dialogickou sítí rozumí takový způsob komunikování, kdy příspěvky („repliky“) jednotlivých aktérů jsou působením masmédií distribuovány v různém prostoru a čase. Navíc, působením různých masmédií jsou příspěvky jednotlivých mluvčích *zmnoženy*. (Nekvapil, Leudar 2002:483)

Dialogické sítě však mají i svá specifika, jsou jimi dvě formy sekvenční organizace – párové sekvence a sekvence opravné. *Etnometodologická konverzační analýza*, která ve svém klasickém období popsala strukturní charakter těchto sekvencí, tvrdí, že náhodné parolové kreace (ono „zde a nyní“, které je blízké CDA viz výše) nejsou tím, co následuje v rozhovoru účastníků, nýbrž je to založeno na „foucaultovských“ strukturálních jednotkách, které jsou organizovány v párech.

Nekvapil s Leudarem rozlišují například tyto párové sekvence: otázka – odpověď; žádost – vyhovění/odmítnutí žádosti výzva – odezva (popř. žádná odezva), ale také i složitější útvary, jako jsou úvod k žádosti – žádosti – přijetí/odmítnutí žádosti; prohlášení – odsouzení, zděšení;

⁹⁰ Van Dijk rozlišuje ještě další významy diskursu: a) diskurs jako specifický *žánr* – např. politický diskurs, lékařský diskurs, akademický diskurs atd. a b) diskurs jako historický abstraktní a obecný pojem, do kterého spadá vše, co daná kultura či společnost v danou chvíli zná či užívá.

⁹¹ Fairclough pro dialog vytváří seznam „práv“, které by měli účastníci dialogu, kteří proti sobě diskutují jako rovný s rovným naplňovat následovně: 1) střídání se v řeči 2) střídání za účelem jednání – ptaní se, žádost, stěžování si 3) mluvit bez přerušování 4) vybírat a měnit témata 5) nabízet interpretace či shrnutí toho, co bylo řečeno. Často však je postavení diskutujících nerovné a tyto „práva“ jsou porušovány. (Fairclough, 2009a:79).

⁹² Více o intertextualitě např. ECO, U. Lector in Fabula, 2010, Academia.

přivolávání (podpory) – odpověď; dále opravné⁹³ sekvence. (Nekvapil, Leudar 2002:484). Zatímco konverzační analýza se zaměřovala zejména na *rozhovory*, Nekvapil s Leudarem tvrdí, že podobné jevy lze nalézt i v jiných útvarech, než rozhovorech – dle nich je sekvenčnost centrálním pojmem i při analýze novinových článků a televizních vystoupení, jakožto interakčních „tahů“ v rozvíjející se dialogické síti. (Nekvapil, Leudar 2002:484).

Van Dijk se o sekvenčnosti zmiňuje v kapitole o interakčních strategiích – např. kontrolování střídání promluv mluvčích, sekvence – kdo začíná a končí dialog, pauzy, smích atd. Ti, kteří zneužívají svou moc, se tak často snaží omezit konverzační svobodu druhých. Konverzační analýza dokáže dle van Dijka odhalit formy nerovnosti v promluvách a interakci. (2001:273).

Mluvčí v televizních studiích (často moderátor a host) nezaměřují své promluvy jen na sebe nebo na sociálně nediferencované televizní publikum, ale také na další příjemce nacházející se mimo studium – politik tak může odpovědět redaktorovi na otázku, oslovit tím potenciální voliče a zároveň se svou odpovědí zaměřit třeba na premiéra, vůči kterému je v opozici. Poté premiér může do novin reagovat na to, co politik pronesl v televizním studiu den předtím. Jedná se tedy o orientaci na *dialogickou síť*. (Nekvapil, Leudar 2002:486). Dialogické sítě jsou tematicky koherentní, dále jejich aktéři sdílejí stejné a podobné výrazy a způsoby argumentování. Dialogické sítě jsou tak propojeny interakčně, tematicky a argumentačně. (Nekvapil, Leudar 2006:354).

Hlavním pojítkem, které drží dialogické sítě pohromadě, jsou však *sekvenční struktury*, ačkoliv je nutno hned dodat, že s touto funkcí nejsou jediné. Užití sekvenčních struktur předpokládá, že účastníci v dialogické síti sdílejí stejná témata (samozřejmostí je i sdílení jazyka a znalostí o fungování světa). Sdíleným tématem je často *společenský problém*, o němž se diskutuje. (Nekvapil, Leudar 2002:496). Van Dijk rozeznává dva základní formáty ideologií 1) problém a jeho řešení a 2) konflikt a polarizace mezi skupinami. V rigorózní práci tak spojíme oba dva přístupy⁹⁴.

⁹³ Mezi opravné sekvence často patří formulace, které splňují strukturní rysy základních typů oprav v konverzační analýze: 1. Oprava sebe sama iniciovaná samotným mluvčím (*self-initiated self-repair*), 2. Oprava sebe sama iniciovaná komunikačním partnerem (*other-initiated self-repair*), 3. Oprava iniciovaná mluvčím a provedena komunikačním partnerem (*self-initiated other-repair*), 4. Oprava iniciovaná komunikačním partnerem a jím také provedená (*other-initiated other-repair*) – viz např. Hutchby, I., Wooffitt, R. 1998 *Conversation Analysis: Principles, Practices and Applications*. Oxford: Polity Press via Nekvapil, Leudar, 2002:494.

⁹⁴ Je mi jasné, že samotní autoři by s tímto přístupem možná nesouhlasili, ale k této myšlence spojení mě přivedla úvodní pasáž knihy *Methods of CDA*, kterou redigovala Ruth Wodaková, která v první kapitole (s. 2) dává výčet toho, v čem všem se překrývá lingvistika, konverzační analýzy a CDA. Rozdíly mezi přístupy určité

Na druhou stranu Nekvapil s Leudarem se ve svém dalším textu⁹⁵ věnují diskursu, který vzniká na základě konfliktu, tedy „veřejného vymezení toho, kdo je s námi a kdo je proti nám.“ (Nekvapil, Leudar 2006:353). Prezentace konfliktu musí být srozumitelná, musí se opírat o logiku každodenních sociálních praktik, která je zakotvená v přirozeném jazyce. (2006:354). Dlužno dodat, že konflikt (zejména politický) předpokládá jistou míru kooperace, protože pouze ti, kteří spolu alespoň v určité míře kooperují, spolu mohou zinscenovat konflikt. (Fairclough 2009b:173). Navíc pokud se různé diskursy dostanou do konfliktu, vždy jde o moc těch, kteří jsou schopni generovat určitý náhled na svět a čím verze předkládaného obrazu světa nakonec v tomto konfliktu vyhraje. (Fairclough 2009a:130).

Sekvenční struktury se dle autorů vyznačují těmito distinktivními vlastnostmi:

- 1) Na první část sekvence často reaguje několik aktérů
- 2) Druhá část sekvence je často reakcí na několik exemplářů první části (reakce mohou přicházet i od aktérů, kteří se neznají, mohou být protikladné apod.)
- 3) Propojení jednotlivých částí sekvence je často zprostředkováno novináři

Naproti tomu mezi rozdíly v přístupu mezi Nekvapilem a van Dijkem, patří například fakt, že konverzační analýza předpokládá, že vlastnosti kontextu se přímo ovlivňují, nebo jsou ovlivňovány, vlastnostmi diskursu. Ve van Dijkově socio-kognitivním přístupu však žádný takovýto přímý vztah mezi diskursem a kontextem neexistuje. Pouze uživatelé jazyka mohou dle van Dijka ovlivnit diskurs tím, jak subjektivně vytváří své sociální „světy.“ (2001:212). Jazyk tak není mocným sám o sobě, jazyk je pouze prostředkem, jak mocní získávají a udržují svou moc – proto dle Wodakové DHA (Discourse Historical Analysis) analyzuje užití jazyka těmi, kteří mají moc. (Wodaková, 2009:88).

Van Dijk tedy k analýze využívá zejména „kontextové modely“, které jsou tvořeny: 1) obecnými schémata, či cíli, nebo očekáváními o současné sociální situaci (tady a teď) 2) aktivovanými předchozími modely (zkušenost s podobnými situacemi) 3) osobní přesvědčení o situacích 4) socio-kulturální vědění a přesvědčení o komunikačních událostech (jak např. napsat zprávu, žánry) 5) předchozí části probíhajícího diskursu. (2001:214).

jsou, ale osobně bych byl za vytvoření komplexnější teorie, která by vnesla do celé problematiky jakýsi řád a jednotu a zároveň by naplňovala požadavek multidisciplinarity. To je však pouze můj osobní názor, který jak dokládám v textu rigorózní práce, je na mnoha místech popírán samotnými představiteli CDA.

⁹⁵ U autorů je možné vysledovat určitý posun. Ve svém novějším textu z roku 2006 se zaměřili nově na *členskou kategorizační analýzu*, která organizuje každodenní vědění o lidech. Autoři opouštějí do určité míry myšlenku sekvenčnosti. Zůstává jim však zájem o *dialogické sítě*. Van Dijkovou terminologií u autorů můžeme vyzorovat posun od analýzy problému k analýze polarizace skupin.

Van Dijk konverzační analýzu kritizuje dále proto, že tato metoda odmítá analyzovat komunikační „záměry“ a „vymlouvá se“ na důvod, že komunikační záměry (pokud vůbec existují), tak jsou osobní a soukromé a jsou sociální relevantní pouze tehdy, pokud jsou zobrazeny v textech či promluvách. S tím van Dijk nesouhlasí a tvrdí, že záměry tvoří fundamentální roli v sociálních kontextech a že recipienti textů se snaží si záměry autorů dotvářet i tehdy, pokud nejsou v textech či promluvách znázorněny. A za třetí, komunikační záměry dle van Dijka nejen monitorují, co je řečeno, ale také to, co není řečeno. (2001:217).

Diskursivní události, tak (což je víceméně předpokládáno) mají svůj záměr, účel, čas a místo, okolnosti (kontext) a účastníky, kteří vystupují v řadě rolí. Pokud bychom si to chtěli znázornit graficky, může nám to připomínat některé komunikační modely tzv. dominantního paradigmatu⁹⁶. Účastníci komunikačních/diskursivních událostí tak mohou být konfrontováni tváří v tvář⁹⁷, nebo také skrze média, nepřímou a v dlouhodobých vztazích – to je například když politik promluví v médiu *A* a druhý politik na jeho prohlášení reaguje v médiu *B*. Thompson hovoří o interakci tváří v tvář, zprostředkované interakci, či kvaziinterakci. (Thompson 2004:73). Fairclough dělí diskurs s ohledem na komunikační události na čtyři druhy (dvě dvojice a jejich kombinace) – dvousměrná a jednosměrná a mediovaná a nemediovaná komunikace⁹⁸. (Fairclough 2009a:77). V dialogických sítích dále dochází k sekvenčnosti – komunikační příspěvky (repliky) jsou distribuované v čase, ve vzájemné interakci a bývají *zmnoženy*. (Nekvapil, Leudar 2002:497).

V novějších pracích se Nekvapil s Leudarem zabývají **členskou kategorizační analýzou**, která je dílu van Dijka již podstatně bližší. Autorská dvojice se tak zaměřuje na to, jak se verbálně „utváří“ nepřítel a jak se v konfliktu uskutečňuje explicitní a implicitní dělení mezi „my“ a „oni“. „My“ a „oni“ jsou pro autory členské kategorie; standardizovaný relační pár – jinými slovy užití jedné složky páru v interakci implikuje existenci složky druhé⁹⁹. (Nekvapil, Leudar 2006:356). Autoři se orientací na koncepty dialogické sítě a kategorizační analýzy zaměřují na *dynamiku* – členské kategorie nejsou statické, nýbrž se jedná o dynamické jevy, které

⁹⁶ Modely komunikace např. in Reifová, et al., 2004, s. 147 – 157.

⁹⁷ Masmediální reprodukce ideologií skrze tisk či televizi je v současné společnosti důležitější než reprodukce skrze interakci tváří v tvář. (van Dijk 2001:191).

⁹⁸ Pokud „překryjeme“ Thompsonovy interakce a Faircloughovy druhy diskursu, zbyde nám u Fairclougha 4. druh, a to je jednosměrná nemediovaná komunikace, za kterou Fairclough považuje *přednášku* ve škole. Dle mého názoru to však platí jen do určité míry, protože většina vyučujících se snaží se svým „publikem“ udržovat kontakt a dialog, byť nemusí (ale často může) docházet ke slovní výměně názorů. Případně na konci přednášky věnuje vyučující několik minut diskusi a dotazům publika.

⁹⁹ Připomíná odvěký filosofický spor mezi zlem a dobrem – může jedno bez druhého existovat?

vznikají v dialogických procesech, tedy např. v mediálních dialogických sítích. K reprodukování členských kategorií dochází v dialogické síti a rozvoj dialogické sítě je zase důsledkem kategorizační práce. (Nekvapil, Leudar 2006:375).

Rysy sekvenčnosti jsou uvedeny výše, pro novější práce Nekvapila s Leudarem jsou charakteristické následující čtyři rysy o konfliktech v rámci „my“ a „oni“ (Nekvapil, Leudar 2006:356):

- 1) jak v žánru „politické prohlášení“ spravují aktéři členské kategorie – argumentace v politickém diskursu bývá stranická, a proto členskou kategorii indikuje, transformuje, či konstituuje. (2006:356)
- 2) uvažování o konfliktu je prostoupeno morálním hodnocením minulých činů a vytváří předpoklady pro budoucí jednání
- 3) praktické uvažování se odehrává vždy u nějaké příležitosti – je situačně podmíněno
- 4) promluva či texty jsou zasazeny do sociálního prostředí, které je relevantní

V předchozích odstavcích jsem se tak zaměřil na to, jak se přístupy CDA a konverzační analýzy překrývají, či liší.

Kořeny CDA sahají do lingvistické analýzy, té se sice ve svém přístupu k CDA nejvíce blíží Norman Fairclough; osobně jsou mi však sympatičtější práce van Dijka a Wodakové, které zastávají svůj specifický a rozdílný přístup k diskursu.

Wodaková tvrdí, že konverzační analýza a studium diskursu mají nejméně sedm společných dimenzí, s tím, že většina výzkumníků CDA integruje v různé míře lingvistické kategorie do svých analýz (Wodaková, Meyer 2009:21):

- 1) zájem o přirozené užití jazyka uživateli (namísto studia jazykových systémů)
 - 2) zaměření se na celky než izolovaná slova či věty – např. texty, diskursy, konverzace, řečové akty
 - 3) studium akce a interakce
 - 4) rozšíření na nonverbální aspekty interakce a komunikace – gesta, obrázky, film, internet atd.
 - 5) zaměření se na dynamické socio-kognitivní, či interakční kroky a strategie
 - 6) studium kontextu užití jazyka
 - 7) analýza nepřeborného množství fenoménů textuální gramatiky a užití jazyka (např. koherence, anafory, témata, makrostruktury, řečové akty, střídání slova, rétorika a mnoho dalších)
- (Wodaková 2009:3)

2.4.3.2.3) Diskursivní psychologie – je dle Vávry (2008) třetím a zatím posledním proudem ve zkoumání diskursu. Vychází z představy primárnosti diskursivního subjektu, který užívá symboly, jejichž význam je funkční v jejich používání v diskursu. Potter a Wetherellová (via

Vávra, 2008:213) tento přístup považují za nový styl sociopsychologického výzkumu¹⁰⁰ postaveného na základech teorie řečových aktů, etnometodologie a sémiotiky. Zaměřují se na to, jak lidé dosahují vědění a praktického porozumění pravidel každodenního diskursu „lidí z ulice“, vědců, politiků atp.

2.4.3.3 Druhy diskursivní analýzy

Druhy diskursivní analýzy. Dle Wodakové můžeme celou řadu přístupů k diskursivní analýze rozlišit na základně orientace na dedukci či indukci¹⁰¹:

a) **deduktivně orientované teorie** – navrhuji uzavřený teoretický rámec a ilustrují svá tvrzení na několika příkladech, které zapadají do jejich tvrzení (například: dialekticko-relační přístup-Fairclough, socio-kognitivní přístup-van Dijk)

b) **induktivně orientované přístupy** – zůstávají na „meso úrovni“ a vybírají problémy, u kterých se snaží nalézt nový vhled do problematiky skrze hloubková případové studie a bohatý sběr dat (například: DHA – historická diskursivní analýza-Wodaková, studium sociálních aktérů-Leeuwen, korpusová lingvistika-Mautner, dispositivní analýza-Jäger)

(Wodaková 2009:19)

Van Dijk (2001) v závěrečném oddílu své knihy identifikuje hlavní diskursivní struktury¹⁰², které jsou zkoumány v analýzách, jsou to:

1) pozorovatelné struktury (surface structures) – **syntaktika** (analýza vztahů mezi znaky)

- a) Grafika – obrázky, fotografie, umístění textu, rozvržení stránky, fonty, barvy apod.
- b) Zvuk – výška tónu, hlasitost, intonace
- c) Morfologie – ve studiu ideologie spíše okrajová
- d) Syntax – studium větných forem, vztahů mezi slovy ve větě.

2) skryté struktury – **sémantika** (analýza významu znaků, vztahů mezi znaky a tím, co označují)

- e) studium významu a interpretace – inference (odvozování), explicitní a implicitní významy¹⁰³ slov
- f) lokální a globální koherence

¹⁰⁰ Více in POTTER, Jonathan, WETHERELL, Margaret. *Discourse and social psychology: beyond attitudes and behaviour*. 12. vydání. Londýn: Sage, 2005. 256 stran. ISBN: 0-8039-8055-8.

¹⁰¹ V příkladech v závorce uvádím i hlavní teoretiky CDA.

¹⁰² Autorem členění na syntaktiku, sémantiku a pragmatiku je Charles W. Morris.

¹⁰³ Problémem řady analýz, které studují význam, je dle van Dijka fakt, že významy jsou často odvozeny intuitivně analytikem a často nejsou dále zkoumány. Na těchto chatrných základech tak často stojí některé analýzy ideologie. (van Dijk 2001:205) Navíc pouze některá tvrzení nutná k pochopení diskursu jsou explicitně vyjádřena – většina jich zůstává implicitních a musí tak být odvozena z explicitních tvrzení. (van Dijk 2009:77). Totéž in (Fairclough 2009a:11): „Co je *vyřčeno* v textu vždy záleží na *nevyřčených* předpokladech, čili část analýzy textů, by se měla snažit identifikovat i to, co je předpokládáno.“

- g) rétorické struktury – styly, metafory
- h) studium preferovaného významu (více in Hall, 1980), implikace a presupozice¹⁰⁴ (více in Bekalu, 2006)

3) Vztahy mezi znaky a uživateli – **pragmatika** (zkoumá také strategie mluvčího, vztahy mezi znaky a jejich uživateli)

- i) řečové akty – zejména v Austinově výzkumné tradici – lokuce, ilokuce, perlokuce
- j) interakce – interakční strategie – střídání promluv, přerušování, začátky, konce

Z výše uvedeného je patrné, že se v analýzách zaměřují zejména na sémantiku a významy slov a částečně i na pragmatiku (interakce mluvčích).

Nejvíce jasným a nejčastěji používáním postupem pro studium ideologických výrazů v diskursu, je dle van Dijka najít slova, které jsou vybírána k vyjádření nějakého konceptu. Pár „bojovník za svobodu“ versus „terorista“ je paradigmatickým příkladem takového způsobu ideologicky založené lexikalizace. To znamená, že negativní koncept skupiny je reprezentován v modelu a záleží na kontextu, kdy je nejvíce „vhodné“ slovo použito způsobem, že o druhé skupině je referováno tak, že zároveň se zmínkou o skupině je také vytvořen (často negativní) názor o druhé skupině. (van Dijk 2001:270).

S užitím terminologie od průkopníka sémiotiky, Ferdinanda de Saussura, se jedná zejména o paradigmatické vztahy. (Nutno podotknout, že Saussure používal termín *asociativní vztahy*.) Jakékoliv slovo totiž vždy dokáže evokovat vše, co se s ním může tím či oním způsobem asociovat. (de Saussure 2007:154). Téma syntagmatických a paradigmatických vztahů¹⁰⁵ dále rozpracoval John Hartley, ten říká, že v sekvenci znaků, která tvoří jakoukoliv komunikaci, záleží zejména na dvou dimenzích, osách:

- 1) paradigmatická osa – *in absentia* – vertikální osa výběru, či selekce (vojáci, bojovníci za svobodu, teroristé)
- 2) syntagmatická osa – *in presentia* – horizontální osa řetězení a kombinace (spojení vhodných slov, tvorba vět).

(Hartley 1982:20).

Hartley dává příklad syntagmatu – lze říct „teroristé zaútočili“ (v médiích Západního světa), ale nikoliv „teroristé osvobodili“. Gramaticky je to sice správně, ale není pravděpodobné, že

¹⁰⁴ Jak implikace, tak presupozice se týkají inferencí. Inference je dle Novákové (2004) psychický proces, který doprovází recepci textu a podílí se na jeho výsledném významu. <http://ds.fox1.cz/?module=ad&arid=7>

¹⁰⁵ Podrobněji viz Saussure, 2007: strany 150-156.

se s tímto syntagmatem v médiích (např. v ČR, či USA) setkáme. Jinými slovy znaky „terorista“ a „osvobodit“ (v kontextu teroristických útoků) patří k protikladným diskursům v sociálním světě. Čili pokud na paradigmatické ose vybereme slovo *terorista*, většinou jej v syntagmatu doplníme o slovesa jako „unesl“, „popravil“ či „zaútočil“, než „osvobodil“. (Hartley 1982:21).

Syntagmatické vztahy jsou ty, které jsou mezi prvky, které jsou skutečně uvnitř textu. Paradigmatické vztahy jsou vztahy výběru a získávají pozornost výzkumníků ke vztahům mezi tím, co je skutečně uvnitř textu a mezi tím, co by v textu být mohlo a co v něm není, tj. významné nepřítomnosti. (Fairclough 2009:37).

Fairclough, jehož přístup k analýze diskursu je nejbližší lingvistickému pojetí, tak dává konkrétní příklady toho, co by se dalo analyzovat. Z jeho příkladů analogicky na televizní krizi:

- a) Metafory
- b) Hyperboly – není to krize v ČT, ale krize celé společnosti
- c) Mytologie – analogie archetypů dobra a zla – Hodač = ďábel. Vzbouřenci = světci.
- d) Stereotypy – Hodač je normalizační ředitel
- e) Polarizace – my versus oni – důležité také je, jestli „my“ je implicitní a presuponované. Snaha zobrazit druhou stranu jako náš zrcadlový obraz (ale negativně), doslova jako naše temná strana
- f) Inference
- g) Rozdílnost, deviance a hrozba = oni
- h) Taktika rozdělování nepřítele = oslabit jej
- i) Taktika asociací nepřítele s patologickými vlastnostmi – například zmiňovat Bobošíkové minulost v SSM
- j) Konstrukt negativního stereotypu
- k) Selektivní výběr dat¹⁰⁶, aby se vybíralo pouze to negativní o druhé straně – stejně tak selektivně pozitivní výběr dat a eufemistický, pozitivní sebe-popis

2.4.4 Orientace na skupiny

Jak je patrné z výše uvedeného, ve své práci se zaměřím zejména na konflikt a polarizaci mezi skupinami. Proč jsou však ke zkoumání ideologií vhodné právě spory mezi skupinami?

¹⁰⁶ Zde je důležité zmínit, že diskursivní analýza hodnotí selektivnost dat, která zkoumá, ačkoliv samotná textuální analýza je nevyhnutelně selektivní – vybíráme si, na jaké otázky se budeme ve výzkumu ptát a ignorujeme některé další otázky. (Fairclough, 2009a:14).

Členové skupin s sebou nesou řadu kategorií, které jsou (pro ně) nezbytné v hodnocení ostatních skupin. Zdali jsou tyto kategorie historické, či na biologickém základě je však irelevantní. Co je důležité, je jejich socio-kulturní konstrukce a reprodukce. (van Dijk 2001:61) Myšlenka, jejímž základem je berger-luckmannovský sociální konstruktivismus, se dnes v sociálních vědách již naplno zabydlela¹⁰⁷. Jäger například říká, že smysluplná realita pro nás existuje proto, že si ji sami vytváříme smysluplnou, nebo proto, že naši předci či sousedé jí přidělili význam, a tento význam je pro nás stále platný. (Jäger 2009:42).

Rysy skupin jsou často vystavěny na negativních předsudcích. Ideologie „ideálně“ odráží cíle a zájmy skupin a dělají to optimálně tak, když jsou tyto zájmy koherentně přeloženy do řady základních přesvědčení, které jsou sdílené uvnitř skupiny. (van Dijk 2001:94).

Ideologie a skupiny tak vzájemně ovlivňují jedna druhou, avšak zatímco ideologie jsou vždy založené na skupinách, ne každé skupiny potřebují ke své existenci vytvořit ideologii (van Dijk 2001:142). Skupiny mohou „mít“ ideologii jen tehdy, pokud určitý počet jejích členů sdílí alespoň část takové ideologie. (van Dijk 2001:150) Kontinuita a reprodukce většiny skupin předpokládá buďto individuální akty členů, nebo kolektivní jednání – oba případy aktivity však předpokládají sdílené sociální reprezentace svých členů. Navíc členové skupin se mohou chovat jako členové pouze tehdy, pokud si takovéto sociální reprezentace v prvé řadě vůbec vytvoří. Pro koherenci sociální skupiny je také důležitý stupeň institucionalizace – tím se odstraní efemérní skupiny (cestující ve vlaku) a také socio-biologické skupiny (muži/ženy, bohatí/chudí atd.). (van Dijk 2001:148).

Navíc u některých skupin (např. politici, novináři) se předpokládá, že budou spíše vyjadřovat ideologicky založené názory, než skupiny jiné (například děti, nebo truhlář mluvící o tom, jak vyrobit stůl). (van Dijk, 2001:265).

K utvoření skupiny na základě ideologie je třeba:

- a) vývoj a sdílení sociálních reprezentací
 - b) identifikace členů skupiny
 - c) obrana specifických zdrojů (např. rovná práva, svoboda tisku)
 - d) vztahy k dalším skupinám
 - e) specifické aktivity a alespoň vágně sdílené cíle
- (van Dijk 2001:158)

¹⁰⁷ Berger s Luckmannem knihu *Sociální konstrukce reality* vydali v roce 1966, česky vyšla až v roce 1999.

Pokud jedna skupina ve společnosti má moc, vykonává ji většinou na úkor druhé skupiny. Ideologické požadavky „svobody“ (jako například svobody tisku, či trhu), jsou tak většinou pouze nároky na moc. Mezi nejelementárnější druh výkonu moci řadíme např. donucování (van Dijk 2001:162). Terminologicky by Althusser donucování nazval represivním státním aparátem, zatímco Gramsci by jej nazval panstvím. Oproti tomu „sofistikovanější“ formy výkonu moci, potřebují k výkonu moci „persvazi“, která tradičně patří k ideologickému státnímu aparátu (Althusser), či hegemonii (Gramsci)¹⁰⁸. Jedná se tedy o rafinovanou a nepřímou kontrolu *myslí* těch, kteří jsou ovládáni. (van Dijk, 2001:162).

Jak moc, tak nadvláda, musí vycházet z ideologií, aby mohly být tyto vztahy mezi ovládanými a vládoucími reprodukovány v každodenním životě a chování členů skupin. (van Dijk 2001:163). Ideologie jsou také potřebné pro rozvržení toho, jak by měla nadvláda fungovat v praxi.

Moderní formy moci jsou persvazivní, diskursivní a (proto) ideologické. (van Dijk 2001:166). Ideologie dokážou to, že si ovládané skupiny myslí, či přijmou za svou, že dominance je ospravedlnitelná (jako v demokratickém systému), přirozená (genderová a rasová dominance), nebo nevyhnutelná (např. logika tržního mechanismu). (van Dijk 2001:167). K přijetí ideologie také pomáhá opakování stejné myšlenky různými a důvěryhodnými zdroji. (van Dijk 2001:254).

Ideologická komunikace se tak podílí na výrobě souhlasu, či kontrole myslí veřejnosti, nebo tvorbě konsensu tak, aby to bylo v zájmu těch, kteří jsou u moci. (van Dijk 2001:274).

Ideologická kontrola a souhlas podmaněných jsou základním posláním hegemonie. (van Dijk, 2001:275).

V případě televizní krize v ČT tak můžeme říct, že ideologie vládnoucí třídy nebyla v harmonii s převládající ideologií ve společnosti. Proto česká společnost zažila masové protesty.

¹⁰⁸ Hlavní rozdíl mezi téměř identickými termíny spočívá v tom, že zatímco u Althusserovy teorie je rezistence vyloučena – text je silná entita, která predestinuje čtenáře k přijetí preferované čtení, tak u teorie Gramsciho hegemonie dochází při čtení k jakémusi „vyjednávání“ mezi textem a čtenářem, tj. mezi determinací a rezistencí. Podrobněji v Hall: The Rediscovery of "Ideology"; Return of the Repressed in Media Studies', in M.Gurevitch, T. Bennett, J.Curran and S.Woollacott (eds.), Culture, Society and the Media, London: Methuen, 1982. O preferovaném čtení podrobněji v Hall: Encoding/Decoding', and 'Recent Developments in Theories of Language and Ideology', Culture, Media, Language, London: Hutchinson, 1980.

S výkonem moci se pojí také myšlenka *legitimizace* a *delegitimizace*. Legitimizace často brání mluvčího – například dáváním dobrých příkladů, motivace pro současné, minulé a budoucí jednání, které by mohlo či bylo kritizováno druhými (van Dijk 2001:255). Lidé se často ospravedlňují, pokud si myslí, nebo očekávají, že jejich názory či činy budou mást ostatní, nebo dokonce pokud s nimi ostatní lidé nebudou souhlasit, odmítnou je, ba dokonce zaútočí. (van Dijk 2001:256). Legitimizace často obsahuje sdělení, že se jedná v rámci obecného morálního pořádku, čili nikoliv na bázi stranických, vlastním zájmům sloužících základech. Skupinové ideologie jsou tak často odkazovány ke „zdravému rozumu“, nebo principům, které by měly ctít všechny skupiny.

Fairclough rozlišuje čtyři hlavní strategie legitimizace:

- a) autorizace – odkazování k autoritám, tradici, zvykům, zákonům
- b) racionalizace – odkazování k institucionalizovanému jednání
- c) morální hodnocení – odkazování k systému hodnot
- d) mythopoeia (tvorba mýtů) – legitimizace skrze narativitu (Fairclough 2009a:98)

Ve stejnou dobu však dochází k *delegitimizaci* protějšními skupinami. Mezi skupinami se tak nebojuje¹⁰⁹ pouze o myšlenky, vzácné zdroje, ale také o legitimitu. (van Dijk 2001:258)

Van Dijk rozlišuje základní delegitimizační strategie (van Dijk dává příklady v rámci rasové nesnášenlivosti, já příklady předělávám pro potřeby televizní krize v ČT):

- 1) Delegitimizace členství ve skupině – nepatří sem, do naší skupiny, země, města, organizace (vzbouřenci: Hodač nepatří do ČT, Hodač: do ČT patří jen profesionálové)
- 2) Delegitimizační jednání, včetně diskursu – nemají právo na to zde například pracovat, kriminalizace jednání (vzbouřenci: Hodač byl zvolen nelegálně, Hodač: vzbouřenci ilegálně okupují velín)
- 3) Delegitimizace cílů (vzbouřenci: Hodač sem vstoupil jen proto, aby politicky ovládl ČT, nikoliv aby ji reformoval, Hodač: vzbouřenci vědí o své neschopnosti, zabarikádovali se tak ve velíně, aby se nemohla ČT změnit k lepšímu)
- 4) Delegitimizace norem a hodnot – jejich hodnoty, nejsou naše hodnoty, nectí zákony (platí pro obě skupiny)
- 5) Delegitimizace přístupu ke zdrojům (boj o „velín“, kdo jej bude smět moci používat, přeneseně boj o ekonomické výhody, které z práce plynou)

(přepracován van Dijk 2001:259)

¹⁰⁹ „Bojem o význam“ myslí Vološinov/Bachtin užití jazyka v praxi. Ideologickým fenoménem par excellence je pak právě slovo. Znak tak skutečnost nejen odráží, ale také vytváří a přetváří. (Kraus 2008:123). Wodaková na vyšší úrovni jazyka tvrdí, že *texty* jsou místem *boje* různých ideologií a diskursů, které bojují o dominanci. (2009:10).

Obecně tak strategie delegitimizace předpokládají normy, hodnoty a ideologie, které jsou brány jako univerzální, či všeobecně ve společnosti ctěné a přijaté. (van Dijk 2001:259).

Nyní následují samotné analýzy. Nutno však ještě podotknout, že mnoho myšlenek, které jsem představil v tomto teoreticko-metodologickém úvodu, zejména v části kvalitativní analýzy, však samozřejmě do určité míry platí i pro kvantitativní analýzy. Pro jejich zjištění jsem však postupoval pouze odlišnou metodou. Jedná se však o koherentní celek.

3. Analýzy

3.1 Kvantitativní analýza a popis vybraného vzorku

V této části práce budu popisovat vzorek dat před samotnou obsahovou analýzou a potvrzením, či vyvracením svých hypotéz.

Tabulka č. 6 Kolik článků a kolik promluv se objevilo v jednotlivých médiích?

	médium	Počet promluv	Počet promluv %	Počet článků	Průměrný počet promluv v článku
Valid	Právo	184	17,7	46	4
	MFD	173	16,7	47	3,68
	HN	132	12,7	45	2,93
	Slovo	120	11,5	46	2,6
	LN	109	10,5	37	2,95
	Haló noviny	90	8,7	21	4,2
	Blesk	85	8,2	37	2,29
	Euro	36	3,5	9	4
	Respekt	28	2,7	6	4,6
	Strategie	23	2,2	10	2,3
	Týden	18	1,7	7	2,57
	Reflex	14	1,3	6	2,3
	Profit	13	1,3	8	1,62
	Ekonom	7	,7	5	1,4
	Mladý svět	7	,7	2	3,5
	Total	1039	100,0	332	

Komentář k Tabulce č. 6

Kvantitativní analýza deníků a týdeníků proběhla na 332 článcích, ve kterých se objevilo 1039 promluv. Deníky Haló noviny, Právo a Mladá fronta Dnes měly přibližně čtyři promluvy v jednom článku, přičemž z deníků nejvýrazněji v promluvách převyšovaly ostatní deníky Právo (17,7 %) a MFD (16,7 %) Hospodářské noviny (12,7 %). Respekt, Euro a Mladý svět měly také přibližně 4 promluvy na článek, přičemž nejvíce promluv z týdeníků měly Euro (3,5 %), Respekt (2,7 %) a Strategie (2,2 %). Týdeníky se kauzou zabývaly v menším počtu zpravodajských příspěvků než deníky, to je dáno hlavně tím, že týdeníky přinášely spíše komentáře, rozhovory a reportáže než zpravodajské příspěvky.

Tabulka č. 7 Kolik prostoru věnovaly televizní krizi sledované deníky a týdeníky?

Médium	Počet slov	Počet článků	Průměr
Právo	19603	46	426
MFD	18723	47	398
Haló noviny	13814	21	657
HN	12884	45	286
LN	12178	37	329
Slovo	12032	46	261
Blesk	10712	37	289
Euro	7920	9	880
Respekt	5962	6	993
Reflex	5426	6	904
Týden	4637	7	662
Ekonom	4378	5	875
Profit	3447	8	430
Mladý svět	2474	2	1237
Strategie	2404	10	240
Total	136594	332	

Komentář k Tabulce č. 7

Ve zkoumaném období se u deníků (na titulní straně a na straně dvě) věnovaly televizní krizi na největším prostoru (souhrnný počet slov všech článků) deníky Právo (19 603), MFD (18 723) a Haló noviny (13 814). Z deníků Haló noviny ke kauze informovaly v nejméně článcích (21), avšak o největším počtu slov na článek (657). Haló noviny tak dosahují hodnot, které by se daly přiřadit spíše k týdeníkům, které o kauze informují obecně v menším počtu článků avšak téměř s dvojnásobným počtem slov na článek než deníky.

Naopak týdeník Strategie o kauze informuje v největším počtu článků z týdeníků (10), ale dosahuje hodnot počtu slov na článek (240), které jsou blíže deníkům HN (286) a Slovo (261). Týdeník Mladý svět (2474 slov) informoval o kauze na téměř shodném prostoru jako Strategie (2404 slov), avšak pouze ve dvou článcích. Týdeníky Euro, Respekt a Reflex dosahovaly podobných průměrných hodnot počtu slov na článek (kolem 900 slov) a zároveň se věnovaly televizní krizi na největším prostoru – Euro (7920 slov), Respekt (5962 slov) a Reflex (5426 slov).

Tabulka č. 8 Jaký byl poměr mezi články na titulní straně a straně 2 u deníků?

			Umístění článků		Total
			Titulní strana	Strana 2	
Název média	Blesk	Count	0	37	37
		% within Název média	0,0%	100,0%	100,0%
	Haló noviny	Count	20	1	21
		% within Název média	95,2%	4,8%	100,0%
	Slovo	Count	14	32	46
		% within Název média	30,4%	69,6%	100,0%
	Právo	Count	23	26	49
		% within Název média	46,9%	53,1%	100,0%
	HN	Count	15	30	45
		% within Název média	33,3%	66,7%	100,0%
	LN	Count	30	7	37
		% within Název média	81,1%	18,9%	100,0%
	MFD	Count	24	28	52
		% within Název média	46,2%	53,8%	100,0%
	Total	Count	126	161	287
		% within Název média	43,9%	56,1%	100,0%

Komentář k Tabulce č. 8

Můžeme říct, že vyjma Haló novin, Lidových novin a Blesku byl počet článků o televizní krizi u deníků celkem podobný (v rozmezí 40 – 50 článků). Když se však podíváme na samotné umístění a důležitost, která byla tématu přikládána, zjistíme, že na titulní stranu

umísťovaly články o televizní krizi nejvíce Haló noviny (95,2 %) a Lidové noviny (81,1 %). Mladá fronta Dnes a Právo přikládalo kauze téměř shodnou důležitost (na titulní stránce bylo kolem 46 %). Slovo a Hospodářské noviny přikládaly tématu z bulvárních deníků nejmenší důležitost – na titulní straně bylo pouze 30 % článků. Úplně mimo sledovaná data stojí deník Blesk, který všechny články otisknul na druhé straně v rubrice Politika¹¹⁰.

Tabulka č. 9 (Příloha) Do jakých tematických článků zpracovala média televizní krizi?

Z analýzy jsem vynechal ta témata, která se objevila méně než desetkrát¹¹¹. Téměř čtvrtina všech článků (24,2 %) se věnovala novému vedení ČT. Po 15 % se věnovaly články vzbouřeným redaktorům a schůzím v parlamentu. Zpravodajství ČT se věnovalo 13,5 %. Další témata článků nepřekonalala hranici 10 % (Rada ČT, demonstrace, nový zákon o ČT, stávka zaměstnanců a hospodaření ČT).

Van Dijk témata nazývá sémantickými makro-strukturami. Pokud si lidé něco zapamatují z probíhajícího diskursu po delší době, jsou to právě témata a možná několik detailů, které jsou blízké či relevantní pro recipienta. (van Dijk 2001:266), právě proto je důležité se na témata v analýzách zaměřit a pomůže nám to i pochopit, proč se např. GUMG stala průkopníkem metody tematické analýzy.

Komentář k Tabulce č. 9

Blesk se téměř v jedné třetině článků věnoval novému vedení ČT, dále zpravodajství ČT (22 %) a jednání politiků (schůze parlamentu 15,6 %). Jak uvidíme níže, téma zpravodajství ČT patřilo nejvíce v promluvách Janě Bobošíkové. Naopak vzbouřeným redaktorům se Blesk věnoval pouze v jednom článku (3,1 %).

V protikladu k Blesku stojí **MFD**, která se sice obdobně věnovala novému vedení ČT (34,1 %), avšak měla největší poměr článků o vzbouřencích ze všech deníků, a to 25 %. Naopak zpravodajství ČT se věnovala pouze v 11,4 %.

Hospodářské noviny se věnovaly všem zmiňovaným tématům veskrze podobně (s minimálními rozdíly). Jedno téma však v HN oproti ostatním deníkům převyšovalo, a to hospodaření ČT, což je dáno ekonomickou orientací listu.

¹¹⁰ To je samozřejmě dáno bulvární orientací deníku, kde „prodává“ titulní strana, nejlépe fotografie celebrity a palcový titulek.

¹¹¹ Viz II. Stať oddíl 2.2 a zmínka o relevantní redukci dat, více in Babbie (2009).

Deník **Právo** zachovává obdobné tematické rozvrstvení k souhrnným datům, avšak nejvíce se ze všech témat věnuje schůzím parlamentu (26,7 %).

Naproti tomu deník **Slovo** má také obdobné rozvrstvení jako Právo, místo schůzím parlamentu (6,8 %) dává však přednost vzbouřeným redaktorům (20,5 %). Což je obdobný tematický zájem o vzbouřence jako v MFD.

Haló noviny také nijak výrazně nevybočovaly od souhrnného rozvrstvení témat až na výjimku a tou byly články o novém zákoně ČT (14,3 %). Nejvíce se však Haló noviny věnovaly demonstracím a schůzím parlamentu (shodně po 19 %).

Komentář ke Grafu č. 1 Jaká témata článků byla zpracována v průběhu krize?

Z Grafu č. 1 (viz příloha) můžeme zrekonstruovat celý vývoj televizní krize dle toho, jakým tématům v člancích se novináři věnovali. První tři dny až do vánočních svátků patřily tematicky vzbouřeným redaktorům. Po Vánocích, během kterých nastoupila na post ředitelky zpravodajství Jana Bobošíková, se tištěná média zajímala o vedení ČT a zpravodajství ČT. Po Novém roce vzrostl opět zájem o vzbouřence a nově o jejich stávku. Následně 4. ledna média zaplnily zprávy o demonstraci. To vyvolalo rekordní řadu článků o vedení ČT a v dalších dnech padl rekord článků o jednání politiků. Rezignací Jiřího Hodače končí televizní krize dalším vrcholným počtem článků o vedení ČT.

Nyní se po představení základních informací o zkoumaných mediálních textech mohu níže v kapitole 3.2 věnovat vyvracení a potvrzování již výše zmíněných hypotéz.

3.2 Potvrzení, či vyvrácení hypotéz kvantitativní analýzy

3.2.1 Odpovědi na první skupinu hypotéz H1 – H3

Hypotéza 1: Jelikož krize skončila odstoupením nového vedení, předpokládá se, že a) největší váhu budou mít vzbouření redaktori a politici z politických stran 4K a ČSSD, kteří byli proti novému vedení ČT. Tito mluvčí budou b) nejčastěji hovořit o novém vedení a c) jako řešení krize budou nejčastěji ze všech mluvčích požadovat odstoupení nového vedení.

Hypotéza 1 obsahuje tři dílčí zkoumané problémy, které si zde postupně rozebereme.

3.2.1.1 Největší váhu budou mít vzbouření redaktori a politici z politických stran 4K a ČSSD, kteří byli proti novému vedení.

Tuto dílčí hypotézu budu zkoumat pomocí tzv. váhy mluvčího, tj. poměru mezi počtem slov v promluvě a počtem slov v článku, ve kterém mluvčí promlouvá. Důležitým faktorem také bude počet promluv mluvčích. Níže uvedu pouze souhrnnou tabulku za všechna média, a to dle funkce mluvčího. Tabulku rozdělenou dle jednotlivých médií a funkce mluvčího přikládám do přílohy, avšak okomentuji ji pro přehlednost zde.

Tabulka č.10 Které typy mluvčích nejvíce hovořily ve všech médiích a jakou měly váhu?

Funkce mluvčího	váha (%)	Počet promluv	Směrodatná odchylka
politik ČSSD	7,1263	163	9,42634
zaměstnanec ČT - bouřící se	6,3494	161	8,89991
zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	9,0842	147	11,80967
politik ODS	6,8221	117	6,90138
politik 4Koalice	5,4366	103	4,82631
člen Rady ČT	5,7552	101	5,46593
osobnost české kultury - sympatizant protestujících	4,1920	44	4,25010
politik KSČM	10,8145	33	13,97155
člen Rady RTV	6,6414	24	5,46600
mediální expert	8,1614	19	7,73443
prezident	6,6160	18	8,81843
poradce Hodače	6,2044	15	4,70573
právník	8,6547	14	6,97430
občan ČR	4,0749	9	2,44461
bývalý ředitel ČT	5,8507	9	4,25651
novinář (jiné médium než ČT)	10,9484	8	11,53734
zaměstnanec ČT - neutrální	6,0116	6	4,77074
mluvčí RRTV	18,5007	5	19,59114
ředitel TV Nova	1,2863	5	1,18127
úředník státní instituce	15,9886	4	16,64837
duchovní	2,9554	4	3,93295
osobnost české kultury - odpůrce protestujících	9,7216	3	3,49462
mluvčí/člen iniciativy ČT - Věc veřejná	9,4823	3	10,29861
člen Mezinárodní federace novinářů	16,3422	3	21,94260
ředitel Ta Fantastika	11,9739	3	15,42717
psycholog	14,5820	3	6,63775
ředitel ARBO media	8,3949	3	6,12331
mluvčí UPC	5,3672	3	2,34733
prezident Asociace reklamních agentur	9,1585	2	5,06681
politolog	5,0616	2	,72990
člen Evropského novinářského centra (Maastricht)	5,6250	1	.
člen Radiokomunikace	,7937	1	.
politik (nezávislý)	1,8868	1	.
Total	7,03 (průměr)	1037	8,73287

Komentáře k Tabulce č. 10 a Tabulce č. 11 (viz příloha)

Tabulka č. 10

V souhrnné Tabulce č. 10 za všechna sledovaná média hovořili nejčastěji Politici ČSSD (163), následovaní vzbouřenými zaměstnanci ČT (161) a zaměstnanci stojícími za vedením, či samotným novým vedením (147). Následující skupiny mluvčích byli politici ODS (117) a politici 4Koalice (103). Pokud bychom na hypotézu H1a) odpovídali pouze z těchto dat, byla by hypotéza částečně potvrzena u vzbouřených redaktorů a politiků ČSSD. Politici 4Koalice hovořili až na pátém místě (103).

Co se týče tzv. váhy mluvčího, tj. poměru mezi počtem slov promluvy a počtem slov článku¹¹², vychází ze souhrnné tabulky za všechna média data, která by vyvrátila mojí hypotézu. Souhrnně mají totiž (z pěti nejčastěji hovořících typů mluvčích) největší váhu mluvčí z nového vedení ČT (9 %), dále politici ČSSD (7 %) a poté politici ODS (6,8 %) a vzbouřenci (6,3 %). Za zmínku stojí vysoká váha mluvčích z KSČM (10,8 %), která, jak uvidíme v příloze v Tabulce č. 11, je dána Haló novinami, ve kterých citace politiků KSČM zabírají podstatné části článků. Zajímavé v této souvislosti také je, že v denících MFD a LN, nevyšla ani jedna citace politiků z KSČM.

Tabulka č. 11

V následujících komentářích k Tabulce č. 11 (viz příloha) se u deníků budu věnovat tzv. „váze mluvčího“ pouze u těch typů mluvčích, kteří hovořili více než desetkrát. U týdeníků, kde mluvčí tolikrát nehovořili (například v týdeníku Ekonom každý mluvčí hovořil pouze jedenkrát), se budu věnovat váze těch, kteří hovořili nejčastěji.

V **Mladé frontě Dnes** nejčastěji hovořili vzbouření redaktoři (36 x), zaměstnanci stojící za vedením/vedení (29 x) a politici ČSSD (20 x), následovaní politiky ODS a 4Koalice (oba 14 x). Tzv. váha mluvčího dosahuje nejvyšších hodnot u politiků ODS (9,5 %), zaměstnanců ČT stojících za vedením/vedení¹¹³ (5,7 %) a politiků 4Koalice (4,8 %). Vzbouření redaktoři a politici ČSSD, kteří hovořili nejčastěji, mají váhu 4,4 a 4,2 %. Hovořili tedy častěji, ale

¹¹² Hodnoty jsem vynásobil 100, abych je mohl uvádět v procentech a navíc získal přesnější výsledky (SPSS totiž v desetinných číslech ve výsledných tabulkách automaticky zaokrouhluje a vytváří tak méně přesné výsledky. Např. hodnotu 0,7 získají v SPSS výsledky od 0,65 až do 0,74.).

¹¹³ Dále jen „nové vedení“ popř. „nové vedení ČT“

s menší váhou. Tzn., že politici ODS a zaměstnanci ČT stojící proti vzbouřencům měli více slov v promluvách v poměru k velikosti článku, tedy k vysvětlení toho, co říkali.

V **Lidových novinách** nejčastěji hovořilo nové vedení a zaměstnanci stojící za novým vedením (28 x), dále vzbouření redaktoři (20 x), členové Rady ČT (13 x) a politici ČSSD (11 x). Největší váhu mají v LN mluvčí ČSSD (8,1 %), nové vedení (7 %) a vzbouření redaktoři (4,9 %). Pokud bychom nebrali v potaz ostatní skupiny, zdá se, že téma televizní krize bylo v Lidových novinách zpracováno jako spor mezi vzbouřenými redaktory a novým vedením, kteří hovořili nejčastěji a také měli největší váhu. Politici (vyjma ČSSD) neměli v LN až takový vliv na kauzu.

V **Hospodářských novinách** nejčastěji hovořili politici ČSSD (28 x), dále politici ODS (19 x) a politici 4Koalice (17 x). Největší váhu ale měli vzbouření redaktoři (12,9 %), kteří dostali možnost promluvit 14 x, dále politici ČSSD (10,4 %) a nové vedení (8,1 %). Z uvedeného vyplývá, že téma bylo v Hospodářských novinách zpracováno spíše jako politický spor – pokud budeme sledovat počet promluv. Ve vztahu nové vedení a vzbouření redaktoři byl počet promluv téměř identický (15 x nové vedení), ale váhu mělo nové vedení podstatně menší (8,1 %). Politici ODS dosáhli váhy 6,8 %.

V **Právu** nejčastěji hovořili politici ČSSD (42 x) – politici ČSSD v Právu hovořili nejčastěji ze všech sledovaných deníků, následování politiky ODS (26 x) a vzbouřenými redaktory (25 x). Přes dvacet promluv měli ještě politici 4Koalice (21 x). Právo ze všech deníků vůbec nejčastěji používá promluvy mluvčích ve zpravodajských příspěvcích. Největší váhu mělo v Právu nové vedení (14,9 %), dále vzbouření redaktoři (9,25 %) a politici ODS (8,25 %). Politici ČSSD, kteří hovořili nejčastěji, měli ve svých promluvách menší váhu (6,72 %).

V deníku **Slovo** nejčastěji hovořili členové Rady ČT (22 x), dále nové vedení (20 x) a vzbouření redaktoři (18 x). Největší váhu měli členové Rady ČT (6,99 %), dále politici ČSSD (6,96 %), nové vedení (6,7 %) a vzbouření redaktoři (6,3 %). Slovo tedy kauzu pojalo čistě jako spor mezi vzbouřenými redaktory a novým vedením, do kterého zasahovala Rada ČT. To je naprosto opačný přístup než v Právu, kde nejčastěji hovořili politici. Všechny skupiny mluvčích mají navíc ve Slovu téměř stejnou váhu, pohybující se kolem 6 %, což svědčí o snaze informovat o kauze vyrovnaně.

Haló noviny jsou jediným stranickým médiem ve sledovaném vzorku. Nepřekvapí tedy, že politici KSČM mají v médiu největší počet promluv (16 x) a největší váhu 12,3 %. Stejně

často jako politici KSČM hovořili v Haló novinách i vzbouření redaktoři (16 x), avšak váha jejich promluv byla pouze 3,2 %. Třetím nejčastějším typem mluvčích byli politici ODS (13 x). Největší váhu po politicích KSČM mělo nové vedení ČT (5,8 %) a politici 4Koalice (4,5 %). Je zajímavé, že v Haló novinách mají z ostatních politických stran větší váhu pravicovější strany než ČSSD, která v kauze měla nejmenší váhu – politici ČSSD hovořili v Haló novinách 10 x a váha jejich promluv byla pouze 2,9 %. To může být tím, že ČSSD byla na straně vzbouřenců, popř. tím, že KSČM bere ČSSD jako svého hlavního oponenta při volbách.

Deník **Blesk** je jediným tzv. bulvárním deníkem ve zkoumaném vzorku. Nejčastěji zde hovořilo nové vedení (17 x), dále politici ČSSD (15 x) a politici ODS (12 x). Tito mluvčí měli i největší váhu ve stejném pořadí. Nové vedení (19,9 %), politici ČSSD (12 %) a politici ODS (10 %). Vzbouření redaktoři hovořili v Blesku pouze 8 x s váhou 7 %.

Týdeníkům se takto podrobně věnovat nebudu, jelikož neobsahovaly tolik zpravodajských příspěvků. Zmíním pouze extrémní příklady typu **Mladý svět**, které se kauze věnovaly pouze ve dvou článcích, ve kterých hovořili pouze vzbouření redaktoři (6x) s váhou 0,9 % a nové vedení (1x) s váhou 1,4 %. Týdeník **Euro** stojí za zmínku z toho důvodu, že zde ze sledovaných týdeníků hovořili politici 4Koalice nejčastěji (8 x) a měli zde i největší váhu (5 %). Za zmínku stojí i týdeník **Ekonom**, ve kterém mluvilo 7 různých mluvčích a každý pouze jedenkrát – např. nové vedení v Ekonomu nehovoří vůbec, kdežto bývalý ředitel ČT ano. Zbylé týdeníky nevybočují z průměru a zájemce odkazují k Tabulce č. 11 v příloze, kde můžou zkoumat podrobnější data jak z deníků, tak týdeníků.

Závěry dílčí Hypotézy (H1a) – 3.2.1.1

Dílčí Hypotéza (H1a) se potvrdila v souhrnných datech (za všechny deníky a týdeníky dohromady). Politici ČSSD a vzbouření redaktoři opravdu hovořili v médiích nejčastěji. V dílčích výsledcích pro konkrétní média již situace nebyla tak jednoznačná. V MFD měli politici ODS a nové vedení ČT větší váhu než vzbouření redaktoři a ČSSD. Deníky Slovo a Lidové noviny kauzu pojaly spíše jako spor mezi vzbouřenými redaktory a novým vedením, politici obecně byli v těchto denících až na „druhé koleji“. Naproti tomu v Hospodářských novinách, Právu a Blesku hovořili nejčastěji politici a měli zde i větší váhu. V případě Blesku zprávy o televizní krizi dokonce vycházely v rubrice Politika. Haló noviny jako jediný stranický deník preferovaly politiky KSČM, kteří zde měli i největší váhu.

3.2.1.2 Vzbouření redaktori a mluvci z politických stran ČSSD a 4Koalice budou nejčastěji hovořit o novém vedení

Než přejdu k samotné odpovědi na tuto dílčí hypotézu (H1b), nejprve se podívejme na celkovou tabulku témat všech promluv ve všech médiích (viz příloha Tabulka č. 12). Ze všech promluv ve všech médiích byl nejčastěji v promluvě mluvčích zmíněn Jiří Hodač (205 x; 19,7 %), dále politici (167 x; 16,1 %), vzbouření redaktori (140 x, 13,5 %), zpravodajství ČT (92 x, 8,9 %), řešení televizní krize (62 x; 6 %) a Rada ČT (61x; 5,9 %). Ostatní témata jsou pod hranicí 5 %.

Při odpovědi na dílčí hypotézu (H1b) jsem témata, která byla zmíněna méně než desetkrát, překódoval do hodnoty „Ostatní“, aby byly Tabulka č. 13 a č. 14 přehlednější. Stejně tak jsem funkci mluvčích, kteří promluvili méně než desetkrát, překódoval do hodnoty „Ostatní“. Tyto hodnoty „Ostatní“ jsem přiřadil k „chybějícím“ hodnotám. Očištěná tabulka druhého stupně třídění by tak měla porovnávat pouze ta témata a funkce mluvčích, které se objevily desetkrát a vícekrát.

Komentáře k tabulkám č. 13 a č. 14

Tabulka č. 13 Funkce mluvčího a téma promluvy (% v rámci tématu promluvy)

Tabulka č. 13 (viz níže) se zabývá distribucí témat promluvy v rámci jednotlivých skupin mluvčích, jinými slovy, které téma bylo vlastní konkrétní skupině mluvčích.

Z tabulky vyplývá, že o **přerušeni vysílání ČT** hovořily pouze skupiny Rada pro RTV (33,3 %), vzbouření redaktori (41,7 %) a nové vedení (25 %).

O Radě ČT hovořily téměř všechny skupiny mluvčích, avšak nejvíce politici 4Koalice (22,8 %).

O demonstracích hovořily hlavně osobnosti české kultury sympatizující se vzbouřenci (34, 8 %), a stejně tak vzbouření redaktori (34, 8%).

O Janě Bobošíkové hovořili v 60 % vzbouření redaktori. Nové vedení a poradce Hodače (manžel Jany Bobošíkové, Pavel Bobošík) hovořili o Janě Bobošíkové shodně po 13,3 %.

Privatizace ČT bylo téma ODS, která o tomto tématu hovořila ze 48,5 %, následovaná stranami ČSSD, která o tomto tématu hovořila v 21,2 % a 4Koalice (18,2 %), a to v reakci na ODS.

O vzbouřených redaktorech hovořily téměř všechny skupiny mluvčích vyjma právníků. Nejvíce o nich hovořili samotní vzbouření redaktoři 27,4 %, následovaní novým vedením ČT (21 %).

O politicích hovořily téměř všechny skupiny (kromě poradce Hodače), nejvíce však o tomto tématu hovořili samotní politici ČSSD (22,4 %), 4Koalice (20,5 %) a ODS (18 %).

Zpravodajství ČT – toto téma „patřilo“ novému vedení ČT, které se o zpravodajství ČT zmiňuje z 58,3 % případů ze všech skupin mluvčích. Toto téma je zároveň jediné, o kterém se zmiňují všechny skupiny mluvčích.

Stávka zaměstnanců byla jedním z hlavních témat vzbouřených redaktorů (55,6 %). Toto téma zajímalo také shodně nové vedení ČT (16,7 %) a politiky ČSSD (16,7 %). To je dáno zejména tím, že politik Richard Falbr (ČSSD) byl zároveň šéfem odborových svazů a hájil právo vzbouřenců na stávku.

Řešení krize bylo jedno z mála témat, které zajímalo téměř všechny skupiny. Nejvíce však politiky, a to konkrétně ČSSD (30,5 %), 4Koalici (16,9 %) a ODS (15,3).

Nový zákon o ČT. Obdobně jako „privatizace ČT“ byla tématem ODS, tak nový zákon o ČT byl tématem ČSSD (43,9 %) a 4Koalice (24,4 %). Je zajímavé, že o nový zákon ČT se jako hlavní téma promluvy nezajímali ani vzbouření redaktoři, ani nové vedení ČT.

Svoboda slova (a demokracie) byla tématem prezidenta (téměř 35 %), osobností české kultury, které sympatizovaly se vzbouřenci (19 %) a vzbouřených redaktorů (15,4 %). O ohrožení svobody slova se vůbec nezajímali mediální experti, politici ODS ani členové Rady ČT či Rady RTV.

Výpovědi redaktorům ČT jsou druhým tématem (po tématu Jana Bobošíková), o kterém se nejvíce vyjadřovali vzbouření redaktoři, a to z 54,5 % ze všech mluvčích. Výpovědi dále zajímaly i nové vedení (36,4 %) a právníky (9,1 %). Žádná jiná skupina mluvčích o toto téma neprojevila zájem.

Tématem **rezignace vedení ČT (Hodač a Bobošíková)** se shodně zabývali vzbouření redaktoři a nové vedení (ve 40 %) a také členové Rady ČT a poradce Hodače (oba shodně po 10 %). Jiné skupiny toto téma neprobíraly.

Jiří Hodač. Toto téma, stejně jako *Vzbouření redaktori a Zpravodajství ČT*, bylo distribuováno mezi téměř všechny mluvčí, kromě prezidenta ČR. Téma nejvíce zajímalo politiky ČSSD (24,4 %), dále členy Rady ČT (22,3 %) a vedení ČT (14 %). Je zajímavé, že Jana Bobošíková z vedení ČT zajímala pouze pět skupin mluvčích, a nejvíce vzbouřence, kdežto Jiří Hodač zajímal 12 skupin mluvčích ze 13.

O **novém vedení (po Hodačovi)** hovořili shodně vzbouření redaktori a politici ČSSD ve 33,3 % případů.

Tabulka č. 14 Kontingenční analýza funkce mluvčího a téma promluvy (% v rámci funkce mluvčích)

Tabulka č. 14 (viz níže) se zabývá tím, kterak v rámci skupin mluvčích byl distribuován zájem o konkrétní témata.

Ze všech promluv **mediálních expertů** se nejvíce promluv týkalo vzbouřených redaktorů (37,5 %) a zpravodajství ČT (25 %).

Politici ODS nejvíce ze svých promluv věnovali politikům (25,7 %), vzbouřeným redaktorům (16,8 %) a privatizaci ČT (14,2%). Zajímavé také je, že o tzv. hájení lity zákony, se nejvíce ze svých promluv zmiňují politici ODS (10,6 %) a politici KSČM (9,1 %).

Politici ČSSD nejvíce ze svých promluv věnovali Jiřímu Hodačovi (29,4 %), politikům (22,5 %) a shodně po 11,3 % řešení krize a novému zákonu o ČT.

Politici 4Koalice nejvíce ze svých promluv věnovali politikům (33 %), poté Jiřímu Hodačovi (18 %) a Radě ČT (13 %). 4Koalice tak věnovala Radě ČT největší pozornost ve svých promluvách ze všech politických stran (ODS jen 1,8 % a ČSSD 3,8 %).

Politici KSČM věnovali nejvíce svých promluv politikům (36,4 %), novému zákonu o ČT (15,2 %) a vzbouřeným redaktorům (12,1 %).

Prezident republiky nejvíce hovořil o svobodě slova a demokracii (50 %), politicích (16,7 %) a vzbouřených redaktorech (11,1 %).

Osobnosti české kultury sympatizující se vzbouřenci nejvíce ze svých promluv věnovali politikům (27,3 %), dále shodně 18,2 % demonstraci a vzbouřeným redaktorům.

Vzbouření redaktorů nejvíce promluv věnovali sami sobě (21,8 %), dále Jiřímu Hodačovi (15,4 %) a politikům (9,6 %).

Nové vedení ČT nejvíce promluv věnovalo zpravodajství ČT (34,3 %), 18,9 % Jiřímu Hodačovi a 18,2 % vzbouřeným redaktorům.

Poradce Hodače, kterým byl Pavel Bobošík, se nejvíce věnoval Jiřímu Hodačovi (30,8 %) a shodně po 15,4 % Janě Bobošíkové, zpravodajství ČT a vzbouřeným redaktorům.

Právníci se nejvíce zajímali o Jiřího Hodače a svobodu slova a demokracii (shodně po 25 %).

Závěry dílčí Hypotézy (H1b) – 3.2.1.2

Vycházejme z dat z Tabulky č. 14. Vzbouření redaktorů hovořili nejvíce sami o sobě (21,8 %), čímž byla dílčí hypotéza v tomto bodě vyvrácena. Politici ČSSD ze svých promluv nejvíce věnovali Jiřímu Hodačovi (29,4 %), zde se hypotéza potvrdila. Politici 4Koalice nejvíce promluv věnovali ostatním politikům (33 %) – v tomto případě se hypotéza také nepotvrdila. Vzbouření redaktorů (15,4 %) a politici 4Koalice (18 %) se Jiřímu Hodačovi věnovali až na druhém místě.

Pokud vyjdeme z dat Tabulky č. 13 a podíváme se na to, jak byl zájem o Jiřího Hodače a Janu Bobošíkovou distribuován mezi skupinami mluvčích, vyjde nám, že o Janu Bobošíkovou se politici 4Koalice a ČSSD vůbec nezajímali, kdežto Jana Bobošíková byla jedním z hlavních témat vzbouřenců (60 %). Naproti tomu Jiří Hodač byl tématem všech skupin mluvčích kromě prezidenta ČR, avšak největší zájem o něj byl ze strany ČSSD (24,4 %). Vzbouřenci a politici 4Koalice byli v zájmu o Hodače na třetím (12,4 %) a pátém místě (9,3 %).

Hypotéza se potvrdila pouze v případě ČSSD, která Hodačovi věnovala 29,4 % ze všech svých promluv a zajímala se o toto téma ve 24,4 % ze všech skupin mluvčích.

Tabulka č. 13 Tabulka druhého stupně třídění dle funkce mluvčího a téma promluvy (% v rámci téma promluvy)

		Funkce mluvčího													Total
		mediální expert	politik ODS	politik ČSSD	politik KSCM	prezident	člen Rady ČT	člen Rady RTV	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	zaměstnanec ČT - bouřící se	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	poradce Hodače	právník	politik 4Koalice	
Téma promluvy	přerušení vysílání							33,3%		41,7%	25,0%				100,0%
	Rada ČT		3,5%	10,5%	1,8%	1,8%	35,1%		3,5%	14,0%	5,3%		1,8%	22,8%	100,0%
	demonstrace		8,7%	4,3%					34,8%	34,8%	13,0%			4,3%	100,0%
	Jana Bobošíková		6,7%				6,7%			60,0%	13,3%	13,3%			100,0%
	privatizace ČT	3,0%	48,5%	21,2%							9,1%			18,2%	100,0%
	hospodaření ČT	3,6%	14,3%	7,1%			21,4%			25,0%	25,0%			3,6%	100,0%
	vzbouření redaktorů	4,8%	15,3%	7,3%	3,2%	1,6%	6,5%	2,4%	6,5%	27,4%	21,0%	1,6%		2,4%	100,0%
	politici	,6%	18,0%	22,4%	7,5%	1,9%	6,8%	3,1%	7,5%	9,3%	1,9%		,6%	20,5%	100,0%
	zpravodajství ČT	4,8%	1,2%	2,4%	1,2%	1,2%	6,0%	4,8%	1,2%	14,3%	58,3%	2,4%	1,2%	1,2%	100,0%
	stávka zaměstnanců ČT	5,6%		16,7%	5,6%					55,6%	16,7%				100,0%
	řešení krize		15,3%	30,5%	5,1%		5,1%	3,4%	5,1%	10,2%	5,1%	1,7%	1,7%	16,9%	100,0%
	nový zákon o ČT	2,4%	9,8%	43,9%	12,2%	2,4%	2,4%					2,4%		24,4%	100,0%
	svoboda slova a demokracie obecně			3,8%	3,8%	34,6%			19,2%	15,4%	3,8%		11,5%	7,7%	100,0%
	výpovědi redaktorům ČT									54,5%	36,4%		9,1%		100,0%
	hájení lity zákona		46,2%	23,1%	11,5%	3,8%	3,8%				7,7%		3,8%		100,0%
	rezignace vedení (Hodač, Bobošíková)						10,0%			40,0%	40,0%	10,0%			100,0%
	Jiří Hodač	,5%	6,7%	24,4%	1,0%		22,3%	3,1%	2,6%	12,4%	14,0%	2,1%	1,6%	9,3%	100,0%
	nové vedení ČT (po Hodačovi)		8,3%	33,3%			8,3%			33,3%				16,7%	100,0%
Total		1,7%	12,1%	17,1%	3,5%	1,9%	10,8%	2,6%	4,7%	16,7%	15,3%	1,4%	1,3%	10,7%	100,0%

Tabulka č. 14 Tabulka druhého stupně třídění dle funkce mluvčího a téma promluvy (% v rámci Funkce mluvčího)

		Funkce mluvčího													Total
		mediální expert	politik ODS	politik ČSSD	politik KSCM	prezident	člen Rady ČT	člen Rady RTV	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	zaměstnanec ČT - bouřící se	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	poradce Hodače	právník	politik 4koalice	
Téma promluvy	přerušení vysílání Rada ČT		1,8%	3,8%	3,0%	5,6%	19,8%	16,7%	4,5%	3,2%	2,1%		8,3%	13,0%	1,3%
	demonstrace Jana Bobošíková		1,8%	,6%					18,2%	5,1%	2,1%			1,0%	2,5%
	privatizace ČT	6,3%	14,2%	4,4%						5,8%	1,4%	15,4%			1,6%
	hospodaření ČT	6,3%	3,5%	1,3%			5,9%				2,1%			6,0%	3,5%
	vzbouření redaktorů	37,5%	16,8%	5,6%	12,1%	11,1%	7,9%	12,5%	18,2%	21,8%	18,2%	15,4%		3,0%	13,3%
	politici	6,3%	25,7%	22,5%	36,4%	16,7%	10,9%	20,8%	27,3%	9,6%	2,1%		8,3%	33,0%	17,3%
	zpravodajství ČT	25,0%	,9%	1,3%	3,0%	5,6%	5,0%	16,7%	2,3%	7,7%	34,3%	15,4%	8,3%	1,0%	9,0%
	stávka zaměstnanců ČT	6,3%		1,9%	3,0%					6,4%	2,1%				1,9%
	řešení krize		8,0%	11,3%	9,1%		3,0%	8,3%	6,8%	3,8%	2,1%	7,7%	8,3%	10,0%	6,3%
	nový zákon o ČT	6,3%	3,5%	11,3%	15,2%	5,6%	1,0%					7,7%		10,0%	4,4%
	svoboda slova a demokracie obecně			,6%	3,0%	50,0%			11,4%	2,6%	,7%		25,0%	2,0%	2,8%
	výpovědi redaktorům ČT									3,8%	2,8%		8,3%		1,2%
	hájení lžer zákona		10,6%	3,8%	9,1%	5,6%	1,0%				1,4%		8,3%		2,8%
	rezignace vedení (Hodač, Bobošíková)						1,0%			2,6%	2,8%	7,7%			1,1%
	Jiří Hodač	6,3%	11,5%	29,4%	6,1%		42,6%	25,0%	11,4%	15,4%	18,9%	30,8%	25,0%	18,0%	20,7%
	nové vedení ČT (po Hodačovi)		,9%	2,5%			1,0%			2,6%				2,0%	1,3%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

3.2.1.3 Vzbouření redaktori, politici ČSSD a 4Koalice budou ze všech mluvčích nejčastěji požadovat odstoupení nového vedení.

Než přejdu k odpovědi na tuto hypotézu, nejprve se podívejme na Tabulku č. 15 (viz příloha), která je frekvenční analýzou všech zmíněných řešení krize v ČT. Více než polovina ze všech promluv (65 %) neobsahuje řešení krize.

Pro přehlednost analýzy k zodpovězení dílčí hypotézy H1c) jsem tedy Tabulku č. 15 rekódoval tak, že jsem z ní odstranil všechny návrhy řešení, které se objevují méně než desetkrát a ty promluvy, ve kterých se řešení neobjevuje vůbec.

Z této rekódované Tabulky č. 16 vyplývá, že za nejčastější řešení krize bylo mluvčími označeno odvolání Jiřího Hodače (31,2 %), druhé nejčastější řešení byla změna legislativy (23,1 %) a navázání kontaktu s protistranou 7,1 %. Toto třetí nejčastější řešení bylo prosazováno zejména novým vedením ČT. Zajímavé je také řešení „vyklizení velína silou“, které celkově prosazovalo pouze 2,3 % mluvčích, avšak byli to pouze dvě skupiny mluvčích - zástupci nového vedení ČT a politici z ODS. Nejvíce skupin mluvčích naopak prosazovalo změnu legislativy.

Komentář k Tabulce č. 16

Hypotéza (H1c) se potvrdila pouze v části o politických stranách. Politici ČSSD prosazovali odvolání Hodače téměř v polovině (49,5 %) ze všech svých komunikovaných řešení krize. Druhým nejčastějším řešením politiků ČSSD byla změna legislativy (31,2 %). Politici 4Koalice prosazovali odvolání Jiřího Hodače také nejčastěji, a to téměř ve třetině (28,3 %) svých nabízených řešení krize, obdobně jako u ČSSD i politici 4Koalice jako druhé nejčastější řešení krize uvedli změnu legislativy (26,1 %).

V případě vzbouřených redaktorů se hypotéza potvrdila pouze částečně. Vzbouření redaktori totiž nejčastěji (35,1 %) v promluvách požadovali současně odvolání Jiřího Hodače, Rady ČT a tzv. „lidí kolem Hodače“. Druhým nejčastějším řešením krize dle vzbouřenců bylo „splnění požadavků vzbouřenců“ (29,7 %). Odvolat pouze Hodače chtěli vzbouřenci v 16,2 % promluvách. Velmi podobně rozvrstvené odpovědi jako vzbouřenci měli pouze osobnosti české kultury, které se vzbouřenci sympatizovaly 33,3 % (odvolání Hodače) a 22,2 % (splnění všech požadavků).

Zajímavé jsou také promluvy nového vedení ČT, které nejčastěji prosazovalo navázání kontaktu s protistranou (tzn. se vzbouřenými redaktory), a to v 56 % promluv. Druhé

nejčastější řešení nového vedení bylo vyklidit velín silou (za asistence ochranky, nebo policie), a to v 16 % promluv. Hodný pozornosti je i prezident, který byl v průběhu celé kauzy konzistentní a prosazoval pouze „změnu legislativy“.

Závěry dílčí hypotézy (H1c) – 3.2.1.3

Dílčí hypotéza (H1c) se potvrdila pouze u politických stran ČSSD a 4Koalice. Vzbuření redaktori nejčastěji požadovali odvolání nejen Jiřího Hodače (jako ČSSD a 4Koalice) ale současně také odvolání Rady ČT a tzv. „lidí kolem Hodače.“ Vzbuření redaktori tak měli největší požadavky a v médiích je nejčastěji proklamovali.

Tabulka č. 16 Tabulka druhého stupně třídění dle funkce mluvčího a řešení krize (% v rámci Funkce mluvčího¹¹⁴)

		Funkce mluvčího												Total	
		mediální expert	politik ODS	politik ČSSD	politik KSCM	prezident	člen Rady ČT	člen Rady RTV	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	zaměstnanec ČT - bouřící se	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	poradce Hodače	právník		politik 4Koalice
Řešení krize dle mluvčího	vyklizení velína silou (policie, ochranka)	33,3%	7,0%								16,0%			2,3%	
	odvolání obou stran (Hodač i vzbouřenci)		25,6%	6,5%			6,7%							6,5%	
	privatizace ČT		39,5%								12,0%			6,5%	
	převezení pravomocí Rady ČT na dočasného zástupce (Dostál nebo RRTV)			7,5%			3,3%						8,7%	3,9%	
	splnění požadavků vzbouřenců			1,1%	7,7%				22,2%	29,7%	4,0%			6,5%	6,2%
	navázání kontaktu s protistranou		2,3%	2,2%	7,7%		3,3%				56,0%	100,0%			7,1%
	odvolání Hodače, Rady a lidí kolem Hodače				7,7%				33,3%	35,1%				6,5%	6,5%
	změna legislativy	66,7%	23,3%	31,2%	69,2%	100,0%				8,1%	12,0%		50,0%	26,1%	23,1%
	odvolání Rady ČT			2,2%	7,7%				22,2%	10,8%			25,0%	23,9%	6,8%
	odvolání Jiřího Hodače		2,3%	49,5%			86,7%	100,0%	22,2%	16,2%			25,0%	28,3%	31,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

¹¹⁴ Tabulku, která by zkoumala (% v rámci řešení krize dle mluvčího) jsem nakonec do práce nezařadil, ačkoliv zajímavé na ní bylo pouze to, že k řešení krize se nejčastěji ze všech mluvčích vyjadřovali mluvčí z ČSSD (30,2 %) a poté politici 4Koalice (14,9%), ODS (14 %), vzbouření redaktori (12 %), nové vedení (8 %).

Hypotéza 2: *Vzbouření redaktori a politici 4Koalice budou a) upozorňovat na to, že viníkem kauzy je ODS (či politici z této strany). ODS a nové vedení se budou b) snažit za viníky kauzy označit vzbouřence. V těchto promluvách c) budou mít navrch však vzbouřenci a politici 4Koalice.*

Než odpovím na tuto hypotézu, rád bych upozornil na Tabulku č. 17 (viz příloha), která obsahuje všechny promluvy a koho mluvčí označuje za viníka. Bohužel v téměř 70 % promluvách není označen žádný viník. Nejčastěji jsou za viníka označováni politici (90 x, a to na obecné rovině bez konkrétního poukázání na některé politiky, či stranu), dále je to Jiří Hodač, který byl za viníka označen v 84 promluvách. Třetí nejčastěji zmiňovaný viník byli vzbouřenci (53 x). Na čtvrtém místě to jsou překvapivě obě strany na novinářské ose sporu (30 x, tzn. jak vzbouřenci, tak nové vedení).

Z následující Tabulky č. 18 odstraním jak ty promluvy, které neoznačují nikoho za viníka, tak ty promluvy, které se objevují méně než desetkrát.

Komentář k Tabulce č. 18

Tabulku č. 18 využiji k odpovědi na dílčí hypotézy (H2a) a (H2b). Pro odpověď na dílčí hypotézu (H2c) použiji Tabulku č. 19 (viz příloha).

Hypotéza 2 se potvrdila pouze ve variantě, ve které politici ODS (44,4 %) a nové vedení ČT (100 %) budou označovat za viníky televizní krize vzbouřené redaktory. V ostatních případech se hypotéza nepotvrdila, výsledky analýzy jsou však přesto zajímavé.

3.2.1.4 Odpověď na dílčí hypotézu (H2a)

Varianta, ve které vzbouřenci a politici 4Koalice budou označovat za viníka Jiřího Hodače, se potvrdila pouze v případě vzbouřenců (46,2 %). 4Koalice jako hlavního viníka označovala politiky obecně (36,1 %). Jiří Hodač byl u 4Koalice až na druhém místě (27,8 %).

Varianta, ve které vzbouřenci a politici 4Koalice budou označovat za viníka politiky z ODS, se nepotvrdila ani v jednom případě. Vzbouřenci politiky ODS za viníky označili pouze ve 2,6 % svých promluv a 4Koalice v 16,7 %. Je ale pravda, že ze všech skupin mluvčích (viz Tabulka č. 19 v příloze) 4Koalice označovala za viníka politiky ODS v 60 %.

3.2.1.5 Odpověď na dílčí hypotézu (H2b)

Varianta, ve které budou politici ODS (13,3 %) a nové vedení ČT označovat za viníky politiky 4Koalice se nepotvrdila, a to z důvodu, že nové vedení ČT bylo ve svých názorech

konzistentní a žádného jiného viníka než vzbouřence neoznačilo. ODS jako druhého nejčastějšího viníka označovala „obě strany sporu“ (24,4 %).

Zajímavé je, že vzbouřenci na druhém místě označovali za viníka Radu ČT (30,8 %). Hodný pozornosti je opět prezident ČR, který je opět konzistentní ve svých názorech a označuje za viníka pouze politiky obecně. Za zmínku stojí také fakt, že politiky 4Koalice za viníky nejvíce ze svých promluv označovali politici z KSČM, a to téměř ve třetině svých promluv (30,8 %). Důležité je také zmínit, že politici ČSSD označovali Hodače za viníka v polovině svých promluv (51,9 %).

3.2.1.6 Odpověď na dílčí hypotézu (H2c)

K odpovědi na dílčí hypotézu (H2c) využiji Tabulku č. 19 (viz příloha). Z tabulky je patrné, že jak ODS, tak 4Koalice se k viníkům krize vyjadřovala ve svých promluvách téměř shodně – ODS 15,8 %, 4Koalice 12,7 %. U vzbouřenců a nového vedení ČT je již rozdíl markantnější – vzbouřenci ze všech typů mluvčích hovořili o viníkovi krize v 13,7 %, kdežto nové vedení pouze v 3,2 %.

V Tabulce č. 19 je také zajímavé si povšimnout toho, že ODS ze všech typů mluvčích označila Hodače za viníka pouze v 1,3 % případů (jmenovitě to byl Jiří Payne z ODS), kdežto smluvně opoziční ČSSD Hodače ze všech typů mluvčích označila za viníka nejvíce, a to v 35,9 %.

Dílčí hypotéza H2c) se tak potvrdila pouze v případě, že vzbouřenci budou o viníkovi hovořit častěji. Strany ODS a 4Koalice hovořily o vinících téměř shodně.

Závěry Hypotézy 2 (3.2.1.4 – 3.2.1.6)

Hypotéza 2 se potvrdila pouze ve variantě, ve které politici ODS a nové vedení ČT označovalo za hlavní viníky televizní krize vzbouřené redaktory. Je zajímavé, že nové vedení ČT označovalo za viníka televizní krize pouze vzbouřené redaktory, kdežto zbylé skupiny mluvčích měly vždy více možných viníků. Zde se projevuje konzistence v hledání viníka u vedení ČT.

Tabulka č. 18 Tabulka druhého stupně třídění dle funkce mluvčího a viníka dle mluvčího (% v rámci funkce mluvčího)

		Funkce mluvčího													Total
		mediální expert	politik ODS	politik ČSSD	politik KSCM	prezident	člen Rady ČT	člen Rady RTV	osobnost české kultury - sympatičan protestujících	zaměstnanec ČT - bouřící se	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	poradce Hodače	právník	politik 4Koalice	
Viník/důvod krize dle mluvčího	vzbouření redaktorů	25,0%	44,4%	7,4%	15,4%		20,6%	18,2%			100,0%				15,8%
	politici 4K a Hrad		13,3%		30,8%										3,5%
	obě strany sporu	50,0%	24,4%	18,5%	7,7%		8,8%	9,1%				100,0%	50,0%		10,6%
	politici ODS			1,9%	7,7%		2,9%			2,6%				16,7%	3,5%
	politici (obecně)	25,0%	15,6%	20,4%	23,1%	100,0%	23,5%	27,3%	77,8%	20,5%			50,0%	36,1%	29,9%
	Rada ČT				7,7%		2,9%	9,1%	14,8%	30,8%				19,4%	9,2%
	Jiří Hodač		2,2%	51,9%	7,7%		41,2%	36,4%	7,4%	46,2%				27,8%	27,5%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Hypotéza 3: Předpokládá se, že nejvíce negativních označení bude na rovině účastníků sporu, a to mezi vzbouřenými redaktory a novým vedením.

Než začnu se samotnou analýzou, je třeba upozornit na to, že z 1039 promluv se jich 88,3 % nevyjadřovalo explicitně o protistraně. Ze zbývajících promluv, které se o protistraně vyjadřovaly, jich však celá řada byla vyslovena pouze jedenkrát. Jelikož by takto připravená tabulka nebyla přehledná, rozdělím aktéry krize, o kterých se hovoří na 2 skupiny (vzbouřenci a nové vedení) a ke každé napíšu, jak, kolikrát a kým byla takto nazvána. Bude to přehlednější než tabulka z SPSS. Nejčastěji o protistraně ze všech skupin hovořili vzbouřenci (21,6 %), nové vedení (17,2 %), politici ODS (16,4 %), politici ČSSD (14,7 %).

Tabulka č. 20 Vzbouření redaktoři kolikrát byl aktér takto nazván kým

neautorizovaní vysílatelé	15 x	nové vedení, ODS
neobjektivní zpravodajství	5 x	ODS
propaganda vzbouřenců	5 x	ODS
strůjci umělého konfliktu (převrat)	3 x	ODS
chovají se nenormálně	2 x	nové vedení
maoistický hysterik Komers	2 x	ČSSD
rebel	1 x	ČSSD
nemají v ČT, dávno co dělat	1 x	nové vedení
okupanti velína	1 x	nové vedení

Tabulka č. 21 Nové vedení (nejčastěji Hodač)

neobjektivní zpravodajství	11 x	vzbouřenci, politici 4K, ČSSD
Hodačovi lidé	7 x	vzbouřenci
normalizátoři	5 x	vzbouřenci, ČSSD
poražený strom	2 x	vzbouřenci
teror	2 x	ČSSD
zavedli koncentrační tábor	2 x	vzbouřenci

3.2.1.7 Odpověď na Hypotézu 3

Z Tabulek č. 20 a 21 je patrné, že nové vedení bylo nejčastěji v promluvách protistrany nazýváno autory neobjektivního zpravodajství a normalizátory. Zajímavé také je, že vedení dosazené Hodačem bylo dáváno do souvislosti s Hodačem jako „Hodačovi lidé“ – můžeme jen odhadnout, že cílem bylo přidat negativní konotaci Hodačově týmu, kterou jeho jméno neslo. Proti novému vedení nejčastěji hovořili vzbouřenci a politici 4Koalice a ČSSD a snažili se je zarámovat jako strůjce teroru, normalizace a v případě citací od Adama Komerse dokonce vedení ČT zavedlo koncentrační tábor.

Naproti tomu proti vzbouřencům nejčastěji hovořili politici ODS a nové vedení, které poukazovalo na to, že vzbouřenci nejsou autorizovaní vysílatelé, vysílají neobjektivní propagandu a nemají na toto konání právní nárok. (Podrobněji viz delegitimizační strategie v rámci kvalitativních analýz, kapitola 3.3.)

Závěry Hypotézy 3

Hypotéza H3 se potvrdila, vzbouření redaktori a politici ČSSD se snažili nejvíce poukázat na neobjektivitu zpráv nového vedení ČT. Naproti tomu nové vedení ČT nejčastěji poukazovalo na fakt, že vzbouřenci nejsou „autorizovaní“ vysílatelé a stejně tak jako vzbouřenci jim, i oni vzbouřencům vytýkali neobjektivitu.

3.2.2 Odpovědi na druhou skupinu hypotéz H4 – H5

Hypotéza 4: *Novináři a) budou v citacích preferovat vzbouřené redaktory oproti novému vedení (Hodač, Bobošíková), a to zejména v počátku kauzy. V průběhu krize se b) bude zvyšovat zájem médií o kauzu a c) bude se také zvyšovat zájem politiků o kauzu.*

Hypotéza 4 je rozdělena na tři dílčí hypotézy, které si postupně probereme.

3.2.2.1 Novináři budou preferovat vzbouřené redaktory jako mluvčí oproti novému vedení, a to zejména v počátku kauzy. (H4a)

3.2.2.2 V průběhu kauzy se bude zvyšovat zájem politiků o kauzu. (H4c)

Odpovědi na dílčí hypotézy (H4a) a (H4c) nalezneme v Grafu č. 2 (viz níže), který se týká počtu promluv typů mluvčích na časové ose a který jsem pro přehlednost rozdělil na dva dílčí grafy a) týkající se deníků a b) týkající se týdeníků.

Z grafu týkajícího se a) deníků jasně vyplývá, že v prvním týdnu televizní krize to byli vzbouření redaktori, kteří měli v denících častější přístup. Nové vedení se začalo dostávat do

médií až po vánočních svátcích (během kterých proběhlo zvolení Jany Bobošíkové ředitelkou zpravodajství).

Po Silvestru měli vzbouření redaktoři opět častější přístup než nové vedení ČT. Až do 8. ledna však vzbouřencům klesá přístup a nové vedení si stále udržuje své hodnoty přístupů již od konce vánočních svátků.

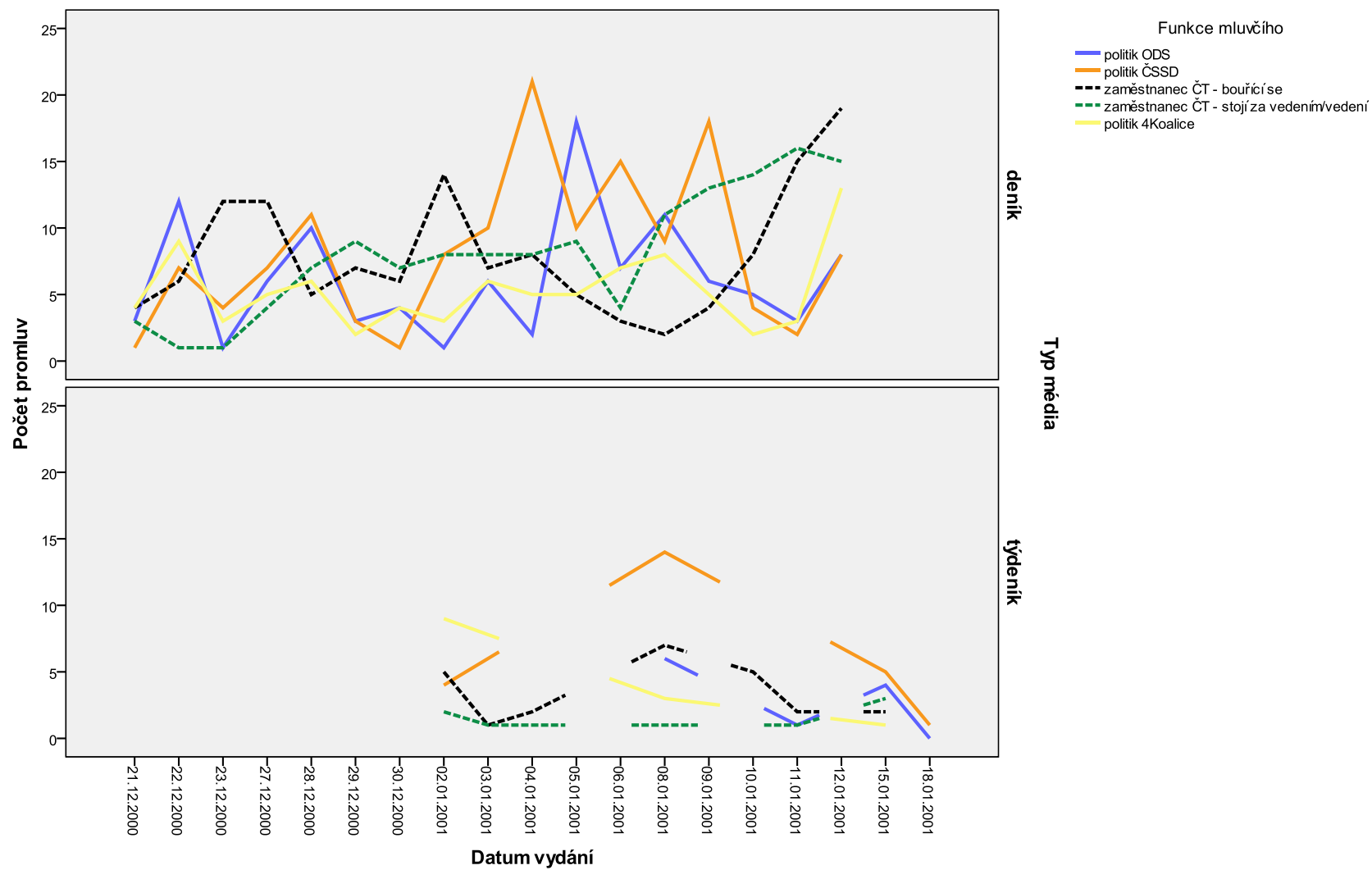
Je zajímavé, že v momentě, kdy se vzbouřenci přestávají objevovat v denících, nastupují místo nich politici ČSSD a ODS, kteří od té doby mají v médiích nejčastější přístup až do rezignace Hodače 11. ledna. Rezignací Hodače mediální zájem opět přebírají vzbouřenci a nové vedení ČT a politici ustupují.

Z grafu týkajícího se b) týdeníků vyplývá, že nové vedení mělo po celou dobu kauzy v týdenících minimální prostor se vyjádřit. Vzbouření redaktoři spolu s politiky ČSSD nejčastěji hovořili ve vydání týdeníků v druhém týdnu kauzy. Po rezignaci Hodače opadá u týdeníků zájem o kauzu všeobecně a je to poprvé, kdy má nové vedení větší přístup v týdenících než vzbouření redaktoři.

Závěry dílčích hypotéz (H4a) a (H4c) – 3.2.2.1 – 3.2.2.2

Dílčí hypotézy (H4a) a (H4c) se obě potvrdily. Vzbouření redaktoři měli v počátku kauzy (po zvolení Jiřího Hodače) častější přístup do médií. V průběhu kauzy však zájem médií o vzbouřence a nové vedení upadal, a častěji tak hovořili politici ČSSD a ODS. Politici přestali v médiích hovořit po rezignaci Jiřího Hodače, kdy se zájem opět přesunul ke vzbouřencům a novému vedení.

Graf č. 2 Kolikrát mluvil typ mluvčích v denících a týdenících v průběhu kauzy

3.2.2.3 V průběhu kauzy se bude zvyšovat zájem médií o kauzu (H4b)

Odpovědi na dílčí hypotézu (H4b) nalezneme v grafech č. 3 a 4, které jsou umístěny v příloze.

Graf č. 3 (viz příloha) se týká počtu slov, která deníky v průběhu televizní krize věnovaly kauze na stranách 1 a 2.

Zvolení Hodače (20. 12.) zajímalo všechny deníky ve vydání z 21. 12. pod 1000 slov. Situace se opakovala i další den, vyjma deníku Právo, které kauze věnovalo pětinasobně větší prostor než den předtím a jako jediný deník kauze věnovalo přes 1500 slov. 23. prosince (poslední vydání před vánočními svátky) byl zájem o kauzu opět minimální. Po vánočních svátcích (27. 12.), během kterých byla Jana Bobošíková zvolena ředitelkou zpravodajství, vzrostl zájem všech deníků dvojnásobně (vyjma Haló novin, ve kterých nastal propad). MFD, Právo a Slovo věnují kauze přes 1000 slov. Situace je víceméně setrvalá až do 4. ledna, kdy deníky informují o demonstraci, na které bylo 3. ledna až 100 000 lidí.

4. ledna kauze věnují Hospodářské noviny přes 1600 slov, což je u Hospodářských novin rekord, který již nikdy HN nepřekonají. Stejnou situaci zažívá i Blesk s více než 1300 slovy.

V době od 8. do 12. ledna věnuje MFD kauze nejvíce prostoru za celou dobu, dne 9. ledna věnuje MFD krizi poprvé přes 2000 slov, stejně jako Právo den předtím. Lidové noviny se 10. a 11. ledna krizi také věnují na rekordním prostoru (přes 1100 slov). Právo a Haló noviny informují o kauze den po rezignaci Hodače na prostoru téměř 2000 slov, stejně tak ostatní deníky vyjma Lidových novin dávají kauze na titulní straně a straně 2 prostor kolem 1000 slov.

Graf č. 4 zobrazuje počet slov, který týdeníky ve svých třech vydáních krizi věnovaly. U týdeníků je situace odlišná tím, že většina vyšla před zvolením Hodače, další číslo bylo odloženo kvůli vánočním svátkům, tudíž všechny týdeníky vyšly poprvé s informacemi o televizní krizi až po Silvestru. Všechny týdeníky věnovaly kauze nejvíce prostoru ve vydání kolem 8. ledna. V dalším vydání (kolem 15. ledna) po rezignaci Hodače zájem týdeníků o kauzu upadl. Výjimku z tohoto trendu tvoří pouze týdeníky Týden a Reflex. Týdnu postupně během třech týdnů zájem o kauzu klesal a Reflexu naopak postupně vzrůstal.

Závěry dílčí hypotézy (H4b) 3.2.2.3

Dílčí hypotéza (H4b) se potvrdila. V průběhu televizní krize se zájem médií obecně o kauzu zvyšoval. Zájem o kauzu rostl skokově po svátcích (Vánoce, Nový rok), během kterých vždy

nastávalo určité informační vakuum, protože tištěná média v této době nevychází. Největší zájem u deníků byl obecně v týdnu po Novém roce až do rezignace Jiřího Hodače 11. ledna. U týdeníků byl největší zájem o kauzu v době vydání kolem 8. ledna 2001.

Závěry Hypotézy 4 - 3.2.2.1 – 3.2.2.3

Hypotéza 4 se potvrdila ve všech třech dílčích hypotézách (a) až (c). Vzbouření redaktoři měli v počátku kauzy větší přístup do médií. Vzbouřenci a nové vedení ČT byli v průběhu kauzy „vystřídáni“ politiky smluvně-opozičních stran, aby po rezignaci Hodače opět přístup do médií převzali vzbouřenci. Média věnovala kauze největší prostor právě v období, kdy se o kauzu zajímali politici, tzn. až po Novém roce do rezignace Hodače. Rezignací Hodače zájem médií o kauzu opadá.

Hypotéza 5: *Deníky a týdeníky, které stojí na středolevé části politického spektra, a) budou jako důvod protestu uvádět snahu ovládnout zpravodajství politiky ODS. Středopravé budou poukazovat na vzbouření redaktorů. Inklinace k určité straně sporu se bude projevovat i tím, jak novináři budou v článcích sami nazývat b) „aktéry“ televizní krize a samotnou c) „krizi“.*

3.2.2.4 Stranění a politický paralelismus médií (H5a)

Hypotéza (H5a) se bude zabývat tzv. politickým paralelismem médií, tzn., jestli deníky inklinující k pravici budou prosazovat nahlížení na kauzu obdobně jako strana ODS a nové vedení ČT. Zjednodušeně – jestli pravicově vnímaná média budou stranit pravicovým stranám. (Analogicky u levice).

Sledovaná proměnná je zde „důvod protestu“. Nejedná se o důvod, který by prosazovali mluvčí v médiích, jak jsme byli až doposud zvyklí sledovat (viz výše Tabulka č. 18), ale o důvod, který uváděli samotní autoři článku např. v úvodním odstavci.

Při odpovědi na Hypotézu 5 budu čerpat z Tabulky č. 22, kterou naleznete v příloze, ale pro srovnání také s Tabulkou č. 6, která pojednávala mj. o počtu článků v jednotlivých médiích a ze které vznikla Tabulka č. 23 (viz níže).

Tabulka č. 23 Seřazení deníků od nejpravicovějšího po nejlevicovější a důvod krize

Deníky +/-	Počet článků	Zmíněn důvod krize	Důvod krize v článcích (%)
Hospodářské noviny	45	7	15,5 %
Lidové noviny	37	5	13,5 %
Mladá fronta Dnes	47	21	44,7 %
Blesk	37	9	24,3 %
Slovo	46	8	17,4 %
Právo	46	12	26,1 %
Haló noviny	21	6	28,5 %

Nejčastěji důvod krize ve zpravodajských textech zmiňovaly deníky MFD, Haló noviny a Právo. Naopak nejméně často důvod televizní krize zmínily Lidové noviny a Slovo. Nyní si dle Tabulky č. 19 probereme jednotlivá média, a které důvody televizní krize přesně ve článcích prezentovala. Obecně české deníky v průběhu krize na to, co stojí za krizí, moc často nepoukazovaly, nejčastěji to byl dle všech deníků způsob volby Hodače Radou ČT (30,9 %) a vzbouřenci, kteří odmítli uznat nové vedení (23,5 %). Ani jeden z deníků neuvedl, že by za krizí v ČT stálo ohrožení svobody slova.

Zajímavé také je podívat se na Graf č. 5 (viz příloha), ze kterého jasně vyplývá, že novináři poukazovali na důvod krize zejména v počátku kauzy, kde převyšuje způsob volby Hodače Radou ČT. Od Nového roku až do rezignace Hodače novináři ze všech médií téměř nezdůrazňují důvod krize ve svých textech.

Komentář k Tabulce č. 22 (viz příloha)

Pravicové až středopravé deníky

Hospodářské noviny pokud uvedly důvod, tak v 57,1 % případů uváděly, že za krizí stojí odmítnutí vzbouřenců uznat nové vedení, popř. jeho metody. Shodně po 14,3 % pak HN uvedly, že za krizí stojí napojení na politiky ODS, Jiří Hodač a Rada ČT. Hospodářské noviny tak nejčastěji poukazují na vzbouření redaktorů jako důvod krize.

Lidové noviny v 60 % případů uvedly, že za krizí stojí způsob volby Hodače Radou ČT. Shodně po 20 % se dle LN jednalo o vzbouřené redaktory, kteří odmítli uznat nové vedení a o napojení nového vedení na politiky ODS.

Mladá fronta Dnes v 38,1 % případů uvedla, že za krizí stojí Jiří Hodač, dále způsob volby Radou ČT (23,8 %), a napojení vedení ČT na politiky ODS (19 %). MFD dává vinu vzbouřencům pouze v 4,8 % případů.

Blesk ve 44,4 % případů označil za původce krize vzbouřence, kteří odmítají uznat nové vedení. Dále způsob volby Radou ČT (22,2 %) a shodně po 11,1 % obdrželo napojení nového vedení na politiky ODS, Jiří Hodač a snaha ovládnout ČT politiky obecně.

Středolevé až levicové deníky

Slovo shodně ve 37,5 % případech uvádělo jako důvod krize způsob volby Radou ČT a vzbouřence, kteří odmítají uznat nové vedení. Dále shodně v 12,5 % případů uvedlo Slovo Jiřího Hodače a napojení vedení ČT na politiky ODS.

Právo ve 41,7 % případů uvedlo způsob volby Radou ČT a dále shodně po 16,7 % snahu politiků ovládnout ČT; vzbouřence, kteří odmítají uznat nové vedení a napojení nového vedení na politiky ODS.

Haló noviny shodně ve 33,3 % případů uvedly způsob volby Radou ČT a napojení nového vedení na politiky ODS. Shodně v 16,7 % uvedly vzbouřence, kteří odmítají uznat nové vedení a ovládnutí ČT politickými stranami.

Závěry Hypotézy (H5a) – 3.2.2.4

První část hypotézy se potvrdila pouze částečně. Z deníků spíše pravicového zaměření poukazovaly na samotné vzbouření redaktorů proti novému vedení jako důvod krize pouze Hospodářské noviny a Blesk¹¹⁵. MFD, která ze všech deníků nejčastěji uváděla důvod protestu, nejčastěji zmiňovala jako důvod krize Jiřího Hodače. Všechny středolevé až levicové deníky poukazovaly nejčastěji na způsob volby Hodače Radou ČT, a to stejně jako Lidové noviny.

3.2.2.5 Jak novináři sami nazývají aktéry krize? (H5b)

Jelikož nadpoloviční většina pojmenování aktérů krize, které použili novináři, byla použita jenom jedenkrát – i když řada z nich se týkala vzbouřenců a významově patřila k revoluci, válkám, bitvám atd. – bude kompletní seznam pojmenování aktérů obsahovat pouze Tabulka č. 24 v příloze.

¹¹⁵ V této hypotéze jsem se nakonec rozhodl vypustit týdeníky, ačkoliv to byly právě týdeníky Ekonom a Profit, které byly (bohužel v nezpravodajských textech typu editorial) na straně Hodače. Hlavní důvod byl ten, že tyto týdeníky jsou určeny pro podnikatele a šéfredaktoři často argumentovali tím, že pokud se toto, cituji, „vyakčnění ředitelů zdola“ stane praxí v českých podnicích, máme se opravdu na co těšit.

Do Tabulky č. 25 (v příloze) druhého stupně třídění tak zařadím pouze ta pojmenování, která se objevila nejméně třikrát.

Než se ale podíváme na samotnou tabulku, sestavím přehled pojmenování vzbouřenců a nového vedení, jak je používali samotní novináři. Bez nějaké hlubší analýzy je na první pohled jasné, že vzbouřenci byli novináři označováni jako ti, kteří se vzpřícili nějakému útlaku za pomoci vzdoru, rebelie, revoluce apod.

Naproti tomu nové vedení, či zaměstnanci, kteří je podporovali, byli často dávání do spojitosti se jménem Hodače či Bobošíkové (např. Hodačovi lidé, Bobošíkové tým atd.). Na druhou stranu samotní Hodač s Bobošíkovou byli zobrazováni spíše negativně, jako ti šéfové, kteří jsou bojkotováni, nikomu nevládnou, nemají autoritu apod. Jedná se tak o strategii převést negativní konotace, které nesla jména Bobošíkové a Hodače, na jejich celý tým.

Vzbouření redaktoři

vzbouřenci, rebelující redaktoři (další adjektiva ve spojení redaktoři: revoltující, stávkující, vzbouření, neposlušní, vzdorující, protestující), odpůrci Hodače, soupeři, vězni, autoři „pirátských“ zpráv, „pirátů“, vůdci „revoluce“, bojovníci, kteří uhájili pevnost, revolucionáři, povstalci

- vyloženě negativní: „akční výbor, který vyakčnil nespolehlivé živly“, okupanti velína

Nové vedení

ředitelka „oficiálního“ zpravodajství, Bobovize, Hodačovi lidé, Bobošíkové tým, soupeři, manipulátor (Hodač), věrná část řediteli, Bobo, amatéři, sporný šéf ČT, bojkotovaná ředitelka, ředitelka „legálního“ vysílání, královna bez poddaných, „zaseknutý“ ředitel, ostře sledovaný muž (Hodač), Hodač mocnější než ruské tanky (zastavil vysílání ČT).

Komentář k Tabulce č. 25 (viz příloha)

V Tabulce č. 25 se nachází jedenáct nejčastějších pojmenování aktérů krize. Šest z nich se týká vzbouřenců ve smyslu těch, kteří se postavili útlaku. Další dvě pojmenování se týkají vzbouřenců v negativnějším světle (neposlušní redaktoři a okupanti velína). Pouze tři se týkají nového vedení, a to ředitelka „oficiálního“ zpravodajství, Bobovize a Hodačovi lidé.

Negativně vzbouřence pojmenovávaly pouze Haló noviny – všechna pojmenování vzbouřenců jako okupantů velína pochází právě z Haló novin. Bobovizi ve zpravodajství

použily pouze Lidové noviny, a to 2 x, z toho jedenkrát přímo v titulku zprávy. Označení nového vedení jako „Hodačovi lidé“ použily jen jedenkrát Právo a Slovo.

Z deníků nejčastěji pojmenování aktérů využívalo Slovo, z toho vzbouřenec byl ve Slovu využit ve 37 % případů, následován rebelujícími redaktory (25, 9%).

MFD vzbouřence (a „vzbouřené“ redaktory) využila v 65,2 % případů, v 17,4 % použila „rebelující“ redaktory.

Lidové noviny vzbouřence použily v 55 % případů, druhé nejčastější označení v LN byla ředitelka „oficiálního“ zpravodajství (20 %).

Hospodářské noviny používaly nejčastěji spíše neutrální označení vzbouřenci (35,3 %) a dále stávkující redaktoři (17,6 %). Na druhou stranu HN z pravicových deníků jako jediné označily vzbouřence jako „neposlušné redaktory.“

Právo sice věnovalo televizní krizi nejvíce prostoru ze všech deníků, avšak označení pro aktéry krize využívalo z deníků skoro nejméně. Shodně ve 30,8 % případů Právo použilo označení rebelující a stávkující redaktoři.

Překvapivě nejméně ze všech deníků označení aktérů používali novináři v bulvárním deníku **Blesk**, z toho nejoblíbenější v Blesku byli rebelující redaktoři (40 %), následování revoltujícími redaktory a vzbouřenci (shodně 20 %).

Závěry hypotézy (H5b) 3.2.2.5

Hypotéza (H5b) se až na výjimky v podobě Hospodářských a Haló novin nepotvrdila.

Pravicově zaměřené deníky používaly takové označení aktérů, ze kterého vycházeli lépe vzbouřenci, jako ti, kteří stojí proti útlaku.

3.2.2.6 Jak novináři nazývají televizní krizi? (H5c)

Ve frekvenční Tabulce č. 26 (viz příloha) je seznam nejčastěji používaných označení krize. Jelikož více než desetkrát byly použity pouze tři označení krize (z toho téměř v polovině případů (44,9 %) novináři použili k označení televizní krize slovo *krize*), rozhodl jsem se nakonec tuto hypotézu nezkoumat až tak podrobně a okomentuji zde pouze Tabulku č. 26.

Komentář k Tabulce č. 26

Novináři obecně krizi rámovali jako spor dvou stran, často za použití slov, která by normálně popisovala válku či ozbrojený konflikt. Rozdělím tedy skupiny slov popisujících krizi do následujících třech kategorií:

1) *metafory válečného konfliktu*

boj o ČT (10,1 %), spor (8,2 %) okupace redaktorů (4,4 %), vzpoura (4,4 %), válka (3,2 %), konflikt (2,5 %), výjimečný stav (1,3 %), cenzurování (0,6 %), vyhladovění rebelantů (0,6 %), brát si diváky za rukojmí (0,6 %), sud plný třaskaviny (0,6 %), bitva o televizi (0,6 %), stav obležení (0,6 %), řinčení zbraní (0,6 %), propagandistická bitva (0,6 %)

2) *metafory revoluce*

protest (3,8 %), 2. sametová revoluce (1,3 %), televizní revoluce (0,6 %), puč vzbouřenců (0,6 %), „vánoční“ revoluce (0,6 %),

3) *metafory destabilizace*

zmatek (0,6 %), chaos (0,6 %), Hodačův plán „stabilizace“ (0,6 %), bouře (0,6 %), největší politická krize od 1989 (0,6 %), morální a intelektuální debakl (0,6 %), politická krize (0,6 %)

Závěry Hypotézy 5 (3.2.2.4 – 3.2.2.6)

Hypotéza se potvrdila pouze u nejpravavicověji zaměřeného média, Hospodářských novin, které nejčastěji označovaly za důvod krize vzbouření redaktorů ČT a také (jako jediný pravicový deník) nazývaly negativně samotné vzbouřence, což by odpovídalo postoji pravicové strany ODS. Zbylá média (kromě Haló novin) inklinovala spíše ke vzbouřencům. To podporuje již dřívější analýzu, kdy z politických stran to se svými výroky byly zejména ODS a KSČM, které byly proti vzbouřencům.

3.2.3 Odpovědi na třetí skupinu hypotéz H6 – H7

Hypotéza 6: *Deníky a týdeníky, které řadíme do středopravé části politického spektra, budou „stranit“ konkrétním mluvčím z politické strany ODS a novému vedení ČT. A to tím, že a) nechají častěji a s větší váhou promluvit mluvčí z ODS a nového vedení. Středolevé a levicové*

deníky nechají častěji a s větší váhou promluvit mluvčí z ČSSD a 4Koalice. Novináři b) mohou mluvčím stranit také tím, ke kterým tématům je jim umožněno se vyjádřit.

V předchozích hypotézách jsem se zajímal především o typy mluvčích, tzn. jejich funkce. V této hypotéze se zaměřím na konkrétní osoby, tzn. na jméno mluvčího, kterému je dáována v médiích možnost promluvit.

3.2.3.1 Odpovědi na Hypotézu 6

Jak jsem již zmiňoval na začátku kapitoly 3. Analýzy, ve všech médiích promluvílo na 171 mluvčích v 1039 promluvách. Pokud bychom čerpali pouze z Tabulky č. 27 (viz příloha) a z prvních pěti nejčastěji hovořících mluvčích, mohli bychom říci, že k televizní krizi se nejčastěji ve všech médiích vyjadřovali Jana Bobošíková (4,9 %), Václav Klaus (4,3 %), Pavel Dostál (4,2 %), Jiří Hodač (3,4 %) a Ivan Langer (3,3 %). Došli bychom tak k závěru, že mluvčí stojící na straně nového vedení ČT a ODS nejčastěji promlouvali v této kauze. Přitom již ze souhrnné Tabulky č. 12 víme, že nejčastěji hovořili zástupci strany ČSSD a vzbouřených redaktorů.

Komentáře k Tabulkám č. 28 a 29¹¹⁶ (viz příloha)

Pokud se však podíváme na Tabulku č. 28 (viz příloha), která se zabývá poměrem počtu slov mluvčích a počtu slov v článku, zjistíme, že opět souhrnně ve všech médiích má Jana Bobošíková 11,6 % největší poměr počtu slov promluvy k počtu slov v článku, dále je to Miloš Zeman 10,69 % a Pavel Dostál 9,26 %.

Situace v jednotlivých denících¹¹⁷ je ještě zajímavější. V následujících odstavcích odpovím dohromady na dílčí hypotézy (H6a) a (H6b).

V **MFD** sice nejčastěji hovořil Jiří Hodač (s váhou 7,2 %), ale největší váhu mají Pavel Dostál (13,75 %), Ivan Langer (11,26 %) a Václav Klaus (9,74 %). Bobošíková, která v MFD hovořila stejně často jako Klaus má však váhu pouze 4,74 %. Ze vzbouřenců nejčastěji hovořil Komers (stejně často jako Bobošíková a Klaus) s váhou 6,6 %. MFD by tedy stranila

¹¹⁶ Bohužel kontingenční tabulka z SPSS o mluvčích a tématech rozdělená dle deníků by měla 400 řádků a zabrala by ve Wordu několik desítek stran. Tudíž v příloze naleznete pouze souhrnnou tabulku za všechna média. V komentáři jsou ale také některá data pro jednotlivá média z tabulky, která pro svou velikost není ani v příloze.

¹¹⁷ Týdeníky v této části analýzy vynechám, jelikož v některých článcích uvnitř týdeníků bylo např. 7 promluv od 7 různých mluvčích a v analýze této hypotézy se zaměřuji hlavně na ty mluvčí, kteří hovořili v médiích nejčastěji.

nejvyšším představitelům z ODS. Nejčastěji promlouvající politik z ČSSD Špidla má totiž váhu pouze 2,4 %. Hodač se shodně (22,2 %) vyjadřoval ke zpravodajství ČT a vzbouřencům. Komers se z 50 % vyjadřoval k Hodačovi. Bobošíková se z 33,3 % vyjadřovala ke zpravodajství ČT. Politici Klaus a Mlynář se nejčastěji vyjadřovali k řešení krize (oba shodně po 60 %). Dostál hovořil z 50 % o Hodačovi.

Lidové noviny, které jediné otevřeně používaly označení *Bobovize* i ve zpravodajství (nikoliv jako citaci někoho, ale samotnými novináři – viz Tabulka č. 25), paradoxně nejčastěji nechaly promluvit Janu Bobošíkovou, a to s váhou 7,8 %. LN jsou ale jedny z mála, kde se na dalších pozicích umístili vzbouřenci (Komers hovořil nejčastěji po Bobošíkové) a Beznoska měl třetí druhou největší váhu (6,23 %). Na druhém místě byl Miloš Zeman (7,78 %). Pravicově zaměřené LN tak spíše dávaly větší váhu vzbouřencům a politikům ČSSD. Klaus hovořil pouze s váhou 3,3 %. Když se podíváme na témata těchto mluvčích, zjistíme, že Jana Bobošíková se z 66,7 % vyjadřuje ke zpravodajství ČT. Komers a Beznoska nejčastěji hovoří o Hodačovi, a to z 28,6 % a 75 %. Zeman se v LN vyjadřoval k politikům (66,7 %) a řešení krize (33,3 %). Klaus se nejčastěji vyjadřoval k politikům (50 %) a privatizaci ČT (33,3 %). Postoj Lidových novin stranicích vzbouřencům je ze všech deníků nejvíce jednoznačný – nikoliv politika, ale hlavně novinářská osa sporu.

Hospodářské noviny. V užití jazykových prostředků byly sice proti vzbouřencům, viz Hypotéza 5, ale nejčastěji zde hovořili Dostál z ČSSD a Bobošíková. Největší váhu ale měli Miloš Zeman (22,8 %), ten hovořil stejně často jako Bobošíková, dále vzbouřený Marek Víték (20,7 %) a Pavel Bobošík (bezmála 12 %). Politici z ODS Klaus s Langerem hovořili oba stejně často, avšak s váhou 8 a 4,6 %. Zeman v HN nejčastěji hovořil o řešení krize a hájení litery zákona (shodně 28,6 %), Víték hovořil shodně o Hodačovi, Bobošíkové, řešení krize a novém vedení po Hodačovi (25 %). Bobošík hovořil striktně o novém vedení ČT – o Hodačovi, rezignaci Hodače a Janě Bobošíkové (shodně po 33,3 %). Langer se v HN nejčastěji vyjadřoval k hospodaření ČT (40 %). Jana Bobošíková se nejčastěji vyjadřovala ke zpravodajství ČT a hospodaření ČT (28,6 %). Nejpravicovější deník v ČR tak dával větší váhu politikům z ČSSD a vzbouřencům.

Bezkonkurenčně největší váhu (téměř 30 %) měla Jana Bobošíková v bulvárním deníku **Blesk**. V Blesku Bobošíkovou následují Pavel Dostál (14,3 %) a Vladimír Mlynář (10,56 %). Tito mluvčí zároveň v Blesku v tomto pořadí i nejčastěji hovoří. Bobošíková se ve více než polovině výpovědí vyjadřuje ke zpravodajství ČT (55,6 %) a ke vzbouřeným redaktorům

(33,3 %). Dostál ve více než polovině výpovědí hovoří o Hodačovi (57,1 %), Mlynář v Blesku nejčastěji hovoří o Radě ČT (50 %).

Slovo, které jsem označil jako středový deník, nejčastěji nechalo promluvit Bobošíkovou, Hodače a Klause. Největší váhu však měli radní Jana Dědečková (9,8 %), Pavel Dostál (9,7 %) a Jana Bobošíková (8,8 %). Bobošíková se ve Slovu nejčastěji vyjadřuje ke zpravodajství ČT a k Jiřímu Hodačovi (28,6 %). Hodač nejčastěji hovoří o sobě a o vzbuřencích (33,3 %). To je poprvé ve středopravé části deníků, že by nové vedení hovořilo o sobě na úrovni počtu promluv o zpravodajství ČT. Stejně tak Komers hovoří ve Slovu převážně o vzbuřencích (66,7 %). Dostál již tradičně nejčastěji hovoří o Hodačovi (60 %). Je zajímavé, že politici Zeman, Klaus a Filip ve Slovu hovoří hlavně o hájení litery zákona (100 %, 60 % a 100 %) než aby se vyjadřovali k aktérům sporu na úrovni vzbuřenci – nové vedení.

Ve středolevém **Právu** překvapivě nejčastěji hovořil Ivan Langer, Václav Klaus a Pavel Dostál. Největší váhu však měl vzbuřený Jiří F. Potužník (22,6 %), Jana Bobošíková (12,2 %) a Václav Klaus (11 %) s Ivanem Langerem (10,56 %). Nejvyšší představitelé ODS tak v Právu hovořili s větší váhou než v Lidových a Hospodářských novinách. Dostál a Špidla, v Právu nejčastěji hovořící politici z ČSSD, měli váhu pouze 7,4 a 2,7 %. Klaus v Právu nejčastěji hovořil o vzbuřencích (25 %), Langer o politicích (40 %). Dostál opět nejčastěji hovořil o Hodačovi (50 %). Bobošíková hovoří nejčastěji o zpravodajství ČT a vzbuřencích (shodně po 50 %). Naproti tomu vzbuřenci (Komers, Vítek, Voldánová) v Právu nejčastěji hovoří o zpravodajství ČT. Hodač se v Právu vyjadřoval pouze k tématům týkajících se nového vedení. Potužník, který měl v Právu největší váhu, se nejčastěji vyjadřoval k politikům a vzbuřencům (40 %).

Levicové **Haló noviny** nechaly nejčastěji promluvit Vojtěcha Filipa, Hodače a Langera (všichni promluvili stejně často), největší váhu měl Hodač (8,9 %), Filip (8,1 %) a Ivan Langer (7,8 %). Vzbuřený Komers zde totiž hovořil stejně často jako již zmiňovaná trojice, avšak pouze s váhou 2 %. Na druhou stranu obdobnou váhu jako Komers (2,5 %) zde měl i Václav Klaus. Filip a Hodač se nejčastěji ze svých promluv vyjadřovali ke stávkujícím vzbuřencům (oba shodně 40 %).

Závěry Hypotézy 6 – 3.2.3.1

Hypotéza 6 se nepotvrdila. Hypotéza 4, která se zabývala funkcemi/kategoriemi mluvčích a nikoliv konkrétními lidmi, přinesla daleko přesnější výsledky než Hypotéza 6. Překvapivé je,

že nejčastěji ze všech mluvčích ve všech médiích hovořila Jana Bobošíková, v řadě novin se zároveň umístila jako mluvčí s největší vahou (v deníku Blesk dosahující až 30 %). Pokud bychom se dívali opravdu pouze na konkrétní mluvčí, tak ve všech denících hovořili nejčastěji nejvyšší představitelé politických stran¹¹⁸ (předsedové, či premiér) a poté politici s funkcemi blízké mediální problematice (Langer z mediální komise a Dostál ministr kultury). Pouze v deníku Slovo byla mezi nejčastějšími mluvčími členka Rady ČT, Jana Dědečková. Ve všech denících nejčastěji hovořili pouze politici, vzbouřenci a nové vedení. Konkrétní politici 4Koalice, které zmiňuji v hypotéze, se mezi nejčastější mluvčí (případně mezi mluvčí s nejvyšší vahou) nedostali ani v jednom deníku, což může znamenat např. to, že ze 4Koalice se ke krizi vyjadřovalo více mluvčích a sledovat 4Koalici má smysl pouze jako celistvou skupinu, nikoliv dle konkrétních mluvčích.

Hypotéza 7: Mluvčího (stranu sporu), kterého bude novinář „preferovat“ nechá novinář mluvit v médiích a) přímo. Dále b) šanci na přímou citaci zvýší případné hodnocení v promluvě.

V této hypotéze předpokládám, že novináři nechají tu stranu, kterou považují za důležitější, popř. jí straní, promlouvat častěji v tzv. přímé citaci (s použitím uvozovek). Mluvčí, které budou dávat až na druhou kolej, nechají promlouvat v nepřímých, přeformulovaných citacích. Používání citací samo o sobě by mělo zvýšit objektivitu zpravodajských textů.

Dále předpokládám, že pravděpodobnost otištění přímé citace mluvčího zvýší fakt, pokud jeho promluva bude obsahovat hodnotící soud.

3.2.3.2 Odpověď na dílčí Hypotézu (H7a)

Komentáře k Tabulce č. 30 (viz příloha)

Nejprve se podívejme na souhrnná data pro deníky a týdeníky. Vyplývá z nich, že týdeníky používají přímé a nepřímé promluvy téměř shodně (53,2 % přímé, 44,4 % nepřímé a 2,4 % obojí). Naproti tomu u deníků je rozdíl již znatelnější – téměř tři čtvrtiny promluv byly proneseny přímo (73,1 %), čtvrtina nepřímo (25 %) a obojí 1,9 %. Jelikož u týdeníků jsou souhrnné promluvy téměř identické, budu se věnovat především deníkům.

¹¹⁸ Což je dalším důvodem, proč se těmto elitám věnuji v kvalitativních analýzách, viz kapitola 3.3.

Obecně za všechny deníky hovořili nejvíce přímo mediální experti (100 %) a právníci (92,9 %). To je dáno vyšší odborností promluv, které novináři nechtěli pravděpodobně sami interpretovat. Z politických stran nejvíce přímo hovoří KSČM (75 % - vzpomeňme si opět na předchozí analýzy, kdy KSČM hovoří zejména v Haló novinách). Strany ODS a ČSSD hovoří téměř stejně přímo (67 % ODS a 65,5 % ČSSD). Politici 4Koalice dosahují hodnot srovnatelných s KSČM (72,2 %). Co se týče vzbuřenců a nového vedení, vzbuřenci mají v tomto případě navrch; téměř 82 % vzbuřenců hovořilo do deníků přímo. Naproti tomu nové vedení hovořilo přímo v 73,2 % svých promluv.

Daleko zajímavější, a často i překvapivé, výsledky však získáme, pokud se podíváme na podrobnější data, a to na rozdělení přímých a nepřímých citací dle funkce mluvčího v jednotlivých denících (viz Tabulka č. 31 v příloze). Nejdříve si však dovoluji menší odbočku v podobě Tabulky č. 32 – je zajímavé¹¹⁹, že Hospodářské noviny (tradičně nejserioznější deník) a Blesk (bulvární deník) používají shodně přímé a nepřímé citace, a to kolem 50 % (Blesk 49,4 %, HN 54,5 %). Zbylé deníky užívají přímé citace v tomto pořadí: MFD (91,2 %), Právo (88,6 %), LN (85,3 %) a Slovo (81,7 %). Dalo by se říci, že všechny užívají přímé citaci obdobně v rozmezí 80 – 90 %. Naproti tomu Haló noviny stojí úplně na opačném konci než zbylé sledované deníky, a to s 31,1 % přímých citací – jinými slovy, přímo hovoří pouze politici KSČM (přes 60 %), zbytek mluvčích hovoří přímo minimálně, viz níže.

V Hospodářských novinách hovořili politici 4Koalice přímo z 52,9 %, obdobně nové vedení ČT (53,3 %). Vzbuření redaktori hovořili přímo v 64,3 %, členové Rady ČT téměř v 70 %, politici KSČM a ČSSD v 50 %, politici ODS v 52,6 %. Z průměru tak vybočují pouze vzbuřenci a Rada ČT.

V Lidových novinách hovořili politici 4Koalice přímo ze 100 %, nové vedení v 82,3 % případů a vzbuřenci v 95 % případů. Obdobně jako vzbuřenci hovořili i členové Rady ČT (92,3 %). Politici KSČM v LN nehovořili vůbec. Politici ČSSD v 72,7 % případů a politici ODS pouze v 57,1 %. V LN tak výrazně vybočují politici 4Koalice a vzbuřenci spolu s Radou ČT.

V Mladé frontě Dnes hovořili politici 4Koalice přímo z 92,9 %, politici ČSSD hovořili přímo obdobně (90 %), politici ODS 78,6 %. Politici KSČM v MFD nehovořili vůbec stejně

¹¹⁹ Osobně bych očekával přímou úměru – čím více seriózní deník, tím více přímých, nezkrácených citací.

jako v LN. Nové vedení hovořilo přímo v 89,7 %, naproti tomu vzbouřenci až v 97,2 %, což bylo nejvíc z většiny zde probíraných mluvčích. Z průměru tak kromě vzbouřenců vybočuje ještě ODS, ta však v negativním, podhodnoceném smyslu.

Ve **Slovu** hovořili přímo v 100 % případů politici 4Koalice a KSČM. Nové vedení hovořilo přímo z 80 % a vzbouřenci z 94,4 %. Smluvně opoziční ODS a ČSSD měly ve Slovu nejhorší hodnoty, a to ODS 73,3 % a ČSSD dokonce až 53,8 %.

V případě **Blesku** z průměru vybočují hlavně vzbouřenci (75 %) a politici ODS (66,7 %). Zbylí mluvčí hovořili kolem 50 % přímo, výrazně pod průměrem stojí zejména politici ČSSD (26,7 %). Blesk tak působí dojmem, že nechává přímo promlouvat vzbouřence a politiky ODS, kteří v televizní krizi stáli proti sobě.

V deníku **Právo** hovořili přímo ve 100 % případů politici 4Koalice a KSČM, následování politiky ČSSD (90,5 %). Naproti tomu politici ODS hovoří v Právu ze všech politiků nejméně přímo (84,6 %). Vzbouřenci hovoří přímo z 92 % a nové vedení v 83,3 %. Politici ODS a nové vedení ČT je tak pod průměrem deníku Právo a odpovídalo by to středolevé orientaci deníku.

V **Haló novinách** obecně přetrvává pomalu až nenávist k bývalému prezidentu Havlovi a politikům 4Koalice, čili není překvapivé, že politici 4Koalice hovoří přímo pouze v 16,7 % případů. Politici ČSSD ve 20 % a politici ODS ve 38,5 %. Vzbouřenci hovoří přímo v téměř 19 % a nové vedení ve 27,3 %. To odpovídá již získaným datům z předchozích hypotéz, ve kterých se Haló noviny stavily spíše proti vzbouřencům.

Závěry Hypotézy H7a) 3.2.3.2

Hypotéza H7a se potvrdila. Nové vedení ČT bylo oproti vzbouřencům favorizováno v případě přímých citací pouze v deníku Haló noviny. Všechny ostatní deníky dávaly přednost vzbouřencům v přímých citacích, největší rozdíl byl u deníků Blesk (téměř o čtvrtinu více přímých promluv měli vzbouřenci), dále v LN a Slovu byl rozdíl kolem 14 %. Překvapivé bylo, že v tzv. pravicových médiích měla často navrch strana ČSSD nad ODS (MFD – 90:78, LN 72:57). HN byly téměř vyrovnané a výrazně pro pravicový byl Blesk, kde mezi politiky ODS a ČSSD byl 40 % rozdíl.

3.2.3.3 Odpověď na dílčí Hypotézu (H7b)

Komentář k Tabulce č. 33 (viz příloha)

V hypotéze (H7b) jsem předpokládal, že pravděpodobnost přímé citace zvýší hodnocení v promluvě mluvčího. Pokud se podíváme na souhrnnou Tabulku č. 33 za všechna média, zjistíme, že téměř 70 % ze všech promluv neobsahuje hodnocení.

Pokud se podíváme na promluvy s hodnocením, zjistíme, že promluvy mluvčích, kteří hovořili přímo, obsahují hodnocení z 32,8 %, kdežto mluvčí, kteří hovoří nepřímě, používají hodnotící soudy pouze ve 24,3 %.

Závěry k Hypotéze (H7b) 3.2.3.3

Hypotéza (H7b) se potvrdila, hodnocení v promluvě zvyšuje šanci na přímou citaci mluvčího, jinými slovy existuje více přímých výpovědí, které obsahují hodnocení než ty, které hodnocení neobsahují.

Závěry Hypotézy 7 3.2.3.2 – 3.2.3.3

Všechny deníky (kromě Haló novin) favorizovaly vzbouřence v přímých citacích nad novým vedením. Stejně tak politici ČSSD byli ve většině (i pravicových) denících favorizováni v přímých citacích nad politiky ODS. Nejvíce politiky ODS favorizoval deník Blesk.

3.3 Kvalitativní analýza rozhovorů s elitami, které se účastnily sporu

Na následujících řádcích se budu, jak jsem již avizoval, zabývat kvalitativní analýzou rozhovorů s tehdejšími elitami – s předsedy politických stran a také s hlavními představiteli vzbouřenců a nového vedení. Pro jistou ekonomičnost textu se budu v analýzách snažit maximálně omezit odkazování k teorii – tu jsem, doufejme, že vyčerpávajícím způsobem popsal v sekci II. kapitola 1.2 *Co je to „bias“* a zejména pak v kapitole 2.4 *Diskursivní a členská kategorizační analýza*, která je součástí kapitoly 2 *Metodologický úvod*. (viz výše).

Pořadí rozhovorů má svůj určitý smysl – nejdříve probereme politickou osu sporu, a to KSČM (Miroslav Grebeníček) a ODS (Václav Klaus), následované ČSSD (Miloš Zeman) a 4Koalicí (Jan Ruml). Po nich přijde na řadu novinářská osa sporu, vzbouřenci (Adam Komers a Marek Vitek) a nové vedení (Jana Bobošíková a Jiří Hodač). Analýza bude zakončena rezignačním dopisem Jiřího Hodače, který někteří považují za konec sporu.

3.3.1 Analýza rozhovoru s Miroslavem Grebeníčkem, předsedou KSČM

Struktura textu

Než začneme se samotnou analýzou, je třeba si nejdřív říct pár slov k samotnému textu. Rozhovor s tehdejším předsedou KSČM Miroslavem Grebeníčkem proběhl 29. prosince 2000 na titulní straně stranického deníku Haló noviny (ostatní média se s komunistickými poslanci v rozhovorech totiž nebavila). Spíše než jako rozhovor text působí dojmem, že se jedná o dlouhý stranický projev, který byl následně „přerušován“ doplněnými otázkami.

Co se týče interakčních strategií mezi novinářem a zpovídaným, většina otázek je krátkých, otázky se dožadují pouze detailnějšího vysvětlení již zodpovězeného v předchozí otázce. Nejsou vůbec „nepříjemné“ a staví předsedu Grebeníčka do pozice toho, který o celé krizi ví nejvíc a novinář je zde pouze prostředkem, jak dovolit panu Grebeníčkoví vysvětlit o krizi, které není účasten, co nejvíc.

V žánru rozhovoru často slyšíme poučku, že delší odpovědi by měly být střídány kratšími. Rozhovor se pak lépe čte, je pro čtenáře přístupnější. Zde však dlouhé odpovědi střídaly ještě delší odpovědi. Z odpovědí budeme selektivně¹²⁰ vybírat konkrétní, důležité pasáže (takto budeme postupovat u všech rozhovorů).

¹²⁰ O selektivnosti výběru blíže v podkapitole 2.4.3.3.

Již první otázka (nejdelší ze strany dotazujícího se) je zajímavá, protože v sobě obsahuje v úvodu to, že se budeme bavit o výstupu Grebeníčka v poslaneckém výboru. V běžném médiu by se objevilo: „*Včera jste vystoupil se stanoviskem ke sporu...*“ Zde však je patrné lpění na oficiálních jménech výborů a dalších rad, které by v nestranickém médiu bylo z důvodu omezeného prostoru kráceno.

Otázky, které zazněly

1 Včera jste ve výboru Poslanecké sněmovny pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu vystoupil se stanoviskem ke sporu mezi Radou České televize a zaměstnanci tohoto veřejnoprávního média. Na čí stranu jste se přiklonil?*

2 V čem tedy vidíte příčiny tak ostrého, až zničujícího boje?*

3 Mluvíte o nedostacích. Mohl byste je upřesnit a blíže vysvětlit?*

4 Znamená to, že především kritizujete Českou televizi?*

5 Jaká vidíte východiska?*

Strategie všech pěti otázek jsou tak jasné. Většina má za funkci vysvětlit situaci, popsat, co špatně dělají *oni*. Poslední otázka pak staví Grebeníčka do pozice toho, který má recept na vyřešení celého problému. Co se týče párových sekvencí, nacházíme zde tyto: otázka – odpověď (1, 5) žádost o vysvětlení – vyhovění žádosti, vysvětlení (3, 4) a otázka – částečná odpověď – vysvětlení něčeho jiného (2).

Analýza odpovědí Miroslava Grebeníčka

Grebeníček v první otázce na to, na čí stranu se přiklonil, říká, že na žádnou, protože „*obě se dopustily chyb*“. „*My*“, tedy KSČM, za tento spor nezodpovídáme a říká proč: „*(...)nemáme zásluhou takzvaných demokratických stran žádného zástupce v Radě České televize.*“

Grebeníček zde rovnou útočí na ostatní strany („*oni*“), že sice kritizují KSČM z nedemokratičnosti, avšak samy jsou pouze *takzvaně* demokratické, protože KSČM nedovolí se podílet na moci (zde konkrétně ovládat Radu ČT). Grebeníček také jako jeden z mála explicitně popisuje viníky, což si může dovolit ze svého specifického postavení¹²¹: „*jde o spor o nadvládu nad veřejnoprávní televizí mezi čtyrkoalicí a Hradem na straně jedné a ODS na straně druhé, kterému trapně sekunduje ČSSD. Odmítl jsem se účastnit podobných*

¹²¹ Za celou novodobou historii KSČM po roce 1989 se KSČM nikdy aktivně nepodílela na vládě, byť její hlasy často rozhodují o důležitých věcech této země. Žádná strana však nechce otevřeně s KSČM spolupracovat, aby ji například přizvala do vlády jako koaličního partnera, přitom KSČM až do voleb v roce 2010 byla skoro vždy třetí nejsilnější stranou v zemi.

obchodů. “ Zatímco v rozdělení *politického diskursu* na *my a oni* (viz kapitola 2.4.2), jsem KSČM zařadil do kategorie *MY*, ve které byla spolu s ODS (zpočátku hájily obě strany Hodače), Grebeníček sám umístil KSČM samostatně, vně sporu, který probíhá mezi ostatními stranami („oni“). Zajímavé je zdůraznit, že Grebeníček na jedné straně tvrdí, že ve sporu není, protože mu to nedovolily „*takzvané demokratické strany*“ (KSČM není v Radě ČT), na druhou stranu tvrdí, že se „*podobných obchodů odmítl účastnit*. “

Již z odpovědi první otázky bychom tak mohli provést členskou kategorizační analýzu – argumentace Grebeníčka je stranická, říká to, za čím stojí KSČM (my = KSČM), uvažování o konfliktu je prostoupeno morálním hodnocením (obchody o Radu ČT jsou nároky na moc v ČT, kterého se nedopouštíme). Necháme si ji však jako *shrnutí* po analýze všech odpovědí.

Druhá otázka se ptá na příčiny sporu. Grebeníček je vidí ve „*špatné legislativní úpravě a praxi*. “ Dodává však dvě hlavní *okolnosti* sporu: „*(...) kvalifikovanost a kompetentnost členů Rady ČT*“ a „*(...) kvalitu a efektivnost služeb ČT občanské veřejnosti, (...) zdali naplňují statut veřejnoprávního média*. “ Grebeníček obě instituce, jak Radu, tak ČT obviňuje z toho, že „*mají ve své činnosti závažné nedostatky*“. Navíc spor mezi těmito institucemi byl dle Grebeníčka dlouhodobě známý a „*zodpovědným dříve nevadil*.“ KSČM však (jak již je uvedeno výše) za spor nezodpovídá, stojí vně, za vyhocení sporu tedy (implicitně) mohou ti, kteří měli moc jej řešit a neudělali to.

Ve třetí otázce Grebeníček rozvíjí kritiku České televize, která je vlastně obsahem odpovědi i na druhou otázku¹²². Grebeníčkoví vadí zejména „*ohromné prostředky, které (...) do ČT každoročně plynou* (a) *zakládají potřebu důsledněji než dosud kontrolovat, jak efektivně jsou využívány*. “ Grebeníček viní ČT z nevhodného chování a dále dodává, že je nutné se zabývat tím, „*zda ohromné prostředky, (...) neslouží v řadě případů skupinovým potřebám a zájmům, které jsou v rozporu s veřejnoprávním posláním ČT*. “ Jinými slovy ČT potřebuje větší kontrolu finančních toků, neslouží v zájmu lidu, ale v zájmu úzké skupinky těch, kteří ČT ovládají. Důvodem pro spor, jehož účastníky Grebeníček vyjmenoval, tak (implicitně) mohou být finanční zdroje. Grebeníček dodává: „*Nemám informace jako Petr Uhl, abych mohl vyslovovat podezření z korupce, (...) ale byly vysloveny pochybnosti*. “ Důkazy sice nejsou, ale podezření z korupce musí stačit. Není však už explicitně řečeno, kdo koho korumpuje.

¹²² Nutno zdůraznit, že *odpověď* na druhou otázku „*příčiny sporu*“ obsahuje pouze první věta „*Ve špatné legislativní úpravě i praxi*.“ Zbytek je kritikou Rady a ČT, stejně jako třetí odpověď.

Ve čtvrté otázce, která se ptá na to, zdali tedy Grebeníček kritizuje především ČT, velice sáhodlouze (odpověď má 1776 znaků, tedy téměř normostranu) kritizuje hlavně Radu České televize. Její hlavní provinění je tak třeba fakt, že v letech 1996 – 2000 mlčela, když „*televize skandálně potlačovala veřejnou diskusi, nepřipouštěla a skandalizovala opoziční kritiku a byla spíše platformou názorů ODS a tehdejší koaliční vlády. Potlačování nepohodlných názorů neslučitelné s posláním veřejnoprávní televize se týkalo nejen KSČM, ale i ČSSD a dalších politických a společenských subjektů a mnoha osobností.*“ Grebeníček dále kritizuje, že do Rady ČT se nevybírají „*kvalifikované a schopné osobnosti*“, ale zohledňuje se pouze politické hledisko a stranická příslušnost.

Jinými slovy ideální představa Grebeníčka o vyvážené a veřejnoprávní televizi je taková televize, která nebude potlačovat názory KSČM, ČSSD a dalších osobností na jakési černé listině. Je to totiž jediná konkrétní pasáž o naplnění veřejnoprávnosti, z jejíž nedostatečnosti Grebeníček ČT na řadě míst rozhovoru kritizuje, byť říká, že tímto stavem trpí zejména občanská veřejnost. Kritika je tak spíše nařikáním nad tím, že ostatní mají moc a KSČM nikoliv, protože je ignorována.

V poslední, páté odpovědi, Grebeníček nabízí řešení konfliktu. Znovu zdůrazňuje, že „*zpravodajství ČT považujeme za nevyvážené a straní vybraným názorům a osobám.*“ Řešení jsou dle Grebeníčka nasnadě: „*(...) eliminovat vliv jakékoliv nátlakové skupiny a zajistit, aby ČT plnila funkci veřejnoprávního média.*“ Opět Grebeníček funkce veřejnoprávního média nezmiňuje, zdůrazňuje však, že v současném stavu jsou „*poškozování televizní diváci*“ a „*bude nutné se zabývat působením a složením Rady ČT.*“

Grebeníčkovy řešení tak předpokládá, že až bude vliv ostatních v ČT eliminován, KSČM si nároky na vliv v Radě ČT odpustí¹²³, protože stojí vně konfliktu a jde jim pouze o naplnění funkce veřejnoprávního média. To je však v rozporu s tím, kdy v jediné pasáži rozhovoru Grebeníček veřejnoprávnost rozvíjí blíže a její nedostatky ukazuje na tom, že jsou názory KSČM potlačovány. To potvrzuje van Dijkovu myšlenku, že nároky např. na svobodu slova jsou velmi často ve skutečnosti nároky na moc. Zajímavé je také se zamyslet nad tím, že Grebeníček sice kritizuje ČT a Radu, ale vůbec nezmiňuje spor mezi vzbouřenci a Hodačem. Pro Grebeníčka je totiž spor čistě politickou záležitostí a bojem o moc mezi politickými

¹²³ Jak by to šlo udělat v praxi ve spojení s požadavkem personálních změn v Radě, která je volena politiky, netuším.

stranami a jakýsi boj o svobodu slova ze strany vzbuřenců jej vůbec nezajímá. Vše, co se tak v ČT děje špatně, je hlavně důsledkem jednání politiků.

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my: KSČM, oni₁: 4K, Hrad, oni₂: ODS a oni₃: ČSSD. My: stojíme vně konfliktu, nemáme zájem na ovládnutí ČT. Oni: otevřeně bojují o moc nad Radou ČT a ČT, či tomuto boji „trapně sekundují“ jako ČSSD.
- b) **Aktivita** - my: sporu se nezúčastňujeme, stojíme vně. Konflikt však dokážeme vyřešit. Oni: je to „jejich“ spor, zneužívají ČT, chtějí nad ní mít moc, dále z ovládnutí ČT mají ekonomický prospěch.
- c) **Cíle** - my: chceme zajistit veřejnoprávnost média, to však dle „nás“ znamená nestrannost a podávat vyvážené zpravodajství, což předpokládá hlavně nepotlačovat nepohodlné názory KSČM a ČSSD, které jsou v opozici vůči ODS. Navíc, chceme změnit zákony o ČT a zavést odborníky do Rady ČT. Oni: ODS, 4K, Hrad a ČSSD: ovládají Radu ČT, vadí jim však rozložení sil uvnitř těchto orgánů a chtějí si nárokovat ještě větší moc. Chtějí, aby Rada ČT byla nadále „politickým“ orgánem.
- d) **Hodnoty** – my: chceme vyvážené a nestranné zpravodajství, které bude sloužit lidu a bude naplňovat veřejnoprávnost, i když si (implicitně) představujeme za veřejnoprávností odstranění potlačování našich názorů. Oni: Chtějí stav, kdy v ČT budou pouze myšlenky vládní koalice, nikoliv opozice, ve které jsme my.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii KSČM:**
 - 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:
 - a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. My: je třeba změnit zákony, aby v Radě ČT byli skutečně odborníci, nikoliv politické figurky. Je třeba naplňovat zákony veřejné služby.
 - b. Racionalizace – my: je třeba stanovit nová pravidla pro institucionalizované jednání, stávající jsou výhodná pouze pro ty, kteří mají v Radě ČT moc, nikoliv pro občanskou veřejnost.
 - c. Morální hodnocení – my: naplňujeme systém hodnot, který si žádá veřejnoprávní médium, jde nám o lidi, zatímco „oni“ chtějí pouze zdroje.
 - 2) Delegitimizační strategie dle van Dijk:
 - a. Delegitimizace členství ve skupině – oni nepatří do naší skupiny, jelikož jim jde pouze o moc a ovládnutí ČT, nikoliv o lidi a vyvážené médium

- b. Deligitimizace jednání – chovají se v rozporu se zákony, dochází (možná, nemáme důkazy) ke korupci. Musíme zavést kontrolní mechanismy k přerozdělování peněz, aby tak nemohli nadále jednat. Jinými slovy (implicitně) kontrolními mechanismy chceme moc nad médiem a přerozdělováním zdrojů.
- c. Delegitimizace cílů – jde jim jen o moc, nechtějí spor řešit, mohli tak učinit již roky předtím, kdy Radu ČT ovládali, ale neučinili tak. Je tak jasné, že současný stav jim vyhovuje.
- d. Delegitimizace norem a hodnot – nectí zákony o veřejnoprávní televizi, navíc se (údajně, nemáme důkazy) chovají ilegálně, máme podezření z korupce a hýření peněz.
- e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – zatímco my se o špinavé obchodování o moc nezajímáme, je to jejich prioritou. Navíc nám odpírají právo se vůbec na chodu Rady ČT podílet.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Boj tak probíhá dle KŠČM na řadě úrovní. Ekonomické zdroje – peníze, které jdou do ČT a přístup k nim. Symbolické zdroje – moci mluvit v ČT a prezentovat své názory. Mocenské zdroje – ovládat ČT a Radu ČT tak, aby se chovaly dle toho, jak chce ten, který je ovládá.
- g) **Sociální pozice a vztahy k dalším skupinám, ideologický čtverec** – všechny výše uvedené argumenty v bodech a) až f) ve shrnutí jsou v rámci polarizace mezi skupinami a naplňují van Dijkův ideologický čtverec. Co se týče vynechávání informací, které jsou o „nás“ negativní, Grebeníček odpovídá na všechny otázky, což je dáno hlavně tím, že se v případě Haló novin o klasický rozhovor moc nejedná a jeho jedinou funkcí je pozitivní sebe-reprezentace.

Výše jsem tedy shrnul pozici KSČM v rámci ideologického čtverce, kam se sama řadí a také pomocí členské kategorizační analýzy byly odhaleny postoje, cíle a jednání KSČM a (z pohledu KSČM) jejich protivníků. KSČM se snaží sama sebe prezentovat jako tu stranu, která s krizí v ČT nemá nic společného, není za ni zodpovědná a je připravena, pokud ji k tomu bude dána možnost, situaci vyřešit ve prospěch občanské veřejnosti. Bohužel v určitých pasážích rozhovoru z odpovědí vyplývá, že hlavní problém celého sporu je ten, že KSČM je ve veřejnoprávním médiu ostrakizována a ignorována, což je ke škodě veřejnosti. S tímto problémem se však KSČM nestýká pouze v ČT, protože jak je patrné z kvantitativních

analýz, KSČM byla (samozřejmě vyjma Haló novin) ke slovu připuštěna pouze v HN, Právu a Slovu a Blesku, ze všech sledovaných médií a vždy s velmi malou váhou.¹²⁴

3.3.2 Analýza rozhovoru s Václavem Klausem, předsedou ODS

Struktura textu

Rozhovor s Václavem Klausem proběhl 4. ledna 2001 na straně 2 Hospodářských novin. (Je to jediný rozhovor, který Václav Klaus ve sledovaném vzorku poskytl médiím k tématu krize v ČT). Delší odpovědi Klause jsou střídány kratšími, jak si to „vyžaduje“ žánr.

Co se týče interakčních strategií, novinář pokládá delší otázky. Z celkem šesti otázek novinář v polovině z nich Klausovi „podsouvá“ vlastní interpretaci sporu (zkráceně): *byli redaktori zneužiti?, naslouchají „vzbouřenci“ politikům 4K více než jiným?, může tolerování zaměstnanecké vzpoury vést k podobným excesům jinde?* Zbylé otázky se na něco ptají, aniž by byly návodné, či nutily Klause reagovat na novinářovy teorie o krizi v ČT.

Otázky, které zazněly

*1*Co říkáte poslednímu vývoji situace kolem České televize? Domníváte se, že redaktori zpravodajství byli zneužiti, aby hájili zájmy někoho jiného?*

*2*Čtyřkoalice stojí za vzbouřenými redaktory ČT. Nepřipouští, že by mohli televizi opustit. Je to podle vás proto, že čtyřkoaličním politikům naslouchají tito novináři více než jiným politickým stranám?*

*3*Pomyslel jste na to, že vámi navržený kompromis, tedy odchod Hodače i vzbouřených redaktorů, může zklamat voliče ODS?*

*4*Nenapadlo vás, že tolerování zaměstnanecké vzpoury by mohlo vést k obdobným excesům v kterémkoli soukromém podniku?*

*5*Protože se jedná o politickou krizi, je věc možné řešit i bez ohledu na zákon?*

*6*Tím standardním řešením je projednání novely zákona o ČT ve sněmovně, i když její schválení může vést i k odvolání Hodače?*

Zatímco u otázek s předsedou KSČM Grebeníčkem byl strategie všech otázek jednoznačná, tedy popsání toho, co „oni“ dělají špatně, zde je situace trochu odlišná. První otázka se týká vzbouřenců (pro Klause „oni“), druhá 4Koalice („oni“). Třetí otázka se týká kroků ODS, které strana navrhla. Zbylé tři otázky cílí spíše na procesy a fungování PSP, čili na to, jak mohou politici situaci vyřešit. Jsou to také otázky, na které Klaus odpovídá velice krátce.

¹²⁴ Podrobněji viz Tabulka č. 11 v Příloze: *Váha a počet promluv dle funkce mluvčího v jednotlivých médiích.*

V textu tak nacházíme párové sekvence: otázka – odpověď (3, 5, 6) žádost o vysvětlení – vyhovění žádosti, vysvětlení (1), žádost o vysvětlení – vysvětlení něčeho jiného (2) a otázka – vyhnutí se otázce, neodpovědění (4).

Analýza odpovědí Václava Klause

Klaus je v první otázce tázán, zdali se domnívá, že redaktoři byli zneužití k hájení zájmů „někoho jiného“. Klaus odpovídá, že „*Samozřejmě.*“ A vzápětí dodává vysvětlení, že zneužita byla celá řada lidí, včetně herců. Klaus vysvětluje, oč ve sporu jde. „*Nejde tu o běžný pracovněprávní spor. Dokonce nejde jen o finanční zájmy jistých skupin napojených na ČT, jedná se především o zásadní politický střet dvou koncepcí demokracie. Bud' zvítězí standardní demokracie, nebo systém, který někdo možná trochu pejorativně nazval havlokracií.*“ Klaus se tak (implicitně) staví do pozice jedné strany sporu, jako zastávce „*standardní demokracie*“, nikoliv pejorativně nazvané „*havlokracie*“¹²⁵. Jinými slovy „My“ jsme já a „Oni“ jsou Havel. „*Zápas o Hodače*“ je tak pouze zástupným pojmem, který je ve skutečnosti bojem o „*základní prvky demokracie.*“ S podobnou tezí, že spor o ČT, je vlastně jen velkou divadelní hrou mezi Klausem a Havlem, přicházely i komentáře v zahraničních médiích.

To potvrzuje i druhá Klausova odpověď. Klaus v ní ignoruje tezi redaktora o propojení redaktorů ČT se čtyřkoalicí. Věnuje této tezi pouze jednu větu „*V každém případě čtyřkoalice hlasitě protestuje, a tím prozrazuje, že jí to není jedno.* A přichází s vlastním vysvětlením kauzy. „*Boj o ČT se stal také bojem proti Václavu Klausovi a ODS (...), přesto chci připomenout, že můj vklad do tohoto sporu je nulový.*“ Klaus následně (toto je nejdelší odpověď celého rozhovoru, 1065 znaků) do detailu vyvrací všechny teze a domněnky o propojení Hodače a Bobošíkové s ODS a o ovlivňování volby ředitele Hodače. Klaus tak provádí argumentační ekvilibristiku. Říká, jsem součástí sporu, spolu s celou ODS, zároveň však do sporu nijak nepřispívám, spor se mnou se děje, aniž bych ho byl účasten. „*Neustoupil jsem dříve a neustoupím ani nyní,*“ dodává Klaus.

¹²⁵ Termín „havlokracie“ je určitě zajímavý už tím, že jej Klaus blíže nerozvádí a předpokládá tak, že jeho příznivci a odpůrci Václava Havla, mu budou rozumět. Animosita Klause a Havla je však proslulá. Řada záběrů ve filmu *Občan Havel* (2007, Pavel Koutecký, Miroslav Janek), který mj. nahlížel pod pokličku úřadování prezidenta Havla, ji živě dokládá.

Navíc u Klause je zajímavé sledovat, kdo je opravdu tím „my“. „My“ totiž může být jak „Já“, tak „ODS“. Přeneseně, „Já“ jsem ODS. Zní to možná přitažené za vlasy¹²⁶, ale hned v třetí otázce Klaus odpovídá: „(...) *můj hlas má váhu jen počtu mandátů ODS.*“ Chce tím sice na jednu stranu doložit, že jeho návrh kompromisního řešení (aby z ČT odešel jak Hodač, tak vzbouřenci) má pouze mizivou šanci na prosazení, ale Klausův pověstný egoismus jako by se v odpovědích přímo zhmotnil.

Ve čtvrté otázce byl Klaus dotázán na možnost nebezpečí toho, jestli tolerování „*zaměstnanecké vzpoury v ČT*“, nemůže vést k podobným praktikám v kterémkoliv soukromém podniku. Je to víceméně stejná teze, před kterou varovali ve svých editorialech i šéfredaktoři ekonomických týdeníků jako Euro a Ekonom, které cílí zejména na podnikatele a často postup vzbouřenců nazývali jako „vyakčnění“, tedy přirovnání k událostem u soukromníků a podnikatelů po únoru 1948. Je zajímavé, že Klaus, jako představitel strany cílící zejména na podnikatele a bohatší občany, vůbec neodpovídá na otázku a říká, že přirovnávat tuto „*vážnou politickou krizi*“ ke „*kterémukoliv soukromému podniku*“ není vhodné. Hovoří tak o „*politickém způsobu*“ řešení krize a otázku novináře naprosto ignoruje.

Novinář na jeho hru přistupuje a chce v páté otázce po Klausovi, aby myšlenku „*politické krize*“ blíže rozvedl. Dle Klause spočívá v nestandardní situaci, která je způsobena tím, že „*vzbouření zaměstnanci (...) vysílali svá stanoviska do éteru, a oslovili tak nemalou část občanů. (Řešení) vyžadovalo citlivé posuzování, nikoliv fundamentalismus. (...) Návrh kompromisu, který jsem s těžkým srdcem nabídl, nebyl přijat a tím jsme se vrátili ke standardnímu řešení.*“ Dle Klause je tak možné v nestandardní situaci vyžadovat nestandardní (jinými slovy nezákonné) opatření, tedy vyhodit jak Hodače, tak vzbouřence. To však i přes jeho „*těžké srdce*“ nakonec neprošlo.

V poslední otázce novinář jen žádá odpověď, zdali standardním řešením je zdlouhavější metoda novely zákona o ČT. Klaus odpovídá, že „*je to možné, ale neví, jak bude hlasovat*“, přesto takové řešení jako předseda Parlamentu, musí formálně umožnit.

¹²⁶ Bohužel žijeme ve světě, ve kterém máme takovou historickou zkušenost, kdy podobná věta automaticky evokuje projev Rudolfa Hesse. „Die Partei ist Hitler. Hitler aber ist Deutschland, wie Deutschland Hitler ist.“ Tímto rozhodně nechci říkat, že existuje paralela mezi Hitlerem a Klausem, pouze upozorňuji na možné interpretační nebezpečí podobných nevyrčených vět jako „Já jsem strana.“

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my: Já, ODS (překrývá se) oni: příznivci *havlokracie*, tedy Václav Havel a (možná, vědění je presuponováno) někteří politici 4K. My: jsme nuceni se bránit útokům, jsme tak jednou stranou sporu, bez nulového vkladu. Oni: jde jim o svržení standardní demokracie, chtějí *havlokracii*.
- b) **Aktivita** - my: nechtěli jsme, ale jsme jednou stranou sporu, byli jsme do něj zavlečení a bráníme se. Bráníme tím hlavně demokracii, nabídli jsme řešení krize, ale nebylo přijato mimo ODS. Oni: svádějí nejen novináře, ale i osobnosti české kultury na scestí, aby hájili jejich zájmy. Kdo jsou „oni“, však „my“ definujeme vágně.
- c) **Cíle** - my: chceme zajistit standardní fungování demokracie a naplnění základních prvků demokracie. Situaci jsme nezpůsobili, ale naším cílem je zajistit její co nejrychlejší vyřešení. Oni: Hrad (implicitně lidé ze 4K) chtějí zavést tzv. *havlokracii*. Co ale „*havlokracie*“ znamená „my“ blíže neřekneme, navíc krize v ČT je zástupným problémem pro boj proti Václavu Klausovi a ODS.
- d) **Hodnoty** – my: chceme naplňovat základní demokratické hodnoty pro všechny. Oni: Chtějí stav zvaný *havlokracie*, čili implicitně stav, který je výhodný jen pro určitou skupinu lidí.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii ODS:**
 - 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:
 - a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. My: Zákon třeba měnit není, stačí vyhodit obě strany sporu (vzbouřenci a Hodač), jelikož ale ostatní politické strany toto nechtějí, musíme, ač neradi, změnit zákon.
 - b. Racionalizace – my: toto není spor týkající se Hodače, jak to může vypadat na první pohled. Toto je politická krize a demokracie je v ohrožení.
 - c. Morální hodnocení – my: naplňujeme systém hodnot, který si žádá demokratický systém, zatímco oni na nás útočí a chtějí zavést systém, který bude výhodný jen pro ně.
 - 2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:
 - a. Delegitimizace členství ve skupině – oni nepatří do naší skupiny, jelikož jim nejde o demokracii.
 - b. Delegitimizace jednání – útočí na Hodače, přitom ve skutečnosti jim vadí hlavně ODS, kterou zatahují do sporu, aniž by v něm ODS chtěla být.

- c. Delegitimizace cílů – jde jim jen o moc, když jsme nabídli kompromisní krok (odvolání Hodače včetně vzbouřenců) dále protestují a chtějí měnit zákony.
- d. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – nám nejde o ČT, nikdo z ODS není na ČT napojený, o ČT jde ve skutečnosti druhé straně, kryjí to tím, že tvrdí, že jsme to my, kdo chce ČT ovládnout.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Nejde o pracovněprávní spor. Nejde ani o finanční zájmy dvou skupin. Jedná se o politický střet dvou koncepcí demokracie, čili vládnutí, jinými slovy je to boj o moc.
- g) **Ideologický čtverec** – pozice ODS a skupin, které spadají do „oni“, jsou výše podrobně popsány. Klaus se vyhnul pouze jedné odpovědi, a to navíc nikoliv v rámci ideologického čtverce.

Klaus se v tomto rozhovoru zabývá hlavně sporem o to, jakou demokracii budeme chtít ve společnosti budovat – zdali tu, která bude ctít zákony, či jakousi *havlokracií*. Pokud se podíváme do kvantitativních analýz, tématem „hájení litery zákona“ se nejvíce ze všech svých promluv zabývali politici ODS (10,6 %) a poté KSČM (9,1 %). ODS se pak nejvíce zabývala tématy politiků obecně (25,7 %), vzbouřenců (16,8 %) a privatizací (14,2 %), kterou propagoval zejména Václav Klaus, který se však tímto tématem v tomto rozhovoru nezabývá.

3.3.3 Analýza rozhovoru s Milošem Zemanem, předsedou ČSSD a vlády

Rozhovor s Milošem Zemanem proběhl 12. ledna na titulní straně deníku Právo. Je to jediný rozhovor ve sledovaném vzorku, který byl se Zemanem. Zeman se zpočátku sporu vůbec nezúčastňoval, navíc byl jedním z mála politiků ČSSD, kteří nebyli explicitně proti Hodačovi. V médiích častěji hovořil Pavel Dostál, který byl proti Hodačovi a volal po jeho odvolání. (viz příloha, Tabulka č. 27 *Kolikrát hovořili konkrétní mluvčí ve všech médiích?*).

Co se týče interakčních strategií, v tomto rozhovoru je takřka nevídaná věc. Z celkových jedenácti otázek, ve třech novinář Zemana upozorňuje na to, že neodpověděl na otázku. Otázky na konci rozhovoru jsou o konkrétních variantách řešení sporu, takže nejsou pro naši analýzu tak zajímavé. Novinář v Právu pokládá asi nejdelší otázky ze všech médií, nechává však střídat kratší a delší odpovědi. Dle typologie interview v *Praktické encyklopedii žurnalistiky* (2004:82) tak tento rozhovor pomalu připomíná *rozpravu*, ve které novinář klade delší otázky a postavení aktérů je skoro rovnocenné (ve třech případech jsou odpovědi Zemana takřka stejně dlouhé jako otázky), navíc novinář z Práva jako jediný opakovaně

zpovídáního upozorňuje na to, že se vyhýbá otázkám. Oproti servilnímu interview s Grebeníčkem v Haló novinách, je to naprosto jiný styl vedení rozhovoru.

Otázky, které zazněly

1 Těsně po zvolení Jiřího Hodače šéfem ČT jste ho chválil jako odborníka z BBC. Během pár dnů jste otočil. Bylo důvodem i to, že se na Václavské náměstí sešly desítky tisíc lidí a ČSSD se následně v pohledu na ČT připojila ke čtyřkoalici?*

2 Neodpověděl jste mi na otázku o vztahu ke čtyřkoalici. Je pravda, co naznačují někteří vysoce postavení členové vlády, že ODS a ČSSD po televizních událostech hledají schůdnou možnost, jak se rozejít?*

3 Osmého ledna napsal Karl Peter Schwarz ve Frankfurter Allgemeine Zeitung, že "dramaturgie událostí prozrazuje rukopis zkušeného divadelníka, který uvádí na scénu nové a nové variace těžé hry. Hra se jmenuje „Občanská společnost proti panování stran“. Máte pocit, že tímto divadelníkem je Václav Havel?*

4 Neodpověděl jste mi na otázku, zda smluvně opoziční strany nehledají vhodnou dobu k rozchodu.*

5 Vyhnul jste se rovněž odpovědi o divadelníkovi...*

6 Nicméně cítíte ony protesty na Václavském náměstí jako nějaký signál, že se něco ve společnosti skutečně děje?*

7 Na Václavském náměstí se včera opět demonstrovalo na podporu vzbouřených redaktorů ČT. Jak na tuhle další demonstraci nahlížíte?*

8 V novele zákona o ČT a ČRo je velmi závažná změna, která se týká volby rad těchto veřejnoprávních institucí. Je šťastné, že politické strany jako součást občanské společnosti vypadly z možnosti navrhnout členy rad?*

9 Objevil se návrh v ODS, že by Rada ČT měla být dokonce 25členná a její část by navrhovaly regiony. Souhlasila by s tím ČSSD?*

10 Dnešní debata poslanců ovšem bude i o tom, že Sněmovna na čas vlastně převezme pravomoci Rady ČT a jmenuje prozatímního ředitele ČT. Jde o standardní řešení?*

11 Na závěr: Dokážete odhadnout, jak dlouhá bude cesta, než bude ČT opět normální veřejnoprávní institucí? A je vůbec možný návrat před tuto krizi?*

V rozhovoru jsou tyto párové sekvence: otázka – odpověď (2,4,6,8,10,11), žádost o vysvětlení – vyhovění žádosti, vysvětlení (1,5,7), žádost o vysvětlení – vysvětlení něčeho jiného (3) a otázka – vyhnutí se otázce, neodpovědění (1,9).

Analýza odpovědí Miloše Zemana

V první odpovědi Zeman strategicky vysvětluje důvod otočení od podpory Hodače k jeho „potopení“. Dále nereaguje na dotaz, jestli se ČSSD přibližuje ke 4Koalici. Za změnu postoje

Zemana k Hodačovi prý mohly jeho manažerské chyby (vypnutí vysílání a jmenování finančního ředitele Beznosky). Zeman v rámci politické argumentace chytře reaguje na davové protesty (pro případ jejich budoucích opakování). „*kdyby Hodač neudělal ony chyby, tak bych svůj názor nezměnil, i kdyby byl dav na Václavském náměstí sebevětší. Víte, dav má někdy pravdu, ale někdy pravdu nemá a je zmanipulován. (...) dav se někdy dá motivovat velmi povrchními záminkami. A myslím, že organizátoři těch demonstrací jsou ti, kteří se zoufale snaží zabránit tomu, do těch 630 miliard od roku 1989 rozkradl.*“ Zeman se tak staví do pozice politika, který se nerozhoduje na základě davu v ulicích, nýbrž na základě vlastního úsudku – Hodač udělal chyby, musí pykat, dav s tím nemá co dočinění. Navíc je důležité zmínit, že stejně jako Klaus, považuje dav za zmanipulovaný. Dále přednáší nekonkrétní konstrukt, že „oni“ jsou ti, kteří manipulují davy za účelem zakrytí toho, aby se vyšetřovalo, že se zde dle Policie rozkradlo na 630 miliard Kč. Jelikož Zeman není konkrétní, můžeme jen odvozovat z nevyřčeného, že řadu demonstrací organizovala 4Koalice a také v páté otázce, kdy se novinář ptá na Václava Havla, jestli je tím, který řídí celou kauzu proti Klausovi, Zeman odpovídá, že „*přeceňujete roli jedné osoby, já vidím uskupení lidí, zklamaných z toho, že ztratili moc. Bylo by dobré, aby si lidé vzpomněli, co dělali pánové Zieleniec, Ruml či Pilip a Žantovský v době, kdy tuto moc měli.*“

Druhá a čtvrtá otázka se ptá na možnost rozvázání opoziční smlouvy a posílení vztahu ke 4K. V druhé odpovědi Zeman říká, že „my“ jsme „*(...) suverénní strana, která hledá spojení tam, kde ho najde. Někdy je to u ODS, někdy u komunistů. Na tom nevidím nic divného.*“ Zeman tak odkazuje ke zdravému rozumu („*nic divného*“). A u čtvrté odpovědi říká „*slušná politická strana neruší podepsané dohody. (...) co bude dál rozhodnou voliči – ne dav na náměstí, byť jakkoliv veliký – ale sedm milionů oprávněných voličů této země.*“ Zeman tak říká, že „my“ jsme slušní, ctíme dohody, je na nás spoleh a důležitější než davy na náměstí jsou demokratické volby a demokracie obecně.

V šesté otázce Zeman opět umenšuje důležitost davu a protestů. „*Kdybychom se nechali vláčet momentálními náladami, nedostali bychom se nikam a (...) lituji ty, kdo s nasliněným prstem sledují puls tzv. veřejného mínění, protože veřejné mínění se často obrací a lidé, kteří by se obraceli s tímto veřejným míněním, by nikdy neučinili nic pořádného.*“

V sedmé otázce k demonstraci na podporu vzbouřenců, Zeman říká, že „*Občané na náměstí i doma by si měli uvědomit, že tento spor musí řešit Parlament. (...) navržený zákon o ČT je dobrý a odstraňuje chyby, které se staly nikoliv pouze při jmenování Hodače, ale i jeho*

předchůdců Puchalského a Chmelička. Byla otevřena cesta k rozumnému řešení.“ Zeman tak stále odmítá davové protesty a tvrdí, že spor by měl být řešen politicky.

Otázky osm a devět se týkají konkrétních náležitostí avizované novely zákona o ČT, nejsou tak pro analýzu nezbytné.

Desátá otázka se týká dalšího postupu, uvažovalo se totiž i o nestandardních krocích, že by Sněmovna dočasně převzala pravomoci Rady ČT. Zeman k tomu říká: „(...) *naprosto odmítám návrh pana Kühnla, aby ČT řídilo Ministerstvo kultury. Bojím se totiž těch, kteří přinášejí danajské dary. Znovu říkám, že vláda nechce ČT.*“ Zeman tak na základě rčení přirovnává ČT k Trojskému koni, kterého Danaové darovali obyvatelům Tróje a skrze tuto lest Tróju dobyli. ČT by tak jinými slovy sloužila pouze k rozbití opoziční smlouvy.

Poslední otázka se týká budoucnosti ČT a návratu k normální situaci. Zeman v ní argumentuje obdobně jako Hodač (viz níže), tedy odkazováním k profesionalitě. „*Já bych si přál v každé profesi – a to platí i o televizi – profesionály. (...) aby ČT byla skutečně podobná špičkovým západoevropským televizím (...).*“

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my: ČSSD, oni₁: 4K a záhadná nejmenovaná skupina osob, která v letech 1989 – 2000 rozkradla 630 miliard Kč.
- b) **Aktivity** - My: chceme konflikt řešit, jsme rozumná a suverénní strana, není to však náš konflikt. Oni: manipulují davy, nevyrovnali se se ztrátou moci, snaží se zahladit stopy masivního rozkrádání majetku (630 miliard Kč), protesty na náměstích mají jen odpoutat pozornost.
- c) **Cíle** - my: nenecháme se vláčet momentálními náladami davu a veřejného mínění. Chceme jasné a politické rozřešení sporu o ČT, a tou je novela zákona o ČT. Oni: 4K chce spor vyřešit tak, že Ministerstvo kultury bude dočasně ČT řídit. Jako šéf strany, která má tento post obsazený, to „my“ odmítáme. Navíc jim jde o návrat k moci.
- d) **Hodnoty** – my: chceme naplnění demokratických hodnot od voličů, nikoliv vládu iracionálního davu, který je nevypočitatelný a zmanipulovaný. Oni: není zmíněno.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii ČSSD:**
 - 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:

- a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. My: novely zákona o ČT je třeba, problém se musí vyřešit parlamentní cestou.
 - b. Racionalizace – my: davy nemohou vládnout, jde to proti zdravému rozumu.
 - c. Morální hodnocení – my: jsme politickou stranou, na kterou je spolehnutí, která drží psané dohody a nepodléhá vrtochům davu.
- 2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:
- a. Delegitimizace členství ve skupině – oni nepatří do naší skupiny, jelikož jim jde pouze o moc a krizi v ČT chtějí odpoutat pozornost od rozkrádání republiky.
 - b. Delegitimizace jednání – chovají se v rozporu se zákony, dochází (neříkáme kdo přesně) k rozkrádání majetku ČR.
 - c. Delegitimizace cílů – pouze manipulují davy pro své vlastní dobro.
 - d. Delegitimizace norem a hodnot – údajně se chovají ilegálně, bylo dle Policie rozkradeno 630 miliard Kč.
 - e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – chtějí zpět moc, vzpomeňme si však na to, co dělali, když moc měli.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Boj probíhá hlavně na mocenské úrovni. Snaha politiků 4Koalice navrátit se k moci.
- g) **Ideologický čtverec.** Viz výše a-f, navíc se však Zeman dvakrát vyhnul otázce a jednou od otázky utekl, aby vysvětloval něco jiného. V rámci vynechání negativní informace o sobě, tedy v rámci ideologického čtverce, utekl Zeman od otázky pouze jedinkrát.

Je zajímavé zmínit, že zatímco Grebeníček osu sporu *Hodač-vzbouřenci* vůbec nezmiňuje a Klaus ji přechází tím, že Hodač je jen figurkou a zástupným symbolem krize demokracie v ČR, Zeman se o Hodačovi a vzbouřencích zmiňuje podstatně více. Zatímco Klaus vidí zmanipulované vzbouřence a umělce, Zeman vidí zmanipulovaný dav. Oba tak zastávají víceméně shodnou pozici v tomto aspektu krize. Zeman má však obdobnou pozici jako Grebeníček, nestaví se do role účastníka sporu, pouze nabízí kvalitní řešení, které nepodléhá vůli davu.

To, že se Zeman z předsedů (Grebeníček a Klaus) zabývá Hodačem podstatně více, potvrzuje i analýza všech mluvčích za ČSSD, kteří se ve všech promluvách zabývali Hodačem nejvíce ze všech skupin mluvčích (24,4 % - viz kapitola 3.2.1.2). ČSSD se zdá být nejvíce „stranickou“

– protože nejvíce se dále věnovali řešení krize (Zeman nabízí v rozhovoru možná řešení) a novému zákonu o ČT (shodně po 11,3 %).

3.3.4 Analýza rozhovoru s Janem Rumlem, předsedou Unie Svobody (člen 4K)

Struktura textu

Rozhovory s Janem Rumlem proběhly dva. Oba v deníku Právo na titulní straně a krátce po sobě, tedy 22. a 28. prosince 2000. První 12otázkový rozhovor se však z druhé poloviny netýká televizní krize, tyto otázky tedy do analýzy nezařadíme. Druhý 7otázkový rozhovor se také u tří posledních otázek netýká televizní krize. Je to dáno tím, že Jan Ruml byl v letech 2000 – 2004 místopředsedou Senátu a otázky směřují spíše k procesům a způsobu vedení Senátu PČR, než ke krizi v ČT. Celkem tak budu analyzovat deset Rumlových odpovědí.

Interakční strategie a styl dvou rozhovorů se podstatně liší. Zatímco prvních šest otázek je kratších a Ruml na ně dává krátké odpovědi (odpověď na otázku č. 5 má dokonce pouze sedm slov), v druhém rozhovoru novinář do svých otázek vkládá vlastní interpretace událostí, otázky jsou tak delší, stejně tak jsou podstatně delší Rumlovy odpovědi.

Otázky, které zazněly

22. 12.

1 Jak jste přijal jmenování Jiřího Hodače generálním ředitelem České televize?*

2 Co chcete podniknout?*

3 Podporujete odpor pracovníků televize?*

4 O Hodačovi se říká, že pracuje v režii ODS, jaká je ale v této záležitosti podle vás role ČSSD?*

5 Váš zástupce v radě, Miloš Rejchrt, odstoupil ještě před Hodačovou volbou. Konzultoval s vámi úmysl odejít?*

6 Jak by měl podle vás vypadat zákon o České televizi?*

28. 12.

7 Vaše iniciativa ve sporu o Českou televizi může působit tak, že například Unii svobody vadí, že televizi ovládla ODS, a ne třeba čtyřkoalice. Nejde jen o další politizaci problému?*

8 Šéf mediální komise Ivan Langer (ODS) je šokován, že senátoři nabádají k porušování zákona. Jak argumentujete vy?*

9* *Včera část senátorů diskutovala o situaci v ČT, k čemu jste došli?*

10* *Přiblížily se názory senátorů, kteří by mohli předložit vlastní návrh zákona o ČT, na způsob volby Rady ČT?*

První čtyři otázky se ptají na názory Jana Rumla k televizní krizi. Další otázky chtějí hlubší vysvětlení. Ruml se otázce vyhýbá pouze v poslední odpovědi. Nacházíme tak párové sekvence: *otázka – odpověď* (1, 2, 3, 4, 5, 9), *žádost o vysvětlení – vyhovění žádosti, vysvětlení* (6, 7, 8), *otázka – odpověď na něco jiného* (10).

Analýza odpovědí Jana Rumla

Ruml považuje jmenování Hodače za „provokaci (...) se souhlasem ODS a ČSSD (...) (Hodač) je nejméně vhodný, protože již jednou v televizi pracoval a poznal, že na tu práci nestačí.“ Ruml je tak na straně vzbouřenců již v první dny konfliktu. Navíc otevřeně říká, že „Rada (ČT) je řízena politickými stranami.“

V druhé otázce na plány dalšího postupu Ruml odpovídá, že: „varujeme před tím, aby se veřejnoprávní televize nestala předmětem politické manipulace, aby zde nebyla ohrožena svoboda slova (...) aby televize přestala být parlamentní a aby se stala skutečně televizí veřejnoprávní.“ Ruml tak situaci rámuje z pohledu politické manipulace. Dále mu vadí, že ČT vysílá účelově tak, jak si přejí parlamentní strany. Explicitně jmenuje ODS a ČSSD v první odpovědi, čili apriorně útočí na strany opoziční smlouvy. Kdo jsou „oni“ je tak jasné z prvních dvou odpovědí, kdo je „my“ je trochu těžší identifikovat, protože Ruml uvádí pouze, že k petici se „již připojilo na 30 senátorů“. Dnes již víme, že to byli hlavně 4koaliční senátoři, z textu to však odvodit nemůžeme.

Na třetí otázku, jestli Ruml podporuje vzbouřence, otevřeně říká: „Podporuji je (...) obávají se toho, že na ně budou činěny politické tlaky. (...) sám Hodač by měl resignovat.“ Jak souvisí Hodač s politickými tlaky, se dozvídáme až od redaktora v další otázce, že se „říká, že pracuje v režii ODS“ a ptá se také na roli ČSSD. Na to Ruml reaguje tím, že za viníky označuje obě strany, jak ODS, tak ČSSD. Navíc zdůrazňuje, že „Ivan Langer dělá cosi, co je strašně nebezpečné (...) měl by přestat telefonovat šéfům sdělovacích prostředků, přestat si je zvát na kobereček.“ Ruml tak nepřímou říká, že ODS je ta strana, která nejvíce mocensky ovládá ředitele ČT a dokonce je kárá za přestupky, ačkoliv to není v její pravomoci.

Pátá otázka se týká Miloše Rajchtrta, kterého do Rady nominovala 4Koalice, ten však odešel ještě před Hodačovou volbou. Otázka ani odpověď nejsou ničím zajímavé, snad jen tím, že když Ruml odpoví „*Konzultoval to s lidmi z Poslanecké sněmovny.*“ Tak vlastně říká náš kandidát je politicky nezávislý, my jej neúkolujeme, on si to konzultuje s nějakými „lidmi z PSP ČR“, v tom se liší od zbylých kandidátů, kteří operují na základě politické objednávky.

K novele zákona o ČT v šesté otázce Ruml říká, že by měla zajistit změnu složení Rady ČT. „*Co nejdíverzifikovanější skladba rady by v budoucnu měla zabránit, aby byla v rukou teď opoziční smlouvy, ale příště třeba i nějaké jiné většiny ve Sněmovně.*“ Ruml tak varuje (opět) před ČSSD a ODS, ale do budoucna před jakoukoliv další koalici. Říká tak jinými slovy, pokud budeme v další vládě my, nemusíte se bát, že bychom chtěli ovládat Radu ČT, jelikož nám to novela zákona, kterou teď prosazujeme, již v budoucnu neumožní.

V druhém rozhovoru, v sedmé otázce, se pozornost od vzbouřenců přesouvá k samotnému boji o svobodu slova a nestrannosti ČT. Na otázku, jestli 4Koalice svým postupem problém nepolitizuje, Ruml odpovídá: „*(...) politici nemůžou zůstat stranou, pokud existuje nebezpečí, že bude ohrožena svoboda slova, svoboda vyjadřování, že bude ohrožena nestrannost a nezávislost veřejnoprávních médií. (...) Já jsem celý život zasvětil boji za svobodu slova, za demokracii a nemíním v tomto dění stát stranou.*“ Důležité je zaměřit pozornost na „*pokud existuje nebezpečí*“ u této odpovědi, stejně tak u třetí odpovědi „*obávají se toho, že na ně budou činity politické tlaky*“. Obě odpovědi berou politickou manipulaci pouze jako možnost, nikoliv jako hotový fakt. Jednání 4Koalice tak můžeme považovat za preventivní útok. K manipulaci ČT za Hodače sice nedošlo, ale my politicky zasahujeme, aby se nemanipulovalo¹²⁷. Ruml navíc odkazuje ke svým morálním kvalitám, že stejně jako člen disentu bojoval za svobodu slova během komunismu, bojuje za svobodu slova i nyní po roce 1989.

Osmá otázka míří na zarámování celé krize Ivanem Langrem, dle něj porušují zákon vzbouřenci a je (dle novináře) šokován, že ke stejnému nabádání porušování zákona, nabádají i senátoři. Ruml tvrdí, že „*zákon byl porušen jinde než teď v ČT. Rada byla jmenována v rozporu s duchem a smyslem zákona o ČT a po velmi chaotickém výběrovém řízení zvolila ředitele, který je vázán k jedné politické straně. (...) Nestrannost ČT je vyšší princip než lpění na literě zákona, který byl beztak porušen ve smyslu a duchu.* (Naopak, my) nabádáme, aby

¹²⁷ Ono těžko také Hodač mohl manipulovat, když byl do úřadu jmenován 20. prosince a již 21. prosince se proti němu protestovalo, že bude prodlouženou rukou ODS.

byl zákon plněn. “ Ruml v rámci jedné odpovědi dvakrát zopakuje argument o duchu a smyslu zákona, navíc obvinění z porušování zákona šikovně otočí, že se jedná vlastně o naplnění zákona. Zopakuje také tezi, že Hodač je napojený na ODS (aniž by jmenoval jak Hodače, tak ODS). Od svobody slova (sedmá otázka), se tak dostává k tezi nestrannosti (osmá otázka), kterou rozvede i v další odpovědi (devátá otázka).

Ruml situaci nazývá dokonce *cenzurou*: „*Konstatovali jsme, že vypínání některých přenosových cest je ve skutečnosti prováděním cenzury, kterou Ústava ČR a Listina základních práv a svobod výslovně zakazují. (...) Budeme podporovat pracovníky ČT v jejich úsilí o zajištění nestrannosti vysílání a nezasahování politických vlivů.*“ Ruml tak obviňuje Hodače z cenzury a odkazuje k autoritě nejvyšší právní normy právního řádu ČR, tj. Ústavy. Nepodává důkaz, proč se jedná o cenzuru, pouze to spolu se senátory 4K *konstatuje*, ale zmiňuje právní normy, aby zdůraznil, že cenzura je nepřípustná.

K novele zákona má Ruml jasné stanovisko: „*(...) problém není ve špatném zákoně, ale v tom, že byl zneužit. Byl porušen jeho duch i smysl, když nebylo respektováno usnesení, že rada nemá být pod vlivem politických stran.*“

Jan Ruml jako jediný z analyzovaných politiků řeší v rámci televizní krize osu *vzbouřenci* a *nové vedení* a stojí explicitně na straně vzbouřenců. Ostatní politici problém rámuji spíše jako politický problém. Ruml vidí političnost problému pouze v nutnosti preventivního zásahu, aby údajně nedošlo k manipulaci ze strany politiků opoziční smlouvy. Navíc zatímco většina politiků viní špatný zákon a připouští jeho novelu, Ruml nevidí problém v zákoně, ale v jeho zneužití.

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my₁: politici 4Koalice, my₂ vzbouřenci. oni₁: strany opoziční smlouvy (ODS a ČSSD), hlavně však ODS oni₂: Hodač v područí ODS. My: Stojíme v konfliktu na straně vzbouřenců, bojujeme totiž za svobodu slova a proti zneužití Rady ČT. Oni: Ovlivňují ilegálně Radu ČT a je zde možnost politické manipulace uvnitř ČT.
- b) **Aktivity** - my: stojíme na straně vzbouřenců a děláme vše pro to (včetně sepisování petic), aby ČT byla nestranná a bez politické manipulace. Oni: ovládají Radu ČT (my již ne, námi navržený člen rezignoval před volbou Hodače). Skrze Radu dosadili ředitele napojeného na ODS, tím porušují zákon.

- c) **Cíle** - my: chceme zajistit veřejnoprávnost a nestrannost média, to dle nás znamená, aby ČT nebyla ovládána ODS, či žádnou další politickou stranou v budoucnosti. Navíc, připouštíme nutnost změny zákona o ČT a zavést odborníky do Rady ČT, ačkoliv problém netkví v zákoně, ale v jeho zneužívání. Oni: ODS a ČSSD ovládají Radu ČT a je možnost, že budou ovládat i celou ČT. Langer z ODS si dokonce zve ředitele tzv. „na kobereček“, aby vysílal pouze v zájmu ODS.
- d) **Hodnoty** – my: chceme vyvážené a nestranné zpravodajství, které bude sloužit lidu a bude naplňovat veřejnoprávnost. Bojujeme za svobodu slova, já osobně (Ruml) již od dob disentu, naplňuji tak jako jeden z mála politiků morální hodnoty. Oni: Chtějí stav, kdy v ČT budou pouze myšlenky a názory ODS a ČSSD. Praxe, kterou vede Hodač, je dokonce cenzurou.

e) **Legitimizace a delegitimizace v režii 4Koalice:**

1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:

- a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. My: odkazujeme k Ústavě a Listině základních práv a svobod, které zakazují cenzuru. Také k morální integritě osoby Jana Rumla, disidentovi, který se za svobodu slova bil již během komunismu.
- b. Racionalizace – my: opakovaně tvrdíme, že litera zákona je podružná, zdravý rozum velí tomu, že naplnění zákona by nemělo jít proti jeho duchu i smyslu.
- c. Morální hodnocení – my: naplňujeme systém hodnot, který si žádá veřejnoprávní médium, jsme ochotni okamžitě zasáhnout a pomoci vzbouřeným redaktorům. Oni: Radu ČT již ovládají, nyní chtějí politické tlaky na redakci ČT.

2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:

- a. Delegitimizace členství ve skupině – oni nepatří do naší skupiny, jelikož jim jde pouze o moc a ovládání ČT, nikoliv o vzbouřence bojující za nestrannost média.
- b. Delegitimizace jednání – chovají se sice v rámci litery zákona, jdou však proti jeho duchu a smyslu. Chtějí ovládnout ČT skrze Hodače.
- c. Delegitimizace cílů – opoziční smlouva, kdy spolu jsou v koalici dvě nejsilnější strany ODS a ČSSD způsobila tento stav, kdy ODS za tichého souhlasu ovládá veřejnoprávní média.

- d. Delegitimizace norem a hodnot – nectí zákony o veřejnoprávní televizi, nejenže ovládají radu a považují to za normální, nyní chtějí ovládat i ČT.
- e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – my chceme takové řešení, které do budoucna zabrání jakýmkoliv politickým subjektům k ovládnutí veřejnoprávních médií, nejen ODS. ODS nechce nestranné médium.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Boj probíhá zejména o symbolické zdroje – mluvit v ČT a prosazovat své politické názory. Mocenské a ekonomické boje jsou podružené. My se stavíme na stranu vzbouřených redaktorů, kteří jsou v právu a bojí se manipulace a moci, kterou nad nimi mají politici.

4Koalice, zde přesně senátor Jan Ruml za Unii Svobody, se jako jedna z mála politických stran otevřeně pouští do hájení vzbouřenců, nejde jim tak o politický diskurs. Oproti ostatním stranám tak vidí jako hlavní problém osu *vzbouřenci – Hodač*, nikoliv politickou osu ODS a ČSSD versus 4Koalice a Hrad. 4Koalice je tak šikovně sice součástí sporu, ale na ose, ve které nemá kompetence, čili je jakožto představitel politické moci spíše vně sporu. Odmítá tak tím legitimizovat svou politickou účast ve sporu a odvolává se k novinářské ideologii a symbolické moci, již je blízký důraz na svobodu slova, nestrannost a obavy z manipulace veřejnoprávního média politiky.

Tento specifický postoj 4Koalice potvrzují i kvantitativní analýzy (viz 3.2.1.2), kdy se politici 4Koalice nejvíce ze svých promluv věnovali politikům (33 %), poté Jiřímu Hodačovi (18 %) a Radě ČT (13 %). 4Koalice tak věnovala Radě ČT největší pozornost ve svých promluvách ze všech politických stran (ODS jen 1,8 % a ČSSD 3,8 %). Na druhou stranu je zajímavé, že ze všech promluv politici 4Koalice za viníka současného stavu považovali politiky obecně (36,1 %) a až poté Hodače (27,8 %), což může být důkazem toho, že Jan Ruml byl součástí koalice, která mohla mít částečně odlišný názor než on sám.

3.3.5 Analýza rozhovoru s Adamem Komersem, mluvčím vzbouřenců

Struktura textu

Rozhovor s Adamem Komersem, jedním z hlavních mluvčích tzv. vzbouřených redaktorů ČT, kteří nesouhlasili se jmenováním Jiřího Hodače ředitelem ČT, proběhl 10. ledna 2001 na druhé straně deníku Mladá fronta Dnes. Je to jediný rozhovor s Komersem ve sledovaném vzorku médií.

Než začnu analyzovat strukturu textu, důležité je zmínit pár věcí. Je zajímavé, že rozhovory se vzbouřenci v denících probíhaly až ke konci televizní krize. Jiří Hodač byl zpovídan v rozhovoru třikrát na začátku televizní krize a Jana Bobošíková také třikrát, ale rovněž jako vzbouřenci až ke konci televizní krize.

Co se týče rozhovorů se vzbouřenci – oba jsou velice krátké. Rozhovor s Komersem má pouhé tři otázky a je monotematický – je (ze strany novináře) veden ve věci konce televizní krize a následujících postupů politiků. Což je paradoxní, protože u rozhovoru se vzbouřencem bychom očekávali spíše novinářskou osu problému, kterou však Komers svými odpověďmi naplňuje.

Interakční strategie jsou docela zajímavé, protože otazníkem končí pouze jedna „otázka“, zbylé dvě otázky jsou spíše konstatování novináře, na které Komers reaguje.

Otázky, které zazněly

*1*ČSSD a Čtyřkoalice chtějí, aby sněmovna na čas převzala funkci Rady ČT. Vazba na politiky tak bude silnější než kdy dřív.*

*2*Takže krize končí tak, jak začala - politickou dohodou...*

*3*Pokud byste věděli, že tato rada odejde a nová za pár dnů odvolá ředitele, hledali byste cestu, jak s tímto vedením dočasně vydržet?*

Párové sekvence v rozhovoru nacházíme následující: *konstatování, žádost o komentář – reakce, komentář* (1, 2), *otázka – odpověď* (3). Možná je to dáno krátkostí rozhovoru, ale tento rozhovor ze všech analyzovaných „vypadá“ nejméně jako rozhovor. Nabízí se tak stejné podezření jako u rozhovoru s Miroslavem Grebeníčkem, že o skutečný rozhovor nešlo a otázky byly doplněny až po rozhovoru.

Analýza odpovědí Adama Komerse

Redaktor v první otázce zmiňuje jedno z navrhovaných řešení krize, kdy by sněmovna dočasně převzala funkci Rady ČT. Komers reaguje, že „*Na návrhy jednotlivých politických stran nebudeme reagovat. (...) Rada ČT ignorovala návrh poslanců i mínění veřejnosti, obojí myslím bylo dost zřetelné.*“ Můžeme jen odvozovat, co Komers myslí *návrhem poslanců*, když se k jednotlivým „*návrhům politických stran*“ nechce vyjadřovat. Pravděpodobně se však, ve spojení s požadavkem veřejnosti, jedná o názory těch poslanců, kteří požadovali odchod Jiřího Hodače. To částečně „potvrzuje“ i druhá odpověď. Navíc je zajímavé, že

Komers protestuje proti zasahování politiků do chodu ČT (mj. skrze ovládání Rady ČT) a poté té stejné Radě ČT vytýká, že ignoruje návrhy poslanců (zde asi k odvolání Hodače.)

Odvolání Hodače Komers pravděpodobně staví jako prioritu i ve své druhé odpovědi, kdy říká, že nejdřív se musí „vyřešit *momentální krize*.“ A až poté řešit dlouhodobé cíle. Krize tak politickou dohodou dle Komerse „*nekončí. Samozřejmě účel je, že politikové nebudou mít vliv na ČT, ale jistě chápete, že to je dlouhodobější cíl.*“

Třetí otázka se ptá na možnou spolupráci s Hodačovým vedením do doby, než bude Hodač novou Radou ČT případně odvolán. Komers spolupráci odmítá a říká: „*Požadavky stávkujících, bez nichž stávka neskončí, jsou jasné. Včetně odchodu Hodače.*“ Komers již podruhé používá taktiku, kdy předpokládá, že čtenáři ví, o čem mluví. Tzn., že vědění o krizi je tak presuponováno. Nejdříve s návrhy poslanců, které ignorovala Rada ČT, nyní s požadavky stávkujících, které „*jsou jasné*“. Komers dále obviňuje vedení z toho, že se vzbouřenci nechce komunikovat. „*(...) když by vedení chtělo s námi jednat, muselo by nejdříve oslovit stávkový výbor. Pokud vím, zatím se to nestalo. My samozřejmě víme, že už velín neblokuje ochranka, ale to je tak všechno. Nevíme, jestli odešli na příkaz Hodačova vedení, nebo na základě právních kroků, které podnikají odbory. Nevíme nic.*“ Komersova odpověď je také zajímavá, protože si (dle kvantitativní analýzy) navzájem s novým vedením vyčítají to, že spolu nekomunikují. V analýze promluv nového vedení kvantitativních analýz je jednou z nejčastějších odpovědí to, že chtějí se vzbouřenci jednat a že se chtějí domluvit (56 % promluv nového vedení k tématu řešení krize – viz 3.2.1.3).

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my: vzbouřenci, oni₁: nové vedení ČT oni₂: Rada ČT oni₃: politici (neříkáme jací, obecně) My: jsme součástí konfliktu na novinářské ose. Oni: vedení ČT, které je napojeno na námi blíže nespecifikovanou skupinu politiků, ačkoliv předpokládáme, že ti, kteří nás podporují, ví, které politiky máme na mysli.
- b) **Aktivita** - my: očekáváme verdikt sněmovny. Preferujeme zákonné řešení. Současně chceme, aby byly splněny všechny požadavky stávkujících, včetně odchodu Hodače. Prioritou je momentální krize, omezení vlivu politiků na ČT je dlouhodobý cíl. Oni: Nové vedení skrze ochranku blokovalo vstup do velína, již tak nečiní, ale stále s námi skrze stávkový výbor nekomunikují.

- c) **Cíle** - my: Dlouhodobě chceme zajistit veřejnoprávní televizi, ve které nebudou mít politici vliv. Nyní však řešíme hlavně ukončení televizní krize, tj. splnění našich požadavků a odstoupení Hodače. Oni: Nevíme, jaké jsou „jejich“ cíle, ale „my“ se obáváme manipulace.
- d) **Hodnoty** – my: chceme vyvážené a nestranné zpravodajství, bez mocenského zasahování politiků. Oni: Neříkáme, jaké naplňují hodnoty, avšak nejednají s námi a neplní naše požadavky, což je špatně.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii vzbuřenců (Komers)**
- 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:
 - a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. Pro vzbuřence je právoplatný verdikt pouze Sněmovny PSP ČR, jako zákonodárského celku. Nikoliv nadřízených, které nerespektují pro napojení na ODS. (Situace je paradoxní, protože jsou to údajně politici, kteří jim vadí, že chtějí ovlivňovat chod ČT).
 - b. Racionalizace – my: je třeba stanovit nová pravidla pro institucionalizované jednání. Chceme, aby politici neměli vliv na ČT.
 - c. Morální hodnocení – my: bojujeme za nestrannou a veřejnoprávní ČT.
 - 2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:
 - a. Delegitimizace členství ve skupině – nové vedení nemůže „pracovat pro ČT“, jelikož nám blokuje přístup do velína, abychom mohli zodpovědně vykonávat svou práci.
 - b. Delegitimizace jednání – neplní naše požadavky k ukončení stávk. Jelikož nejednají se stávkovým výborem, nechtějí situaci ani řešit.
 - c. Delegitimizace cílů – neříkáme, jaké jsou jejich cíle. Nevíme nic, ale tušíme, že politici (skrze nové vedení a Radu) mají vliv na ČT.
 - d. Delegitimizace norem a hodnot – nové vedení odmítá základní lidské svobody, jako například dojít si v zaměstnání na toaletu.
 - e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – nové vedení blokuje vchod do velína ochrankou, proto jsme v něm zabarikádováni a ovládáme jej.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Boj tak probíhá dle Komerse hlavně na symbolické úrovni a částečně na mocenské. Symbolické zdroje – bojuje se o místo výkonu práce redaktora, o tzv. velín. Mocenské zdroje – politici ovládají Radu ČT a nyní chtějí ovládnout skrze Hodače i samotnou ČT.

Komers tak konflikt popisuje pouze na úrovni vzbouřenci versus nové vedení, popř. vzbouřenci versus Rada ČT, která ignoruje návrhy poslanců a mínění veřejnosti. Politiky zmiňuje pouze jako ty, kdo by do budoucna neměli chod ČT ovlivňovat. Nutno dodat, že Komers explicitně nejmenuje, kdo přesně je tím, kdo chod v ČT nyní ovlivňuje. Oproti politikům je zde patrný důraz na novinářskou osu problému *vzbouřenci versus nové vedení*, ačkoliv řešení sporu si Komers přeje politickým zásahem. „*Pro nás je důležitý verdikt sněmovny.*“

Toto potvrzují i data z kvantitativních analýz, vzbouřenci nejčastěji hovořili o sobě (21,8 %), dále o Jiřím Hodačovi (15,4 %) a až poté o politicích (9,6 %). (viz 3.2.1.2). Konflikt tak skutečně nezasahuje do politické osy, ačkoliv to „ve skutečnosti“ byli hlavně politici, vůči kterým se měli vlastně vzbouřenci bránit a proč se za vzbouřence postavila například 4Koalice. Byť jak je patrné z odpovědi Jana Rumla výše (viz 3.3.4), jednalo se spíše o formu preventivního útoku založenou pouze na domněnách o možnosti budoucí manipulace.

3.3.6 Analýza rozhovoru s Markem Vítkem, dalším mluvčím vzbouřenců

Struktura textu

Rozhovor s Markem Vítkem, další mediální tvář vzbouřenců ČT, proběhl v Lidových novinách na druhé straně dne 11. 1. 2001. Stejně jako rozhovor s Komersem, i tento je velmi krátký. Obsahuje sice osm otázek, ale pouze tři odpovědi jsou delší než jeden řádek normostrany. Odpovědi jsou spíše zajímavé ve vztahu k rozhovoru s Komersem, který se konal den předtím, kdy Komers říkal, že neví nic o krocích nového vedení a v rozhovoru s Vítkem se redaktor ptá na konkrétní kroky nového vedení a Vitek na otázku zprvu odpovídá, ale poté se odpovědi také vyhýbá. Může se tak jednat o účelové vynechání pozitivní informace o protistraně v rámci ideologického čtverce, tzn. možnosti se dohodnout a ukončit spor.

Jak jsem již zmínil, rozhovor je velmi krátký, jedná se o rychlý sled otázek a odpovědí, jak potvrzují i párové sekvence. Zajímavé je, že zatímco některým politikům se vyhýbání se odpovědí jen tak „nedaruje“ (viz rozhovor s Milošem Zemanem, ve kterém byl Zeman třikrát upozorněn na to, že se vyhýbá odpovědím), odpověděl v jedné otázce Marek Vitek lakonicky „bez komentáře“, což jak říká téměř každá příručka PR, se nemá nikdy používat, protože to zanechá pouze prostor k tvorbě dohadů a fám a eskalaci jakéhokoliv sporu.

*1*LN: Proč podle vás došlo k vrácení signálu na Kavčí hory?*

2*LN: *Bobošíková nabízí redaktorům jednání. Jaké jsou na to mezi novináři názory, je někdo ochotný se s ní domluvit?*

3*LN: *Nyní to tedy funguje tak, že vy připravujete zpravodajství a ona na něj nemá žádný vliv?*

4*LN: *Jednání slibovala i Věra Valterová, která je pověřená řízením televize. Ta už s vámi mluvila?*

5*LN: *Je možné, aby ve zpravodajství pracovali i lidé, kteří připravovali zprávy s paní Bobošíkovou?*

6*LN: *Jsou zprávy, které vy připravujete, objektivní?*

7*LN: *Co považujete za největší chybu, kterou jste během krize v ČT udělali?*

8*LN: *Bojujete za nezávislost ČT. Jak se vám líbí, že teď budou do jejího řízení zasahovat politici?*

Co se týče párových sekvencí, nacházíme zde tyto: otázka – odpověď (2, 3, 4, 5, 7) žádost o vysvětlení – vyhovění žádosti, vysvětlení (1), a otázka – částečná odpověď – vysvětlení něčeho jiného (6), otázka – neodpovězení na otázku (bez komentáře) (8).

Analýza odpovědí Marka Vítka

Na první otázku, proč došlo k vrácení signálu na Kavčí hory, Vítek říká, že netuší, ale „*Jana Bobošíková říká, že to byl vstřícný krok vůči nám. Podle mého bylo jedním z důvodů to, že už nebyla schopná připravovat vlastní vysílání.*“ Vítek tak vysvětluje možné pozitivně vnímatelné motivy Jany Bobošíkové, tzn. ukončit spor, jako neschopnost dál připravovat vysílání.

Druhá otázka je hodna zmínky sama o sobě. Nejdříve redaktor konstatuje, že Jana Bobošíková nabízí redaktorům jednání (nové vedení v 56 % nabízených řešení vidí v promluvách právě možnost dohodnout se – viz 3.2.1.3), což je zajímavé zejména ve spojitosti s rozhovorem s Komersem (výše), kde Komers tvrdí, že nic o krocích Bobošíkové neví a že s nimi asi ani nechce jednat. To potvrzuje i Marek Vítek. „*Nevím o nikom, koho by oslovila, a ani o nikom, kdo by byl ochotný s ní spolupracovat. Je to těžké, vždyť její první krok poté, co se ujala funkce, byl, že okamžitě dala výpověď dvaceti redaktorům a přestala pouštět lidi i na záchod.*“ Vítek tak společně s Komersem vyvrací Bobošíkové v médiích avizovanou

možnost dohody a viní Bobošíkovou z vytváření nevhodných podmínek na pracovišti a upírání práv jako chození na WC během práce¹²⁸.

Ve třetí otázce Vítek odpovídá, že „*Bobošíková do přípravy zpravodajských, publicistických i sportovních pořadů (...) vůbec nezasahuje. Nepřišla na ranní ani na odpolední poradu.*“

Bobošíková je tak opět zmíněna jako ta, která již na své funkce rezignovala a o práci a dění v ČT se nezajímá a nemá na něj vliv¹²⁹.

Čtvrtá a pátá otázka pouze konstatuje postoj k Věře Valterové a zpravodajským týmem, za kterým stála Bobošíková. Zde je zajímavá pouze odpověď, která vysvětluje, jak tehdejší tým Bobošíkové vůbec pracoval. „*Oni nemají smlouvu s ČT, mají pouze externí spolupráci. A my tady pro ně nemáme ani žádná tabulková místa.*“ Zde by určitě bylo zajímavé snažit se odhadnout, koho Vítek myslí tím „*my*“ ve spojitosti těch, kdo dává práci externistům.

V rozhovoru je asi nejzajímavější šestá otázka, která se ptá po objektivitě zpráv, které připravují vzbouřenci. Vítek odpovídá částečně vyhýbavě. „*Já zodpovídám pouze za Tady a ted' a Fakta. My jsme se prohřešků nedopustili. Vysílali jsme reportáže o minulosti Jiřího Hodače a Miroslava Mareše. (...) A navíc jsme jim dali prostor k vyjádření.*“ Na jednu stranu je u Vítky „*my*“ širší skupina v rámci ČT, v případě odpovědi „*my tady pro ně nemáme místa*“, na druhou stranu se v této odpovědi z „*my*“ stává úzká skupinka redaktorů dvou publicistických pořadů. Zajímavé je také sledovat, co dle Vítky naplňuje objektivitu, je to „*prostor k vyjádření*“.

Sedmá otázka se ptá na největší chybu vzbouřenců. Dle Vítky je to možné napojení na politiky. „*Hodně je nám vyčítáno, že jsme do budovy pozvali politiky. To jsme měli udělat jinak. Ale opakuji, že jsme pozvali všechny a nemůžeme za to, že přišli jenom lidé ze čtyřkoalice a z ČSSD.*“ Vítek se tak snaží odmítnout tezi o napojení politiků čtyřkoalice (a některých politiků z ČSSD, zejména linie Buzková a Dostál) na vzbouřence. Nutno dodat, že se vzbouřenci se v budově ČT „*tajně*“ setkal i Ivan Langer z ODS, který to zpočátku zapíral.

¹²⁸ Analýza si rozhodně nehraje na vyvracení těchto tvrzení, avšak nutno zmínit práci Čulíka, dle které vzbouřenci např. zahraničním médiím tvrdili, že Bobošíková jich 20 propustila, jen co se ujala úřadu, a proto proti ní protestují. Dále, že situace s omezením pohybu osob po budově - a jednalo se spíše o mediálně vděčnou pseudo-událost - nebyla tak horká, dokládají i komentáře Jaroslava Plesla, který psal, že vzbouřence běžně přes den potkával na ulici v centru Prahy, aby večer hrdinně bránili velín, ze kterého je nikdo nepustí ani na záchod.

¹²⁹ Zde by možná bylo zajímavé zjistit, co Bobošíková přesně v ČT dělala až do února 2001, kdy byla vyhozena novým ředitelem ČT, jelikož většina knih o televizní krizi končí rezignací Hodače, či pokračuje několik málo dní po krizi.

Proč vzbuřenci nechtěli být spojováni s Langerem je jasné na první pohled (byla to právě ODS, která dle nich údajně skrze Hodače chtěla ovládnout ČT).

Poslední otázku – stejnou jako pro Adama Komerse – že vzbuřenci bojovali hlavně proti politikům a krize skončí politickým zásahem – nechal Vítek bez komentáře. „*To je věc politiků a já to nebudu komentovat*,” uvedl. Komers byl trochu sdílnější a řekl, že krize politickou dohodou nekončí, protože ta řeší pouze momentální krizi, nikoliv dlouhodobou krizi o vlivu politiků na ČT. Tato otázka položená oběma vzbuřencům je velice „nepříjemná“ právě z důvodu, že vzbuřenci hlavní nebezpečí v osobě Hodače spatřovali v napojení na politiky. A pokud jim nyní zásahy stějných politiků nevadí, co jim tak vadilo? Jmenování Hodače, který dle Čulíka do ČT přicházel s reformními plány? Vítek se tak v odpovědi pohotově vyhnul tomu, aby řešil problém na ose politický diskurs a zůstal pouze u problému na ose novinářský diskurs – vzbuřenci versus nové vedení ČT.

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my₁: vzbuřenci obecně, my₂: vzbuřenci připravující pořady Tady a teď a Fakta. oni₁: nové vedení ČT oni₂: nové vedení (hlavně Jana Bobošíková). My: jsme součástí konfliktu na novinářské ose. Oni: vedení ČT, které je možná napojeno na politiky, ačkoliv *my* chceme problém řešit hlavně na novinářské ose ve vztahu k novému vedení.
- b) **Aktivita** - my: jsme schopni připravovat kvalitní a objektivní zpravodajství. Stýkat se s politiky ve velíně byla chyba, ale zvali jsme všechny, nemůžeme za to, že přišli jen ti ze 4K a ČSSD. Oni: dávají nám bezdůvodné výpovědi, nechtějí se podílet na běhu zpravodajství, nejsou schopni dělat vlastní zprávy, nechtějí s námi ani jednat a porušují zákony, že nás ani nechtějí pustit na WC.
- c) **Cíle** - my: chceme zajistit nezávislou veřejnoprávní televizi. Oni: Nevíme, jaké jsou jejich cíle, ale obáváme se možné manipulace.
- d) **Hodnoty** – my: chceme vyvážené a nestranné zpravodajství, bez mocenského zasahování politiků. Oni: Neříkáme, jaké naplňují hodnoty, avšak nejednají s námi a neplní naše požadavky, což je špatně.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii vzbuřenců (Vítek)**
 - 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:
 - a. Racionalizace – my: jsme schopni připravovat kvalitní zprávy, těžko se na nich může podílet Bobošíková, když ani nechodí na porady.

- b. Morální hodnocení – my: bojujeme za nestrannou a veřejnoprávní ČT.
- 2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:
- a. Delegitimizace členství ve skupině – nové vedení nemůže „pracovat pro ČT“, jelikož nám blokuje přístup do velína, abychom mohli zodpovědně vykonávat svou práci, navíc s námi nekomunikuje, nepodílí se na přípravě zpráv a nemá vůbec vliv na chod ČT.
 - b. Delegitimizace jednání – nemůže se jednat o legitimní vedení ČT, když první krok ve funkci bylo rozdělení vypovědí dvaceti lidmi z nás.
 - c. Delegitimizace cílů – neříkáme, jaké jsou jejich cíle. Nevíme nic, ale tušíme, že politici mají skrze nové vedení vliv na ČT.
 - d. Delegitimizace norem a hodnot – odmítají základní lidské svobody, jako například dojít si v zaměstnání na WC.
 - e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – blokují vstup do velína ochrannou, proto jsme v něm zabarikádováni a ovládáme jej. Když jsou porady, tak se jich ani nezúčastňují (zdali bychom s nimi radu vedli, však neříkáme)
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Boj tak probíhá dle Vítka hlavně na symbolické úrovni a částečně na mocenské. Symbolické zdroje – bojuje se o místo výkonu práce redaktora, o tzv. velín. Mocenské zdroje – politici ovládají Radu ČT a nyní chtějí ovládnout skrze Hodače i samotnou ČT, jak to chtějí učinit, nevíme, ale určitě to chtějí udělat.
- g) **Ideologický čtverec** – u obou hlavních tváří vzbouřenců můžeme vysledovat (kromě pozic ze shrnutí výše) také snahu o vynechávání pozitivních informací o protistraně a negativních informací o sobě.

3.3.7 Analýza rozhovoru s Janou Bobošíkovou, Hodačem jmenovanou ředitelkou zpravodajství

Struktura textu

Než začneme se samotnou analýzou, považuji za důležité zmínit, že Jana Bobošíková (oproti Jiřímu Hodačovi, který preferoval být v ústraní) nezájmem médií rozhodně netrpěla. Ve sledovaném vzorku (v kvantitativních analýzách byla absolutně nejčastěji hovořícím mluvčím – podrobné kvantitativní analýzy však ukázaly, že s menší váhou a že vyjadřovala hlavně ke zpravodajství obecně, než ke sporu) médiím poskytla tři rozhovory. Bobošíková v rozhovorech velmi jasně a zřetelně útočí na vzbouřené redaktory, její odpovědi jsou tak silně polarizovány vůči vzbouřencům, možná až nejsilněji ze všech mluvčích.

První rozhovor proběhl 2. ledna 2001 na straně 2 v deníku Právo. Zbylé dva rozhovory jsou zajímavé v tom, že byly poskytnuty ve stejných médiích a ve stejné dny jako rozhovory s Komersem a Vítkem – možná pokus deníků o „vyváženost“. Zatímco v Lidových novinách 11. ledna je rozhovor Bobošíkové a Vítka téměř identicky dlouhý (7 otázek). Den předtím, 10. ledna v MFD zodpověděl Adam Komers pouhé 3 otázky, kdežto Bobošíkové bylo položeno 28 otázek! Její rozhovor v MFD je ve sledovaném vzorku absolutně nejdelší, protože opravdu krátkých odpovědí (na jeden řádek normostrany) bylo pouze šest – nejkratší odpověď byla jedno slovo *Ano*, na otázku, zdali má dobrý vztah s předsedou ODS Klausem.

V případě Bobošíkové tak máme celkem 38 otázek. Všem se určitě věnovat nemůžeme, na druhou stranu odpovědi Bobošíkové jsou jedny z nejzajímavějších pro explicitní polarizaci konfliktu, tudíž jich zpracuji 20 z 38 ze všech tří rozhovorů.

Otázky, které zazněly

2. ledna Právo

- 1* Kdokoli může z velína odejít, zpátky už ho ale ochranka nepustí. Lidé, kteří jsou uvnitř, mají k dispozici suché záchody, nikoli sprchy. Je to zvýšení tlaku, jak je z velína vypudit?*
- 2* Nelitujete svého rozhodnutí přijmout nabídku pana Hodače?*
- 3* Prvního ledna 2001 krátce po 13. hodině vás lidé pracující v newsroomu poprvé odmítli vpustit dovnitř. Když tady takhle sedíte ve své pracovně, necítíte se být někdy zoufale sama?*
- 4* Sázková kancelář uzavírá sázky, ve kterých má pád ředitele Hodače větší naději na výhru než jeho setrvání ve funkci. To asi není pro vás příznivá zpráva?*

10. ledna MFD

- 5* Poslanci vyzvali ředitele Hodače, aby odstoupil. Až odejde, budete asi muset odejít i vy. Jste na to připravena?*
- 6* Byla byste ochotna a schopna se do ČT vrátit?*
- 7* Neznamená to, že poslanci vyberou České televizi nové vedení, také to, že vlastně "vzbouřenci" vyhráli?*
- 8* Takže to byl podle vás "nefěr" boj?*
- 9* Jak to vypadá na Kavčích horách dnes?*
- 10* Kdo je za to odpovědný?*
- 11* Neznamená to, že generální ředitel není schopen v televizi udržet pořádek?*
- 12* Brání vám vstupovat do studií?*
- 13* Domníváte se, že vaše zpravodajství je vyvážené a objektivní?*
- 14* Tím se dostáváme k vašemu týmu. Kdo se k vám hlásí?*
- 15* Čím si vysvětlujete ten zájem? Když to není práce ani ve slušných podmínkách, ani dobře placená?*
- 16* Již dříve jste se údajně vyjádřila, že pan Hodač práci v televizi nerozumí.*

11. ledna Lidové noviny

- 17* LN: Co budete dělat dál? Pokusila jste se nějak domluvit se vzbouřenými redaktory z Kavčích hor?*
- 18* LN: A když se vám to nebude dařit ani nadále?*

19*LN: *Co říkáte na to, že poslanci začali přímo zasahovat do situace v ČT?*

20*LN: *Nepovažujete to, že se vám nedaří domluvit se s redaktory, za své manažerské selhání?*

Nyní pár vět k otázkám, interakčním strategiím a párovým sekvencím. Jelikož otázek je více, rozdělím je do třech bloků dle média.

2. 1. Právo

Otázky novináře jsou delší, často do nich vkládá vlastní interpretaci a popis událostí. Všechny odpovědi Bobošíkové v Právu vykazují jednu zajímavou vlastnost – novinář se jí ptá způsobem, že ji víceméně negativně vykresluje „vypudit z velína“, „nelitujete přijmout nabídky Hodače“, „necítíte se zoufale sama“, „není pro vás příznivá zpráva“ a Bobošíková na dvě otázky ze čtyř odpovídá velice konfrontačně vůči vzbouřencům, v jedné vyzdvihuje podporu svému konání (dalo by se říct, že jde proti spirále mlčení Noelle-Neumannové) a v jedné odpovědi vůbec neodpoví na otázku – je to zajímavé už proto, že v Právu byl Zeman opakovaně vyzýván a upozorňován, že neodpovídá na dotazy. Zajímavé na odpovědích Bobošíkové je také to, že víceméně odpovídá „jednoslovně“ a poté v dalších větách rozvádí naprosto něco jiného. Otázka 2 „Nelitovala jsem a nelituji.“, otázka 3 „Ne.“, otázka 4 „No a co.“

Co se týče párových sekvencí v deníku Právo, nacházíme zde tyto: otázka – odpověď na něco jiného (1), otázka – částečná odpověď – vysvětlení něčeho jiného (2, 3, 4). Odpovědi Bobošíkové jsou tak jedny z nejvíce vyhýbavých a je to dáno tím, že se snaží útočit v každé odpovědi na vzbouřence. Možná je to tím, že se je snaží vykreslit hůře než jako „hrdinné bojovníky“ z obrazovky.

10. 1. MFD

Jak jsem již zmínil, rozhovor v MFD je nejdelší ze všech sledovaných, má 28 otázek, pro analýzu jsem jich vybral 12. V MFD jsou oproti Právu podstatně kratší otázky novináře – většina z nich má pouze 5 – 10 slov, proto jsou také kratší odpovědi Bobošíkové. Podrobně popsané konfrontační strategie odpovědí Bobošíkové v deníku Právo však platí i v deníku MFD. Jen s tím rozdílem, že v MFD Bobošíková na většinu otázek odpovídá na menším prostoru (často méně než jeden řádek normostrany). V delších odpovědích je opět velice konfrontační vůči vzbouřencům.

Párové sekvence: otázka – odpověď (6, 8, 9, 13, 16), otázka – částečná odpověď – vysvětlení něčeho jiného (5, 7, 11, 12, 14, 15). Opravná sekvence: otázka – špatně formulovaná odpověď – okamžitá oprava sebe sama – odpověď (10). Bobošíková opět, když jí dá novinář prostor, odpovídá částečně na otázku, ale pak ihned začne konfrontačně popisovat vzbouřence. Více sekvencí otázka – odpověď v MFD než v Právu je dáno velmi krátkými otázkami, ze kterých se nedá tolik utíkat. U delších otázek si tak člověk může vybrat víceméně sám, na co chce odpovídat.

11. 1. Lidové noviny

Rozhovor s Bobošíkovou v LN vyšel na stejné straně jako rozhovor s Markem Vítkem (byl i stejně dlouhý). Ze sedmi otázek se budeme věnovat pouze čtyřem. Rozhovor probíhal v okamžiku, kdy Bobošíková přestala vysílat „své“ zprávy a již není tak konfrontační jako v předchozích rozhovorech, ačkoliv stále si tu a tam neodpustí jisté „popíchnutí“ směrem ke vzbouřencům. Odpovědi jsou však podstatně delší než v MFD (někdy až na pět řádek normostrany).

Párové sekvence rozlišujeme v rozhovoru následující: otázka – odpověď (17, 20), otázka – částečná odpověď – vysvětlení něčeho jiného (18, 19).

Analýza odpovědí Jany Bobošíkové

Jana Bobošíková vykazuje ze všech mluvčích nejvyšší hodnoty v odbíhání od odpovědi. Vždy odpoví na dotaz a následně v dalších několika větách útočí na vzbouřence. Hned v první otázce deníku Právo však naprosto ignoruje celou otázku¹³⁰. Novinář se jí ptá, jestli zvyšuje tlak a chce vzbouřence z velína vypudit, ona odpovídá „(...) *Jsem hrdá na své kolegy, kteří v nesmírně složitých podmínkách připravují zpravodajství, obdivuji se za to, co odvádějí.*“ Bobošíková tím však nemyslí vzbouřence, ale její vlastní zpravodajský tým.

Na dotaz, jestli nelituje nabídky od Hodače, říká: „(...) *Tu funkci jsem nebrala pro peníze, ale abych pomohla legálně zvolenému řediteli. (...) znám mezery v zákonu o ČT (...) nezabaríkadovala jsem se kvůli tomu ve velínu, ani nevysílala nelegální zpravodajství.*“

Bobošíková tak upozorňuje na *legálnost* Hodače a *nelegálnost* vzbouřenců, jedná se o formu legitimizace – odkazuje tak k autoritám, v tomto případě k zákonu. Stihne pozitivně

¹³⁰ Stejně ignoruje i jednu otázku v MFD, kterou jsem nezařadil. Reportér se jí ptá, čím to, že ji vzbouřenci tak nenávidí a ona říká: „To je něco, o čem nechci moc mluvit, protože mám určitý pud sebezáchovy.“ a poté rozvádí historku o tom, jak si nikdy s politiky na rozdíl od svých kolegů z ČT netykala.

vyzdvihnout sebe „*nedělám to pro peníze*“ a zároveň zaútočit na vzbuřence – zabarikádovali se ve velíně.

Ve třetí otázce, zdali se necítí *zoufale sama* v přesile vzbuřenců, Bobošíková říká: „*V kanceláři ředitele jsou stohy dopisů vyslovujících podporu naší straně. Hodně lidí mi v tomto duchu telefonuje. Ne, nejsem sama.*“ Bobošíková se tímto snaží bojovat proti „spirále mlčení“, snaží se bojovat proti názoru společnosti a médií, že je sama proti celé veřejnosti. Tehdejší spor byl opravdu takový, že se kvůli němu hádali i dobří přátelé, či členové rodin, pokud se někdo vyslovil, že je za vzbuřence¹³¹.

V posledním dotazu deníku Právo o malých šancích na další působení uvnitř ČT Bobošíková odpovídá: „*(...) Nic horšího se mi nestane, než že vezmu svůj mobil a odejdu. Nezabarikádují se tady, ani nenechám spát pod svým pracovním stolem politiky. Prostě půjdu.*“ Bobošíková tak opět odpověď stáčí ke vzbuřencům a upozorňuje na to, že to není ona, kdo jim blokuje přístup, ale že to jsou oni, kdo se zabarikádoval a dokonce si do velína zval politiky.

V páté otázce (první v MFD) na obdobný dotaz k budoucímu působení říká: „*(...) věděla jsem, že můj čas v ČT není určován mými schopnostmi, ale někým jiným – parlamentem, Radou ČT nebo i novým ředitelem. Ale rozhodně ne vzbuřenci. Ti mě opravdu k ničemu nedonutí.*“ Tento postoj silně připomíná druhou odpověď v kvalitativní analýze rozhovoru s Václavem Klausem¹³², kde říká: „*Neustoupil jsem dříve a neustoupím ani nyní.*“

Šestá otázka týkající se možného návratu do ČT je pouze dalším místem boje proti vzbuřencům. „*(...) do ČT jako veřejnoprávní instituce vždycky. Ale do té okupované ČT už nikdy.*“ Je zajímavé, jak obě strany sporu používají argument veřejnoprávnosti, žádná jej však blíže nerozvádí. Vzbuřenci dávají veřejnoprávnost do protikladu mocenského vlivu politiků, Bobošíková do protikladu okupace velína vzbuřenci.

Sedmá otázka, směřovaná na vítězství vzbuřenců a prohru nového vedení, je znovu využita k útoku na vzbuřence. „*(...) vyhráli, ale nikoli silou svých argumentů, ale tím, že sprostě zneužili obrazovku a výrobní prostředky veřejnoprávní televize. Podívejte se do historie, každý, kdo zneužije média, většinou vyhrává.*“ Vzbuřenci jsou tak přirovnáni (můžeme se jen dohadovat ke komu vlastně) např. k nacistům (ti byli ve zneužívání médií odborníci), dále

¹³¹ Viz například dokument Bezesné noci z roku 2003, který o televizní krizi natočil režisér Radim Špaček.

¹³² Pokud bychom sledovali kariéru Bobošíkové jako političky, můžeme najít celou řadu paralel v názorech Klause a Bobošíkové (Lisabonská smlouva, Benešovy dekrety). Někteří političtí komentátoři dokonce tvrdí, že Bobošíková kandidovala na prezidentku za KSČM jen proto, aby byl Klaus podruhé zvolen bez dalších průtahů.

historicky například okupace vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 68 – zde probíhaly také boje o média. Bobošíková to explicitně netvrdí, ale vyzývá do pohledu do historie a každý, kdo média zneužil, dle ní většinou vyhrál. Zajímavé je také spojení „*sprostě zneužít obrazovku*“.

Další otázka se ptá, jestli tedy vzbuřenci bojovali „nefēr“. Odpovědí je souhlas. „*Ano. (Boj) Byl velice nefēr. Zneužili obrazovku, svolali lidi a politici pak ustoupili tlaku Václaváku.*“ Vzbuřenci tak opět *zneužívají obrazovku*, snaha o delegitimizaci jejich chování.

Devátá otázka se ptá na současný stav v době rozhovoru. „*Dneska na Kavkách vládne naprostá anarchie, každý si tam teď vstupuje do vysílání, kdy chce.*“ Bobošíková stav v ČT popisuje jako bezvládní, což je docela trefné, protože ani ona, ani Hodač vlastně neměli ani možnost nějak „vládnout“.

Otázka číslo deset se ptá, kdo tedy za tento stav anarchie může. V této odpovědi vidíme jedinou opravnou sekvenci ze všech analýz (což je dáno tím, že se jedná o tištěná média a novináři většinou odpovědi částečně převypravují, pokud nemají za cíl zpovídaného zesměšnit, či zpovídaný hovoří o tak složité věci, že ji novinář není schopen usměrnit). Bobošíková nejdříve chce říct: „*No samozřejmě že za to může (generální ředitel).*“ Poté se však ihned opraví a věta tak zní „*No samozřejmě že za to může, tedy vlastně spíš za to nese odpovědnost generální ředitel.*“¹³³ Vzápětí hned na jeho omluvu, že za to nemůže, dodává: „*(...) ten hlavně nedostal ani šanci tuto organizaci řídit. V den, kdy nastoupil, tak se k němu prostě všichni otočili zády.*“

Novináře však tato odpověď neuspokojila a ptá se dál víceméně na totéž, že Hodač vlastně není schopen v televizi udržet pořádek. Bobošíková se ostře ohrazuje: „*Jak není schopen? Tomu se bráním! Ředitel Hodač vešel do televize a nikdo se s ním nebavil. Na Kavkách horách je například osm studií a ani do jednoho já nemám přístup!*“ Bobošíková opět vinu přesouvá na vzbuřence, že nejdříve ignorovali Hodače a poté pak ji samotnou, že nemá přístup do studií.

Tato informace zaujala i novináře, takže se ve 12. otázce ptá, zdali je Bobošíkové bráněno ve vstupu do studií. „*Prostě se se mnou nikdo nebaví. Já nemám klíče od studií, zavolám a technické pracoviště a tam mi řeknou, že mě tam nemohou pustit. (...) Já se přece nebudu s nikým prát o klíče.*“ Bobošíková tak legitimizuje své jednání odkazováním ke zdravému

¹³³ Otázka, proč novinář ponechává opravné sekvence v tištěném médiu, by určitě vydala na další zajímavou diskusi.

rozumu (racionalizace), že přeci nebude ta, která bude užívat násilí k tomu, aby získala vstup do studia. Navíc tak šikovně přesouvá pozornost od neschopnosti Hodače k sobě jako oběti.

Následuje série otázek k technickému přenosu zpravodajství, která není pro naši analýzu zajímavá (snad jen zmínka, že v kvantitativních analýzách se většina promluv Bobošíkové týkala těchto technických otázek k vysílání). Takže se dostáváme až k otázce, které jsem dal číslo 13, která se ptá na vyváženost a objektivitu zpravodajství, které připravuje tým Bobošíkové. Víceméně stejná otázka padla na Marka Vítka, který tvrdil, že zodpovídá pouze za dva pořady a tam si myslí, že to je v pořádku. Bobošíková odpovídá: „*Děláme pro to všechno, ale jsou tam chyby, já je přiznávám.*“ Což je otevřeným přiznáním určité míry neobjektivity. Nutno dodat, že v dalších odpovědích je vysvětleno, že je to dáno hlavně špatnými pracovními podmínkami týmu Bobošíkové¹³⁴, tudíž je to vina vzbouřenců.

Čtrnáctá otázka se ptá po týmu Jany Bobošíkové a těch, kdo se jí hlásí. Bobošíková sebevědomě tvrdí: „*Měli byste vidět ten štos nabídek, které mi chodí. Vysokoškolsky a jazykově vzdělání lidé, kteří se mi hlásí. Já ty lidi ale nemám kam dát, já prostě nemám prostory.*“ Opět se zdá, že Bobošíková zde bojuje proti spirále mlčení, aby působila silnějším dojmem, než ve skutečnosti je. To dokládá i další dotaz, který jsem nezařadil, protože jmenuje všechny své pracovníky a zmiňuje i Davida Garkische¹³⁵ z TV3.

Patnáctá otázka se ptá, čím si Bobošíková vysvětluje ten enormní zájem o pracování v jejím týmu, když všichni pracují ve špatných podmínkách a jsou nevalně placení. Odpověď je dalším útokem na vzbouřence: „*Je to o tom, kdo je novinář a kdo ne. Někdo je novinář – revolucionář, má velín, televizní restauraci a svůj mobil. A na druhé straně je pak někdo, kdo má za sebou slušnou profesní kariéru, a přesto si vezme svůj zimník a jde do této nejistoty.*“ Bobošíková upozorňuje na fakt, že vzbouřenci-revolucionáři pouze hráli divadlo na občany, že umírají hlady, přitom využívali služeb restauračního zařízení v ČT, měli své „teplé místočko“, kdežto chrabří novináři z jejího týmu jezdili v mrazu po městě a točili reportáže. Je

¹³⁴ Prakticky celou knihu na toto téma sepsali Jekatěrina Andrikanis a Sergej Kondakov *Bobovize (pohled zevnitř)* 2001, kteří natáčeli a střihali materiály pro zpravodajství Jany Bobošíkové, které vešlo do historie pod názvem *bobovize*. Celá kniha je sledem peripetií, jak se tým neustále stěhoval z místa na místo, ztrácely se kazety a personální obsazení bylo na nevalné úrovni, stejně tak jako výkony většiny pracovníků, chyby v logistice atd.

¹³⁵ Ten byl do týmu Bobošíkové nasazen vzbouřenci jako tajný agent. Čili tolik těch nabídek asi nebylo, když se tam ihned dostal. Ona reportáž Garkische, která měla zjistit, jak je Bobošíková propojena na politiky, nikdy nebyla v ČT odvysílána a později, když se Bobošíková dozvěděla účel Garkische ve svém týmu, tak na něj vždy odkazovala novináře, jen ať sám vypráví, jak je manipulována politiky z ODS.

to sice zajímavá argumentace, ale Bobošíková se tradičně vyhýbá odpovědi a spíše útočí na vzbouřence.

Poslední, šestnáctá, otázka z rozhovoru v MFD upozorňuje na známý fakt, že Bobošíková Hodače, když byl ředitelem zpravodajství, často také kritizovala. Novinář jí to připomene, ona však předvádí určitou argumentační ekvilibristiku: „(...) někde jsem se vyjádřila, že se mi nelíbí, že ČT má ředitele zpravodajství, která nezná řazení zpráv. A na tom trvám. Jenže pan Hodač už dneska neřídí zpravodajství, na to má mne. On nyní řídí televizi.“

Následující odpovědi pochází z rozhovoru z Lidových novin, o den později. Zde to vypadá, že Bobošíková je jako proměněná, již neútočí, vypadá smířeně se svým brzkým koncem v ČT a dokonce na několika místech uvažuje o možné spolupráci se vzbouřenci.

Sedmnáctá otázka (první v LN) se ptá na další angažmá Bobošíkové v ČT, zdali se pokusí o smír se vzbouřenci. Bobošíková nejdříve popisuje, jak domluvila od 14.00 schůzku s jejími podřízenými šéfredaktory Mrnkou, Klepetkem a Bosákem a že je půl třetí a ona sedí stále sama v kanceláři. „Já to pořád nevzdávám. Doufám, že redaktoři nakonec dostanou rozum. Já jsem ochotná s nimi spolupracovat. Ale zatím se mi to nedaří.“ To už je naprosto odlišný přístup, než jaký jsme viděli v rozhovoru v MFD. Již ne útoky, ale snaha o navázání kontaktu a smír.

Další dotaz směřuje na to, co se bude dít, když vzbouřenci nebudou chtít kontakt navázat? Bobošíková odpovídá, že má v záloze svůj rozpuštěný zpravodajský tým. „Vše záleží na tom, jak dlouho bude trvat parlamentu, než se dohodne na tom, jak odvolá Hodače. Pokud se to bude protahovat a vzbouření redaktoři budou ve zprávách dál předvádět svou stužkovanou na druhou, tak je možné znovu ho obnovit...“ Bobošíková se víceméně poprvé dostává na politickou osu problému – jsou to politici, kteří situaci vyřeší – vzápětí se hned v další větě dostává zpět do sporu vzbouřenci versus nové vedení, kdy tak trochu „vyhrožuje“, že svůj tým může kdykoliv opět obnovit.

Devatenáctá otázka je jedna z nejzajímavějších z celého rozhovoru pro LN. Je to stejná otázka, kterou dostali Komers a Vítek, tedy co říká na to, že politici nyní začínají přímo zasahovat do situace v ČT. Je paradoxní, že vzbouřenci, kterým vadilo hlavně údajné vměšování politiků do ČT (proto se vlastně bouřili), na tyto dotazy odpovídali vyhýbavě (Komers), či formulkou *bez komentáře* (Vítek). Bobošíková otázku komentuje hlavně z novinářského, než politického diskursu, ačkoliv je to otázka mířící čistě na politickou osu

problému. „*Je to výsledek toho, že redaktoři brutální silou obsadili velín, vyhnali lidi do ulic a zajali parlament. Mně se akt – přizpůsobení si zákona k odvolání jednoho ředitele – v případě, kdy nejde o ohrožení státu, nelíbí.*“ Bobošíková tak předně útočí na vzbouřence, že politici nyní do ČT zasahují jen jejich vinou a poté jim vetkne políček, který můžeme považovat i za útok do řad politiků čtyřkoalice, kteří argumentovali duchem a literou zákona, že „*akt přizpůsobení si zákona*“ se Bobošíkové nelíbí.

Když se novinář ptá po zhodnocení situace, jestli její neschopnost domluvit se s redaktory, není manažerské selhání (víceméně stejná otázka z MFD, která směřovala na Hodače, jestli to není on, kdo může za anarchii v ČT), tak Bobošíková opět svádí vinu na vzbouřence. „*V žádném případě. Co jsem měla udělat, když oni násilně obsadili velín a odmítli spolupracovat? Mohla jsem také odpovědět silou, ale to já nedělám.*“

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my₁: nové vedení ČT (Bobošíková a Hodač), my₂: zpravodajský tým Bobošíkové (částečně). oni₁: vzbouření redaktoři. My: jsme součástí sporu, bohužel vše co děláme a je vnímáno veřejností negativně, je dáno pouze nutností reagovat na kroky vzbouřenců, kteří za vše můžou.
- b) **Aktivity** - my: bohužel musíme reagovat na situaci, kterou vytvořili vzbouřenci. Nemůžeme však vykonávat svou práci, nemáme přístup ke zdrojům. V závěru konfliktu se však chceme dohodnout. Oni: zneužívají obrazovku ve svůj prospěch, zabarikádovali se ve velíně, požívají pouze výhod zázemí ČT a hrají si na revoluci.
- c) **Cíle** - my: chceme zajistit veřejnoprávnost média, to však dle „nás“ znamená, že televize nebude okupována skupinkou vzbouřenců. Oni: ignorováním ředitele a mé osoby chtějí anarchii v ČT, za kterou my navenek neseme zodpovědnost.
- d) **Hodnoty** – my: oceňujeme profesionalitu, poctivou práci, vysokoškolsky vzdělané zaměstnance a pracovní nasazení i bez finančního prospěchu. Oni: jde jim jen o „teplé místo“.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii nového vedení (Bobošíková):**
 - 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:
 - a. Autorizace – Hodač je legálně (zákonem) zvolený ředitel, vzbouřenci se ilegálně zabarikádovali ve velíně.
 - b. Racionalizace – my: násilí jako vzbouřenci nepoužíváme, nebarikádujeme se, ani se nebouříme, ani nezveme do ČT politiky.

- c. Morální hodnocení – my: nepracujeme pro peníze, ale pro vyšší morální poslání, chceme profesionální veřejnoprávní televizi.
- 2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:
- a. Delegitimizace členství ve skupině – nepatří do naší skupiny, jelikož se chovají ilegálně, barikádují se ve velině a nebaví se s námi
 - b. Delegitimizace jednání – naprosto nás ignorují, nemají právo na to se zabarikádovat ve velině. Zneužívají obrazovku ČT pro svůj prospěch.
 - c. Delegitimizace cílů – jde jim jen o sebe, nikoliv o ČT.
 - d. Delegitimizace norem a hodnot – nectí zákony, ilegálně narušují vysílání a ovlivňují veřejnost na svou stranu skrze ČT
 - e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – nemáme přístup do žádného studia, kdežto oni všechno ovládají, aniž by byli skutečnými šéfy. Zavádějí anarchii.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Boj tak probíhá dle Bobošíkové hlavně na symbolické a částečně ekonomické úrovni. Symbolické zdroje – kdo ovládá ČT, ovládá veřejné mínění – vzbouřenci zneužili obrazovku pro sebe a bojují jen za sebe. Ekonomické zdroje – nám o peníze nejde, pracujeme i bez vidiny zisku, kdežto jim jde hlavně o místa.
- g) **Ideologický čtverec** – Bobošíková nejčastěji utíká z otázek a to zajímavým způsobem, nejprve potlačí negativní informace o sobě a poté zdůrazňuje negativní informace o vzbouřencích. Její strategie promluv tak naplno potvrzují ideologický čtverec.

Odpovědi Bobošíkové jsou všechny na ose nové vedení – vzbouřenci. Kdykoliv je Bobošíková dotazována na svou možnou neschopnost, či nedostatky, tak svaluje vinu na vzbouřence a jejich neochotu se jakkoliv dohodnout a jejich cílené ignorování jak ředitele Hodače, tak jí samotné.

Možný důvod, proč je Jana Bobošíková tak ostře polarizovaná vůči vzbouřencům je ten, že v kvantitativních analýzách téma „Jana Bobošíková“ z 60 % všech promluv zajímalo vzbouřené redaktory (zbytek tvořili zástupci nového vedení), kteří o Hodačovi téměř nemluvili (Hodač zajímal hlavně politiky ČSSD - viz výše kvantitativní analýza, podkapitola 3.2.1.2), tudíž Bobošíková se svými rozhovory snažila možná vyrovnat deficit mluvení o vzbouřencích, protože nejčastěji o vzbouřencích v kvantitativní analýze hovořili sami vzbouřenci (27,4 %) a až poté zástupci nového vedení (21 %). Souhrnně ze všech promluv ve

vzorku, které byly analyzovány kvantitativně, tak spíše vzbouřenci hovořili o Bobošíkové, než ona o nich.

V rámci párových sekvencí a ideologického čtverce Bobošíková nejvíce ze všech dotazovaných vynechává odpovědi o sobě, které by mohly být negativní (11krát se částečně vyhnula otázce, jednou otázku naprosto ignorovala a mluvila úplně o něčem jiném).

3.3.8 Analýza rozhovorů s Jiřím Hodačem, ředitelem ČT

Struktura textu

S Jiřím Hodačem ve sledovaném vzorku médií byly udělány tři rozhovory, všechny na začátku televizní krize, čili v prvních dnech, kdy byl jmenován do funkce. Nejdelší a první rozhovor proběhl v deníku Právo na titulní straně dne 21. prosince 2000 (17 otázek), dále 22. prosince na titulní straně deníku Slovo (5 otázek) a poté poslední rozhovor, 27. prosince v Hospodářských novinách na straně 2 (6 otázek). Ze všech 28 otázek provedu selekci a zařadím do analýzy jen 13 otázek.

Hodač se po jmenování Bobošíkové ředitelkou zpravodajství v médiích již vůbec neobjevoval, proto se po rozhovorech zaměřím také na jeho rezignační dopis, který byl prakticky posledním Hodačovým komunikátem.

Interakční strategie jsou v rozhovorech snadno rozpoznatelné. V Právu novinář často předkládá vlastní teorie a konstatování a chce je od Hodače vysvětlit, či vyvrátit. Ve Slovu a Hospodářských novinách jsou naproti tomu velmi krátké otázky a také krátké odpovědi. Pouze v HN novinář do 13. otázky vkládá vlastní postoj, když vzbouřence nazývá „lidmi, kteří okupují ČT“, což potvrzují data získaná z kvantitativních analýz, kdy ekonomicky zaměřené tituly typu HN, Ekonom, či Euro byly spíše proti vzbouřencům, ačkoliv se snažily o nestrannost.

Otázky, které zazněly

21. 12. Právo

1 Co říkáte dramatickému odporu redaktorů zpravodajství proti vašemu zvolení generálním ředitelem, který diváci včera viděli v Událostech ČT?*

2 Jste členem nějaké politické strany?*

3 Ale ODS vás před časem oslovila, abyste byl jejím tiskovým mluvčím?*

4 Nebyl jste tedy zvolen mluvčím ODS?*

5* Kolem vašeho náhlého odchodu z ČT letos v srpnu byly ale nejasnosti. Vy jste tvrdil, že jste odešel proto, že Chmeliček nechtěl zpřístupnit vedení vaši verzi rozvoje ředitelství programu a proto, že v ČT rozhodují lidé, kteří nemají odpovědnost. Podle Chmelička jste ale jako manažer selhal. Jak to tedy bylo?

6* Jaká bude vaše programová koncepce? Budete pokračovat v té, kterou měl Dušan Chmeliček, to znamená nekonkurovat komerčním televizím, ale být jim naopak alternativou?

7* Předpokládáte, že některé uchazeče, kteří podali přihlášku do výběrového řízení na místo ředitele, požádáte o bližší spolupráci?

22. 12. Slovo

8* Jak se cítíte jako nově jmenovaný ředitel? Váš příchod do televize provázejí protesty redaktorů.

9* Dokážete rozbouřenou situaci uklidnit?

10* Zaměstnanci televize vás vyzvali, abyste funkci nepřijímal. Poslechnete je?

11* Jste spojován s ODS. Co k tomu můžete říct?

27. 12. Hospodářské noviny

12* Ani na apely zaměstnanců nehodláte reagovat?

13* Budete podávat trestní oznámení na lidi, kteří okupují ČT?

V rozhovorech nacházíme tyto párové sekvence: otázka – odpověď (2,4,8,11) žádost o vysvětlení – vyhovění žádosti, vysvětlení (3,7,10,12) a otázka – částečná odpověď – vysvětlení něčeho jiného (5,6,9,13), otázka – nezodpovězení otázky (1).

Analýza odpovědí Jiřího Hodače

Hned první otázku rozhovoru v deníku Právo Hodač víceméně ignoruje. Reportér se jej ptá na dramatický odpor redaktorů. Hodač říká, že o tom nebyl informován a dokud nebude vědět podrobnosti, tak se k tomu „nechce vyjadřovat.“ Dodává však: „Věřím ale, že redaktoři jsou profesionálové a jako takoví se budou chovat.“ Toto je vůbec zajímavý úkaz u Hodače, protože k možné profesionalitě redaktorů odkazuje ještě na dalších místech rozhovorů.

Druhá, třetí a čtvrtá otázka se týkají údajného Hodačova napojení na ODS. Na druhou otázku odpovídá jednoslovně „Ne“. Třetí otázku na údajné oslovení od ODS, aby byl jejím tiskovým mluvčím, odpovídá Hodač nejdelší odpovědí ze svých rozhovorů vůbec – jeho odpověď má téměř polovinu normostrany! „Nevím, odkud máte informaci, že jsem byl osloven. Pokud vím, tak Macek nějak zmínil mé jméno, že by si snad tam představoval někoho takového, jako jsem

já (...) Rozhodně jsem se nezúčastnil žádného konkursu, neposílal jsem nikam žádnou přihlášku, s ODS nemám nic společného. “ Odpověď obsahuje celou řadu dalších detailů, které jsem nezařadil. Hodač tak dodal vyčerpávající odpověď k tomu, že s ODS opravdu nemá co k dočinění. Novináři to však nestačilo a ve čtvrté otázce pokládá téměř identický dotaz. Hodač odpovídá již pouze krátce: *„To je nesmysl. Naprostý drb.“*

Pátá otázka se zabývá Hodačovou minulostí v ČT, kdy v srpnu téhož roku, jako byl zvolen GŘ ČT, podal rezignaci z místa ředitele zpravodajství ČT. Novinář Hodačovi připomíná Chmelíčkův názor, že Hodač jako manažer selhal a poté se ptá na vysvětlení tehdejší situace. Hodač na otázku neodpovídá a odkazuje na svůj v médiích publikovaný rezignační dopis¹³⁶ ze srpna 2000. *„V rezignačním dopise jsem vysvětlil tři důvody, kvůli kterým jsem odešel. Tím jsem řekl naprosto všechno.“* Hodač tak u čtenářů předpokládá znalost svého čtyři měsíce starého rezignačního dopisu. Bekalu (2006) by toto určitě označil za *nefér presupozici*.

V následující otázce, která se ptá na to, jestli Hodače bude pokračovat ve Chmelíčkově odkazu, tedy nekonkurovat komerčním televizím, odpovídá Hodač taktéž trochu vyhýbavě a navíc se snaží ukázat sám sebe v dobrém světle. *„Jsem velký zastánce principu veřejnoprávnosti a vím, co to je veřejnoprávní vysílání. Dělal jsem v této oblasti řadu let (...), snažil jsem se (v ČT jako ředitel zpravodajství, pozn. autora) vybudovat veřejnoprávní zpravodajství (...) a v tom budu také pokračovat.“* V krátké odpovědi je tak třikrát použit koncept veřejnoprávnosti, aniž by tedy byl blíže vysvětlen – což je nešvar naprosto všech účastníků sporu, jak politiků, tak vzbouřenců, kteří se všichni v rozhovorech veřejnoprávnosti oháněli – což je paradoxní, protože všem tak vlastně šlo o stejnou věc, a spor by se tak zdál zbytečný z tohoto pohledu, takže jim muselo jít o něco jiného.

Sedmá (a z Práva poslední zařazená) otázka se ptá po tom, zdali Hodač požádá o spolupráci neúspěšné kandidáty na ředitele. *„Já bych to nevyklučoval. Protože každého profesionála je třeba a každý, kdo svou práci chce a bude dělat pořádně, tak se tady uplatní. Zrovna tak si projdu přihlášky lidí, kteří se svého času hlásili na funkce šéfredaktorů, protože mezi nimi je spousta schopných lidí.“* Hodač tak podruhé poukazuje na to, že si cení *profesionálů*. Navíc se tato odpověď může zdát varováním těm, kteří zastávají funkci šéfredaktorů, že mohou být časem vyměněni, pokud jejich práce nebude kvalitní. To by mohlo podpořit Čulíkovu teorii,

¹³⁶ Celé znění zde: <http://www.blisty.cz/files/isarc/0008/20000814d.html>. Ve zkratce se jednalo o: a) zatajování Hodačovy „Koncepce rozvoje Ředitelství zpravodajství ČT“ Chmelíčkem, b) narůstající vliv lidí uvnitř ČT, který stojí mimo oficiální struktury managementu a c) způsob řešení některých otázek vzhledem k obsahu pojmu veřejnoprávnosti.

kteřou jsem předeslal v úvodu rigorózní práce (podkapitoly 1.1.1 a 1.1.5), že vzbuřenci se hlavně báli reforem a zkvalitnění práce a spíše než o strach z politické manipulace, jim šlo o vlastní místa.

Rozhovor v deníku Slovo se celý týká protestů vzbuřenců. Je zajímavé sledovat styl odpovědí Hodače, který oproti Bobošíkové vůbec není konfrontační. Bobošíková každou odpověď využívala k osočování vzbuřenců, Hodač je opět věrný jen svým představám o „profesionálech“ a zabývá se v odpovědích hlavně svojí osobou.

Na první dotaz ve Slovu (zde osmá otázka), jak se cítí jako nově jmenovaný ředitel, odpovídá: „(...) *není to ideální. Ale vzal jsem na sebe určité povinnosti a musím se jich zhostit.*“ Hodač tak odkazuje k autoritě své funkce a k tomu že má řadu povinností.

Devátá otázka se týká toho, jestli se mu podaří uklidnit rozbouřenou situaci. „(...) *Jsem rozhodnut udělat vše, co je v mých silách a zhodnotit přitom všechny své zkušenosti a znalosti k tomu, aby z České televize byla dobrá veřejnoprávní televize. Věřím, že i mezi protestujícími jsou profesionálové a že se domluvíme.*“ Hodač v první části odpovědi vyzdvihuje své zkušenosti a znalosti – bylo o něm známo, že dlouho pracoval v BBC. V druhé části agituje na vzbuřence, že doufá, že jsou mezi nimi *profesionálové*. Totéž dvakrát říkal i v rozhovoru pro Právo.

Desátá otázka míří na to, že jej vzbuřenci vyzvali, aby funkci nepřijímal a zdali je poslechne. „*Je zvykem, že závěry, k nimž se dojde demokratickým způsobem, jsou obecně přijímány. (...) Neuvažuji tedy, že bych výzvy uposlechl. Pokud se to někomu nelíbí, má možnost se snažit to demokratickým principem změnit.*“ Hodač zde užívá legitimizační strategie – nejdříve pomocí racionalizace odkazuje ke „zdravému rozumu“ (*Je zvykem, že...*), následně pomocí autorizace odkazuje nepřímo k zákonům (*demokratické způsoby zvolení předpokládají platnou legislativu*). Hodač dále v odpovědi pokračuje: „(...) *mnozí považují rozhodnutí rady za uspěchané, politické. Nikdo nepodal jediný důkaz, že by do rozhodování rady jakkoliv zasahoval. Mluví se jen o spekulacích.*“ Hodač opět předpokládá právní systém, ve kterém se obvinění podporují důkazy, nikoliv spekulacemi viz rozhovor s Janem Rumlem, kdy pouze existuje možnost manipulace. Tato víra v právní systém je blízká i jeho rezignačnímu dopisu z 11. ledna, který budu analyzovat níže.

Jedenáctá otázka opět míří na Hodačovu údajnou spolupráci s ODS. Novinář to svým dotazem bere jako „hotovou věc“. „*Jste spojován s ODS. Co k tomu můžete říct?*“ Hodač se

již téma nesnaží rozebírat dopodrobna jako v rozhovoru pro Právo a lakonicky odpovídá: „*S ODS nemám žádné kontakty.*“

Otázky Hospodářských novin se opět částečně překrývají. Zde dvanáctá otázka (první vybraná z HN) se ptá, zdali Hodač bude reagovat na apely zaměstnanců. Hodač odpovídá stejně jako ve Slovu. „*Do své funkce jsem byl uveden podle platných zákonů. Dostávám stejně tak řadu projevů podpory. Řada významných lidí podporuje mě a všechny, kdo se snaží vrátit zpravodajství ČT do mezí normálu a hranic veřejnoprávnosti.*“ Hodač opět odkazuje k platné legislativě a dále (stejně jako mnohdy Bobošíková se svými „*stohy*“ a „*štosy*“ děkovných dopisů) se snaží bojovat proti spirále mlčení tím, že říká, že ačkoliv jsou mediálně všichni proti němu, podporuje jej celá řada lidí.

Poslední, třináctá otázka, je zajímavá zejména z pohledu novináře. Ten se ptá, jestli Hodač bude podávat trestní oznámení na lidi, kteří *okupují* ČT. Novinář se tak staví do pozice těch, kteří nesouhlasí s postupem vzbouřenců, jelikož jejich protest nazývá *okupací*. Hodač odpovídá, že: „*Řada lidí v televizi se dopouští konkrétních trestných činů, i když věřím, že velká většina z nich nechtěně. My to řešíme právní cestou.*“ Hodač tak vůbec poprvé „*zaútočil*“ na vzbouřence, oproti konfrontačnímu stylu Bobošíkové je to však znovu „*na úrovni*“, upozorňuje na možnost trestného jednání a právní problematiku sporu. Možná i to je důvodem, proč vzbouřenci své chování zpětně „*legalizovali*“ tím, že vstoupili do stávk.

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my: Jiří Hodač a nové vedení¹³⁷, oni₁: vzbouření redaktoři.
My: Žádný konflikt nepociťuji, jsem legálně zvolený ředitel a chci se domluvit s profesionály.
- b) **Aktivity** - my: Jsem nucen reagovat na vzniklou situaci, doufám, že se mi podaří konflikt uklidnit a spoléhám na profesionalitu redaktorů. Oni: Pravděpodobně se dopouští trestných činů, ačkoliv asi nechtěně. Navíc ke svým tvrzením, že byla Rada ČT manipulována, nepodávají žádné důkazy.
- c) **Cíle** - my: chci beze zbytku naplnit termín veřejnoprávnosti. Oni: neříkám, jaké jsou jejich cíle.

¹³⁷ Určit v případě Hodače kategorii „My“ je velice obtížné. Hodač téměř zásadně hovoří v ich-formě, náznak jakéhosi „my“ byl jen jednou, v případě odpovědi na otázku č. 12: „*...podporuje mě a všechny, kdo se snaží vrátit zpravodajství ČT do mezí normálu a hranic veřejnoprávnosti.*“

d) **Hodnoty** – my: chci profesionální a veřejnoprávní televizi. Oni: neříkám, jaké jsou jejich hodnoty, ale někteří z nich se chovají ilegálně, čili porušují základní normy a hodnoty.

e) **Legitimizace a delegitimizace v režii Jiřího Hodače:**

1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:

- a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. My: mám za sebou zkušenost v BBC, stanici, která položila základy veřejnoprávních médií, vím tedy, co to je veřejnoprávní médium.
- b. Racionalizace – my: věřím v demokratické způsoby této společnosti a své legální zvolení. Pokud chce někdo protestovat, má to dělat za pomoci demokratických principů.
- c. Morální hodnocení – my: profesionalita, veřejnoprávnost a zkušenosti z BBC jsou natolik silnými argumenty morálky samy o sobě, že netřeba nic dodávat.

2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:

- a. Delegitimizace členství ve skupině – věřím, že budou do naší skupiny patřit, chci se domluvit a věřím, že jsou profesionálové.
 - b. Delegitimizace jednání – chovají se v rozporu se zákony, řada jejich jednání naplňuje podstatu trestného činu. Věřím ale, že to nedělají vědomě a že toho brzy zanechají.
 - c. Delegitimizace cílů – neříkám, jaké jsou jejich cíle, jejich požadavky na mé odvolání tak prakticky ignoruji, čímž tyto požadavky možná chci (implicitně) delegitimizovat.
 - d. Delegitimizace norem a hodnot – nectí zákony, chovají se protiprávně, věřím ale, že to nedělají vědomě.
 - e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – každý profesionál má právo v ČT pracovat, věřím, že někteří novináři jsou profesionálové. Neříkám však, co bude s těmi, o kterých si myslím, že profesionálové nejsou.
- f) **Zdroje a přístup k nim.** Spor tak dle Hodače skoro ani neprobíhá. Ekonomické zdroje jako předmět sporu Hodač neřeší. Symbolické zdroje také nezmiňuje. Mocenské zdroje – zmiňuje pouze ty, které jsou dané hierarchií uvnitř organizace ČT – já mám pravomoci a povinnosti a musím se jich zhostit.

Pokud srovnáme styl odpovědi Bobošíkové a Hodače, jako zástupců nového vedení, může nám být jasné, proč se Jana Bobošíková stala onou nenáviděnou „tváří“ televizní krize a na Hodače si s trochou nadsázky dnes už nikdo skoro nevzpomene. Její velice útočné odpovědi jsou velmi kontrastní s klidným a věcným stylem Hodače, který jen upozorňuje na fakta a platnou legislativu a možnost dohody s profesionály uvnitř ČT. Hodač takřka vůbec nezmiňuje aktivity vzbouřenců. Převážně mluví pouze o sobě. Nejblíže se jejich aktivitám věnuje v posledním rozhovoru, který poskytl, a to, že se „*dopouští trestných činů, i když věřím, že většina z nich nechťěně.*“ Jinak zachovává velmi neurčitý styl, kdy vzbouření redaktorů nazývá „*rozbouřenou řekou, ve které se musí učit plavat.*“ Hodač je tak vůči protestům víceméně chladný a tváří se, jako kdyby ani neexistovaly. Možná si uvědomoval, že razantní zásah by byl pouze sebenaplňujícím se potvrzením obav vzbouřenců, což se stalo v případě Bobošíkové, která neuposlechnutí redaktorů začala trestat výpověďmi a dále blokovala velín bezpečnostní službou.

3.3.9 Analýza rezignačního dopisu Jiřího Hodače, ředitele ČT

Struktura textu

Pro hledání ideologií v diskursu, který vzniká v konfliktních situacích, je zásadní otázkou vymezení toho, kdo je s „námi“ a kdo je proti „nám“. Využijí zde tak van Dijkův ideologický čtverec – stejně jako ve všech předchozích analýzách (dále dtto např. legitimizační a delegitimizační strategie, atd.).

Jiří Hodač s médii komunikoval pouze několik dní po svém jmenování, poté převzala „otěže“ Jana Bobošíková, která – jak jsem zjistil v kvalitativních analýzách – oproti Hodačovi zastávala velmi agresivní a konfliktní přístup, zejména ve zdůrazňování negativních vlastností vzbouřenců, kdy jim prakticky dávala vše za vinu. Je důležité zmínit, že v kvantitativní analýze jsem získal data, která obecně korelují s daty získanými z kvalitativních analýz, zásadně se však liší hlavně v případě Jany Bobošíkové, která v kvantitativní analýze hovořila sice nejčastěji, ale vyjadřovala se pouze k samotnému vysílání, kdežto vzbouřenci se v kvantitativních analýzách vyjadřovali nejčastěji k novému vedení. Kvalitativní analýza však zjistila naprosto odlišnou pozici Bobošíkové¹³⁸.

¹³⁸ Může to být dáno odlišným „formátem“, kdy Bobošíková ve zpravodajských článcích sice mluvila často, ale s menší „váhou“ než vzbouřenci. Kdežto v rozhovorech dostala konečně šanci promluvit trochu více, než několik vět.

Přitom v kvantitativních analýzách Bobošíková a Hodač zastávali víceméně stejné pozice – vyjadřovali se pouze ke kvalitě zpravodajství a možného urovnání sporu se vzbouřenci a chuti se dohodnout. (viz Tabulka č. 29 v Příloze)

Rezignační dopis Hodače jsem do analýzy zařadil z důvodu, že je to prakticky poslední Hodačův komunikát¹³⁹ a zároveň jím přerušil dlouhou pauzu, kdy během konfliktu přestal mluvit s médii (důvodem bylo i jeho zkolabování a hospitalizace).

Rezignační dopis má (kromě oznámení samotné rezignace, která je jaksi předpokládána) celou řadu dalších rovin. Hodač se například staví několikrát do role oběti, zmiňuje své schopnosti, děkuje a chválí své kolegy, naopak kritizuje média a českou společnost a také nepřímou vzbouřence. V následujícím textu tak ztuchím pasáže, které budu analyzovat. Text jsem opatřil čísly pro snazší orientaci po vzoru práce Nekvapila s Leudarem (2006). Zvýraznil jsem také oddělením odstavce, které v textu měl sám Jiří Hodač.

Přepis rezignačního dopisu Jiřího Hodače

01. Prohlášení Jiřího Hodače – **Odstupuji (Čtvrtek 11. 1. odpoledne)**

02. Před týdnem jsem byl převezen na **jednotku intenzivní péče** motolské nemocnice.
03. S akutními zdravotními problémy a po nepřetržité řadě dnů - od chvíle zvolení do funkce
04. generálního ředitele České televize - **s dvacetihodinovou pracovní dobou, bez možnosti**
05. **spánku a minimálního odpočinku, a po dezinformační štvanici**, která svým rozsahem
06. a mírou zkreslení skutečnosti zřejmě **nemá obdoby v moderní historii této země**.
07. Na základě dnešní konzultace s ošetřujícím lékařem a po vyhodnocení objektivních
08. podmínek, na nichž závisí možnost a rychlost rekonvalescence, jsem bohužel musel
09. akceptovat závěr, že v tuto chvíli **nemohu vykonávat funkci, do níž jsem byl legálně**
10. **zvolen**, a proto jsem se **rozhodl rezignovat na ni ze zdravotních důvodů**. Učinil jsem
11. tak písemně do rukou předsedy Rady ČT pana M. Mareše.

12. Funkci generálního ředitele ČT jsem přijal s tím, že ji budu vykonávat podle svého
13. **nejlepšího svědomí a vědomí**, a to i **za cenu mimořádných osobních obětí**. Včetně
14. ceny, kterou případně zaplatím na vlastním zdraví. Myslím, že jsem tak učinil beze
15. zbytku.

16. Narodil jsem se v této zemi a přesto, že jsem velkou část života prožil jinde - **ve státech**
17. **s vyspělými systémy parlamentní demokracie** - vždy jsem ji považoval za svůj domov
18. a nikdy mne nenapadlo, že posléze se stanu **terčem těch nejnepředstavitelnějších**
19. **a lidsky nejubožejších forem osobních útoků, zprostředkovaných médii**. Přiznám se,
20. že ještě před třemi týdny bych nevěřil, že něco tak nízkého je možné v zemi, jež ještě
21. v první polovině dvacátého století patřila k nejvyspělejším částem světa i v kultuře

¹³⁹ Hodač se po televizní krizi vrátil do Velké Británie, kde dlouhou dobu žil. Je však možné dohledat ještě další Hodačův komunikát a to je žádost o ukončení pracovní smlouvy z února 2001, kterou Hodač adresoval svému nástupci.

22. mezilidských vztahů a kvalitě tehdejší žurnalistiky. **Žurnalistika je nejen o rutině**
23. a řemesle, ale **především o pokoře před pravdou a zodpovědnosti vůči druhým.**

24. Spolu **se skupinou spolupracovníků**, kterých si **nesmírně vážím**, jsem se ocitl uprostřed
25. **problému**, jehož zásadní řešení **překračovalo naše hlavy**. Nechci rozebírat argumenty
26. pro a proti, **týkající se existujících mediálních zákonů, způsobu volby Rady ČT atd.**,
27. které byly označeny za klíčové v dané situaci, nicméně musím znovu zdůraznit to, co bylo
28. později opakovaně potvrzeno, a totiž že **volba generálního ředitele ČT byla zcela**
29. **legální**. A tudíž ti, kteří ji **odmítli akceptovat, jednali v rozporu se zákonem**, což mělo
30. v neposlední míře za následek i **ohromné škody na morálním vědomí a právních**
31. **jistotách společnosti**. Ve snaze dobrat se řešení jsem **důsledně postupoval cestou**
32. **zákona** a bohužel musím konstatovat, že **možnosti, jak zákon prosadit ve chvíli**, kdy je
33. to velmi potřeba, byly pro mne **trpkým zklamáním**. Žil jsem **řadu let ve vyspělých**
34. **zemích**, kde něco podobného **by nebylo možné**. A ještě donedávna jsem si myslel, že
35. něco podobného není možné ani v zemi, která už sahá po klice brány Evropské unie.

36. **Věřím v rozumné lidi**. Moje rozhodnutí je těžké, ale po rozmluvě s lékařem je musím
37. přijmout. **Děkuji všem**, kteří mi v mé práci s **mimořádnými osobními obětmi pomáhali**
38. a doufám, že **schopnosti a morální kvality**, které v těžkých chvílích **prokázali**, dojdou
39. ocenění. Stejně tak **děkuji všem**, kteří mi svými telefonáty, telegramy, dopisy, e-maily
40. i osobními rozhovory **dodávali i po nekonečných probdělých nocích síly** prát se
41. za něco, co za to stojí. A opravdu to za to stálo.

42. George Hodač, **11. ledna 2001**

Analýza rezignačního dopisu Jiřího Hodače

Nevím, jestli se v titulku *Odstupuji* (řádek 1) jedná o parafrázi slavného Zolova pamfletu „Žaluji“, nebo jde o redakční úpravu textu¹⁴⁰.

V prvním odstavci (řádky 2 až 11) Hodač upřesňuje důvody své rezignace a oznamuje způsob rezignace. Na řádcích 2 až 6 se Hodač staví do role oběti: „*dvacetihodinová pracovní doba, bez možnosti spánku a minimálního odpočinku, a po dezinformační štvanici, která (...) nemá obdoby v moderní historii této země.*“ Výraz na řádce 6 můžeme považovat za hyperbolu, Hodač tak může odkazovat na historii před rokem 1989, kdy „*dezinformační štvanice*“, mohly patřit k praktikám tehdejšího režimu.

Na řádce č. 9 Hodač legitimizuje své zvolení odkazováním k autoritě platné legislativy – „*funkce, do níž jsem byl legálně zvolen*“ (to samé zmiňuje znovu na řádcích 28 a 29).

¹⁴⁰ Hodačovu rezignaci v původním, neupraveném znění jsem našel pouze na Britských listech, používám ji také v této analýze. Všechny tehdejší deníky totiž Hodačův text, pokud jej přetiskly, krátily.

Druhý odstavec má v sobě opět pozitivní sebereprezentační strategie – Hodač píše, že funkci vykonával dle svého „nejlepšího vědomí a svědomí“. Vzápětí se však opět staví do pozice oběti (řádky 13, 14 a 15). Je určitě zajímavé zmínit, že explicitně ke vzbouřencům se Hodač v textu téměř nevyjadřuje (kromě řádku 29 „*ti, kteří odmítli akceptovat (mojí volbu), jednali v rozporu se zákonem*“), čili Hodač na ně „útočí“ pouze implicitně stavěním se do pozice oběti – protože pokud existuje oběť, musí být i agresor, pachatel, který mizerný stav oběti způsobil¹⁴¹.

Třetí odstavec se zabývá tématy pozitivní sebereprezentace (řádky 16 a 17), kritiky české společnosti (21) a (opět) role oběti (18 a 19) a kritiky žurnalistiky a médií (řádky 19, 22 a 23), které jsou označeny za spoluviníka zdravotního stavu Hodače. Hodač nejdříve upozorňuje na fakt, že podstatnou část života prožil v zahraničí („*s vyspělými systémy parlamentní demokracie*“), což u něj můžeme považovat za pozitivní sebereprezentaci, protože o něm bylo známo, že pracoval v zahraničí v BBC.

Jedná se tak již o třetí odstavec se stejnou strategií – pozitivní sebereprezentace a následně zdůraznění role oběti: „*...se stanu terčem těch nejnepředstavitelnějších a lidsky nejubožejších forem osobních útoků*“¹⁴², *zprostředkovaných médii*.“ (18 a 19). Zde je však prvek oběti obohacen o nový fakt, že útoky byly „*zprostředkovány médii*“. Toto réma pak Hodač tematizuje tím, že vyzdvihuje kvalitu československé žurnalistiky v první polovině 20. století¹⁴³ a dále zmiňuje, že žurnalistika by se měla týkat hlavně „*pokory před pravdou a zodpovědností vůči druhým*.“ Začíná se tak v textu formovat Hodačova představa o ideální společnosti s vyspělou demokracií (poznámky k zahraniční zkušenosti v 1. odstavci), kombinovanou s prvorepublikovým odkazem k tehdejší rozvinuté společnosti a žurnalistice.

Čtvrtý a nejdelší odstavec (řádky 24 až 35) se poprvé explicitně zabývá televizní krizí. Hodač nejprve na řádku 24 pozitivně reprezentuje své kolegy „*nesmírně si (jich) vážím*“. Zmíní, že nechce rozebírat argumenty pro a proti, které se týkají mediálních zákonů a poté na řádku 29 zdůrazňuje (stejně viz řádek 9), že „*volba ředitele byla zcela legální*.“ Hodač tak podruhé v textu legitimizuje svou volbu odkazováním k zákonům. Navíc, ty, kteří jeho volbu odmítli

¹⁴¹ Navíc je nutno dodat, že vzbouřence v této větě spíše „chceme vidět“, protože historicky to byli první vzbouřenci, kdo proti Hodačově zvolení protestoval. Později se však připojila celá další řada osob, takže Hodač může touto větou minit nejen je, ale i každého dalšího člověka, který byl proti volbě Radou ČT, např. umělci atd.

¹⁴² Bobošíková ve své knize zmiňuje, že např. dočasné ředitelce Věře Valterové kdosi pomazal její automobil exkrementy.

¹⁴³ Do jaké míry se jedná o vysněnou představu prvorepublikové demokracie a žurnalistiky oproti tehdejší skutečnosti, raději nechme stranou.

akceptovat, obviňuje z toho, že „*jednali v rozporu se zákonem*“. (řádek 29) Toto tvrzení je pak rozvinuto v hyperbole – ačkoliv nejmenuje, jsou to (alespoň v počátku krize) vzbouřenci, kteří způsobili „*ohromné škody na morálním vědomí a právních jistotách společnosti*.“ (řádky 30 a 31) Hodač tak televizní krizi nyní považuje za celospolečenský problém, což je paradoxní, protože zejména Jana Bobošíková (a částečně i Hodač), považovali (v předchozích analýzách) televizní krizi hlavně za spor na ose nové vedení versus vzbouřenci.

Hodač dále v protikladu ke vzbouřencům zmiňuje (pozitivní sebereprezentace), že on postupoval „*důsledně cestou zákona*“. (31 a 32). „My“ versus „oni“ je tak nyní hlavně na úrovni legálního a ilegálního chování. Jinými slovy jedná se hlavně o právní problém. Dále však zmiňuje své rozčarování z toho, že možnosti, jak „*zákon prosadit (...) byly (...) trpkým zklamáním*“. (řádky 32 a 33). Na konci čtvrtého odstavce (řádky 33 a 34) rozebírá opět svou pozitivní zahraniční zkušenost „*Žil jsem řadu let ve vyspělých zemích, kde něco podobného by nebylo možné*.“ (Viz začátek třetího odstavce, řádky 16 a 17 – „*prožil jsem velkou část života ve státech s vyspělými systémy demokracie*“ – prakticky totéž.).

Pátý, poslední odstavec začíná krátkou větou „*Věřím v rozumné lidi*.“ (řádek 36) Bohužel věta nereaguje ani na předchozí odstavec a na toto téma nereaguje ani další věta textu. Další věta: „*Moje rozhodnutí je těžké, ale po rozmluvě s lékařem je musím přijmout*.“¹⁴⁴ se totiž opět zabírá zdravotním stavem Hodače – ve smyslu, kdyby mi to nenařídil lékař, budu dále ředitelem, takto tedy rezignuji. Celý zbytek textu (řádky 37 až 41) je pak již jen poděkováním kolegům – kteří Hodačovi „*s mimořádnými osobními obětmi pomáhali*“ (opět prvek oběti) a navíc prokázali „*schopnosti a morální kvality*“ (řádek 38, pozitivní hodnocení „nás“) – a také poděkováním všem, kteří činnost Hodače podporovali a dodávali mu „*po nekonečných probdělých nocích síly prát se za něco, co za to stojí*.“ (řádek 40) Opět téma „probdělé noci“ a oběti (viz řádek 5). Navíc Hodač celý text zakončuje větou „*A opravdu to za to stálo*.“ (41), čímž jinými slovy říká, že mu stálo za to zničit si zdraví tím, že se stal obětí nejhorších myslitelných útoků.

Pokud pomineme, že u Hodače my = spíše já, tak zkráceně by text mohl vypadat takto:

My: oběť₁ (1-5), víra v zákony₁ (6), pozitivní schopnosti/vlastnosti₁ (12-13), oběť₂ (13-15), pozitivní schopnosti (16), oběť₃ (18-19), vzpomínka na lepší českou společnost a žurnalistiku

¹⁴⁴ Je tedy dost možné, že věta, která byla do textu „špatně“ vložená je až tato věta o těžkém rozhodnutí a na *Věřím v rozumné lidi*. Navazuje až následující věta „*Děkuji všem...*“ na řádku 37.

(20-23), pozitivní schopnosti/vlastnosti₂ (24), víra v zákony₂ (28-29) **Oni**: pachatelé trestných činů (29), negativní schopnosti/vlastnosti (30-31), **My**: víra v zákony₃ (31-32), pozitivní schopnosti/vlastnosti₃ (34), pozitivní schopnosti a vlastnosti₄ (38), oběť₄ (40).

Nejčastějšími tématy jsou tak předvádění pozitivních schopností a vlastností spolu se stavěním se do role oběti (4x) a dále víra v zákony (3x).

Negativní reprezentace vzbouřenců se tak stává krajně okrajovým tématem (1x), Hodač se zabývá hlavně kategorií „my“ (rozuměj „já“) a její pozitivní reprezentací a zdůraznění role sebe jako oběti.

Osobně si myslím, že tato strategie oběti není pro čtenáře věrohodná hlavně poté, co Hodač více než týden ke konci kauzy do médií nepromluvil a skupinu „my“¹⁴⁵ = *nové vedení*, tak svými útočnými replikami reprezentovala hlavně Jana Bobošíková. Na druhou stranu se Hodač touto strategií možná chtěl vyvinut z toho, jak skupinu „my“ = *nové vedení* reprezentovala Jana Bobošíková, a právě proto používá také všude důsledně ich-formu. Byl to však Hodač, který Bobošíkovou do funkce jmenoval, takže tato interpretace „zřeknutí se“ Bobošíkové se tak zdá být nepravděpodobnou, protože možná i na ni je směřováno poděkování (řádky 37 a 38).

Shrnutí – členská kategorizační analýza a „my“ versus „oni“

- a) **Kritéria členství** – my: Jiří Hodač a blíže neurčení spolupracovníci, oni₁: (pravděpodobně) vzbouření redaktoři a dále blíže neurčení lidé, kteří také protestovali proti legálnímu jmenování Hodače ředitelem ČT.
- b) **Aktivity** - my: Jsem nucen rezignovat na svou funkci ze zdravotních důvodů. Oni: Jsou autory ubohé formy útoků, zprostředkované médii. Protestují proti legálnímu zvolení a dopouštějí se ilegálního jednání.
- c) **Cíle** - my: odstupuji. Oni: neříkám, jaké jsou jejich cíle.
- d) **Hodnoty** – my: vždy jsem postupoval v mezích zákona, dle zákona jsem byl i zvolen. Oni: Porušují základní normy a hodnoty, a způsobili tak morální kolaps celé společnosti.
- e) **Legitimizace a delegitimizace v režii Jiřího Hodače:**
 - 1) Legitimizační strategie dle Fairclougha:

¹⁴⁵ Opět zdůrazňuji, že Hodač mluví zásadně v ich-formě a pokud jsou u něj skutečně náznaky jakéhosi „my“, jedná se spíše o zvláštní případy jako „já a ti, kteří mi v mé práci pomáhali“.

- a. Autorizace – odkazování k zákonům a autoritám. My: vždy jsem jednal v mezích zákona a dle zákona jsem byl i zvolen.
- b. Racionalizace – my: Zatímco dříve jsem věřil v demokratické způsoby této společnosti, nyní jsem na pochybách. V zahraničí by se toto stát nemohlo, nebo za první republiky.
- c. Morální hodnocení – my: respektujeme zákony a tím jsme nezpůsobili morální kolaps společnosti. Oni: nectí ani základní pravidla žurnalistiky jako pokoru před pravdou.

2) Delegitimizační strategie dle van Dijka:

- a. Delegitimizace členství ve skupině – zásadně užívám *ich-formu*, žádné „my“, ve kterém by se mnou tak mohl někdo další být, snad ani neexistuje.
- b. Delegitimizace jednání – chovali se v rozporu se zákony, řada jejich jednání naplnila podstatu trestného činu – hlavně protesty proti zvolení.
- c. Delegitimizace cílů – neříkám, jaké jsou jejich cíle, odstupuji však ze *zdravotních* důvodů, nikoliv na základě jejich požadavků.
- d. Delegitimizace norem a hodnot – nectí zákony, chovají se protiprávně
- e. Delegitimizace přístupu ke zdrojům – zdroje vůbec neřeším ve svém textu.

f) **Zdroje a přístup k nim.** Hodač nezmiňuje.

Pokud bychom se na spor o televizní krizi dívali pouze perspektivou tohoto textu, dal by se Hodač označit za mučedníka, či posledního bojovníka za demokratické principy v této zemi.

Pokud tuto tezi přijmeme, zdá se pak Hodač být pouze člověkem, který byl v nesprávném čase na nesprávném místě – je pravda, že těžko se dá šéfovat podniku, když řediteli chybí autorita. Ta může buďto vycházet z vědění (např. ve vztahu učitel a žák), nebo být dána hierarchicky v rámci byrokracie (nadřízený – podřízený), nebo být vynucena násilím (panovník – poddaný)¹⁴⁶. Jelikož Hodač nebyl v pozici, kdy by si autoritu mohl vynutit násilím, moc šancí na zvrácení totální ignorace své osoby opravdu neměl.

Takže nakonec opravdu onou obětí klidně být mohl – někdo může namítnout, že Hodačova strategie v rezignačním dopisu je pouze tím, že mnohokrát opakovaná lež „já jsem oběť“ se pak může stát pravdou, které věří sám autor lži.

¹⁴⁶ O proměně autority ve vztahu k rozvoji televize např. Meyrowitz, Joshua. *Všude a nikde*, 2006.

Tak jako tak Hodačovy rozhovory, a i tento rezignační dopis, se oba naprosto liší stylem od ředitelky zpravodajství, Jany Bobošíkové, která sice byla také (jak dokládají rozhovory s ní) naprosto všemi ignorována, ale v rozhovorech se vyjadřovala velmi konfliktně a útočně směrem ke vzbouřencům. Dalo by se říci, že se snažila, oproti Hodačovi, si autoritu vynutit „násilím“, byť symbolickým¹⁴⁷ (skrže média). U Hodače si často musíme z kontextu domýšlet, že mu jde vlastně o vzbouřené redaktory a i to často není stoprocentně jisté.

3.4 Shrnutí my versus oni dle dat získaných z kvalitativních analýz

Předpokládaný stav (kterak jsme jej provedli v kapitole 2.4.2) rozdělení do dvou diskursů – novinářského a politického, v rámci kterých budou soupeřit dvě skupiny „my“ versus „oni“ – by schematicky vypadaly následovně:

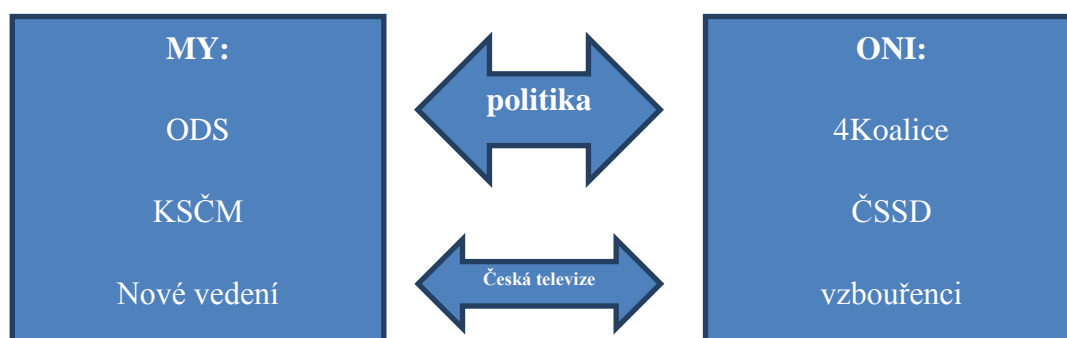

Diagram č. 1 Schematický model my versus oni (předpokládaný stav)

Novinářský (nové vedení a vzbouřenci) diskurs by v tomto hypotetickém modelu samozřejmě interagoval s politickým diskursem. Postihnout, jak k interakci docházelo ve skutečnosti, bude trochu složitější, ale z dat získaných z kvalitativních analýz a jejích závěrů by mělo být snazší sestrojit příhodný Diagram č. 2 – viz níže.

¹⁴⁷ Osobně argumentu, že Bobošíková zamykala velín, moc nevěřím, když např. novinář Jaroslav Plesl v komentářích deníku Euro tehdy psal, že nebyl problém během krize potkávat vzbouřence v centru města, aby pak opět večer byli ve spacáku v nedobytně uzavřeném velíně. Stejně tak poskytování potravin přes kladku do velína bylo spíše „na efekt“ pro široké masy lidí, když dle Bobošíkové všichni využívali restaurací, které jsou uvnitř budov ČT. (viz výše kapitola 1.1.3).

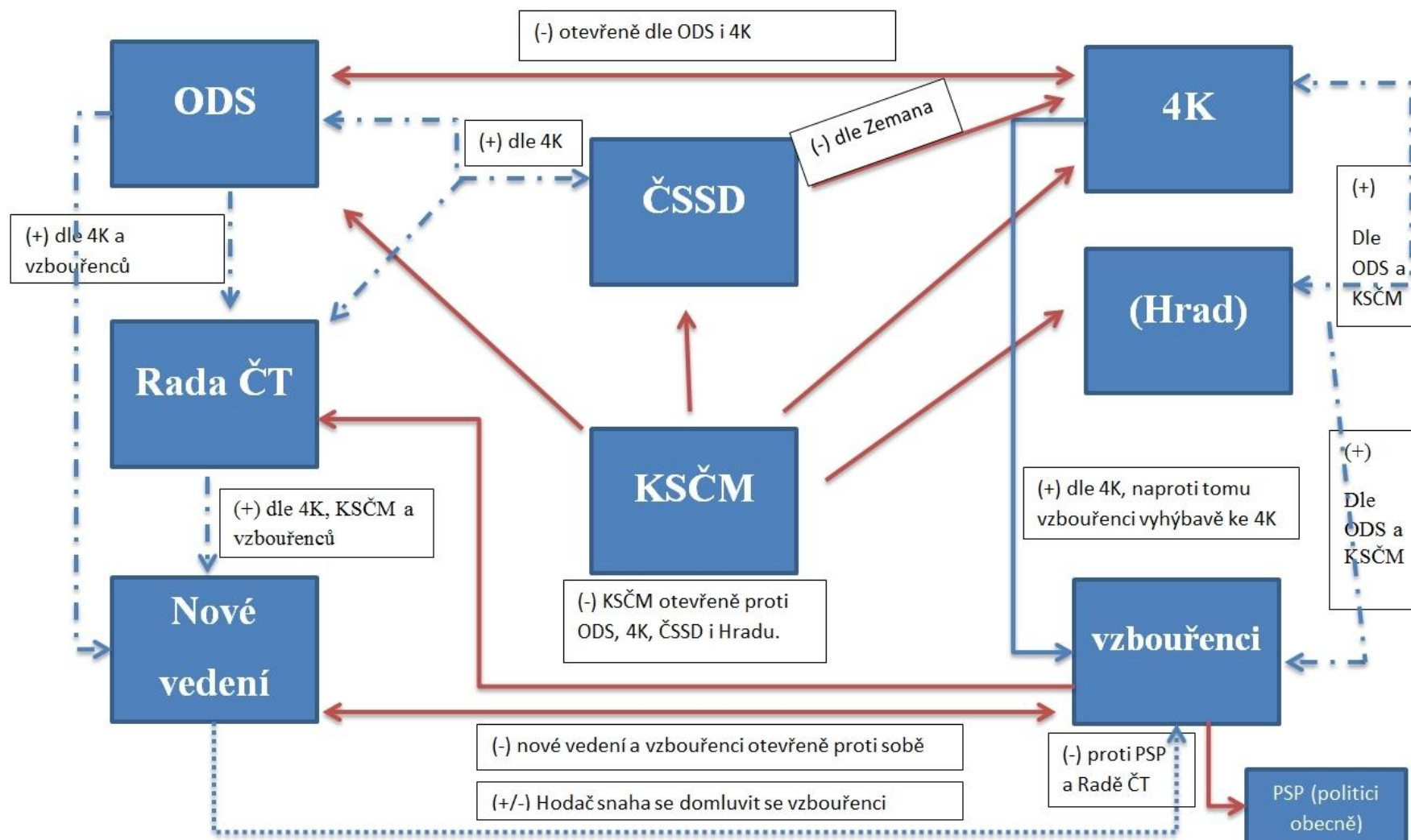

Diagram č. 2 Vztahy mezi skupinami (získané z kvalitativních analýz)

Diagram č. 2 si zaslouží menší komentář – nepřerušovaná čára znamená explicitně vyřčený vztah mezi skupinami. Červená barva znamená (-) negativní vztah, modrá barva (+) znamená pozitivní vztah. Vztahy mohou být jednosměrné, ale také dvojsměrné.

Čerchovaná čára znamená vztah mezi skupinami, který o skupině říká další skupina.

Tečkovaná čára (ve vztahu vzbouřenců a nového vedení) znamená indiferentní vztah ze strany Jiřího Hodače, který sice na vzbouřence občas „útočil“, na druhou stranu se s nimi chtěl dohodnout. Negativní vztah reprezentuje zejména Jana Bobošíková.

Pro shrnutí je určitě zajímavé zmínit, že jediný *pozitivní* explicitně vyjádřený vztah mezi skupinami je vyřčený 4koalicí, která (přesněji Jan Ruml) otevřeně bojuje za vzbouřené redaktory a veřejně to přiznává. Všechny zbylé explicitně vyjádřené vztahy mezi skupinami jsou negativní, tj. konfliktní v linii my versus oni, kde schematické rozdělení na pouhé dvě skupiny my versus oni, neplatí. Skupin je více a složitěji mezi sebou interagují, nebo to alespoň o sobě navenek říkají.

Možný pozitivní vztah k novému vedení není obviňovanou stranou (ODS) přiznán – z napojení na Hodače stranu ODS obviňovala 4K, KSČM a vzbouřenci. V protipólu jsou vzbouřenci obviňováni z toho, že jsou napojení na 4Koalici a Hrad. 4Koalice pozitivní vztah přiznává, tzv. „Hrad“ jsem neanalyzoval¹⁴⁸. Vzbouřenci samotní však považují pozvání politiků do velína za chybu a distancují se od nich.

Velmi specifickou roli hraje v uvedeném sporu KSČM. Explicitně je proti všem – z napojení obviňuje jak Hodače na ODS, tak vzbouřence na 4Koalici, navíc tomuto sporu dle nich trapně sekunduje ČSSD. Nikdo se však vůči KSČM nevymezuje, vztah je to tak jednosměrný.

Důležité je zmínit také možný pozitivní vztah KSČM a ODS – není to sice v analyzovaných rozhovorech zmíněno (ani samotnými skupinami KSČM a ODS, ani nikým dalším), v kvantitativních analýzách však mají tyto strany často stejný přístup a vzbouřenci dokonce do tehdejších médií promlouvali, že ODS se chce dohodnout s KSČM. Diagram by tak mohl být doplněn o čerchovanou čáru (+) vztahu mezi ODS a KSČM a autory vztahu by byli „vzbouřenci“, bohužel toto nebylo vysloveno v analyzovaných rozhovorech.

¹⁴⁸ Prezident Havel však údajně vyjádřil skrze svého mluvčího a svou manželku podporu vzbouřeným redaktorům. Důsledně se však dle tehdejšího Havlova mluvčího nechtěl prezident stát „arbitrem sporu“.

ČSSD zde zastává skrze Miloše Zemana negativní vztah ke 4Koalici. Nutno zmínit, že ČSSD byla v tomto sporu rozštěpená, skupina kolem Petry Buzkové a Pavla Dostála si přála rezignaci Hodače a veřejně podporovali vzbouřence, Zeman držel linii tzv. opoziční smlouvy a zejména zpočátku kauzy se zastával Hodače.

Kvalitativní analýzy rozhovorů s tehdejšími elitami tak odhalily, že avizované vztahy v médiích a obviňování mezi skupinami tvořící my a oni, jsou ve skutečnosti daleko složitější. Navíc téměř žádná skupina (kromě 4Koalice) otevřeně nepřiznala pozitivní vztah k druhé skupině, a všechny skupiny se tak mezi sebou navzájem obviňují. Pokud je pozitivní vztah mezi skupinami zmíněn, jedná se jen o další formu obvinění.

III. Závěry

Jelikož dodnes přetrvává představa o televizní krizi jako o události, která měla za cíl ovládnout Českou televizi politiky, rozhodl jsem se zaměřit na tištěnou mediální krajinu v průběhu krize a na sledování toho, zdali byla tehdejší tištěná média předpojatá vůči některému účastníkovi sporu.

Z důvodu, že problém je často klasifikován jako politický, vycházel jsem v analýzách ze základní premisy politického paralelismu (jak jej představili Hallin a Mancini), a přiřadil jsem tak (v kvantitativní části analýzy) deníky jednotlivým částem politického spektra. Často jsem tak ve svých hypotézách předpokládal, že levicově zaměřené médium bude prosazovat myšlenky levicových politiků, a stejně tak pravicová média budou prosazovat pravicové politiky. Ve výsledku to bohužel bylo většinou jinak, a takto zaměřené hypotézy se mi plně nepotvrdily. Druhou linii sporu, kterou jsem v analýzách sledoval, byli vzbouření redaktori versus nové vedení. Novináři totiž mohli být předpojatí vůči novému vedení ČT také z důvodu sympatií vůči svým „kolegům“ z televize.

Ke zkoumání předpojatosti tak bylo na počátku práce stanoveno sedm základních hypotéz. Každá z nich na sebe navázala v průběhu zkoumání několik dalších, dílčích a podrobnějších témat. Tyto hypotézy jsem rozdělil do třech základních skupin. Většina hypotéz se týká tzv. otevřené předpojatosti (záměrná *stranickost* (*partisanship*) a nezáměrná *selektivita* – viz výše podkapitoly 1.2.1 a 1.2.2 v kapitole 1.2 „Co je to bias“). O některých dílčích hypotézách bychom mohli říct, že se týkají i skryté předpojatosti v podobě tzv. propagandy. Skrytou předpojatost ve formě ideologie jsem zkoumal v kvalitativních analýzách, viz níže závěry v oddílu III., kapitole 1.4.

1.1 Závěry 1. skupiny hypotéz H1 – H3

V první skupině hypotéz jsem se zabýval samotnými mluvčími – zkoumal jsem, kteří mluvčí byli dle novinářů nejdůležitější (dle poměru počtu slov jejich promluvy a počtu slov v článcích a dále dle toho jak často hovořili). V této skupině hypotéz jsem také zkoumal předmět promluvy mluvčích, jejich návrhy řešení krize, označování viníků krize a uvádění negativních informací o protistraně.

První skupinu hypotéz tak můžeme zařadit do otevřené předpojatosti, a to záměrné stranickosti (angažovaná podpora) a nezáměrné selektivity.

Z analýz četnosti promluv a váhy, které byly mluvčím věnovány, vyplývá, že televizní krize nebyla až tak stranickým tématem. Pokud by byla stranickým tématem, znamenalo by to, že např. pravicová média by záměrně stranila pravicovým stranám. Ve všech tzv. pravicových médiích (HN, LN, MFD) a tzv. středových denících (Blesk, Slovo) a středolevých (Právo) hovořili politici ČSSD častěji než politici ODS (viz Tabulka č. 11). Pouze v MFD a Právu měli politici ODS tzv. větší váhu, protože jejich promluvám byla dána větší váha než promluvám ČSSD. Stranou všech trendů stojí stranické Haló noviny, kde nejčastěji a s největší vahou hovoří politici KSČM, dále (překvapivě) politici ODS, 4Koalice a až poté politici ČSSD.

Co se týče sporu vzbouřenců a nového vedení, měli vzbouřenci jako celek v četnosti promluv všude navrch kromě LN, HN a Slova. Naopak větší váhu k promluvám dostalo nové vedení ve všech denících kromě Hospodářských novin. Nové vedení jako celek tak hovořilo méně často, ale s větší důležitostí než vzbouřenci.

Tento poznatek o novém vedení ČT však získá naprosto jiný rozměr, když zjistíme, co bylo předmětem promluvy těchto skupin mluvčích. Nové vedení totiž třetinu promluv věnovalo zpravodajství ČT, dále pětinu Jiřímu Hodačovi a pětinu vzbouřeným redaktorům. Naproti tomu vzbouřenci věnovali nejvíce promluv, pětinu, sami sobě, Jiřímu Hodačovi (15 %) a desetinu politikům. Nové vedení (za které nejčastěji mluvila Jana Bobošíková, a to 51 krát) se tak vyjadřovalo nejčastěji k samotnému zpravodajství (vysvětlování odkud, jak a co vysílala redakce ČT včetně technických problémů ve vysílání), kdežto vzbouřenci nejčastěji hovořili o sobě, svých požadavcích ve sporu atd. Jiří Hodač byl předmětem promluv všech mluvčích v 205 promluvách (největší zájem o něj byl v promluvách mluvčích ČSSD), kdežto on sám hovořil pouze 35 krát. Důležité je zde krátce zmínit i výsledky kvalitativní analýzy, které naprosto proměnily nahlížení na představitele nového vedení – Jiřího Hodače a Janu Bobošíkovou. Zatímco v kvantitativních analýzách byly jejich promluvy tematicky zaměnitelné, v kvalitativní analýze se Bobošíková chovala podstatně konfliktněji – podrobněji viz níže.

Co se týče řešení krize v ČT, tak na politické rovině ODS prosazovala nejčastěji privatizaci ČT (39,5 % řešení krize v rámci promluv ODS), téměř v polovině promluv řešení krize požadovala ČSSD odvolání Jiřího Hodače. Stejně tak i 4Koalice nejvíce požadovala odvolání Hodače, a to téměř ve třetině proklamovaných řešení. Nové vedení v 56 % nabízelo navázání kontaktu s protistranou, čili pokus o smírné řešení dohodou. Vzbouřenci naopak nejvíce

požadovali odvolání Hodače a spolu s ním i odvolání Rady ČT a lidí dosazených Hodačem, což se nakonec stalo.

O tom, kdo je viníkem krize měli nejpřesvědčivěji jasno zástupci nového vedení ČT, kteří ve sto procentech případů za viníky označovali vzbuřence. Politici ODS je označili za strůjce krize téměř v polovině případů. Naopak politici ČSSD ve více než polovině případů za viníka označovali Hodače a stejně v téměř polovině případů označili Hodače za viníka vzbuřenci. Politici 4Koalice označovali za viníky politiky, bez bližšího určení, ve třetině promluv. U označení viníků tak zavládl naprosto dokonalý souhlasný vztah ve dvou liniích ODS-nové vedení ČT a ČSSD-vzbuřenci.

V užití negativních hodnocení o protistraně s přehledem zvítězili vzbuřenci, kteří se o protistraně negativně vyjadřovali nejčastěji ze všech, a to ve více než pětině případů. Následováni byli novým vedením (17,2 %), politiky ODS (16,4 %) a politiky ČSSD (14,7 %). O vzbuřencích se negativně vyjadřovali pouze zástupci nového vedení a ODS a poté Miloš Zeman z ČSSD, který byl jakousi výjimkou za ČSSD (později však změnil názor a také on se začal vyjadřovat proti Hodačovi). Vzbuřenci tak byli nejčastěji nazváni neautorizovanými vysílateli, autory neobjektivního zpravodajství, autory vzbuřenecké propagandy a strůjci umělého konfliktu. Naproti tomu nové vedení bylo nejčastěji označeno za autory neobjektivního zpravodajství, poté Hodačovými lidmi a normalizátory.

1.2 Závěry 2. skupiny hypotéz H4 – H5

V druhé skupině hypotéz jsem se zabýval samotnou prací novinářů – zkoumal jsem předpojatost novinářů na tom, kterým mluvčím dávají přístup v průběhu kauzy. Dále jsem předpokládal, že média stojící na středolevé části politického spektra budou jako důvod protestu uvádět snahu ovládnout zpravodajství politiky ODS a naproti tomu středopravé budou poukazovat na vzbuření redaktorů. Zkoumal jsem také jazykové prostředky samotných novinářů, tzn., jak novináři sami nazývali aktéry krize a samotnou krizi.

Druhou skupinu hypotéz tak můžeme zařadit opět do otevřené, ale částečně i do skryté předpojatosti. Kromě záměrné stranickosti a nezáměrné selektivity do této skupiny hypotéz bude spadat také záměrná skrytá předpojatost, čili propaganda, a to v případě užití a výběru jazykových a prezentačních prostředků samotnými novináři.

Z analýzy promluv mluvčích v průběhu krize vyplývá, že v počátku sporu měli vzbuření redaktori častější přístup do médií, a měli tak zjištěn téměř nekritický přístup k vysvětlení

toho, oč jim jde. Nové vedení se začalo dostávat významněji do médií až po Vánocích (po dosazení Jany Bobošíkové na post ředitelky zpravodajství ČT). Po Silvestru měli vzbouřenci opět častější přístup do médií až do demonstrace na Václavském náměstí 3. ledna. Po demonstraci se vzbouřenci „stáhli“ z médií a jejich místo přebrali politici ODS a ČSSD, kteří mají po demonstraci až do rezignace Hodače nejčastější přístup z celého průběhu krize. Politici svými vstupy do médií zastínili všechny další skupiny mluvčích včetně nového vedení. Politici se v souvislosti s televizí krizí přestávají v médiích objevovat po rezignaci Jiřího Hodače 11. ledna, kdy naposledy rapidně vzroste přístup nového vedení do médií.

V týdenících obecně mělo nové vedení daleko menší prostor a váhu než v denících a po rezignaci Hodače opadá zájem v týdenících o kauzu vůbec.

Co se týče zájmu médií o televizní krizi vyjádřeného počtem slov za den, rostl tento zájem skokově, a to po svátcích, během kterých média nevycházela. Po Vánocích vzrostl zájem u všech deníků dvojnásobně (vyjma Haló novin, kde zájem opadl). Demonstrace 3. ledna způsobí následující den rekord zájmu v Hospodářských novinách a Blesku. MFD a LN se kauze věnují na rekordním prostoru v posledních třech dnech Hodačova ředitelování. U týdeníků byl největší zájem ve vydání kolem 8. ledna. Média tak věnují kauze největší prostor během největšího zájmu politiků o kauzu.

Dále jsem se zabýval prací novinářů a z toho vycházející předpojatosti. Jedním z aspektů práce novinářů, který jsem zkoumal, bylo, zdali novináři čtenářům v textu prozrazují důvod krize, nebo jej neuvádějí, jinými slovy, zkoumal jsem, co je a není presupponováno – tj. nevyčtené předpoklady, které jsou vnímány jako samozřejmé a normální (Trampota 2006:165). V rámci televizní krize jsem se tak zaměřil na to, jestli novináři čtenářům říkají, co bylo důvodem televizní krize, nebo je staví tzv. před hotovou věc a řeší se už jen následky. Ve většině deníků obsahovaly články důvod krize pouze v méně než čtvrtině případů (nejméně v LN, 13,5 %). Výjimku tvořila pouze MFD, která důvod krize uvedla téměř v polovině (44,7 %) všech článků.

Zajímavé je, že MFD, která nejčastěji uváděla důvod krize, ve více než třetině důvodů (38,1 %) uvedla, že za krizí stojí Jiří Hodač. Lidové noviny v téměř dvou třetinách (60 %) uvedly, že za krizí stojí způsob volby Hodače Radou ČT. Blesk a Hospodářské noviny shodně (v mé práci skoro až tradičně) nejčastěji (kolem poloviny) označily za důvod krize vzbouřence, kteří odmítli „uznat“ nové vedení ČT. Blesk a HN, tak byly spíše na straně nového vedení, nejvýrazněji na straně vzbouřenců byla MFD.

Tzv. středové až levicové deníky Slovo, Právo a Haló noviny všechny shodně ve více než třetině případů uváděly, že za krizí stojí způsob volby Hodače Radou ČT. Tento důvod krize, (kontroverzní volba Hodače, která trvala pouze týden), by se dal označit za nestranění ani vzbouřencům, ani novému vedení ČT. Na druhou stranu (viz Graf č. 5) důvody krize se uváděly zejména v prvním týdnu televizní krize, poté pouze minimálně.

Co se týče užití jazykových prostředků novinářů k označení stran sporu, tj. vzbouřenců a nového vedení ČT, byli novináři povětšinou dost kreativní, tzn., řada pojmenování byla použita pouze jednou. Pokud se podíváme na všechna pojmenování, zjistíme, že vzbouřenci byli často označováni jako ti, kteří se vzpřícili útlaku za pomoci vzdoru, rebelie, revoluce apod. Naproti tomu nové vedení ČT bylo v pojmenováních často dáváno do kontextu se jménem Hodače a Bobošíkové (Hodačovi lidé, Bobošíkové tým atd.). Samotní Hodač a Bobošíková byli často označováni spíše negativně, jako šéfové, kteří jsou bojkotováni, nemají autoritu, nikomu nevládnou apod.

Vyloženě negativně vzbouřence označovaly pouze Haló noviny. Vzbouřenci obecně byli nejčastěji pojmenovávanou skupinou (prvních pět nejčastějších pojmenování – všechny užity více než desetkrát – se týká vzbouřenců), proto stojí ve všech denících na prvních místech v označování vzbouřenci, vyjma Lidových novin, ve kterých na druhém místě bylo sousloví *ředitelka „oficiálního“ zpravodajství*. Lidové noviny také jako jediné používaly označení *Bobovize* ve zpravodajství. LN tak byly nejvíce explicitní v negativním označování nového vedení ČT. Právo, které informovalo o kauze na největším prostoru, naproti tomu používalo tato označení pro aktéry krize skoro nejméně ze všech deníků. Dále je překvapivé, že ještě méně než Právo, používal tato označování bulvární deník Blesk, u kterého jsem to apriorně předpokládal.

Označování televizní krize novináři jsem rozdělil do třech skupin na a) *metafory válečného konfliktu*, které byly nejčastější, dále na b) *metafory revoluce*, které byly méně časté a na c) *metafory destabilizace*, které byly používány nejméně. Novináři tak nejčastěji televizní krizi označovali jako boj, spor, okupaci, vzpouru, válku, konflikt, výjimečný stav, bitvu, stav obležení apod.

1.3 Závěry 3. skupiny hypotéz H6 – H7

Ve třetí skupině hypotéz jsem se zabýval podobnými tezemi jako v první skupině hypotéz – opět jsem se zabýval tím, kteří mluvčí budou mít větší důležitost (četnost a váha) a o jakých tématech budou promlouvat, s tím rozdílem, že nyní jsem zkoumal předpojatost novinářů na

tom, kterým konkrétním mluvčím (jméno a příjmení) dávají přístup v průběhu kauzy, kdežto první skupina hypotéz byla zaměřená zejména na typy mluvčích¹⁴⁹.

Dále jsem se v této skupině hypotéz zabýval například i užíváním citačních uvozovek (tzv. Tuchmanové objektivita jako strategický rituál via Trampota 2006:149), případně zdali šanci na otisknutí přímé citace (s uvozovkami) zvýší hodnocení v promluvě mluvčího.

Třetí skupinu hypotéz tak můžeme zařadit opět do otevřené předpojatosti, tj. do záměrné stranickosti a nezáměrné selektivity.

Překvapivé je, že nejčastěji ze všech konkrétních mluvčích v tehdejších tištěných médiích hovořila Jana Bobošíková, v řadě deníků se zároveň umístila jako mluvčí s největší vahou (v deníku Blesk až 30 %). Nejčastějšími mluvčími politických stran byli nejvyšší představitelé, tj. předsedové strany, či premiér (Václav Klaus, Miloš Zeman) a dále politici, kteří měli blízko mediální problematice (Ivan Langer z mediální komise a Pavel Dostál jako ministr kultury).

V tzv. pravicových denících se Jana Bobošíková nejčastěji vyjadřovala ke zpravodajství (kolem třetiny promluv, v LN až ve dvou třetinách promluv). Naproti tomu nejčastěji hovořící vzbouřenec Adam Komers se nejčastěji vyjadřoval k Jiřímu Hodačovi (v MFD v polovině a v LN ve třetině promluv). Lidové noviny byly i jedny z mála, kde vzbouřenci měli jednu z největších vah ze všech médií. V HN nejčastěji hovořil Marek Vítek, který měl čtyři témata a každému se věnoval shodně. Co se týče středových až levicových deníků, tak situace v Právu byla podobná jako v pravicových médiích. Ve Slovu se nové vedení vyjadřuje samo o sobě na stejné úrovni jako o zpravodajství ČT. V Haló novinách vzbouřenci téměř nehovořili, naopak Jiří Hodač zde měl největší váhu ze všech mluvčích.

Co se týče promluv konkrétních politiků v těchto denících, jakési rozdělení na pravolevé spektrum vůbec neodpovídá skutečnosti. Například v Právu hovořili častěji a měli větší váhu představitelé ODS (Klaus o vzbouřencích a Dostál o politicích) než v Lidových a Hospodářských novinách. V Hospodářských novinách s největší vahou hovořil Miloš Zeman

¹⁴⁹ Tato skupina hypotéz měla za cíl zvýšit plastičnost výzkumu, ale dle mého názoru měla první skupina hypotéz vyšší vypovídací hodnotu, protože např. za vzbouřence mluvila celá řada mluvčích, kdežto za nové vedení hlavně Bobošíková a podstatně méně Hodač. Na druhou stranu ve třetí skupině hypotéz můžeme zjistit, kteří konkrétní mluvčí hovořili nejvíce za svou skupinu.

a nejčastěji hovořil o tzv. hájení litery zákona, čili proti vzbuřencům. V Haló novinách se nejčastěji a s největší váhou vyjadřovali Hodač a Filip, a to o vzbuřencích.

Ve zkoumání užívání citačních uvozovek převažovaly přímé citace (s uvozovkami) v denících nad týdeníky – deníky užívaly přímé citace téměř ve třech čtvrtinách promluv, kdežto týdeníky pouze v polovině. Nové vedení ČT bylo oproti vzbuřencům favorizováno v případě přímých citací pouze u deníku Haló noviny. Všechny ostatní deníky dávaly přednost vzbuřencům v přímých citacích, nejvíce to byly deníky Blesk, LN a Slovo. Překvapivé bylo, že u tzv. pravicových médií MFD a LN měla podstatným způsobem navrch ČSSD nad ODS v přímých citacích, kdežto HN byly téměř vyrovnané. Výrazně navrch měla ODS nad ČSSD pouze v deníku Blesk, kde byl až 40% rozdíl ve prospěch ODS.

1.4 Závěry kvalitativní analýzy

Kvantitativní analýzy se sice zaměřily na explicitně manifestované druhy předpojatosti, které jsou snadněji rozpoznatelné a mohou se snadno kvantifikovat, kvalitativní analýzy, zaměřené na skrytou formu předpojatosti, tj. ideologii, však řadu zjištění potvrdila a vhodně je doplnila.

Důležité je zde v závěrech zmínit, to, co bylo rozdílné. Například analýza rozhovorů s Janou Bobošíkovou odhalila její až agresivní přístup vůči vzbuřencům, kdy jim téměř vše dávala za vinu. Přitom v kvantitativních analýzách zastávala stejnou pozici jako Hodač. Ten byl oproti ní velice zdrženlivý a spíše doufal v usmíření. Ve svém rezignačním dopise se pak vyličil jako oběť celé krize, ačkoliv jej v kvantitativních analýzách většina mluvčích označovala za viníka celé události.

Zajímavý je i případ KSČM, která zastávala stanovisko „proti všem“ – kritizovala strany napříč politickým spektrem, včetně vzbuřenců a později i Hodače.

Řadu mluvčích z tzv. nepřátelských táborů spojovala jedna věc, a to naplnění hodnot, které se týkaly veřejnoprávnosti. Stejně argumenty tak používaly ty skupiny, jejichž členové proti sobě „bojovali“ – politici KSČM, 4Koalice, vzbuřenci, ale i nové vedení. Všem šlo o veřejnoprávnost, čili o totéž, ačkoliv byli vlastně ve sporu. Stejně tak dle Tabulek č. 20 a 21 (kvantitativní analýzy) se obě skupiny mluvčích na novinářské ose sporu obviňovaly z neobjektivitu. Obě skupiny tak ve sporu používaly stejné zbraně – veřejnoprávnost a objektivitu.

Podstatné je zmínit, na jakých úrovních mluvčí řešili spor. Na politické ose problém řešily politické strany ODS, KSČM a ČSSD. Naproti tomu na novinářské ose spor řešili vzbouřenci a nové vedení a také, což je zajímavé, 4Koalice.

Zatímco Grebeníček za KSČM osu sporu *Hodač-vzbouřenci* vůbec nezmiňuje a Klaus za ODS ji přechází tím, že Hodač je jen figurkou a zástupným symbolem krize demokracie v ČR, Zeman z ČSSD se o Hodačovi a vzbouřencích zmiňuje podstatně více.

4K, jako jediná politická strana, tak odmítá legitimizovat svou politickou účast ve sporu a odvolává se spíše k novinářské ideologii a symbolické moci, již je blízký důraz na svobodu slova, nestrannost a obavy z manipulace veřejnoprávního média politiky. 4Koalice je také jedinou stranou, která se otevřeně hlásí k podpoře vzbouřenců, a spor tak vidí pouze na novinářské ose. Navíc politici 4K jako Karel Kühnl na demonstracích říkali věty typu: „Stydím se za to, že jsem politikem.“

Naproti tomu ODS vidí problém nejvíce jako politický, hovoří, slovy Klause, dokonce o střetu dvou koncepcí demokracie a o tom, kam se bude ubírat česká společnost. To je názor blízký Hodačovi, který v rezignačním dopisu napsal, že vzbouřenci způsobili morální kolaps české společnosti. V obou případech se však jedná o hyperbolu.

Kvalitativní analýzy dále odhalily paradoxní situaci, kdy vzbouřenci řeší problém čistě na novinářské ose nové vedení-vzbouřenci, ačkoliv se u nich předpokládaly obavy z politické manipulace.

Analýza sekvenčních struktur odhalila, že nejvíce se odpovědím vyhýbala Jana Bobošíková a v menší míře Jiří Hodač. Z politiků se v rozhovorech odpovědím vyhýbal hlavně Miloš Zeman, kterého jako jediného mluvčího na tento nešvar novinář navíc opakovaně upozorňoval. V podstatně menší míře se otázkám vyhýbali zástupci vzbouřenců (hlavně v palčivých otázkách mířících na to, zdali jim nevadí, že politici nyní krizi vyřeší). Všichni mluvčí také často používali strategii, že odpověděli částečně na dotaz a hned v dalších větách rozvíjeli vlastní myšlenky, které se netýkaly témat – to dělali hlavně politici a pak Jana Bobošíková.

Interakční strategie mezi novináři a mluvčími potvrdily předpoklad, kdy například ve stranickém deníku Haló noviny se novinář Miroslava Grebeníčka vlastně ani neptal, pouze jej vybízel k rozvíjení již řečeného. V deníku Právo rozhovory často připomínaly až rozpravu, kdy novinář pokládal téměř delší otázky než zpovídaný odpovědi. Deníky MF Dnes a Lidové

noviny preferovaly spíše strategii rychlého sledu kratších otázek a odpovědí, které byly výjimečně přerušovány delšími odpověďmi.

2 Shrnutí všech dostupných závěrů

Pokud bych měl co nejvíce zjednodušit a generalizovat výsledky analýz a závěrů, ke kterým jsem se dobral v předchozích odstavcích, tak musím říct, že rozdělení na pravicové a levicové deníky a následné stranění určitým typům mluvčím se v kvantitativních analýzách téměř nepotvrdilo. Nejpravicovější deník by tak byl bulvární deník Blesk, který je spíše středopravý a nejvíce levicové by byly Haló noviny, což ale bylo předpokládáno.

Mluvčí ze strany ČSSD měli často napříč všemi médii nejčetnější promluvy a největší váhu. Pouze v MFD a Právu měly promluvy mluvčích ODS větší váhu než promluvy politiků z ČSSD. V Haló novinách hovořili politici ČSSD méně než politici ODS a 4Koalice. Takto nejednoznačné výsledky nemohou přesvědčivě označit stranění v denících určité politické linii. Televizní krize tak byla z pohledu médií problémem nadstranický a favorizovaly se spíše takové politické strany, které ve svém řešení preferovaly řešení vycházející vstříc vzbouřencům. (ČSSD a 4Koalice).

Co se týče stranění na úrovni vzbouřenci a nové vedení, byla získaná data již jednoznačnější. Deníky bych tak umístil následovně dle získaných dat na této škále předpojatosti:

Stranění novému vedení ČT – Haló noviny

Snaha o vyrovnanost až stranění novému vedení ČT - Blesk

Snaha o vyrovnanost – Hospodářské noviny a Právo

Snaha o vyrovnanost až stranění vzbouřencům - Slovo

Stranění vzbouřencům – Lidové noviny, Mladá fronta Dnes

Zpravodajské a společenské týdeníky¹⁵⁰ byly spíše na straně vzbouřenců, kromě tzv. ekonomických týdeníků pro podnikatele typu Profit a Ekonom, které byly nejotevřeněji proti vzbouřencům a často varovaly proti tomu, aby se vzbouření zaměstnanců proti vedení společnosti nestalo praxí v řešení pracovně-právních sporů. Možná i to je důvod, proč se

¹⁵⁰ Týdeníky jsem v průběhu analýz tak trochu odstavil na druhou kolej, protože vyložene zpravodajských textů bylo málo a často výsledky analýz přinášely nejednoznačné výsledky, pokud se nejednalo o více souhrnné analýzy.

ekonomický deník Hospodářské noviny, ke kterému často v ČR vzhlížíme jako k nejserioznějšímu deníku, snažil o vyrovnanost a nejvíce článků o televizní krizi raději věnoval hospodaření ČT, než samotnému sporu.

Kvalitativní analýzy elitních mluvčích zpřesnily výsledky kvantitativních analýz a vhodně je doplnily o výsledky skryté předpojatosti, tj. ideologie. Členská kategorizační analýza v duchu Nekvapila s Leudarem, kombinovaná s ideologickým čtvercem van Dijka a legitimizačními a delegitimizačními strategiemi, odhalily celou řadu nových, či přesnějších skutečností. (Podrobněji viz samotné analýzy v oddílu 3.3).

Zajímavé bylo sledovat hlavně odlišné chování a strategie dvou nejvíce exponovaných představitelů nového vedení – Hodače a Bobošíkové. Zatímco Hodač se držel víceméně rozumné argumentace a snažil se se vzbouřenci domluvit, Bobošíková se v kvalitativních analýzách chovala čistě konfliktně vůči vzbouřencům a významně se její promluvy lišily od dat získaných v kvantitativní analýze, ve kterých převažoval Hodačův smířlivý tón.

Paradoxní chování v kvalitativní analýze předvedli i samotní vzbouřenci, kteří se účelně vyhýbali otázkám týkajících se možné politické manipulace a celý spor se snažili řešit pouze na novinářské ose sporu, ačkoliv spor započali oni protesty z důvodu možné politické manipulace.

Z politických stran stojí za zmínku hlavně 4Koalice, která jako jediná politická strana nahlížela na spor na úrovni nové vedení-vzbouřenci a odmítla legitimizovat svou politickou účast ve sporu a odvolávala se spíše k novinářské ideologii a symbolické moci, již je blízký důraz na svobodu slova, nestrannost a obavy z manipulace veřejnoprávního média politiky. Ostatní politické strany viděly problém jako politický a řešily jej v rámci svého diskursu.

Zájemcům o problematiku televizní krize dodnes chybí monografie, která by se objektivně, analyticky a s odstupem zabývala televizní krizí jako takovou. Největší snahu o objektivní analýzu celého problému (nikoliv na úrovni emocí), prokázali redaktoři Britských listů, jejichž kniha se dá považovat asi za nejlepší ze všech knih o televizní krizi.

Ačkoliv jsem si v práci nekladal nároky na absolutní pravdu, jsem toho názoru, že analýzy odhalily celou řadu nových a zajímavých informací o televizní krizi a osobně jsem si poupravil svůj deset let starý názor na tehdejší události. Ačkoliv jsem tehdy fandil vzbouřencům, myslím si, že svoboda slova během televizní krize v ohrožení nebyla, protože jak částečně ukazuje i moje práce, k vytvoření pluralitních názorů ke krizi existovala i další

rozmanitá média a onen proklamovaný zánik svobody slova by asi nastal tehdy, pokud by jedna strana sporu ovládla veškerá média v České republice, jak tomu bylo v případě oficiálně fungujících médií během komunistické diktatury v letech 1948 – 1989. Zajímavé také je, že ačkoliv vzbouřenci v knihách o televizní krizi explicitně hovoří o vině ODS, která dle nich stála za televizní krizí, v tehdejších médiích takto otevřeně politiky ODS obviňovala pouze 4Koalice. Zbylé skupiny mluvčích vždy hovořily pouze o politicích obecně bez nějaké konkretizace. Navíc vzbouřenci v kvalitativních analýzách naprosto odmítli hovořit o politicích.

3 Summary

To conclude the analysis I made about the Czech Television crisis and to answer whether Czech media at the time of TV crisis were biased to one or another part of the dispute I have to say - even if it would mean that most of my hypothesis were disproven - that Czech media were not biased according to the political inclination known toward its readers and political parties, i.e. I assumed that the most right-wing newspapers *Hospodářské noviny* would be supporting the right-wing party ODS etc.

According to my analysis the most right-wing media was a tabloid *Blesk* (usually in the middle-right) and the most left-wing media were *Haló* newspapers, which are published by the Communistic Party.

Spokespersons from ČSSD (Socialist Party) were speaking most frequently and with biggest weight (ratio of number of words during actual speech act to the number of words of the whole article) in most of the Czech media. Only in mildly left-wing *Právo* and right-wing MFD the right-wing politicians from ODS had bigger weight than ČSSD. With such results I can't say that the newspapers were biased in a political way during TV crisis Czech. Precisely journalists were supporting rather such political parties, which were on the side of the rebelling Czech TV journalists.

What the bias on the level of dispute between Czech TV journalists and new management concerns, I would put the daily newspapers on this bias range:

Biased to the new management of Czech TV – *Haló noviny*

Trying to be balanced and bit biased to the new management – *Blesk*

Trying to be balanced – *Hospodářské noviny*, *Právo*

Trying to be balanced and bit biased to the rebelling journalists of Czech TV - *Slovo*

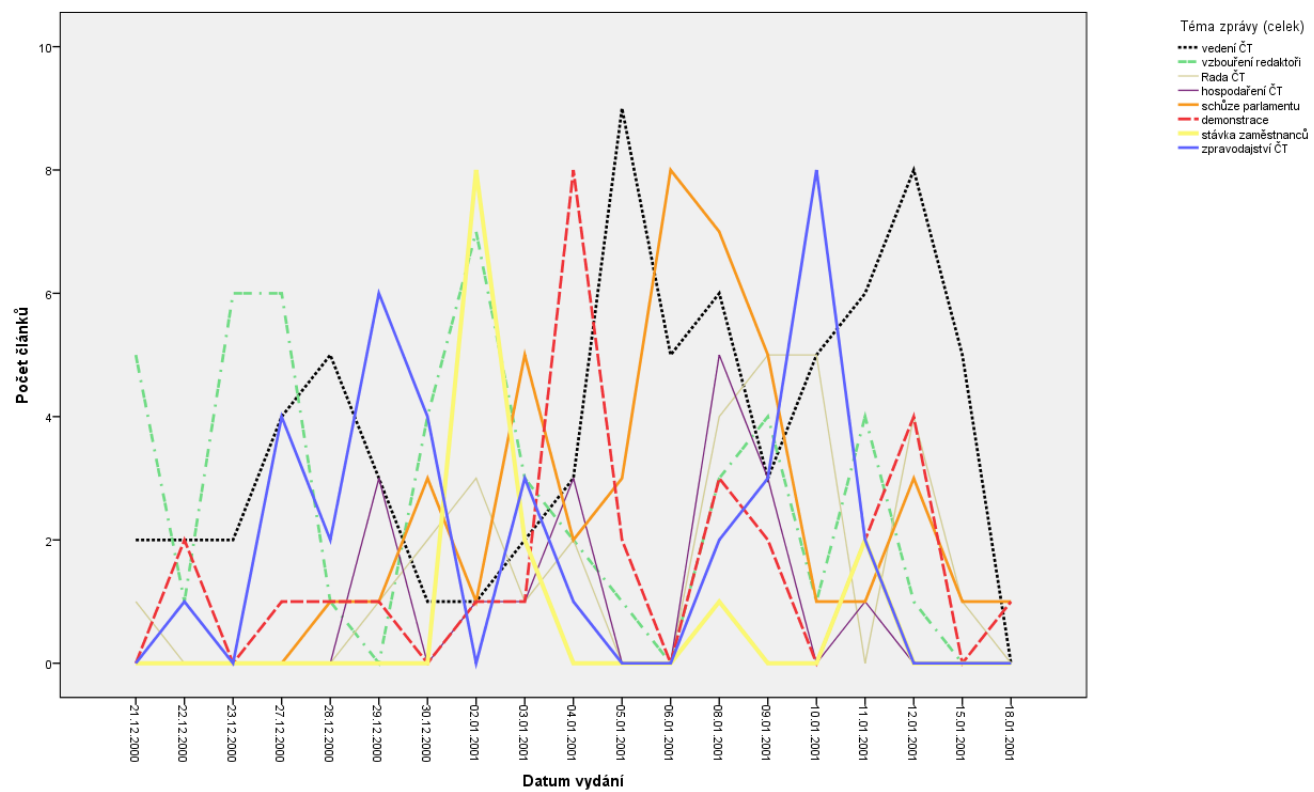
Biased to the rebelling journalists of Czech TV – Lidové noviny, Mladá fronta Dnes

What the weekly magazines concerns most of them were biased to the rebelling journalists. Apart from the economical weekly magazines, which were (mostly at the editorials) on the side of the new management, because they did not like the solution in a way that employees rebel against the employer and the editors-in-chief often used comparison to the beginning of the Communistic regime in 1948 which used similar techniques to overthrow the owners or management of the businesses. Maybe this is also the reason why the economical daily Hospodarske noviny, which we tend to call the best quality press in Czech Republic, tried to be balanced and wrote mostly about the economical problems of Czech Television rather about the dispute between employees and the new management.

This work presents the outcomes of the quantitative and qualitative analysis of the media. Both of the methodes brought up interesting results and we should say that the qualitative research, that was done after the quantitative, brought up many interesting new facts, which on one hand supported the already known data, but on the other hand brought new point of view of the Czech TV crisis – such as that the persons from new management of CT were behaving differently – one as an agressor and the other as a victim.

IV. Přílohy

Graf č. 1 Témata článků ve všech médiích v průběhu televizní krize

Tabulka č. 9 V jakých tématech článků zpracovaly deníky televizní krizi?

			Téma zprávy (celek)									Total
			vedení ČT	vzbouření redaktorů	Rada ČT	hospodaření ČT	schůze parlamentu	demonstrace	stávka zaměstnanců	nový zákon ČT	zpravodajství ČT	
Název média	Blesk	Count	10	1	2	0	5	4	1	2	7	32
		% within Název média	31,3%	3,1%	6,3%	,0%	15,6%	12,5%	3,1%	6,3%	21,9%	100,0%
	Haló noviny	Count	3	2	2	1	4	4	2	3	0	21
		% within Název média	14,3%	9,5%	9,5%	4,8%	19,0%	19,0%	9,5%	14,3%	,0%	100,0%
	Slovo	Count	13	9	6	1	3	4	2	1	5	44
		% within Název média	29,5%	20,5%	13,6%	2,3%	6,8%	9,1%	4,5%	2,3%	11,4%	100,0%
	Právo	Count	11	5	2	0	12	3	4	0	8	45
		% within Název média	24,4%	11,1%	4,4%	,0%	26,7%	6,7%	8,9%	,0%	17,8%	100,0%
	HN	Count	7	5	4	6	7	4	1	3	4	41
		% within Název média	17,1%	12,2%	9,8%	14,6%	17,1%	9,8%	2,4%	7,3%	9,8%	100,0%
	LN	Count	4	6	5	1	4	4	2	1	6	33
		% within Název média	12,1%	18,2%	15,2%	3,0%	12,1%	12,1%	6,1%	3,0%	18,2%	100,0%
	MFD	Count	15	11	3	1	5	1	1	2	5	44
		% within Název média	34,1%	25,0%	6,8%	2,3%	11,4%	2,3%	2,3%	4,5%	11,4%	100,0%
	Total	Count	63	39	24	10	40	24	13	12	35	260
		% within Název média	24,2%	15,0%	9,2%	3,8%	15,4%	9,2%	5,0%	4,6%	13,5%	100,0%

Tabulka č. 11 Váha a počet promluv dle funkce mluvčího v jednotlivých médiích

Název média	Funkce mluvčího	Průměr %	N	Směr. Odchylka
MFD	zaměstnanec ČT - bouřící se	4,4685	36	4,73454
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	5,7607	29	8,11040
	politik ČSSD	4,2685	20	3,65476
	politik ODS	9,5387	14	6,70531
	politik 4Koalice	4,8852	14	3,58385
	člen Rady ČT	4,8281	10	5,30973
	mediální expert	9,7800	9	10,59555
	právník	5,5928	7	3,23897
	bývalý ředitel ČT	6,6716	5	5,26039
	člen Rady RTV	3,2775	4	,78653
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	1,7339	4	,79025
	poradce Hodače	3,7673	4	1,83948
	zaměstnanec ČT - neutrální	5,5513	2	2,58204
	člen Mezinárodní federace novinářů	23,0208	2	26,36919
	psycholog	17,5126	2	6,04901
	prezident	2,0599	1	.
	úředník státní instituce	12,9841	1	.
	novinář (jiné médium než ČT)	11,4019	1	.
	mluvčí/člen iniciativy ČT - Věc veřejná	5,0179	1	.
	mluvčí RRTV	26,2295	1	.
	člen Evropského novinářského centra (Maastricht)	5,6250	1	.
	člen Radiokomunikace	,7937	1	.
	ředitel Ta Fantastika	29,7872	1	.
	duchovní	8,8235	1	.
	Total	6,1640	171	6,97116
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
LN	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	7,0824	28	6,41375
	zaměstnanec ČT - bouřící se	4,9424	20	2,98384
	člen Rady ČT	4,0132	13	2,30666
	politik ČSSD	8,1092	11	7,53528
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	4,2487	8	2,09532
	politik ODS	3,6828	7	1,38966
	politik 4Koalice	6,2669	6	7,20242
	mediální expert	5,0256	3	,24793
	prezident	4,4146	3	1,16788
	osobnost české kultury - odpůrce protestujících	8,1308	2	3,03990
	člen Rady RTV	18,6813	1	.
	zaměstnanec ČT - neutrální	6,1709	1	.
	úředník státní instituce	40,2439	1	.
	mluvčí/člen iniciativy ČT - Věc veřejná	2,1692	1	.
	poradce Hodače	5,0459	1	.
	mluvčí RRTV	49,3976	1	.
	ředitel Ta Fantastika	3,1776	1	.
	psycholog	8,7209	1	.
	Total	6,5513	109	7,25041
		Průměr %	N	Směr. Odchylka

HN	politik ČSSD	10,4057	28	15,43661
	politik ODS	6,8722	19	5,18212
	politik 4Koalice	5,9100	17	4,59107
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	8,1304	15	6,04882
	zaměstnanec ČT - bouřící se	12,9178	14	14,29127
	člen Rady ČT	7,7177	13	5,96704
	politik KSČM	5,8935	4	2,28457
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	4,8408	4	3,03727
	poradce Hodače	11,9846	4	3,53761
	právník	10,7457	4	8,65541
	člen Rady RTV	10,2285	3	5,02986
	prezident	8,2540	1	.
	zaměstnanec ČT - neutrální	14,6154	1	.
	mluvčí RRTV	9,2486	1	.
	bývalý ředitel ČT	1,8717	1	.
	ředitel ARBO media	4,6332	1	.
	prezident Asociace reklamních agentur	12,7413	1	.
	mluvčí UPC	7,8358	1	.
	Total	8,7067	132	9,58001
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Právo	politik ČSSD	6,7203	42	7,80583
	politik ODS	8,2586	26	9,97961
	zaměstnanec ČT - bouřící se	9,2595	25	14,14727
	politik 4Koalice	4,8976	21	3,85453
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	14,8952	18	12,97483
	člen Rady ČT	5,5034	16	6,37207
	politik KSČM	6,3875	10	8,25156
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	2,1056	6	1,29712
	člen Rady RTV	2,5598	5	2,52700
	prezident	6,6434	4	7,52149
	poradce Hodače	4,8710	3	4,48461
	občan ČR	1,4128	2	,60808
	zaměstnanec ČT - neutrální	2,0905	2	1,38162
	mluvčí RRTV	3,8138	2	1,97211
	duchovní	,8600	1	.
	politik (nezávislý)	1,8868	1	.
	Total	7,2574	184	9,43426
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Slovo	člen Rady ČT	6,9964	22	6,19167
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	6,7713	20	6,15884
	zaměstnanec ČT - bouřící se	6,3801	18	5,72160
	politik ODS	5,7508	15	5,13507
	politik ČSSD	6,9672	13	8,30924
	politik 4Koalice	6,5368	9	4,72926
	mediální expert	8,3344	4	5,76202
	občan ČR	6,2273	3	1,06780
	právník	13,0110	3	10,11401
	politik KSČM	4,3517	2	2,40442
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	7,3414	2	8,10133

	politolog	5,0616	2	,72990
	prezident	10,9966	1	.
	člen Rady RTV	12,2449	1	.
	osobnost české kultury - odpůrce protestujících	12,9032	1	.
	úředník státní instituce	7,4074	1	.
	mluvčí/člen iniciativy ČT - Věc veřejná	21,2598	1	.
	ředitel Ta Fantastika	2,9570	1	.
	mluvčí UPC	5,1020	1	.
	Total	6,9774	120	6,01919
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Haló noviny	politik KSČM	12,3240	16	12,69987
	zaměstnanec ČT - bouřící se	3,2024	16	2,41028
	politik ODS	4,4718	13	5,79481
	politik 4Koalice	4,5687	12	3,87564
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	5,7934	11	4,78672
	politik ČSSD	2,9704	10	2,61594
	člen Rady ČT	3,1337	3	1,92940
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	3,3011	3	,46941
	člen Rady RTV	3,4732	2	3,92700
	bývalý ředitel ČT	6,5527	2	3,42473
	úředník státní instituce	3,3189	1	.
	duchovní	1,5493	1	.
	Total	5,5448	90	7,01597
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Blesk	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	19,9597	17	24,16802
	politik ČSSD	12,0852	15	12,26340
	politik ODS	10,1208	12	6,65940
	politik 4Koalice	6,8046	11	6,22645
	člen Rady ČT	7,8411	8	7,11830
	zaměstnanec ČT - bouřící se	7,0937	8	4,10361
	člen Rady RTV	7,4820	4	3,34323
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	11,5498	3	8,06081
	prezident	21,0821	2	23,21843
	poradce Hodače	4,6997	2	5,13871
	mediální expert	3,3272	1	.
	politik KSČM	63,5417	1	.
	člen Mezinárodní federace novinářů	2,9851	1	.
	Total	12,0278	85	14,81722
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Týden	zaměstnanec ČT - bouřící se	3,2869	5	2,21827
	politik ČSSD	1,3922	4	,63037
	politik 4Koalice	5,4331	3	5,13395
	mediální expert	6,6908	1	.
	politik ODS	4,5028	1	.
	prezident	7,6172	1	.
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	6,0440	1	.
	novinář (jiné médium než ČT)	8,3183	1	.
	ředitel TV Nova	,5300	1	.

Total		4,0003	18	3,11485
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Ekonom	novinář (jiné médium než ČT)	6,1033	1	.
	zaměstnanec ČT - bouřící se	4,7789	1	.
	bývalý ředitel ČT	4,3213	1	.
	politik ČSSD	2,5219	1	.
	ředitel TV Nova	1,6268	1	.
	prezident	1,3289	1	.
	politik ODS	1,0444	1	.
	Total	3,1036	7	1,96623
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Reflex	občan ČR	4,8534	3	1,27231
	zaměstnanec ČT - bouřící se	,9788	3	,63596
	novinář (jiné médium než ČT)	3,7244	3	2,85104
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	,4544	2	,20613
	mediální expert	8,6142	1	.
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	,4630	1	.
	ředitel TV Nova	,7716	1	.
	Total	2,8162	14	2,77198
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Mladý svět	zaměstnanec ČT - bouřící se	,9859	6	,62383
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	1,4218	1	.
	Total	1,0482	7	,59283
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Respekt	člen Rady ČT	3,9373	9	2,54456
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	,8817	5	,96979
	politik ČSSD	3,9758	4	4,16093
	politik ODS	,4547	2	,09187
	ředitel TV Nova	1,7516	2	2,04837
	občan ČR	,6063	1	.
	prezident	4,2000	1	.
	člen Rady RTV	4,7619	1	.
	zaměstnanec ČT - bouřící se	3,2309	1	.
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	2,6793	1	.
	politik 4Koalice	2,8517	1	.
	Total	2,8032	28	2,51879
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Strategie	politik ČSSD	8,8010	5	5,40743
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	7,2930	5	6,79886
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	9,2466	4	4,88339
	politik ODS	4,3194	3	2,92274
	zaměstnanec ČT - bouřící se	21,5994	3	21,75234
	člen Rady ČT	7,6923	1	.
	člen Rady RTV	5,3279	1	.
	ředitel ARBO media	15,4605	1	.
	Total	9,7258	23	9,38713
		Průměr %	N	Směr. Odchylka

Profit	politik ČSSD	8,8693	3	4,90805
	zaměstnanec ČT - bouřící se	12,9520	2	14,09210
	novinář (jiné médium než ČT)	25,2953	2	17,79570
	politik ODS	3,1425	1	.
	prezident	1,8388	1	.
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	2,8289	1	.
	ředitel ARBO media	5,0909	1	.
	prezident Asociace reklamních agentur	5,5758	1	.
	politik 4Koalice	3,1447	1	.
	Total	9,5942	13	10,43310
		Průměr %	N	Směr. Odchylka
Euro	politik 4Koalice	4,9811	8	8,09058
	politik ČSSD	2,4628	7	2,43269
	člen Rady ČT	3,8770	6	5,85867
	politik ODS	1,7213	3	1,18911
	zaměstnanec ČT - bouřící se	1,1221	3	,85735
	prezident	,4059	2	,05365
	člen Rady RTV	12,4540	2	10,99866
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	,7798	2	,77997
	poradce Hodače	1,0000	1	.
	duchovní	,5887	1	.
	mluvčí UPC	3,1637	1	.
	Total	3,3587	36	5,48247

Tabulka č. 12 Frekvenční tabulka všech témat promluv

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Jiří Hodač	205	19,7	19,7	19,7
	politici	167	16,1	16,1	35,8
	vzbouření redaktoři	140	13,5	13,5	49,3
	zpravodajství ČT	92	8,9	8,9	58,2
	řešení krize	62	6,0	6,0	64,2
	Rada ČT	61	5,9	5,9	70,0
	nový zákon o ČT	43	4,1	4,1	74,2
	hospodaření ČT	37	3,6	3,6	77,7
	privatizace ČT	34	3,3	3,3	81,0
	hájení litery zákona	30	2,9	2,9	83,9
	svoboda slova a demokracie	27	2,6	2,6	86,5
	obecně				
	demonstrace	24	2,3	2,3	88,8
	stávka zaměstnanců ČT	18	1,7	1,7	90,6
	Jana Bobošíková	17	1,6	1,6	92,2

přerušení vysílání	15	1,4	1,4	93,6
nové vedení ČT (po Hodačovi)	12	1,2	1,2	94,8
výpovědi redaktorům ČT	11	1,1	1,1	95,9
rezignace vedení (Hodač, Bobošíková)	10	1,0	1,0	96,8
novinářská etika	9	,9	,9	97,7
pracovní smlouvy (odměny)	5	,5	,5	98,2
budoucí směřování ČT (po krizi)	4	,4	,4	98,6
trestní oznámení	3	,3	,3	98,8
spolupráce ČSSD a 4K	3	,3	,3	99,1
o nasazení tajného agenta do týmu Bobošíkové	2	,2	,2	99,3
původcí krize v ČT	2	,2	,2	99,5
spolupráce ODS a 4K	2	,2	,2	99,7
požadavky pro ukončení stávky	1	,1	,1	99,8
Dana Makrlíková	1	,1	,1	99,9
reforma ČT	1	,1	,1	100,0
Total	1038	99,9	100,0	
Missing Missing	1	,1		
Total	1039	100,0		

Tabulka č. 15 Frekvenční tabulka všech návrhů řešení krize v ČT

Řešení krize dle mluvčího					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nehovoří o tom	675	65,0	65,0	65,0
	odvolání Jiřího Hodače	98	9,4	9,4	74,4
	změna legislativy	75	7,2	7,2	81,6
	odvolání Rady ČT	23	2,2	2,2	83,8
	navázání kontaktu s protistranou	23	2,2	2,2	86,0
	odvolání Hodače, Rady a lidí kolem Hodače	21	2,0	2,0	88,1
	privatizace ČT	20	1,9	1,9	90,0
	odvolání obou stran (Hodač i vzbouřenci)	20	1,9	1,9	91,9

splnění požadavků vzbouřenců	19	1,8	1,8	93,7
převedení pravomocí Rady ČT na dočasného zástupce (Dostál nebo RRTV)	15	1,4	1,4	95,2
vyklizení velína silou (policie, ochranka)	12	1,2	1,2	96,3
politická dohoda ČSSD a 4K	8	,8	,8	97,1
předčasné volby	8	,8	,8	97,9
zvolit dočasného ředitele	7	,7	,7	98,6
opuštění velína vzbouřenci	7	,7	,7	99,2
přerušování vysílání	4	,4	,4	99,6
svrhnout režim	3	,3	,3	99,9
šetření policie	1	,1	,1	100,0
Total	1039	100,0	100,0	

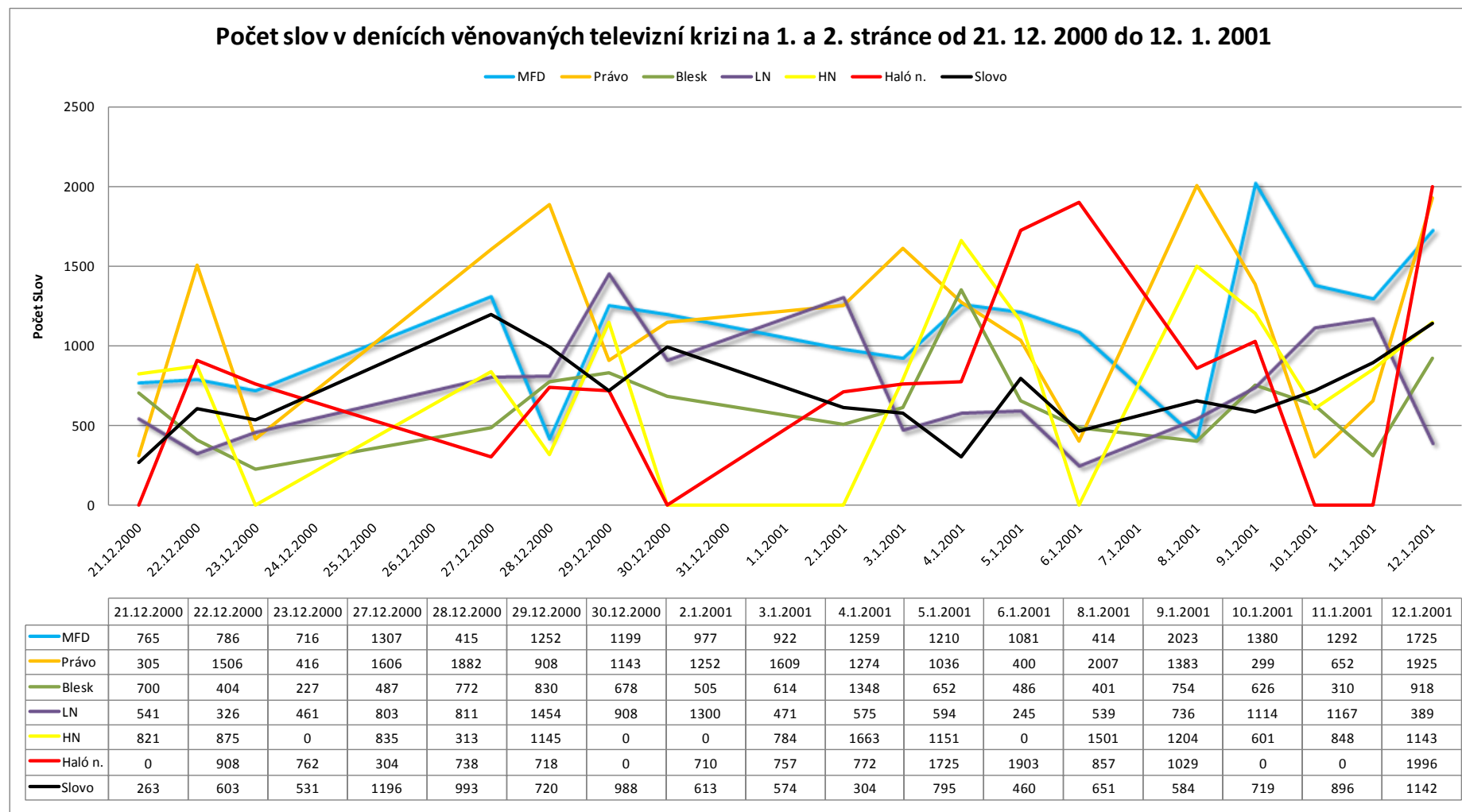
Tabulka č. 17 Frekvenční tabulka všech promluv, které označují viníka krize

Viník/důvod krize dle mluvčího					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nehovoří o tom	719	69,2	69,2	69,2
	politici (obecně)	90	8,7	8,7	77,9
	Jiří Hodač	84	8,1	8,1	85,9
	vzbouření redaktorů	53	5,1	5,1	91,0
	obě strany sporu	30	2,9	2,9	93,9
	Rada ČT	27	2,6	2,6	96,5
	politici ODS	12	1,2	1,2	97,7
	opoziční smlouva	9	,9	,9	98,6
	politici 4K a Hrad	6	,6	,6	99,1
	Václav Havel a členové Unie Svobody	4	,4	,4	99,5
	privátní televize (Nova a Prima)	4	,4	,4	99,9
	politici US	1	,1	,1	100,0
	Total	1039	100,0	100,0	

Tabulka č. 19 Jak byli viníci rozvrstveni mezi skupiny mluvčích

		Funkce mluvčího													Total
		mediální expert	politik ODS	politik ČSSD	politik KSCM	prezident	člen Rady ČT	člen Rady RTV	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	zaměstnanec ČT - bouřící se	zaměstnanec CT - stojí za vedením/vedení	poradce Hodače	právník	politik 4Koalice	
Viník/důvod krize dle mluvčího	vzbouření redaktorů	2,2%	44,4%	8,9%	4,4%		15,6%	4,4%			20,0%				100,0%
	politici 4K a Hrad		60,0%		40,0%										100,0%
	obě strany sporu	6,7%	36,7%	33,3%	3,3%		10,0%	3,3%				3,3%	3,3%		100,0%
	politici ODS			10,0%	10,0%		10,0%			10,0%				60,0%	100,0%
	politici (obecně)	1,2%	8,2%	12,9%	3,5%	10,6%	9,4%	3,5%	24,7%	9,4%			1,2%	15,3%	100,0%
	Rada ČT				3,8%		3,8%	3,8%	15,4%	46,2%				26,9%	100,0%
	Jiří Hodač		1,3%	35,9%	1,3%		17,9%	5,1%	2,6%	23,1%				12,8%	100,0%
Total		1,4%	15,8%	19,0%	4,6%	3,2%	12,0%	3,9%	9,5%	13,7%	3,2%	,4%	,7%	12,7%	100,0%

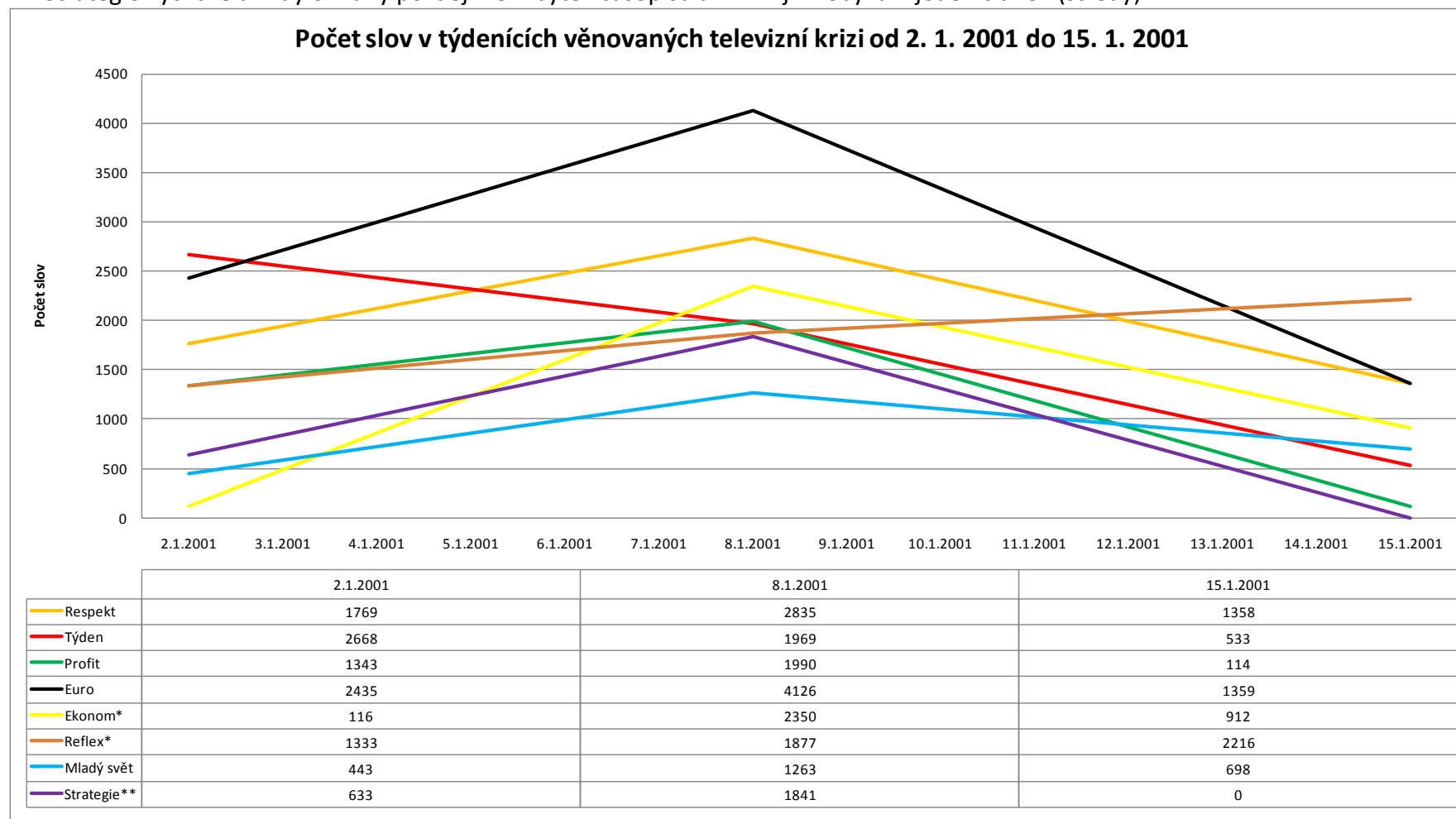
Graf č. 3 Zájem o televizní krizi v denících na stránkách 1 a 2 v průběhu televizní krize

Graf č. 4 Zájem o televizní krizi v týdenících v průběhu televizní krize

*Ekonom a Reflex vycházel vždy o 3 dny později než zbytek časopisů (čtvrtky)

** Strategie vycházela vždy o 2 dny později než zbytek časopisů a 17. 1. již nebyl ani jeden článek (středy)

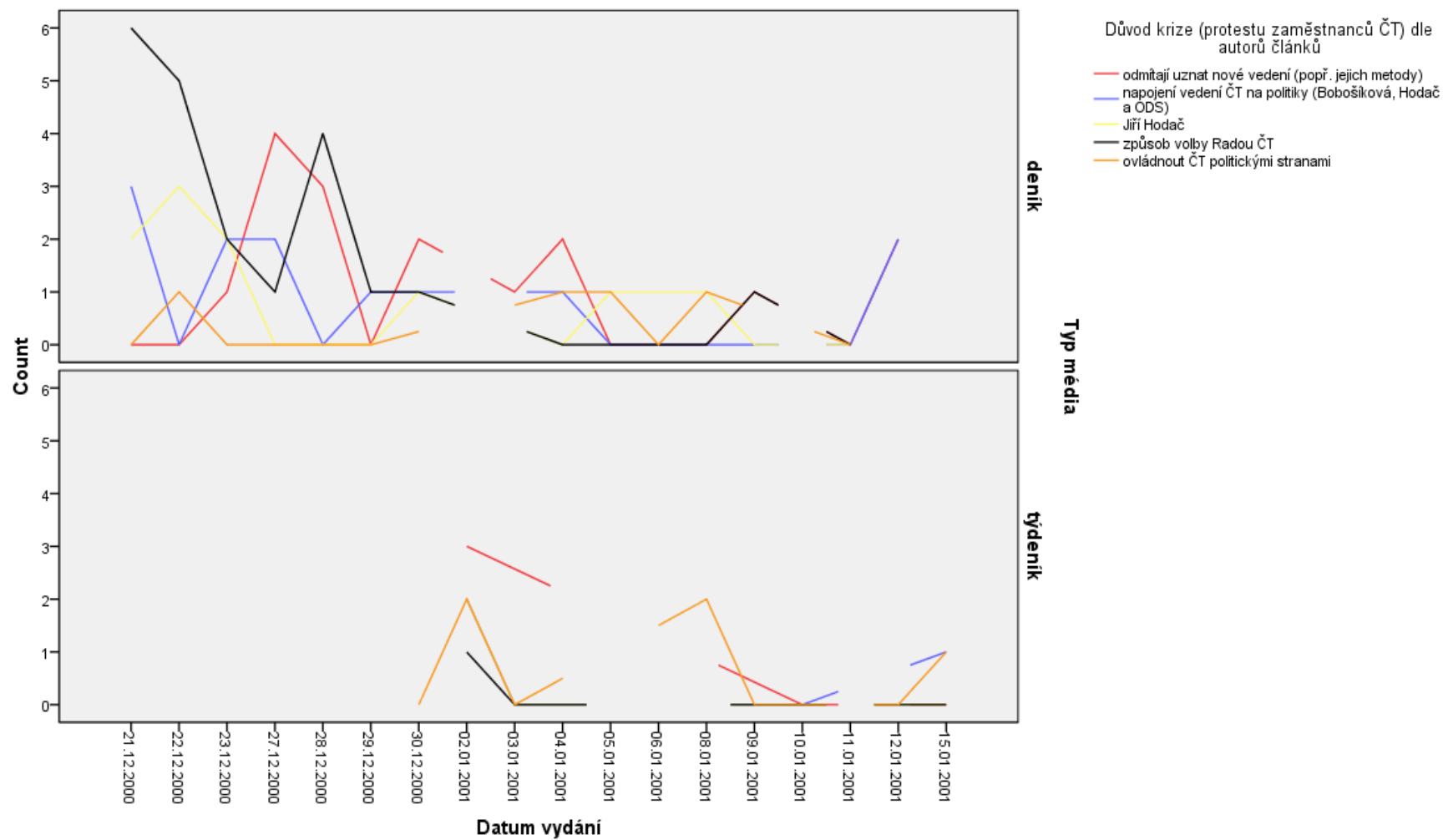

Tabulka č. 22 Důvod krize dle samotných novinářů v jednotlivých médiích

Název média * Důvod krize (protestu zaměstnanců ČT) dle autorů článků * Typ média Crosstabulation

Typ média				Důvod krize (protestu zaměstnanců ČT) dle autorů článků								Total	
				odmítají uznat nové vedení (popř. jejich metody)	nápojení vedení ČT na politiky (Bobošíková, Hodač a ODS)	představa Bobošíkové o zpravodajství	zničit spolupráci 4K a ODS	Jiří Hodač	způsob vglby Radou ČT	ovládnout ČT politickými stranami	ohrožení svobody slova		
deník	Název média	MFD	Count	1	4	1	2	8	5	0		21	
			% within Název média	4,8%	19,0%	4,8%	9,5%	38,1%	23,8%	,0%		100,0%	
		LN	Count	1	1	0	0	0	3	0		5	
			% within Název média	20,0%	20,0%	,0%	,0%	,0%	60,0%	,0%		100,0%	
		HN	Count	4	1	0	0	1	1	0		7	
			% within Název média	57,1%	14,3%	,0%	,0%	14,3%	14,3%	,0%		100,0%	
		Právo	Count	2	2	1	0	0	5	2		12	
			% within Název média	16,7%	16,7%	8,3%	,0%	,0%	41,7%	16,7%		100,0%	
		Slovo	Count	3	1	0	0	1	3	0		8	
			% within Název média	37,5%	12,5%	,0%	,0%	12,5%	37,5%	,0%		100,0%	
		Haló noviny	Count	1	2	0	0	0	2	1		6	
			% within Název média	16,7%	33,3%	,0%	,0%	,0%	33,3%	16,7%		100,0%	
		Blesk	Count	4	1	0	0	1	2	1		9	
			% within Název média	44,4%	11,1%	,0%	,0%	11,1%	22,2%	11,1%		100,0%	
	Total			Count	16	12	2	2	11	21	4		68
				% within Název média	23,5%	17,6%	2,9%	2,9%	16,2%	30,9%	5,9%		100,0%
týdeník	Název média	Týden	Count	1	2			0	0	1	0	4	
			% within Název média	25,0%	50,0%			,0%	,0%	25,0%	,0%	100,0%	
		Mladý svět	Count	0	0			0	0	0	2	2	
			% within Název média	,0%	,0%			,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	
		Respekt	Count	1	1			2	0	1	1	6	
			% within Název média	16,7%	16,7%			33,3%	,0%	16,7%	16,7%	100,0%	
		Strategie	Count	0	0			0	0	1	0	1	
			% within Název média	,0%	,0%			,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	
		Euro	Count	1	0			0	1	2	0	4	
			% within Název média	25,0%	,0%			,0%	25,0%	50,0%	,0%	100,0%	
	Total			Count	3	3			2	1	5	3	17
				% within Název média	17,6%	17,6%			11,8%	5,9%	29,4%	17,6%	100,0%

Graf č. 5 Poukazování novinářů na důvod krize v průběhu televizní krize

Tabulka č. 24 Jak novinář nazývá mluvčího

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vzbouřenec	58	5,6	31,4	31,4
	rebelující redaktoři	29	2,8	15,7	47,0
	revoltující redaktoři	18	1,7	9,7	56,8
	stávkující redaktoři	17	1,6	9,2	65,9
	"vzbouření" redaktoři	9	,9	4,9	70,8
	ředitelka "oficiálního"	7	,7	3,8	74,6
	zpravodajství				
	Bobovize	6	,6	3,2	77,8
	neposlušní redaktoři	4	,4	2,2	80,0
	redaktoři okupující velín	4	,4	2,2	82,2
	protestující redaktoři	3	,3	1,6	83,8
	Hodačovi lidé	3	,3	1,6	85,4
	Boboškové tým	2	,2	1,1	86,5
	odpůrci Hodače	2	,2	1,1	87,6
	"akční výbor", který "vyakčnil	2	,2	1,1	88,6
	nespolehlivé živly"				
	(vzbouřenci)				
	"soupeři"	1	,1	,5	89,2
	manipulátor	1	,1	,5	89,7
	vzdorující novináři	1	,1	,5	90,3
	věrná část ČT řediteli Jiřímu	1	,1	,5	90,8
	Hodačovi				
	"vězni"	1	,1	,5	91,4
	autoři "pirátských" zpráv	1	,1	,5	91,9
	vůdci "revoluce"	1	,1	,5	92,4
	"neposlušní" pracovníci	1	,1	,5	93,0
	bojovníci, uhájili pevnost	1	,1	,5	93,5
	"revolucionáři"	1	,1	,5	94,1
	Bobo	1	,1	,5	94,6
	amatéři	1	,1	,5	95,1
	sporný šéf ČT	1	,1	,5	95,7
	bojkotovaná ředitelka	1	,1	,5	96,2
	zpravodajství				
	ředitelka "legálního" vysílání	1	,1	,5	96,8
	piráti (vzbouřenci)	1	,1	,5	97,3

	královna bez poddaných (Bobošíková)	1	,1	,5	97,8
	"zaseknutý" ředitel (Hodač)	1	,1	,5	98,4
	ostře sledovaný muž (Hodač)	1	,1	,5	98,9
	Hodač mocnější než ruské tanky - zastavil vysílání ČT	1	,1	,5	99,5
	televizní povstalci	1	,1	,5	100,0
	Total	185	17,8	100,0	
Missing	Missing	854	82,2		
Total		1039	100,0		

Tabulka č. 25 Jaké označení aktérů krize používají novináři nejvíce v jednotlivých denících?

Název média * Jak novinář nazývá mluvčího * Typ média Crosstabulation															
Typ média				Jak novinář nazývá mluvčího											Total
				vzbouřenec	"vzbouření" ředitelů	protestující redaktoři	rebelující redaktoři	revoltující redaktoři	Hodačovi lidé	stávkující redaktoři	ředitelka "oficiálního" zpravodajství	Bobovize	neposlušní redaktoři	redaktoři okupující velín	
deník	Název média	MFD	Count	6	9	1	4	3	0	0	0	0	0	0	23
			% within Název média	26,1%	39,1%	4,3%	17,4%	13,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	LN		Count	11	0	0	2	0	0	1	4	2	0	0	20
			% within Název média	55,0%	,0%	,0%	10,0%	,0%	,0%	5,0%	20,0%	10,0%	,0%	,0%	100,0%
	HN		Count	6	0	0	2	3	0	3	1	0	2	0	17
			% within Název média	35,3%	,0%	,0%	11,8%	17,6%	,0%	17,6%	5,9%	,0%	11,8%	,0%	100,0%
	Právo		Count	1	0	0	4	2	1	4	1	0	0	0	13
			% within Název média	7,7%	,0%	,0%	30,8%	15,4%	7,7%	30,8%	7,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Slovo		Count	10	0	1	7	4	1	4	0	0	0	0	27
			% within Název média	37,0%	,0%	3,7%	25,9%	14,8%	3,7%	14,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Haló noviny		Count	4	0	0	1	2	0	2	0	0	1	4	14
			% within Název média	28,6%	,0%	,0%	7,1%	14,3%	,0%	14,3%	,0%	,0%	7,1%	28,6%	100,0%
	Blesk		Count	2	0	1	4	2	0	0	1	0	0	0	10
			% within Název média	20,0%	,0%	10,0%	40,0%	20,0%	,0%	,0%	10,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Total			Count	40	9	3	24	16	2	14	7	2	3	4	124
			% within Název média	32,3%	7,3%	2,4%	19,4%	12,9%	1,6%	11,3%	5,6%	1,6%	2,4%	3,2%	100,0%
týdeník	Název média	Týden	Count	4			1	1	0	1		0	0		7
			% within Název média	57,1%			14,3%	14,3%	,0%	14,3%		,0%	,0%		100,0%
	Ekonom		Count	1			0	0	0	0		1	1		3
			% within Název média	33,3%			,0%	,0%	,0%	,0%		33,3%	33,3%		100,0%
	Reflex		Count	1			0	0	0	0		2	0		3
			% within Název média	33,3%			,0%	,0%	,0%	,0%		66,7%	,0%		100,0%
	Mladý svět		Count	2			1	0	0	0		0	0		3
			% within Název média	66,7%			33,3%	,0%	,0%	,0%		,0%	,0%		100,0%
	Respekt		Count	3			0	1	0	1		0	0		5
			% within Název média	60,0%			,0%	20,0%	,0%	20,0%		,0%	,0%		100,0%
	Strategie		Count	1			0	0	0	1		0	0		2
			% within Název média	50,0%			,0%	,0%	,0%	50,0%		,0%	,0%		100,0%
	Profit		Count	1			0	0	0	0		1	0		2
			% within Název média	50,0%			,0%	,0%	,0%	,0%		50,0%	,0%		100,0%
Euro		Count	5			3	0	1	0		0	0		9	
		% within Název média	55,6%			33,3%	,0%	11,1%	,0%		,0%	,0%		100,0%	
Total			Count	18			5	2	1	3		4	1		34
			% within Název média	52,9%			14,7%	5,9%	2,9%	8,8%		11,8%	2,9%		100,0%

Tabulka č. 26 Jak novináři obecně nazývají televizní krizi?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	bez příznaku (krize)	71	6,8	44,9	44,9
	boj o ČT	16	1,5	10,1	55,1
	spor	13	1,3	8,2	63,3
	"okupace" redaktorů	7	,7	4,4	67,7
	"revoluční" období	7	,7	4,4	72,2
	vzpoura	7	,7	4,4	76,6
	protest	6	,6	3,8	80,4
	válka	5	,5	3,2	83,5
	konflikt se zaměstnanci	4	,4	2,5	86,1
	2. sametová revoluce	2	,2	1,3	87,3
	výjimečný stav	2	,2	1,3	88,6
	zmatek	1	,1	,6	89,2
	chaos	1	,1	,6	89,9
	Hodačův plán "stabilizace"	1	,1	,6	90,5
	bouře	1	,1	,6	91,1
	cenzurování a vypínání signálu	1	,1	,6	91,8
	vyhladovění rebelantů	1	,1	,6	92,4
	pokus vzít si diváky za rukojmí (Hodač)	1	,1	,6	93,0
	televizní revoluce	1	,1	,6	93,7
	sud naplněný třaskavinou	1	,1	,6	94,3
	největší politická krize po roce 1989	1	,1	,6	94,9
	morální a intelektuální debakl	1	,1	,6	95,6
	politická krize	1	,1	,6	96,2
	bitva o televizi	1	,1	,6	96,8
	stav obležení	1	,1	,6	97,5
	řinčení zbraní	1	,1	,6	98,1
	puč vzbouřenců	1	,1	,6	98,7
	"vánoční revoluce"	1	,1	,6	99,4
	propagandistická bitva	1	,1	,6	100,0
	Total	158	15,2	100,0	
Missing	Missing	881	84,8		
Total		1039	100,0		

Tabulka č. 27 Kolikrát hovořili konkrétní mluvčí ve všech médiích?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Jana Bobošíková	51	4,9	4,9	4,9
	Václav Klaus	45	4,3	4,3	9,2
	Pavel Dostál	44	4,2	4,2	13,5
	Jiří Hodač	35	3,4	3,4	16,8
	Ivan Langer	34	3,3	3,3	20,1
	Miroslav Mareš	32	3,1	3,1	23,2
	Miloš Zeman	31	3,0	3,0	26,2
	Adam Komers	29	2,8	2,8	29,0
	Vladimír Špidla	28	2,7	2,7	31,7
	Jana Dědečková	27	2,6	2,6	34,3
	Vladimír Mlynář	24	2,3	2,3	36,6
	Karel Kühnl	21	2,0	2,0	38,6
	Jindřich Beznoska	19	1,8	1,8	40,4
	Marek Vitek	18	1,7	1,7	42,2
	Antonín Dekoj	18	1,7	1,7	43,9
	Václav Havel	18	1,7	1,7	45,6
	Václav Erben	18	1,7	1,7	47,4
	Miloslav Kučera	17	1,6	1,6	49,0
	Věra Valterová	15	1,4	1,4	50,4
	Pavel Bobošík	15	1,4	1,4	51,9
	Martin Muchka	14	1,3	1,3	53,2
	Missing	14	1,3	1,3	54,6
	Jan Kraus	13	1,3	1,3	55,8
	Jan Kasal	12	1,2	1,2	57,0
	Jan Ruml	12	1,2	1,2	58,1
	Kateřina Dostálová	12	1,2	1,2	59,3
	Jolana Voldánová	11	1,1	1,1	60,3
	Petr Štěpánek	11	1,1	1,1	61,4
	Jiří F. Potužník	11	1,1	1,1	62,5
	Vojtěch Filip	11	1,1	1,1	63,5
	Filip Černý	10	1,0	1,0	64,5
	Richard Falbr	10	1,0	1,0	65,4
	Ladislav Paluska	9	,9	,9	66,3
	Petr Mareš	9	,9	,9	67,2
	Patrik Kaizr	8	,8	,8	67,9

Pavel Rychetský	8	,8	,8	68,7
Zdeněk Svěrák	8	,8	,8	69,5
Petra Buzková	7	,7	,7	70,2
Dušan Chmelíček	7	,7	,7	70,8
Petr Hájek	7	,7	,7	71,5
Stanislav Kněnický	7	,7	,7	72,2
Petr Pleva	7	,7	,7	72,9
Miroslav Grebeníček	7	,7	,7	73,5
Cyril Svoboda	6	,6	,6	74,1
Helena Chaloupková	6	,6	,6	74,7
Miloslav Ransdorf	6	,6	,6	75,3
Jiří Kratochvíl	6	,6	,6	75,8
Roman Florian	6	,6	,6	76,4
Barbora Osvaldová	5	,5	,5	76,9
Jiří Vondráček	5	,5	,5	77,4
Helena Havlíková	5	,5	,5	77,9
Vlastimil Tlustý	5	,5	,5	78,3
Dušica Zimová	5	,5	,5	78,8
Daniela Drtinová	5	,5	,5	79,3
Michael Žantovský	5	,5	,5	79,8
Vladimír Železný	5	,5	,5	80,3
Bohumil Klepetko	4	,4	,4	80,7
Jiří Macháček	4	,4	,4	81,0
Tomáš Halík	4	,4	,4	81,4
Vít Novotný	4	,4	,4	81,8
Josef Maršál	4	,4	,4	82,2
Dana Makrlíková	4	,4	,4	82,6
Martin Mrnka	3	,3	,3	82,9
Petr Kopecký	3	,3	,3	83,2
Břetislav Rychlík	3	,3	,3	83,4
Stanislav Gross	3	,3	,3	83,7
Jan Jirák	3	,3	,3	84,0
Irena Válová	3	,3	,3	84,3
Julius Hirsch	3	,3	,3	84,6
Karel Humhal	3	,3	,3	84,9
Markéta Luhanová	3	,3	,3	85,2
Tomáš Sokol	3	,3	,3	85,5
Iveta Toušlová	3	,3	,3	85,8

Hana Marvanová	3	,3	,3	86,0
Petr Nečas	3	,3	,3	86,3
Daniel Hůlka	3	,3	,3	86,6
František Mikš	3	,3	,3	86,9
Eva Holubová	3	,3	,3	87,2
Jaromír Talíř	3	,3	,3	87,5
Josef Zieleniec	3	,3	,3	87,8
Michael Richter	3	,3	,3	88,1
František Malina	3	,3	,3	88,4
Miloš Rejchrt	3	,3	,3	88,6
Aidan White	2	,2	,2	88,8
Jan Novák	2	,2	,2	89,0
Pavel Telička	2	,2	,2	89,2
Antonín Zelenka	2	,2	,2	89,4
Roman Bradáč	2	,2	,2	89,6
Jitka Kupčová	2	,2	,2	89,8
Josef Lžičar	2	,2	,2	90,0
Jakub Puchalský	2	,2	,2	90,2
Karel Novák	2	,2	,2	90,4
Jiří Payne	2	,2	,2	90,6
Jan Zahradil	2	,2	,2	90,8
Jana Volfová	2	,2	,2	91,0
Ladislav Skopal	2	,2	,2	91,1
Jakub Patočka	2	,2	,2	91,3
Michael Kocáb	2	,2	,2	91,5
Karel Kobes	2	,2	,2	91,7
Zdeněk Škromach	2	,2	,2	91,9
Marek Benda	2	,2	,2	92,1
Mirek Topolánek	2	,2	,2	92,3
Otakar Motejl	2	,2	,2	92,5
Marcella Marboe- Hrabincová	2	,2	,2	92,7
Iva Janžurová	2	,2	,2	92,9
Zdeněk Klanica	2	,2	,2	93,1
Marek Šebesták	2	,2	,2	93,3
Alena Svobodová	2	,2	,2	93,5
Zdeněk Jičínský	2	,2	,2	93,6
Vlastimil Balín	2	,2	,2	93,8
Miroslava Němcová	2	,2	,2	94,0

Marcela Augustová	2	,2	,2	94,2
Jiří Pehe	2	,2	,2	94,4
Jan Čulík	2	,2	,2	94,6
Roman Gallo	1	,1	,1	94,7
Martin Šonka	1	,1	,1	94,8
Darina Coufalová	1	,1	,1	94,9
Jan Svěrák	1	,1	,1	95,0
Veronika Křesťanová	1	,1	,1	95,1
Stephan Rus-Mohl	1	,1	,1	95,2
Jens Lindt	1	,1	,1	95,3
Mogens Schmidt	1	,1	,1	95,4
Stanislav Křeček	1	,1	,1	95,5
Dagmar Francková	1	,1	,1	95,6
Boris Rösner	1	,1	,1	95,7
Michal Šobr	1	,1	,1	95,8
Stanislav Milota	1	,1	,1	95,9
Milan Kříž	1	,1	,1	96,0
Karel Rožánek	1	,1	,1	96,1
Veronika Nerudová	1	,1	,1	96,2
Miroslav Kalousek	1	,1	,1	96,2
Karel Šplíchal	1	,1	,1	96,3
Ondřej Vaněk	1	,1	,1	96,4
Pavel Mertlík	1	,1	,1	96,5
Kateřina Stočesová	1	,1	,1	96,6
Ivan Hlas	1	,1	,1	96,7
Jaroslava Sedláčková	1	,1	,1	96,8
Arnošt Wagner	1	,1	,1	96,9
Michal Kubal	1	,1	,1	97,0
Václav Fischer	1	,1	,1	97,1
Fero Fenič	1	,1	,1	97,2
Ratibor Majzlík	1	,1	,1	97,3
Miroslav Macek	1	,1	,1	97,4
Saša Gedeon	1	,1	,1	97,5
Otakar Černý	1	,1	,1	97,6
Oldřich Kaiser	1	,1	,1	97,7
Jiří Lábus	1	,1	,1	97,8
Michal Pavlata	1	,1	,1	97,9
Jan Vávra	1	,1	,1	98,0

Juraj Jakubisko	1	,1	,1	98,1
Eva Kalivodová	1	,1	,1	98,2
Ivan Havlíček	1	,1	,1	98,3
Miloš Forman	1	,1	,1	98,4
Petr Vašíček	1	,1	,1	98,5
Pavel Svoboda	1	,1	,1	98,6
Dalibor Matulka	1	,1	,1	98,7
Svatomír Recman	1	,1	,1	98,7
Pavel Severa	1	,1	,1	98,8
Martin Šmarc	1	,1	,1	98,9
Jaroslav Doubrava	1	,1	,1	99,0
Juraj Deák	1	,1	,1	99,1
Karel Macura	1	,1	,1	99,2
Jiří Černota	1	,1	,1	99,3
Michal Růžička	1	,1	,1	99,4
Oldřich Kužilek	1	,1	,1	99,5
Igor Chaun	1	,1	,1	99,6
Petr Jahn	1	,1	,1	99,7
Tomáš Klvaňa	1	,1	,1	99,8
Štěpán Hájek	1	,1	,1	99,9
Miloslav Petronec	1	,1	,1	100,0
Total	1039	100,0	100,0	

Tabulka č. 28 Váha konkrétních mluvčích v jednotlivých médiích

MFD	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Jiří Hodač	7,2176	10	11,83434
	Adam Komers	6,6547	7	7,88708
	Václav Klaus	9,7412	7	7,09235
	Jana Bobošíková	4,7416	7	3,71192
	Vladimír Špidla	2,4447	6	1,14050
	Vladimír Mlynář	5,3041	5	4,22692
	Ivan Langer	11,2656	5	7,28188
	Karel Kühnl	3,8289	4	,70385
	Pavel Bobošík	3,7673	4	1,83948
	Pavel Dostál	13,7547	4	16,21234
	Miroslav Mareš	3,4146	4	3,62675
	Miloš Zeman	4,8727	4	3,13517
LN	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Jana Bobošíková	7,8516	9	9,23581
	Adam Komers	5,4558	7	3,24181

	Václav Klaus	3,3208	6	1,10316
	Miroslav Mareš	4,2868	5	3,72818
	Věra Valterová	5,5130	4	2,36847
	Jindřich Beznoska	6,2350	4	1,95379
	Vladimír Špidla	3,6464	3	2,16456
	Václav Havel	4,4146	3	1,16788
	Miloš Zeman	7,7882	3	8,11307
HN	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Pavel Dostál	9,0547	8	4,46167
	Jana Bobošíková	10,1146	7	5,59492
	Jana Dědečková	9,9876	7	7,10594
	Miloš Zeman	22,7972	7	27,84450
	Vladimír Mlynář	4,8025	6	2,14804
	Václav Klaus	8,1221	5	5,80063
	Ivan Langer	4,6564	5	2,93408
	Miloslav Kučera	5,2639	5	2,93917
	Marek Vitek	20,6961	4	19,32704
	Pavel Bobošík	11,9846	4	3,53761
	Miroslav Mareš	4,8503	4	3,77584
	Jindřich Beznoska	9,5975	4	7,65010
	Kateřina Dostálová	8,2519	4	8,30041
Právo	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Ivan Langer	10,5603	10	11,38460
	Václav Klaus	11,1908	8	11,45090
	Pavel Dostál	7,3915	8	9,04051
	Vladimír Špidla	2,7713	7	1,46220
	Karel Kühnl	6,2822	7	5,09843
	Jana Bobošíková	12,2321	6	6,90973
	Miloš Zeman	8,3137	6	6,77537
	Václav Erben	8,3767	5	10,25535
	Miroslav Mareš	3,3561	5	,92795
	Jan Kasal	5,6091	5	4,45152
	Jiří F. Potužník	22,6518	5	26,79061
Slovo	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Jana Bobošíková	8,8676	7	9,22688
	Jiří Hodač	5,4395	6	3,19251
	Václav Klaus	8,7932	5	7,92522
	Pavel Dostál	9,7364	5	13,01460
	Miroslav Mareš	6,8703	5	5,62044
	Marek Vitek	7,8899	4	4,16437
	Jana Dědečková	9,8302	4	12,78783
	Kateřina Dostálová	5,7569	4	2,66836
Haló noviny	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Vojtěch Filip	8,1867	5	4,29088
	Jiří Hodač	8,9864	5	5,46068

	Ivan Langer	7,8029	5	8,58532
	Adam Komers	2,0301	5	1,21478
	Václav Klaus	2,5692	4	1,83195
	Miloš Zeman	5,2916	3	4,10195
	Antonín Dekoj	2,6066	3	1,62604
Blesk	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Jana Bobošíková	29,2340	9	30,35961
	Pavel Dostál	14,3244	7	16,08334
	Vladimír Mlynář	10,5681	4	8,46178
	Jiří Hodač	10,1881	4	8,68873
	Václav Klaus	7,5810	4	3,33816

Total	Jméno a příjmení	Průměr	N	Sm. Odchylka
	Jana Bobošíková	11,6258	51	16,04263
	Václav Klaus	7,0793	45	7,04215
	Pavel Dostál	9,2657	44	10,24051
	Jiří Hodač	7,8951	35	9,18876
	Ivan Langer	7,7608	34	8,03388
	Miroslav Mareš	4,8852	32	4,67391
	Miloš Zeman	10,6917	31	15,20015
	Adam Komers	4,8112	29	4,84509
	Vladimír Špidla	3,1294	28	2,13739
	Jana Dědečková	7,2171	27	6,90611

Tabulka č. 29 Konkrétní mluvčí a témata, o kterých hovořili

	nové vedení ČT (po Hodačovi)	Jiří Hodač	rezignace vedení (Hodač, Bobošíko vá)	hájení literary zákonu	výpovědi redaktorů m ČT	svoboda slova a demokrac ie obecně	nový zákon o ČT	řešení krize	stávka zaměstna nců ČT	zpravodaj ství ČT	politici	vzbouření redaktorů	hospodař ení ČT	privatizac e ČT	Jana Bobošíko vá	demonstr ace	Rada ČT	přerušení vysílání	Total
Vladimír Mlynář	0	5	0	0	0	0	1	3	0	0	9	0	0	3	0	0	3	0	24
	,0%	20,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,2%	12,5%	,0%	,0%	37,5%	,0%	,0%	12,5%	,0%	,0%	12,5%	,0%	100,0%
Věra Valterová	0	7	0	0	0	0	0	1	0	1	0	4	0	0	1	0	0	14	
	,0%	50,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,1%	,0%	7,1%	,0%	28,6%	,0%	,0%	7,1%	,0%	,0%	100,0%	
Filip Černý	0	2	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	10	
	,0%	20,0%	10,0%	,0%	10,0%	,0%	,0%	10,0%	,0%	10,0%	10,0%	10,0%	,0%	,0%	10,0%	,0%	10,0%	100,0%	
Marek Vitek	3	4	0	0	0	1	0	1	1	2	0	4	0	0	1	0	0	17	
	17,6%	23,5%	,0%	,0%	,0%	5,9%	,0%	5,9%	5,9%	11,8%	,0%	23,5%	,0%	,0%	5,9%	,0%	,0%	100,0%	
Adam Komers	0	6	0	0	0	2	0	1	1	3	4	4	0	0	2	3	2	28	
	,0%	21,4%	,0%	,0%	,0%	7,1%	,0%	3,6%	3,6%	10,7%	14,3%	14,3%	,0%	,0%	7,1%	10,7%	7,1%	100,0%	
Jiří Hodač	0	6	2	2	0	0	0	0	3	6	0	10	1	0	1	0	2	1	34
	,0%	17,6%	5,9%	5,9%	,0%	,0%	,0%	,0%	8,8%	17,6%	,0%	29,4%	2,9%	,0%	2,9%	,0%	5,9%	2,9%	100,0%
Antonín Dekoj	0	3	0	0	1	0	0	2	3	1	1	1	1	0	0	2	1	17	
	,0%	17,6%	,0%	,0%	5,9%	,0%	,0%	11,8%	17,6%	5,9%	5,9%	5,9%	5,9%	,0%	,0%	11,8%	5,9%	5,9%	100,0%
Vladimír Špidla	2	5	0	0	0	0	8	2	0	0	7	1	0	2	0	0	1	0	28
	7,1%	17,9%	,0%	,0%	,0%	,0%	28,6%	7,1%	,0%	,0%	25,0%	3,6%	,0%	7,1%	,0%	,0%	3,6%	,0%	100,0%
Václav Havel	0	0	0	1	0	9	1	0	0	1	3	2	0	0	0	0	1	0	18
	,0%	,0%	,0%	5,6%	,0%	50,0%	5,6%	,0%	,0%	5,6%	16,7%	11,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	5,6%	,0%	100,0%
Václav Klaus	0	2	0	5	0	0	0	7	0	0	8	8	1	10	0	2	0	0	43
	,0%	4,7%	,0%	11,6%	,0%	,0%	,0%	16,3%	,0%	,0%	18,6%	18,6%	2,3%	23,3%	,0%	4,7%	,0%	,0%	100,0%
Karel Kühnl	2	5	0	0	0	0	2	3	0	0	6	0	1	1	0	1	0	0	21
	9,5%	23,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,5%	14,3%	,0%	,0%	28,6%	,0%	4,8%	4,8%	,0%	4,8%	,0%	,0%	100,0%
Jana Bobošíková	0	5	0	0	4	1	0	0	0	21	1	11	2	3	0	0	0	2	50
	,0%	10,0%	,0%	,0%	8,0%	2,0%	,0%	,0%	,0%	42,0%	2,0%	22,0%	4,0%	6,0%	,0%	,0%	,0%	4,0%	100,0%
Ivan Langer	1	6	0	3	0	0	1	2	0	0	9	4	2	3	1	0	1	0	33
	3,0%	18,2%	,0%	9,1%	,0%	,0%	3,0%	6,1%	,0%	,0%	27,3%	12,1%	6,1%	9,1%	3,0%	,0%	3,0%	,0%	100,0%
Jolana Voldánová	0	0	1	0	0	1	0	0	2	3	1	3	0	0	0	0	0	0	11
	,0%	,0%	9,1%	,0%	,0%	9,1%	,0%	,0%	18,2%	27,3%	9,1%	27,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Pavel Bobošík	0	4	1	0	0	0	1	1	0	2	0	2	0	0	2	0	0	0	13
	,0%	30,8%	7,7%	,0%	,0%	,0%	7,7%	7,7%	,0%	15,4%	,0%	15,4%	,0%	,0%	15,4%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Pavel Dostál	2	19	0	0	0	0	6	3	0	0	6	0	1	3	0	0	2	0	42
	4,8%	45,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	14,3%	7,1%	,0%	,0%	14,3%	,0%	2,4%	7,1%	,0%	,0%	4,8%	,0%	100,0%
Václav Erben	0	13	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	3	0	18
	,0%	72,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	5,6%	,0%	,0%	5,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
Miroslav Mareš	1	14	0	0	0	0	1	1	0	2	2	2	0	0	0	0	9	0	32
	3,1%	43,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,1%	3,1%	,0%	6,3%	6,3%	6,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	28,1%	,0%	100,0%
Jana Dědečková	0	3	1	0	0	0	0	0	0	2	7	5	5	0	1	0	3	0	27
	,0%	11,1%	3,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,4%	25,9%	18,5%	18,5%	,0%	3,7%	,0%	11,1%	,0%	100,0%
Jindřich Beznoska	0	8	2	0	0	0	0	0	0	2	2	0	4	0	0	0	1	0	19
	,0%	42,1%	10,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	10,5%	10,5%	,0%	21,1%	,0%	,0%	,0%	5,3%	,0%	100,0%
Miloš Zeman	0	8	0	5	0	0	1	8	0	0	6	2	0	0	0	1	0	0	31
	,0%	25,8%	,0%	16,1%	,0%	,0%	3,2%	25,8%	,0%	,0%	19,4%	6,5%	,0%	,0%	,0%	3,2%	,0%	,0%	100,0%
Jan Kraus	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	5	0	0	0	0	4	1	0	13
	,0%	7,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	15,4%	,0%	,0%	38,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	30,8%	7,7%	,0%	100,0%
Richard Falbr	0	6	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	10
	,0%	60,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	30,0%	10,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Jan Kasal	0	4	0	0	0	0	1	1	0	0	3	1	0	0	0	0	2	0	12
	,0%	33,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	8,3%	8,3%	,0%	,0%	25,0%	8,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
Martin Muchka	0	5	0	0	0	0	0	1	0	2	2	0	0	0	0	0	1	3	14
	,0%	35,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,1%	,0%	14,3%	14,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,1%	21,4%	100,0%
Jan Ruml	0	2	0	0	0	1	0	0	0	1	3	1	0	2	0	0	2	0	12
	,0%	16,7%	,0%	,0%	,0%	8,3%	,0%	,0%	,0%	8,3%	25,0%	8,3%	,0%	16,7%	,0%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
Miloslav Kučera	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	4	4	0	2	0	0	2	0	17
	,0%	5,9%	,0%	5,9%	,0%	5,9%	5,9%	5,9%	,0%	,0%	23,5%	23,5%	,0%	11,8%	,0%	,0%	11,8%	,0%	100,0%
Petr Štěpánek	0	2	0	0	0	0	0	1	0	2	2	3	0	0	0	0	0	1	11
	,0%	18,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	18,2%	18,2%	27,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,1%	9,1%	100,0%
Jiří F. Potužník	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	1	0	11
	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	45,5%	45,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	100,0%
Vojtěch Filip	0	1	0	1	0	0	2	1	1	0	3	1	0	0	0	0	1	0	11
	,0%	9,1%	,0%	9,1%	,0%	,0%	18,2%	9,1%	9,1%	,0%	27,3%	9,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	100,0%
Kateřina Dostálová	0	2	0	1	0	0	1	0	0	1	1	3	0	2	0	0	0	0	11
	,0%	18,2%	,0%	9,1%	,0%	,0%	9,1%	,0%	,0%	9,1%	9,1%	27,3%	,0%	18,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
ostatní	1	53	2	11	5	11	16	18	4	37	64	57	18	3	6	11	21	5	343
	,3%	15,5%	,6%	3,2%	1,5%	3,2%	4,7%	5,2%	1,2%	10,8%	18,7%	16,6%	5,2%	,9%	1,7%	3,2%	6,1%	1,5%	100,0%
Total	12	202	6	30	11	27	43	62	18	91	166	139	36	34	16	24	61	13	995
	1,2%	20,3%	1,0%	3,0%	1,1%	2,7%	4,3%	6,2%	1,8%	9,1%	16,7%	14,0%	3,6%	3,4%	1,6%	2,4%	6,1%	1,3%	100,0%

Tabulka č. 30 Přímí a nepřímí mluvčí v denících a týdenících

Funkce mluvčího * Typ mluvčího * Typ média Crosstabulation								
Typ média				Typ mluvčího			Total	
				přímý (citace)	nepřímý (bez uvozovek)	obojí (přímá i nepřímá citace)		
týdeník	Funkce mluvčího	politik 4Koalice		8	4	1	13	
		% Funkce mluvčího		61,5%	30,8%	7,7%	100,0%	
		poradce Hodače		1	0	0	1	
		% Funkce mluvčího		100,0%	,0%	,0%	100,0%	
		zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení		4	4	1	9	
		% Funkce mluvčího		44,4%	44,4%	11,1%	100,0%	
		zaměstnanec ČT - bouřící se		16	8	0	24	
		% Funkce mluvčího		66,7%	33,3%	,0%	100,0%	
		osobnost české kultury - sympatizant protestujících		11	3	0	14	
		% Funkce mluvčího		78,6%	21,4%	,0%	100,0%	
		člen Rady RTV		2	2	0	4	
		% Funkce mluvčího		50,0%	50,0%	,0%	100,0%	
		člen Rady ČT		12	4	0	16	
	% Funkce mluvčího		75,0%	25,0%	,0%	100,0%		
	prezident		0	6	0	6		
	% Funkce mluvčího		,0%	100,0%	,0%	100,0%		
	politik ČSSD		7	17	0	24		
	% Funkce mluvčího		29,2%	70,8%	,0%	100,0%		
	politik ODS		3	7	1	11		
	% Funkce mluvčího		27,3%	63,6%	9,1%	100,0%		
	mediální expert		2	0	0	2		
	% Funkce mluvčího		100,0%	,0%	,0%	100,0%		
	Total				66	55	3	124
				% Funkce mluvčího	53,2%	44,4%	2,4%	100,0%
deník	Funkce mluvčího	politik 4Koalice		65	23	2	90	
		% Funkce mluvčího		72,2%	25,6%	2,2%	100,0%	
		právník		13	1	0	14	
		% Funkce mluvčího		92,9%	7,1%	,0%	100,0%	
		poradce Hodače		10	4	0	14	
		% Funkce mluvčího		71,4%	28,6%	,0%	100,0%	
		zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení		101	35	2	138	
		% Funkce mluvčího		73,2%	25,4%	1,4%	100,0%	
		zaměstnanec ČT - bouřící se		112	21	4	137	
		% Funkce mluvčího		81,8%	15,3%	2,9%	100,0%	
		osobnost české kultury - sympatizant protestujících		23	7	0	30	
		% Funkce mluvčího		76,7%	23,3%	,0%	100,0%	
		člen Rady RTV		10	9	1	20	
	% Funkce mluvčího		50,0%	45,0%	5,0%	100,0%		
	člen Rady ČT		68	15	2	85		
	% Funkce mluvčího		80,0%	17,6%	2,4%	100,0%		
	prezident		4	8	0	12		
	% Funkce mluvčího		33,3%	66,7%	,0%	100,0%		
	politik KSČM		25	8	0	33		
	% Funkce mluvčího		75,8%	24,2%	,0%	100,0%		
	politik ČSSD		91	45	3	139		
	% Funkce mluvčího		65,5%	32,4%	2,2%	100,0%		
	politik ODS		71	33	2	106		
	% Funkce mluvčího		67,0%	31,1%	1,9%	100,0%		
mediální expert		17	0	0	17			
% Funkce mluvčího		100,0%	,0%	,0%	100,0%			
Total				610	209	16	835	
			% Funkce mluvčího	73,1%	25,0%	1,9%	100,0%	

Tabulka č. 31 Přímí a nepřímí mluvčí dle jednotlivých deníků

Název média * Typ mluvčího * Funkce mluvčího Crosstabulation									
Funkce mluvčího				Typ mluvčího			Total		
				přímý (citace)	nepřímý (bez uvozovek)	obojí (přímá i nepřímá citace)			
politik 4Koalice	Název média	Blesk	Count	5	4	2	11		
			% within Název média	45,5%	36,4%	18,2%	100,0%		
		Haló noviny	Count	2	10	0	12		
			% within Název média	16,7%	83,3%	,0%	100,0%		
		Slovo	Count	9	0	0	9		
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%		
		Právo	Count	21	0	0	21		
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%		
		HN	Count	9	8	0	17		
			% within Název média	52,9%	47,1%	,0%	100,0%		
		LN	Count	6	0	0	6		
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%		
		MFD	Count	13	1	0	14		
			% within Název média	92,9%	7,1%	,0%	100,0%		
	Total		Count	65	23	2	90		
			% within Název média	72,2%	25,6%	2,2%	100,0%		
právnik	Název média	Slovo	Count	3	0		3		
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%		
		HN	Count	3	1		4		
			% within Název média	75,0%	25,0%		100,0%		
		MFD	Count	7	0		7		
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%		
	Total		Count	13	1		14		
			% within Název média	92,9%	7,1%		100,0%		
poradce Hodače	Název média	Blesk	Count	1	1		2		
			% within Název média	50,0%	50,0%		100,0%		
		Právo	Count	3	0		3		
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%		
		HN	Count	1	3		4		
			% within Název média	25,0%	75,0%		100,0%		
		LN	Count	1	0		1		
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%		
		MFD	Count	4	0		4		
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%		
	Total		Count	10	4		14		
			% within Název média	71,4%	28,6%		100,0%		
zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	Název média	Blesk	Count	10	7	0	17		
			% within Název média	58,8%	41,2%	,0%	100,0%		
		Haló noviny	Count	3	8	0	11		
			% within Název média	27,3%	72,7%	,0%	100,0%		
		Slovo	Count	16	4	0	20		
			% within Název média	80,0%	20,0%	,0%	100,0%		
		Právo	Count	15	3	0	18		
			% within Název média	83,3%	16,7%	,0%	100,0%		
		HN	Count	8	5	2	15		
			% within Název média	53,3%	33,3%	13,3%	100,0%		
		LN	Count	23	5	0	28		
			% within Název média	82,1%	17,9%	,0%	100,0%		
		MFD	Count	26	3	0	29		
			% within Název média	89,7%	10,3%	,0%	100,0%		
	Total		Count	101	35	2	138		
			% within Název média	73,2%	25,4%	1,4%	100,0%		
zaměstnanec ČT - bouřící se	Název média	Blesk	Count	6	2	0	8		
			% within Název média	75,0%	25,0%	,0%	100,0%		
		Haló noviny	Count	3	12	1	16		
			% within Název média	18,8%	75,0%	6,3%	100,0%		
		Slovo	Count	17	1	0	18		
			% within Název média	94,4%	5,6%	,0%	100,0%		
		Právo	Count	23	2	0	25		
			% within Název média	92,0%	8,0%	,0%	100,0%		
		HN	Count	9	3	2	14		
			% within Název média	64,3%	21,4%	14,3%	100,0%		
		LN	Count	19	1	0	20		
			% within Název média	95,0%	5,0%	,0%	100,0%		
		MFD	Count	35	0	1	36		
			% within Název média	97,2%	,0%	2,8%	100,0%		
	Total		Count	112	21	4	137		
			% within Název média	81,8%	15,3%	2,9%	100,0%		
osobnost české kultury - sympatizant protestujících	Název média	Blesk	Count	2	1		3		
			% within Název média	66,7%	33,3%		100,0%		
		Haló noviny	Count	2	1		3		
			% within Název média	66,7%	33,3%		100,0%		
		Slovo	Count	1	1		2		
			% within Název média	50,0%	50,0%		100,0%		
		Právo	Count	4	2		6		
			% within Název média	66,7%	33,3%		100,0%		
		HN	Count	3	1		4		
			% within Název média	75,0%	25,0%		100,0%		
		LN	Count	8	0		8		
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%		
		MFD	Count	3	1		4		
			% within Název média	75,0%	25,0%		100,0%		
	Total		Count	23	7		30		
			% within Název média	76,7%	23,3%		100,0%		

člen Rady RTV	Název média	Blesk	Count	0	4	0	4
			% within Název média	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Haló noviny	Count	0	2	0	2
			% within Název média	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Slovo	Count	0	1	0	1
			% within Název média	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Právo	Count	5	0	0	5
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		HN	Count	0	2	1	3
			% within Název média	,0%	66,7%	33,3%	100,0%
člen Rady ČT	Název média	LN	Count	1	0	0	1
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		MFD	Count	4	0	0	4
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		Total	Count	10	9	1	20
			% within Název média	50,0%	45,0%	5,0%	100,0%
		Blesk	Count	3	4	1	8
			% within Název média	37,5%	50,0%	12,5%	100,0%
		Haló noviny	Count	0	3	0	3
			% within Název média	,0%	100,0%	,0%	100,0%
prezident	Název média	Slovo	Count	18	4	0	22
			% within Název média	81,8%	18,2%	,0%	100,0%
		Právo	Count	16	0	0	16
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		HN	Count	9	3	1	13
			% within Název média	69,2%	23,1%	7,7%	100,0%
		LN	Count	12	1	0	13
			% within Název média	92,3%	7,7%	,0%	100,0%
		MFD	Count	10	0	0	10
			% within Název média	100,0%	,0%	,0%	100,0%
politik KSČM	Název média	Total	Count	68	15	2	85
			% within Název média	80,0%	17,6%	2,4%	100,0%
		Blesk	Count	1	1		2
			% within Název média	50,0%	50,0%		100,0%
		Slovo	Count	1	0		1
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%
		Právo	Count	1	3		4
			% within Název média	25,0%	75,0%		100,0%
		HN	Count	0	1		1
			% within Název média	,0%	100,0%		100,0%
politik ČSSD	Název média	LN	Count	1	2		3
			% within Název média	33,3%	66,7%		100,0%
		MFD	Count	0	1		1
			% within Název média	,0%	100,0%		100,0%
		Total	Count	4	8		12
			% within Název média	33,3%	66,7%		100,0%
		Blesk	Count	1	0		1
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%
		Haló noviny	Count	10	6		16
			% within Název média	62,5%	37,5%		100,0%
politik ODS	Název média	Slovo	Count	2	0		2
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%
		Právo	Count	10	0		10
			% within Název média	100,0%	,0%		100,0%
		HN	Count	2	2		4
			% within Název média	50,0%	50,0%		100,0%
		Total	Count	25	8		33
			% within Název média	75,8%	24,2%		100,0%
		Blesk	Count	4	10	1	15
			% within Název média	26,7%	66,7%	6,7%	100,0%
politik ČSSD	Název média	Haló noviny	Count	2	8	0	10
			% within Název média	20,0%	80,0%	,0%	100,0%
		Slovo	Count	7	6	0	13
			% within Název média	53,8%	46,2%	,0%	100,0%
		Právo	Count	38	3	1	42
			% within Název média	90,5%	7,1%	2,4%	100,0%
		HN	Count	14	13	1	28
			% within Název média	50,0%	46,4%	3,6%	100,0%
		LN	Count	8	3	0	11
			% within Název média	72,7%	27,3%	,0%	100,0%
politik ODS	Název média	MFD	Count	18	2	0	20
			% within Název média	90,0%	10,0%	,0%	100,0%
		Total	Count	91	45	3	139
			% within Název média	65,5%	32,4%	2,2%	100,0%
		Blesk	Count	8	4	0	12
			% within Název média	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
		Haló noviny	Count	5	8	0	13
			% within Název média	38,5%	61,5%	,0%	100,0%
		Slovo	Count	11	4	0	15
			% within Název média	73,3%	26,7%	,0%	100,0%
politik ODS	Název média	Právo	Count	22	3	1	26
			% within Název média	84,6%	11,5%	3,8%	100,0%
		HN	Count	10	9	0	19
			% within Název média	52,6%	47,4%	,0%	100,0%
		LN	Count	4	3	0	7
			% within Název média	57,1%	42,9%	,0%	100,0%
		MFD	Count	11	2	1	14
			% within Název média	78,6%	14,3%	7,1%	100,0%
		Total	Count	71	33	2	106
			% within Název média	67,0%	31,1%	1,9%	100,0%

mediální expert	Název média	Blesk	Count	1			1
			% within Název média	100,0%			100,0%
		Slovo	Count	4			4
			% within Název média	100,0%			100,0%
		LN	Count	3			3
			% within Název média	100,0%			100,0%
		MFD	Count	9			9
			% within Název média	100,0%			100,0%
	Total	Count	17			17	
		% within Název média	100,0%			100,0%	

Tabulka č. 32 Přímí a nepřímí mluvčí v denících

Název média * Typ mluvčího Crosstabulation						
			Typ mluvčího			Total
			přímý (citace)	nepřímý (bez uvozovek)	obojí (přímá i nepřímá citace)	
Název média	Blesk	Count	42	39	4	85
		% within Název média	49,4%	45,9%	4,7%	100,0%
	Haló noviny	Count	28	61	1	90
		% within Název média	31,1%	67,8%	1,1%	100,0%
	Slovo	Count	98	22	0	120
		% within Název média	81,7%	18,3%	,0%	100,0%
	Právo	Count	163	19	2	184
		% within Název média	88,6%	10,3%	1,1%	100,0%
	HN	Count	72	53	7	132
		% within Název média	54,5%	40,2%	5,3%	100,0%
	LN	Count	93	16	0	109
		% within Název média	85,3%	14,7%	,0%	100,0%
	MFD	Count	156	12	3	171
		% within Název média	91,2%	7,0%	1,8%	100,0%
Total		Count	652	222	17	891
		% within Název média	73,2%	24,9%	1,9%	100,0%

Tabulka č. 33 Zvýší hodnocení ve výpovědi pravděpodobnost přímé citace?

			Je součástí promluvy hodnocení?		Total
			obsahuje hodnocení	bez hodnocení	
Typ mluvčího	obojí (přímá i nepřímá citace)	Count	10	10	20
		% within Typ mluvčího	50,0%	50,0%	100,0%
	nepřímý (bez uvozovek)	Count	70	218	288
		% within Typ mluvčího	24,3%	75,7%	100,0%
	přímý (citace)	Count	239	490	729
		% within Typ mluvčího	32,8%	67,2%	100,0%
Total	Count	319	718	1037	
	% within Typ mluvčího	30,8%	69,2%	100,0%	

Tabulka č. 34 Téma článku (frekvenční tabulka)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vedení ČT	232	22,3	22,3	22,3
	schůze parlamentu	163	15,7	15,7	38,0
	vzbouření redaktoři	128	12,3	12,3	50,3
	Rada ČT	103	9,9	9,9	60,3
	demonstrace	99	9,5	9,5	69,8
	zpravodajství ČT	97	9,3	9,3	79,1
	stávka zaměstnanců	41	3,9	3,9	83,1
	hospodaření ČT	39	3,8	3,8	86,8
	nový zákon ČT	34	3,3	3,3	90,1
	privatizace ČT	25	2,4	2,4	92,5
	politický vliv	24	2,3	2,3	94,8
	přerušování vysílání	21	2,0	2,0	96,8
	svoboda slova a demokracie	11	1,1	1,1	97,9
	novinářská etika / objektivita	11	1,1	1,1	98,9
	veřejnoprávnost	7	,7	,7	99,6
	petice	2	,2	,2	99,8
	zákony a jejich (ne)plnění	1	,1	,1	99,9
	Rada ČT	1	,1	,1	100,0
	Total	1039	100,0	100,0	

Tabulka č. 35 Důvod krize dle novináře (frekvenční tabulka)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	způsob volby Radou ČT	22	2,1	25,9	25,9
	odmítají uznat nové vedení (popř. jejich metody)	19	1,8	22,4	48,2
	napojení vedení ČT na politiky (Bobošíková, Hodač a ODS)	15	1,4	17,6	65,9
	Jiří Hodač	13	1,3	15,3	81,2

	ovládnout ČT politickými stranami	9	,9	10,6	91,8
	ohrožení svobody slova	3	,3	3,5	95,3
	představa Bobošíkové o zpravodajství	2	,2	2,4	97,6
	zničit spolupráci 4K a ODS	2	,2	2,4	100,0
	Total	85	8,2	100,0	
Missing	nehovoří o tom	954	91,8		
Total		1039	100,0		

Tabulka č. 36 Funkce mluvčího (typ mluvčího) – frekvenční tabulka všech funkcí

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	politik ČSSD	163	15,7	15,7	15,7
	zaměstnanec ČT - bouřící se	161	15,5	15,5	31,2
	zaměstnanec ČT - stojí za vedením/vedení	147	14,1	14,2	45,4
	politik ODS	117	11,3	11,3	56,7
	člen Rady ČT	101	9,7	9,7	66,4
	politik US	74	7,1	7,1	73,6
	osobnost české kultury - sympatizant protestujících	44	4,2	4,2	77,8
	politik KSČM	33	3,2	3,2	81,0
	člen Rady RTV	24	2,3	2,3	83,3
	politik KDU-ČSL	22	2,1	2,1	85,4
	mediální expert	19	1,8	1,8	87,3

prezident	18	1,7	1,7	89,0
poradce Hodače	15	1,4	1,4	90,5
právník	14	1,3	1,4	91,8
občan ČR	9	,9	,9	92,7
bývalý ředitel ČT	9	,9	,9	93,5
novinář (jiné médium než ČT)	8	,8	,8	94,3
politik 4K	7	,7	,7	95,0
zaměstnanec ČT - neutrální	6	,6	,6	95,6
mluvčí RRTV	5	,5	,5	96,0
ředitel TV Nova	5	,5	,5	96,5
úředník státní instituce	4	,4	,4	96,9
duchovní	4	,4	,4	97,3
osobnost české kultury - odpůrce protestujících	3	,3	,3	97,6
mluvčí/člen iniciativy ČT - Věc veřejná	3	,3	,3	97,9
člen Mezinárodní federace novinářů	3	,3	,3	98,2
ředitel Ta Fantastika	3	,3	,3	98,5
psycholog	3	,3	,3	98,7
ředitel ARBO media	3	,3	,3	99,0
mluvčí UPC	3	,3	,3	99,3
prezident Asociace reklamních agentur	2	,2	,2	99,5
politolog	2	,2	,2	99,7

člen Evropského novinářského centra (Maastricht)	1	,1	,1	99,8
člen Radiokomunikace	1	,1	,1	99,9
politik (nezávislý)	1	,1	,1	100,0
Total	1037	99,8	100,0	
Missing Missing	2	,2		
Total	1039	100,0		

Tabulka č. 37 Negativní část ideologické čtverce

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
neobjektivní, politiky ovládané zpravodajství	16	1,5	12,7	12,7
neautorizovaní vysílatelé	12	1,2	9,5	22,2
používají ČT k propagování svých názorů a cílů	11	1,1	8,7	31,0
pan Hodač	8	,8	6,3	37,3
Hodačovi lidé	7	,7	5,6	42,9
propaganda vzbouřenců	6	,6	4,8	47,6
nelegitimně zvolené vedení	6	,6	4,8	52,4
umělý konflikt, pokus o politický převrat	4	,4	3,2	55,6
normalizační zpravodajství	4	,4	3,2	58,7
politici, kterým teče do bot	3	,3	2,4	61,1
maoistický hysterik (Komers), pyžamem myšlenky nenahradíš (Pilip a Ruml)	3	,3	2,4	63,5
poražený strom (= Hodač)	2	,2	1,6	65,1
zaměstnanci	2	,2	1,6	66,7
zamkli se a nechovají se normálně	2	,2	1,6	68,3

Hodač a Bobošíková rozpoutali teror	2	,2	1,6	69,8
pučisté a revolucionáři	2	,2	1,6	71,4
militantní zaměstnanci ČT prosazující své ekonomické zájmy (vzbouřenci)	2	,2	1,6	73,0
ČT je pod diktátem politických stran	2	,2	1,6	74,6
represivní postup Bobošíkové	2	,2	1,6	76,2
nesvéprávný ředitel	2	,2	1,6	77,8
Bobina	2	,2	1,6	79,4
rebel	1	,1	,8	80,2
dvouhlavý agent	1	,1	,8	81,0
lidé, kteří nemají v ČT dávno, co dělat	1	,1	,8	81,7
plíživá normalizace (pokud zůstane vedení)	1	,1	,8	82,5
Lidé kolem Václava Havla	1	,1	,8	83,3
bojová situace	1	,1	,8	84,1
mají mě na takzvané výpovědní listině	1	,1	,8	84,9
lidé, kterým Hodač říká kolegové	1	,1	,8	85,7
neobjektivní redaktori legálního Hodačova vedení	1	,1	,8	86,5
boj ODS a Čtyřkoalice o ČT	1	,1	,8	87,3
Hodače by krom ochranky měl doprovázet i psychiatr	1	,1	,8	88,1
redaktori okupující velín	1	,1	,8	88,9
Bobovize	1	,1	,8	89,7
spor o peníze, který se vyvinul v boj o svobodu slova	1	,1	,8	90,5
hysterikové, kteří jsou motivováni ztrátou ekonomických výhod (vzbouřenci)	1	,1	,8	91,3
Hodač neví, která v této zemi bije	1	,1	,8	92,1
vedení nám připravilo koncentrační tábor	1	,1	,8	92,9
autoři manifestu ČT věc veřejná klesli pod úroveň Špíglu	1	,1	,8	93,7

pirátské vysílání vzbouřenců	1	,1	,8	94,4
štvanice na Hodače	1	,1	,8	95,2
zaměstnanci, kteří bojovými pokřiky určují, kdo je jejich ředitel	1	,1	,8	96,0
ředitel veřejnoprávního chorasčotu	1	,1	,8	96,8
"modrý komunisti"	1	,1	,8	97,6
teroristé a sabotéři (vzbouřenci)	1	,1	,8	98,4
samí saláti (Hodačovi lidé)	1	,1	,8	99,2
Missing	1	,1	,8	100,0
Total	126	12,1	100,0	
hovoří o něčem jiném	913	87,9		
Total	1039	100,0		

Kódovací kniha

Jelikož kódovací kniha by zabrala dalších několik desítek stránek tabulek, rozhodl jsem se vyřešit záznam kódovací knihy následovně. Proměnné, které nabývají pouze několika hodnot (např. typ média – deník, týdeník), tak je rovnou napíši do závorky. U hodnot, kterých bylo hodně (např. mluvčích bylo přes 170), další tabulku dělat nebudu, ale odkážu na příslušnou tabulku v příloze, kde jsou již vypsány všechny hodnoty. Stejně tak jsem pro potřeby kódovací knihy přiřadil do Přílohy Tabulky č. 34 – 37, které jsem nepoužíval při analýzách.

Mluvčí

ID (identifikační číslo článku) – nabývá hodnot 1 až 331

Název_média (Hn, MFD, LN, Blesk, Slovo, Právo, Haló noviny, Týden, Ekonom, Reflex, Mladý svět, Respekt, Strategie, Profit, Euro)

Typ_média (deník, týdeník)

Datum vydání (ve formátu dd.mm.yyyy)

Umístění_článku (titulní strana, 2. strana, u týdeníků strana 1 až 50)

Slova (počet slov v celém článku)

Mluvčí (Jméno Příjmení) – viz Tabulka č. 27

Funkce – viz Tabulka č. 36

Prostor (kolik slov dostal mluvčí k promluvě)

Typ_mluvčího (přímý = citace s uvozovkami, nepřímý = bez citačních uvozovek, obojí)

Hodnocení (obsahuje promluva hodnocení: ano, ne)

Ideologický_čtverec (negativní vyjádření o druhé straně) – viz Tabulka č. 37

Viník (kdo je mluvčím považován za viníka krize) – viz Tabulka č. 17

Řešení (co si mluvčí myslí, že je třeba udělat k vyřešení krize) – viz Tabulka č. 115

Téma_promluvy (o čem/kom mluvčí hovořil) – viz Tabulka č. 12

Téma_článku (o čem/kom je článek jako celek) – viz Tabulka č. 34

Jazykové prostředky používané novináři

Jazyk_novináře_krize (jak novinář nazývá krizi v ČT) – viz Tabulka č. 26

Jazyk_novináře_aktéři (jak novinář nazývá aktéry krize v ČT) – viz Tabulka č. 24

Důvod_protestu (to, co neříká mluvčí, ale co postuluje novinář jako fakt) – viz Tabulka č. 35

Subjektivní hodnocení jednotlivých deníků

Při čtení článků o televizní krizi v tehdejších médiích jsem si mimoděk dělal obrázek, který nejde analyticky zaznamenat obsahovou analýzou a to o tom, jak na mě subjektivně působilo rozdílné zpracování článků o televizní krizi v jednotlivých médiích. Jinými slovy, jakým stylem média kauzu zpracovávala. Vím, že vědecká hodnota tohoto hodnocení je nicotná, ale myslím, že by to mohlo zkoumaným médiím přidat další rozměr. Nakonec jsem se rozhodl tyto „poznatky“ zařadit pro zajímavost do přílohy.

Blesk – téměř necituje mluvčí a píše stylem: "Zaměstnanci požadují." "Strany ODS a ČSSD chtějí" "Proti jsou poslanci KSČM a ODS". Pokud již k citacím konkrétních lidí v Blesku dojde, jsou to citace nepřímé a často bez uvedení křestního jména, či pouze se zkratkou. Typu „Klaus říká, že...“ atd.

Lidové noviny - na titulní straně často vycházely dvě rubriky, které jsem do práce nezařadil, protože se nejednalo o zpravodajství. Byl to proslulý Sloupek (krátký komentář) a pak také „Úhel pohledu“. Tato druhá rubrika byla někdy až na 3,5 stránky A4 (např. od Václava Bělohradského). Na druhou stranu uvnitř listu (mimo titulní a 2. stránku, které byly zahrnuty v analýze) např. 4. ledna vyšla speciální příloha s názvem „Televizní krize“, a to na několik novinových stránek.

Hospodářské noviny měly naprosto odlišný styl od ostatních deníků. Ke krizi píší kratší texty (jako Blesk), zároveň používají méně přímých citací (jako Blesk). Na rozdíl od Blesku než ale nechají někoho citovat, tak se snaží vysvětlit, o co v článku/kauze jde, a to i na několik řádků. Toto zpracování na mě působilo objektivnějším dojmem než u řady jiných deníků, ačkoliv mě překvapilo, jak málo HN tehdy používaly přímé citace oproti konkurenci.

Ekonom + Profit - výrazně kritický k oběma stranám sporu. Varuje před podobnými „vzpourami“ v soukromých podnicích a píše často o nedodržování zákonů. Tyto týdeníky cílící zejména na "podnikatele" byly v editorialech a dalších názorových rubrikách očividně na straně Hodače. Všeobecně se to dá přičíst nechuti podnikatelské obce k řešení problému vzbouřenci, kteří Hodače, citují, tzv. "vyakčnili". Dále zde vychází zajímavé texty, ve kterých se tvrdí (11.1. Ideály kontra prachy), že Hodač mohl vysílat odkudkoliv z budovy ČT a že stejně tak mohl s klidem odstříhnout celý velín i ze satelitního vysílání - to dává kauze další rozměr. Šéfredaktor Ekonomu často v editorialech cituje Čulíkovy názory kritické ke vzbouřencům, což byla situace u novinářské obce téměř nevídaná.

Euro – Jaroslav Plesl často bortí v týdeníku Euro mýty o vzbouřencích. Píše v článcích poznatky, že vzbouřenci na jedné straně přirovnávají své podmínky ke koncentračnímu táboru (věta Adama Komerase), ale přitom na druhé straně není problém v centru Prahy přes den potkat vzbouřence, aby večer byli opět v neproniknutelně střeženém velíně a bouřili se.

Respekt – se tématem zabýval asi nejodlišněji. Často zpracovává téma v dlouhých esejích. Někdy i od zahraničních publicistů a odborníků. Zpravodajský žánr splňuje v Respektu ke krizi málo článků.

Haló noviny - 4. ledna vyšla zpráva s titulkem "Schválena novela zákona o státní televizi". Titulek neměl být pokus o vtip, článek byl myšlen naprosto vážně. Řada článků byla zpracována jako převyprávění projevů komunistických poslanců, čili někdy citace jednoho politika obsahovaly i více než polovinu textu.

Reflex – Jako jeden z mála týdeníků vydává dva týdny po sobě reportáže „Z deníku vzbouřence“. Žádné jiné médium neposkytlo tak veliký prostor přímému účastníkovi sporu. Vedle toho ještě **Mladý svět** má dlouhou reportáž z návštěvy velína, napsanou však redaktorem MS.

V **MFD** napsal 6. ledna Jan Lipold profilový článek o Hodačovi s názvem „Tichý ředitel Hodač“, který byl zdrojován stylem „bývalý Hodačův kolega říká“ a obsahoval mezititulky jako „Teplé slovo e-mailem“ „Image ruského cara“ atd. Řada zde zmíněných negativních informací o Hodačovi byla pak použita ve většině knih o televizní krizi, které jsem četl.

Deníky **Slovo** a **Právo** jsem si nechal nakonec, a to z prostého důvodu. Ač bych to asi normálně neřekl, ale subjektivním dojmem na mě Právo působilo při čtení nejvíce objektivně a jeho zpravodajství o televizní krizi patřilo k tomu nejlepšímu. Na titulní straně a straně 2 mělo velmi často dlouhé rozhovory s účastníky obou stran sporu, které jsem do analýzy nezařadil. Právo také jako jedno z mála v počátku krize přineslo rozhovor s Hodačem, ze kterého pak řada médií citovala v průběhu krize. Ze čtení článků ve Slovu jsem nabýval podobného dojmu, a to, že se nesnažili stranit určité straně sporu a spor u nich byl spíše na úrovni České televize než politiků.

V. Použitá literatura a prameny

ANDRIKANIS, Jekatěrina; KONDAKOV, Sergej. *Bobovize (pohled zevnitř)*. 1. vydání.

Praha: Votobia, 2001. 95 stran. ISBN: 80-7220-107-7.

BABBIE, Earl. *The Practice of Social Research*. 12. vydání. Belmont: Wadsworth

Publishing, 2009. 530 stran. ISBN: 978-0-495-59841-1.

BIOCCA, F. A. *Opposing conceptions of Audience: The Active and Passive Hemispheres of Mass Communication Theory*. Communication Yearbook 11, 1988, s. 51-80.

BEKALU. *Presupposition in news discourse*. Discourse and Society, Vol. 17, No. 2, 2006. s. 147 – 172.

BERGER, Peter, LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii věděni*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 stran. ISBN: 80-85959-46-1.

BOBOŠÍKOVÁ, Jana. *Nebudu mlčet. O televizní krizi, životě, politicích a lidech kolem mne*.

1. vydání. Praha: SinCon, 2006. 168 stran. ISBN: 80-86987-01-9.

BOORSTIN, Daniel. *The Image: A Guide to pseudoevents in America*. Vintage: 1992. 336 stran. ISBN: 978-0679741800.

BUCKINGHAM, David. *Public Secrets: EastEnders and its audience*. 1. vydání. London: British Film Institute, 1987.

CUTLIP, Scott M., CENTER, Allen H., BROOM, Glen M. *Effective Public Relations*. 9. vydání. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall, 2006. 486 stran. ISBN: 0-13-123014-X.

ČULÍK, Jan; PECINA, Tomáš. *V hlavních zprávách: Televize. Fakta, která před vámi zatajili*.

Praha: ISV nakladatelství – Britské listy, 2001. 365 stran. ISBN: 80-85866-78-1.

DIJK, Teun van. *Ideology: A Multidisciplinary approach*. 1. vydání (dotisk). London: Sage Publications Ltd., 2001. 384 stran. ISBN: 978-0761956556.

DIJK, Teun van. *Critical discourse studies: a sociocognitive approach*. In WODAKOVÁ, Ruth, MEYER, Michael. *Methods of Critical Discourse analysis*. London: Sage, 2009. 2 vydání. ISBN: 978-1-84787-455-9.

DVOŘÁK, Libor. *Česká televize – věc veřejná aneb Zápisky teroristovy*. 1. vydání. Brno: Nakladatelství JOTA, 2001. 131 stran. ISBN: 80-7217-133-X.

ECO, Umberto. *Skeptikové a těšitelé*. Praha: Argo, 2006. 1. vydání. 367 stran. ISBN: 80-7203-706-4.

ECO, Umberto. *Lector in Fabula. Role čtenáře aneb Interpretační kooperace v narativních textech*. Praha: Academia, 2010. 1. vydání. 296 stran. ISBN: 978-80-200-1828-1.

FAIRCLOUGH, Norman. *Analysing discourse*. 7. vydání. London: Routledge, 2009a. 270 stran. ISBN: 978-0-415-25893-7.

FAIRCLOUGH, Norman. *A dialectical-relational approach to critical discourse analysis in social Research*. In WODAKOVÁ, Ruth, MEYER, Michael. *Methods of Critical Discourse analysis*. London: Sage, 2009b. 2 vydání. ISBN: 978-1-84787-455-9.

GALTUNG, Johan; RUGEOVÁ, Mari Holmboe. *The Structure of Foreign News*. Journal of Peace Research, Vol. 2, No. 1, 1965, s. 64-91.

HALL, Stuart, CRITCHER, JEFFERSON, Tony. *Policing the crisis*. 1. vydání. Palgrave Macmillan, 1978. 437 stran. ISBN: 978-0333220610.

HALL, Stuart. *'Encoding/Decoding', and 'Recent Developments in Theories of Language and Ideology'*. Culture, Media, Language. London: Hutchinson, 1980.

HALL, Stuart. *The Rediscovery of "Ideology"; Return of the Repressed in Media Studies*. In M.Gurevitch, T.Bennett, J.Curran and S.Woollacott (eds.), *Culture, Society and the Media*, London: Methuen, 1982.

HALLIN, Daniel C., MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě*. 1. Vydání. Praha: Portál, 2008. 416 stran. ISBN: 978-80-7367-377-2.

HARTLEY, John. *Understanding News*. 1. vydání. London: Methuen and Co. Ltd., 1982. 224 stran. ISBN: 0-416-74540-7.

HUTCHBY, Ian, WOUFFITT, Robin. *Conversation Analysis: Principles, Practices and Applications*. Oxford: Polity Press, 1998. 288 stran. ISBN: 978-0745615493.

- JÄGER, Siegfried. *Theoretical and methodological aspects of Foucauldian critical discourse analysis and dispositive analysis*. In WODAKOVÁ, Ruth, MEYER, Michael. *Methods of Critical Discourse analysis*. London: Sage, 2009. 2. vydání. ISBN: 978-1-84787-455-9.
- JERÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. 1. Vydání. Praha: Karolinum, 1993. 140 stran. Také zde: http://issold.fsv.cuni.cz/storage/sylab/427_hjskripta.pdf
- KAŠPAROVÁ, Kateřina. *Pravda přichází z ČT. Ze zákulisí boje o Českou televizi*. 1. vydání. Praha: Tevis, 2001. 216 stran. ISBN: 80-238-6894-2.
- KONČELÍK, Jakub, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2004. 150 stran. ISBN: 80-246-0827-8.
- KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. 172 stran. ISBN: 978-80-246-1578-3.
- LARSON, Charles. *Persuasion: Reception and Responsibility*. 6. vydání. Wadsworth Publishing, 1992. 422 stran. ISBN: 0-534-14982-0.
- L'ETANG, Jacquie; PIECZKA, Magda. *Public Relations: Critical Debates and Contemporary Practice* 1st Edition. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 2006. 513 stran. ISBN: 0-8058-4618-2.
- LEWIS, Jeff. *Cultural studies. The Basics*. 2. vydání, 2009. Sage Publications. ISBN 978-1-4129-230-2.
- MATHESIUS, Vilém. *Jazyk, kultura a slovesnost*. 1. vydání. Praha: Odeon, 1982. 527 s.
- McQUAIL, Denis. *Media performance*. 2. vydání. London: Sage, 1999. 362 stran. ISBN: 9780803982956.
- McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2002. 448 stran. ISBN: 80-7178-714-0.
- MEYROWITZ, Joshua. *Všude a nikde*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006. 344 stran. ISBN: 80-246-0905-3.
- MOLOTCH, Harvey; LESTER, Marylin. *News as Purposive Behavior: On the Strategic Use of Routine Events, Accidents, and Scandals*. American Sociological Review, Vol. 39, No. 1 (Feb., 1974), s 101-112.

- NEKVAPIL, Jiří, LEUDAR, Ivan. *Sekvenční struktury v mediálních dialogických sítích*. Praha: Sociologický časopis, 2002, Svazek 38, Číslo 4, strany: 483-500. ISSN: 0038-0288.
- NEKVAPIL, Jiří, LEUDAR, Ivan. *Prezentace událostí 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jiní v interakci*. Praha: Sociologický časopis, 2006, Svazek 42, Číslo 2, strany: 353-377. ISSN: 0038-0288.
- OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Zpravodajství v médiích*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. 156 stran. ISBN: 80-246-0248-2.
- OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan, et al. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2. Vydání. Praha: Libri, 2004. 240 stran. ISBN: 80-7277-108-6.
- PITTERMAN, SATURKOVÁ, ŠNÁBL. *(Prvních) 10 let České televize*. Praha: Česká televize, edice PR a Promotion, 2002. 372 stran. ISBN: 80-85005-37-9.
- PHILO, Greg, BERRY, Mike. *Bad News from Israel*. 1. vydání. London: Pluto Press, 2004. 315 stran. ISBN: 0-7453-2061-9.
- QUINN, Adrian. *Research evidence and media bias: reflections on a 1980s dispute*. 2006. Media, Culture and Society. Sage Publications, London. Vol. 28(3): 457-465.
- REIFOVÁ, Irena, et al. *Slovník mediální komunikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. 328 stran. ISBN: 80-7178-926-7.
- SAUSSURE, de Ferdinand. *Kurs obecné lingvistiky*. 3. upravené vydání. Praha: Academia, 2007. 488 stran. ISBN: 978-80-200-1568-6.
- SCHULZ, Winfried. *Funkce a důsledky politické komunikace. Masová media a realita: „Ptolemaivoské“ a „koperníkovské“ pojetí*. (s. 25-36). In JIRÁK, Jan, ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000. 164 stran. ISBN: 80-246-0182-6.
- STREET, John. *Mass media, politics and democracy*. 1. vydání. New York: Pelgrave, 2001. 297 stran. ISBN: 978-0333693056.
- THOMPSON, John Brookshire. *Ideology and Modern Culture: Critical Social Theory in the Era of Mass Communication*. 1. vydání, 1991. Stanford University Press. ISBN 978-0804718462.

THOMPSON, John Brookshire. *Média a modernita: Sociální teorie médií*. 1. vydání, 2004. Praha: Karolinum, 2007. 219 stran. ISBN 80-246-0652-6.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. vydání. Praha: Portál, 2006. 192 stran. ISBN: 807367096-8.

TURNER, Graeme. *Nation, Culture, Text: Australian Cultural and Media Studies*. 1. Vydání. London: Routledge, 1993. 272 stran. ISBN-13: 978-0415088855.

VÁVRA, Martin. *Diskurz a diskurzivní analýza v sociologii*. In ŠUBRT, Jiří, et al. *Soudobá sociologie II.: Teorie sociálního jednání a sociální struktury*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. s. 204-221.

WODAKOVÁ, Ruth, MEYER, Michael. *Methods of Critical Discourse analysis*. London: Sage, 2009. 2 vydání. ISBN: 978-1-84787-455-9.

WEATHERLY, Jeffrey, PETROS, Thomas, CHRISTOPHERSON, Kimberly, HAUGEN, Erin. *Perceptions of Political Bias in the Headlines of Two Major News Organizations*. Press/Politics. Číslo 12(2). Strany 91-104. 2007.

WEAVER, C. Kay, MOTION, Judy, ROPER, Juliet. *From Propaganda to Discourse (and Back Again): Truth, Power, the Public Interest, and Public Relations*. In *Public Relations: Critical Debates and Contemporary Practice* (editoři: L'ETANG, Jacquie, PIECZKA, Magda). 1. vydání. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 2006. 513 stran. ISBN: 0-8058-4618-2.

Internetové zdroje:

DOSTÁLOVÁ, Kateřina. 22. schůze PSP, 10. 3. 2000. Stenoprotokol schůze:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022468.htm>

KLAUS, Václav. Prohlášení Václava Klause k situaci v České televizi ze dne 21. prosince 2000. <http://www.klaus.cz/clanky/2167>

MORAVEC, Václav. *Interview BBC: Adam Komers*. 4. 10. 2001.

<http://www.bbc.co.uk/czech/interview/komers.htm>

NOVÁKOVÁ, Alena. *Specifika recepce psaného textu: Inference a manipulace*. 2004.

<http://ds.fox1.cz/?module=ad&arid=7>